

Ministerstvo životního prostředí

Střednědobé vyhodnocení
Státní politiky
životního prostředí ČR
2012–2020

(prosinec 2015)

SHRUTÍ STŘEDNĚDOBÉHO VYHODNOCENÍ SPŽP ČR 2012–2020 1**TEMATICKÁ OBLAST 1: OCHRANA A UDRŽITELNÉ VYUŽÍVÁNÍ ZDROJŮ 5****Priorita 1.1: Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu 5**

Specifický cíl 1.1.1: Zajištění realizace Programů monitoringu povrchových a podzemních vod pro vyhodnocení všech opatření prováděných podle Rámcové směrnice, jako základního nástroje pro vyhodnocení jejich efektivity 5

Priorita 1.2: Prevence a omezování vzniku odpadů a jejich negativního vlivu na životní prostředí, podpora jejich využívání jako náhrady přírodních surovin 8

Specifický cíl 1.2.1: Snížit podíl skládkování na celkovém odstraňování odpadů 8

Specifický cíl 1.2.2: Zvyšování materiálového a energetického využití komunálních odpadů a odpadů podobných komunálním 9

Specifický cíl 1.2.3: Předcházet vzniku odpadů 10

Priorita 1.3: Ochrana a udržitelné využívání půdního a horninového prostředí 11

Specifický cíl 1.3.1: Omezovat trvalé zábory zemědělské půdy a podloží hornin 11

Specifický cíl 1.3.2: Snížit ohrožení zemědělské a lesní půdy a hornin erozí 12

Specifický cíl 1.3.3: Omezovat a regulovat kontaminaci a ostatní degradaci půdy a hornin způsobenou lidskou činností 13

Specifický cíl 1.3.4: Sanovat kontaminovaná místa, včetně starých ekologických zátěží, napravovat ekologickou újmu 14

Specifický cíl 1.3.5: Zahlazovat a předcházet následkům po hornické činnosti a těžbě nerostných surovin. 15

TEMATICKÁ OBLAST 2: OCHRANA KLIMATU A ZLEPŠENÍ KVALITY OVZDUŠÍ 16**Priorita 2.1: Snížování emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů klimatické změny 16**

Specifický cíl 2.1.1: Zvýšení schopnosti přizpůsobení se změnám klimatu 16

Specifický cíl 2.1.2: Snížení emisí skleníkových plynů v rámci EU ETS o 21 % a omezení nárůstu emisí mimo EU ETS na 9 % do roku 2020 oproti úrovni roku 2005 16

Priorita 2.2: Snížení úrovně znečištění ovzduší 18

Specifický cíl 2.2.1: Zlepšit kvalitu ovzduší v místech, kde jsou překračovány imisní limity, a zároveň udržet kvalitu v územích, kde imisní limity nejsou překračovány 18

Specifický cíl 2.2.2: Plnit národní emisní stropy platné od roku 2010 a snížit celkové emise oxidu siřičitého (SO₂), oxidů dusíku (NO_x), těkavých organických látek (VOC), amoniaku (NH₃) a jemných prachových částic (PM_{2,5}) do roku 2020 ve shodě se závazky ČR 18

Specifický cíl 2.2.3: Udržet emise těžkých kovů a persistentních organických látek pod úrovní roku 1990 a dále je snižovat 18

Priorita 2.3: Efektivní a k přírodě šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie 20

Specifický cíl 2.3.1: Zajištění 13% podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie k roku 2020 20

Specifický cíl 2.3.2: Zajištění 10% podílu energie z obnovitelných zdrojů v dopravě k roku 2020 při současném snížení emisí NO_x, VOC a PM_{2,5} z dopravy 21

Specifický cíl 2.3.3: Zajištění závazku zvýšení energetické účinnosti do roku 2020 22

TEMATICKÁ OBLAST 3: OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY 23**Priorita 3.1: Ochrana a posílení ekologické stability krajiny a udržitelné hospodaření v krajině 23**

Specifický cíl 3.1.1 Zvýšení ekologické stability krajiny	24
Specifický cíl 3.1.2: Obnova vodního režimu krajiny	25
Specifický cíl 3.1.3: Omezení a zmírnění dopadů fragmentace krajiny	26
Specifický cíl 3.1.4 Zachování a posílení mimoprodukčních funkcí zemědělské krajiny a lesů	27
Priorita 3.2 Zachování přírodních a krajinných hodnot	28
Specifický cíl 3.2.1 Zajištění ochrany a péče o nejceněnější části přírody a krajiny	28
Specifický cíl 3.2.2 Omezení úbytku původních druhů a přírodních stanovišť	29
Specifický cíl 3.2.3 Omezení negativního vlivu invazních druhů na biodiverzitu	31
Priorita 3.3: Zlepšení kvality prostředí v sídlech.....	31
Specifický cíl 3.3.1 Zlepšení funkčního stavu zeleně v sídlech.....	31
Specifický cíl 3.3.2 Posílení regenerace brownfieldů s pozitivním vlivem na kvalitu prostředí v sídlech	32
Specifický cíl 3.3.3: Zajistit šetrné hospodaření s vodou v sídelních útvarech	32
TEMATICKÁ OBLAST 4: BEZPEČNÉ PROSTŘEDÍ	34
Priorita 4.1: Předcházení rizik	34
Specifický cíl 4.1.1: Předcházení následkům přírodních nebezpečí (povodně, sucha, svahové nestability, skalní řícení, eroze, silný vítr, emanace radonu a methanu).....	34
Specifický cíl 4.1.2: Předcházení vzniku antropogenních rizik.....	35
Priorita 4.2: Ochrana prostředí před negativními dopady krizových situací způsobenými antropogenními nebo přírodními hrozbami.....	37
Specifický cíl 4.2.1: Prevence a zmírňování následků krizových situací na životní prostředí	37
NÁSTROJE OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ PRŮŘEZOVÉHO CHARAKTERU.....	38
INDIKÁTORY STÁTNÍ POLITIKY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ PRO OBDOBÍ 2012–2020	41

Shrnutí Střednědobého vyhodnocení SPŽP ČR 2012–2020

Materiál Střednědobé vyhodnocení Státní politiky životního prostředí ČR 2012–2020 hodnotí plnění jednotlivých cílů Státní politiky životního prostředí (SPŽP). Toto hodnocení je průnikem realizovaných aktivit v dané oblasti, objektivního dosahování cílového stavu, tam kde byl definován, a dlouhodobého trendu dle definovaných indikátorů. Je členěn v souladu s platným zněním SPŽP dle jednotlivých tematických oblastí, priorit a cílů.

Sledované indikátory stavu životního prostředí Státní politiky životního prostředí ČR pro období 2012–2020 (SPŽP), vzhledem k metodikám vykazování dat, nezohledňují či zohledňují pouze částečně opatření realizovaná v posledních hodnocených letech. Realizace většiny opatření SPŽP je propojena s nejvýznamnějšími zdroji financování, tedy Operačním programem Životní prostředí 2007–2013 a Programem rozvoje venkova 2007–2013. V letech 2014 a 2015 byla u OPŽP 2007–2013 realizována akcelerační opatření za účelem maximálního využití financí k realizaci projektů na ochranu životního prostředí, lze tedy předpokládat jejich promítnutí do plnění cílů SPŽP v následujících letech.

Rovněž nastavení strukturálních fondů následujícího programového období (2014–2020), zejména OPŽP 2014–2020, kontinuálně navazuje na prioritní oblasti SPŽP a bude tak výrazně přispívat k plnění cílů SPŽP.

Tematická oblast 1: Ochrana a udržitelné využívání zdrojů

Priorita 1.1: Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu

- Stav útvarů povrchových vod je v ČR i přes dlouhodobé zlepšování jakosti povrchových vod z velké části nevyhovující.
- Převážně nevyhovující chemický stav lze konstatovat také u sledovaných útvarů podzemních vod.
- Od roku 2013 je monitoring vod ukotven a realizován dle Rámcového programu monitoringu.
- Koncem roku 2015 byly schváleny vládou ČR aktualizované Národní plány povodí.
- Na znečištění vodních zdrojů se významně podílí plošné zdroje, především zemědělská činnost.
- Doposud nejsou splněny požadavky směrnice Rady č. 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod.
- Bylo revitalizováno více než 144,8 km vodních toků z prostředků OPŽP 2007–2013.

Priorita 1.2: Prevence a omezování vzniku odpadů a jejich negativního vlivu na životní prostředí, podpora jejich využívání jako náhrady přírodních surovin

- Produkce odpadů v ČR vykazuje dlouhodobě stagnující trend.
- V nakládání s odpady výrazně převažuje podíl využitých odpadů, zejména materiálově. Energetické využití odpadů se meziročně mírně zvýšilo.
- V roce 2014 byl přijat nový Plán odpadového hospodářství 2015–2024 a Politika druhotných surovin. A dále byl v roce 2015 schválen Akční plán na podporu zvyšování soběstačnosti České republiky v surovinových zdrojích substitucí primárních zdrojů druhotnými surovinami.
- Produkce odpadů z obalů českých domácností a průmyslu vzrostla, zároveň však stoupá míra jejich recyklace.
- Problémem zůstává skládkování, neboť polovina z celkové produkce komunálních odpadů se stále odstraňuje tímto způsobem.
- Od roku 2015 byla zavedena zákonná povinnost obcí třídit biologicky rozložitelný komunální odpad.
- V roce 2015 proběhla příprava nové a moderní odpadové legislativy, která bude v roce 2016 předložena do legislativního procesu. Její součástí je také navýšení poplatku za skládkování.

Priorita 1.3: Ochrana a udržitelné využívání půdního a horninového prostředí

- Celková výměra zemědělského půdního fondu ČR stále klesá. Nejvýznamnější příčinou záborů zemědělské půdy je rozšiřování zastavěných a ostatních ploch, které má rostoucí trend.
- Výměra zemědělské půdy ohrožená erozí i množstvím aplikovaných minerálních hnojiv má stagnující trend.

- V roce 2015 proběhla novela zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, která upravila výši a proces stanovení odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, zvýšila ochranu půdy před degradačními procesy, upřesnila kompetence a zvýšila právní vymahatelnost v této oblasti.
- Staré ekologické zátěže a kontaminovaná místa jsou průběžně sanovány, avšak dochází k dlouhodobému poklesu finančních prostředků na tyto práce.
- Rozloha dobývacích prostor stagnuje a roste rozloha území s již ukončenou rekultivací a to včetně využívání přírodě blízkých způsobů rekultivace.
- Celkový pokles materiálové náročnosti českého hospodářství se příznivě odráží na snižování zátěže životního prostředí. Přesto je materiálová náročnost ČR stále výrazně nad průměrem EU 28.

Tematická oblast 2: Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší

Priorita 2.1: Snižování emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů klimatické změny

- Jsou realizována mitigační opatření¹ a emise skleníkových plynů v ČR nadále klesají. Dle dosavadního vývoje a prognóz ČR své klimatické závazky k roku 2020 splní.
- Dlouhodobou strategii snižování emisí skleníkových plynů představuje Politika ochrany klimatu, která by měla být předložena ke schválení vládě do konce roku 2016.
- Jsou realizována dílčí adaptační opatření, která od roku 2015 konceptualizuje Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR.

Priorita 2.2: Snižování úrovně znečištění ovzduší

- Zásadním problémem životního prostředí ČR zůstává zhoršená kvalita ovzduší. Tento problém se týká zejména oblastí s překročenými imisními limity, především v Moravskoslezském, Ústeckém, Olomouckém a Zlínském kraji.
- V roce 2014 byl na pětina území ČR překročen imisní limit u minimálně jedné znečišťující látky, tedy např. suspendovaných částic PM₁₀ a PM_{2,5}, benzo(a)pyrenu nebo přízemního ozonu. V těchto oblastech žila více než polovina obyvatel ČR.
- Konkrétní opatření a úkoly pro zlepšení kvality ovzduší jsou od roku 2015 ukotveny ve Střednědobé strategii (do roku 2020) zlepšení kvality ovzduší, Národním programu snižování emisí ČR a programech zlepšování kvality ovzduší.
- V OPŽP 2014–2020 je alokováno 9 mld. Kč na obměnu spalovacích zdrojů v domácnostech a 2,5 mld. Kč na snížení emisí z ostatních stacionárních zdrojů podílejících se na expozici obyvatelstva nadlimitním koncentracím znečišťujících látek.

Priorita 2.3: Efektivní a k přírodě šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie

- Podíl obnovitelných zdrojů energie (OZE) na hrubé konečné spotřebě energie každoročně stoupá.
- V roce 2015 byla aktualizována Státní energetická koncepce ČR a Národní akční plán pro energii z OZE.
- Největší příspěvek k výrobě elektřiny z OZE měl v roce 2014 bioplyn, fotovoltaika a biomasa. V případě výroby tepla z OZE je to zejména biomasa, u které je rozhodující palivové dříví.
- Spotřeba OZE v dopravě roste pomalým tempem, největší podíl na OZE v dopravě má biosložka nafty. Pro podporu alternativních paliv byl schválen Národní akční plán Čistá mobilita.
- Závazek ČR pro dosažení energetické účinnosti je doposud dle stanovené trajektorie plněn, avšak dosažení stanovených celkových úspor v dalším období bude náročné. Pro dosažení tohoto závazku je realizován Národní akční plán energetické účinnosti ČR.

¹ V reakci na změnu klimatu je možné přijímat dva základní typy opatření: 1) mitigační opatření, což jsou přímá či nepřímá opatření ke snížení emisí skleníkových plynů (např. efektivnější využití zdrojů energie, využití solární či větrné energie, zateplení budov, atd.), a 2) adaptační opatření, což jsou opatření k přizpůsobení přírodního nebo antropogenního systému skutečné nebo předpokládané změně klimatu vč. jejích dopadů.

Tematická oblast 3: Ochrana přírody a krajiny**Priorita 3.1: Ochrana a posílení ekologické stability krajiny a udržitelné hospodaření v krajině**

- Setrvalý problém přírody a krajiny v ČR představuje fragmentace krajiny a říčních systémů, způsobená hlavně dopravou, intenzivním zemědělstvím a energetikou. Tyto způsoby využití krajiny zároveň snižují schopnost krajiny vyrovnávat změny způsobené vnějšími činiteli a zachovávat své přirozené vlastnosti a funkce.
- V roce 2014 proběhla aktualizace Koncepce zprůchodňování říční sítě ČR.
- Jsou realizovány projekty zvyšující prostupnost migračních bariér a omezující fragmentaci, které jsou zejména financovány z prostředků OPŽP a OP Doprava.
- Dochází k revitalizaci vodních toků i k využívání přírodě blízkých úprav vodních koryt. I přes ochranu vodních a mokřadních ekosystémů však přetrvává nepříznivý stav vodních toků, který v důsledku omezuje biodiverzitu ekosystémů vázaných na vodu.
- Diferenciace hospodaření na zemědělské půdě se vyznačuje z environmentálního pohledu pozitivním poklesem výměry orné půdy a rozšiřováním trvalých travních porostů. Významnou podporou jsou agroenvironmentální opatření v Programu rozvoje venkova.
- Obecným problémem v ochraně přírody a krajiny je také nedostatek informací a údajů dostatečně popisujících stav jednotlivých předmětů zájmu.

Priorita 3.2: Zachování přírodních a krajinných hodnot

- Zvláště chráněná území a území soustavy Natura 2000 zaujímají cca pětinu území ČR.
- Pro zajištění ochrany nejcennějších částí přírody a krajiny dochází k vyhlášení ZCHÚ a optimalizaci celé soustavy ZCHÚ a také k doplňování národního seznamu EVL. Za tímto účelem byla také připravena novela zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, řešící problematiku národních parků.
- Dále je připravována aktualizace Strategie ochrany biologické rozmanitosti.
- U evropsky významných druhů lze konstatovat určité zlepšení stavu, avšak v případě původních ohrožených druhů dochází dlouhodobě spíše k negativnímu vývoji.
- Za příznivý lze označit stav jen u malého počtu pouze 16,1 % evropsky významných typů přírodních stanovišť.
- Omezení negativního vlivu invazních druhů musí být v ČR systematicky řešeno v následujícím období (v návaznosti na novou legislativu EU).

Priorita 3.3: Zlepšení kvality prostředí v sídlech

- Zeleň v sídlech je v kompetenci samosprávy a z národní úrovně je podporována metodickou činností a dotačními tituly.
- Regenerace a využívání brownfieldů nebylo do roku 2015 soustavně sledováno. To je napraveno nastavením OPPIK a aktualizací Národní strategie regenerace brownfieldů.
- Šetrné hospodaření s vodou v sídlech je zajištěno legislativně a je součástí adaptačních opatření Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR. Je dále zvažováno samostatné uchopení této problematiky v kontextu dopadů sucha.

Tematická oblast 4: Bezpečné prostředí**Priorita 4.1: Předcházení rizik**

- V oblasti přírodních rizik dochází k realizaci opatření zejména v oblasti povodní, dlouhodobého sucha, rizika radonu a geologických nestabilit.
- Ve Strategii přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR jsou obsažena preventivní, mitigační a adaptační opatření. Jejich realizací dojde ke snížení negativních dopadů změny klimatu a minimalizaci výskytu rizik mimořádných událostí.
- Připravují se opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha.
- Byly schváleny plány pro zvládání povodňových rizik.

- V oblasti antropogenních rizik jsou realizována opatření zejména v oblasti sanačních prací, kontroly nakládání s nebezpečnými odpady a chemickými látkami, prevence havárií a likvidace látek poškozující ozonovou vrstvu.
- Problematickou oblastí dlouhodobě zůstává hluková zátěž.
- Realizace Koncepce environmentální bezpečnosti 2012–2015 s výhledem do roku 2020 zajišťuje monitoring a aktualizaci Databáze zdrojů rizik.
- Jsou zefektivňovány systémy včasného varování, vč. zjednodušených podmínek vyhlášení smogových situací.

Priorita 4.2: Ochrana prostředí před negativními dopady krizových situací způsobenými antropogenními nebo přírodními hrozbami

- Koncepce environmentální bezpečnosti 2012–2015 s výhledem do roku 2020 realizovala sadu opatření směřující ke snížení rizika krizových situací (katastrof). Opatření byla orientována na prioritní problémy, zejména dlouhodobé sucho a extrémní meteorologické jevy.
- Pro snížení výskytu krizových situací a zmírnění jejich dopadů jsou pravidelně identifikována a monitorována prioritní rizika pro životní prostředí. V souladu s plněním povinností, které ukládá krizová legislativa, je pravidelně aktualizována krizová dokumentace. V oblasti prevence krizových situací antropogenního původu jsou významným nástrojem havarijní plány, včetně důsledné kontroly jejich uplatňování.
- Pravidelně jsou zefektivňovány systémy včasného varování.

Tematická oblast 1: Ochrana a udržitelné využívání zdrojů**Priorita 1.1: Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu**

Specifický cíl 1.1.1: Zajištění realizace Programů monitoringu povrchových a podzemních vod pro vyhodnocení všech opatření prováděných podle Rámcové směrnice, jako základního nástroje pro vyhodnocení jejich efektivity

Specifický cíl 1.1.2: Dosažení alespoň dobrého ekologického stavu nebo potenciálu a dobrého chemického stavu útvarů povrchových vod, dosažení dobrého chemického a kvantitativního stavu útvarů podzemních vod a zajištění ochrany vod v chráněných územích vymezených dle Rámcové směrnice

Monitoring povrchových a podzemních vod je realizován ČHMÚ a státními podniky povodí dle Rámcového programu monitoringu, schváleného dne 31. 1. 2013.

Stav útvarů povrchových vod je v ČR i přes dlouhodobé zlepšování jakosti povrchových vod z velké části nevyhovující. Alespoň dobrého ekologického stavu, resp. ekologického potenciálu pro silně ovlivněné a umělé útvary dosáhlo celkem pouze 21,2 % útvarů povrchových vod. Dobrého chemického stavu dosáhlo celkem 56,6 % útvarů povrchových vod.

Z celkového počtu 174 útvarů **podzemních vod** vymezených ve svrchní, základní a hlubinné vrstvě mělo vyhovující chemický stav 48 útvarů a nevyhovující chemický stav 126 útvarů podzemních vod. Vyhovující kvantitativní stav mělo 121 útvarů, nevyhovující kvantitativní stav 16 útvarů a hodnoceno nebylo 37 útvarů podzemních vod. V roce 2015 byl ukončen projekt Rebilance zásob podzemních vod, financovaný z prostředků Operačního programu Životní prostředí 2007–2013 (OPŽP 2007–2013), jehož výsledky budou použity při aktualizaci kvalitativního a kvantitativního stavu sledovaných útvarů podzemních vod.

Cíle evropské vodní politiky jsou dány směrnicí Evropského parlamentu (EP) a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (rámcová směrnice o vodách), která je v ČR implementována zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), a vyhláškou č. 142/2005 Sb., o plánování v oblasti vod. V prosinci 2014 byly aktualizované Národní plány povodí předloženy k veřejné konzultaci a na konci roku 2015 schváleny. Opatření ke snižování znečištění povrchových a podzemních vod je řešeno v Národních plánech povodí v kapitole „Souhrn programu opatření k dosažení cílů“. Pro zlepšení stavu vod byla navržena opatření v rámci jednotlivých povodí, v nichž byly identifikovány významné problémy nakládání s vodami, zejména významné látkové zatížení vod, morfologické změny vodních toků a potenciální nedostatek vody.

Jakost koupacích vod má velkou meziroční proměnlivost a závisí především na teplotně-srážkových charakteristikách roku. V koupací sezoně 2014 bylo 50,6 % **koupacích vod** zařazeno do nejlepší kategorie jakosti podle hodnocení ČR, naopak zákaz koupání byl vyhlášen na 4,0 % sledovaných lokalit. Podle hodnocení EU bylo 76,3 % lokalit klasifikováno jako „vyhovující limitním i doporučeným hodnotám nebo výborná jakost vody“ a pouze 1 lokalita (tj. 0,7 % hodnocených lokalit) dosáhla limitu pro „zákaz koupání nebo uzavřené koupací vody“.

V územích **vyhrazených pro odběr vody pro lidskou spotřebu** se monitorují všechny zdroje povrchových vod, kde odběr činí více než $10 \text{ m}^3 \cdot \text{den}^{-1}$ nebo zásobují více než 50 obyvatel. Registr zahrnuje také oblasti, které vyžadují ochranu pro budoucí využití povrchových nebo podzemních vod. Dočasně jsou pro tento účel do tohoto registru zařazeny všechny chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV)², které zaujímají

² Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) byly vyhlášeny nařízeními vlády v letech 1979–1981 a jsou dle § 28 vodního zákona definovány jako oblasti, které pro své přírodní podmínky tvoří významnou přirozenou akumulaci vod.

celkem 18 312,8 km², tj. 23,2 % území ČR. Ochrana CHOPAV je zajištěna vodním zákonem a příslušným nařízením vlády³.

Oblasti vymezené pro ochranu stanovišť a druhů vázaných na vodní prostředí zahrnují **ptačí oblasti**, které mají vazbu na vodní prostředí nebo je stav vod rozhodující pro přítomné druhy ptáků (tj. v ČR 15 ptačích oblastí o rozloze 1 162,9 km²), **evropsky významné lokality** s vazbou na vodní prostředí (tj. v ČR 443 evropsky významných lokalit o rozloze 6 746,4 km²) a tzv. **ramsarské mokřady** (tj. v ČR 74 mokřadů o rozloze 635,4 km²).

Většina znečištění pocházejícího ze zemědělství se do povrchových a podzemních vod nedostane z bodových zdrojů (pouze 0,4 % objemu odpadních vod je vypouštěno z bodových zdrojů), ale jako **plošné znečištění splachem ze zemědělské půdy**, případně z roztroušených chovů zvířat nebo z chovu ryb. Tento druh znečištění není plošně evidován, ale výrazně se promítá do výsledné jakosti povrchové i podzemní vody. Plošné znečištění je významným zdrojem dusičnanů, pesticidů a způsobuje acidifikaci. Vymezení zranitelných oblastí dle směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (nitrátová směrnice), podléhá přezkumu a úpravě v čtyřletých intervalech. Od roku 2012 **zranitelné oblasti** celkově zaujímají rozlohu 32 831,3 km², tj. 41,6 % území ČR, což je o 1 473,4 km² více než v roce 2007.

V prvním plánovacím cyklu Plánů oblastí povodí bylo realizováno 59 opatření zaměřených na eliminaci pesticidů, atmosférické depozice dusíku a zmírnění plošné eroze. Problematika dusičnanů ze zemědělských zdrojů je zejména řešena realizací 3. Akčního programu nitrátové směrnice pro období 2012–2016. Odhadované investiční náklady na období 2014–2016 pro splnění požadavků nitrátové směrnice jsou 0,913 mld. Kč⁴, což je snížení v porovnání s odhady z let 2010 (2,799 mld. Kč) i 2012 (0,986 mld. Kč).

V současné době mají všechny **aglomerace nad 10 000 ekvivalentních obyvatel (EO)** zajištěno terciární **čištění odpadních vod**, i když ne všechny plní požadavky směrnice Rady č. 91/271/EHS ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod na limity jakosti vypouštěných odpadních vod. Nejproblematictější zůstává ústřední čistírna odpadních vod Praha.

Ke konci roku 2013 chyběly odpovídající čistírny odpadních vod (ČOV) u 11 **aglomerací o velikosti 2 000–10 000 EO** (Byšice-Liblice, Bánov, Dolní Újezd, Hať, Týnec nad Labem, Horní Jiřetín, Zlechov, Dětmárovice, Hrádek u Sušice, Hroznová Lhota-Tasov, Píšť). V letech 2014 nebo 2015 byla ukončena realizace dvou projektů (Hať a Horní Jiřetín) a v realizaci jsou projekty v Dolním Újezdu, v Hroznově Lhotě-Tasově a v Hrádku u Sušice. Očekává se, že do konce roku 2015 budou i zbývající aglomerace splňovat požadavky směrnice Rady č. 91/271/EHS. Dle evidence MZe bylo v roce 2012 v 492 obcích s ČOV nad 2 000 EO stokovou sítí do volných výústí připojeno 30 335 EO.

V aglomeracích o velikosti 300–2 000 EO bylo, dle informací Plánů rozvoje vodovodů a kanalizací jednotlivých krajů zpracovaných většinou v roce 2007, dosud nepřipojených 29 % EO. Dle informací reportovaných jednotlivými správami povodí v rámci „Evidence odběrů povrchových a podzemních vod, vypouštění odpadních a důlních vod“ bylo v ČR 112 obcí v kategorii 300–2 000 EO, které vypouštěly odpadní vody do volných výústí bez existence ČOV.

Podpora **ČOV do 2 000 EO**, včetně kanalizačních sítí, byla realizována skrze národní dotační program MZe, Program rozvoje venkova 2007–2013 (PRV 2007–2013) a částečně OPŽP 2007–2013. Od roku 2015 jsou tyto ČOV podporovány i z OPŽP 2014–2020. V rámci uvedených dotačních titulů byla také podpořena výstavba a intenzifikace **úpraven vody, vodovodů a zdrojů pitné vody**. Vynaložené prostředky jsou v úhrnu přibližně 8,813 mld. Kč.

³ Hranice CHOPAV jsou vyhlášeny nařízeními vlády č. 40/1978 Sb., č. 10/1979 Sb., č. 85/1981 Sb.

⁴ Aktualizace Strategie financování implementace směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (nitrátová směrnice).

Za účelem šetrnějšího využívání podzemních zdrojů vody MŽP předloží v rámci návrhu novely vodního zákona **navýšení poplatků za odběr podzemní vody**, tak aby jeho výše byla alespoň na úrovni ceny odběru povrchové vody. Návrh novely počítá s účinností k r. 2017.

Významný dotační titul podpory **revitalizací vodních toků** představuje OPŽP 2007–2013. Do konce roku 2014 bylo z dotací OPŽP 2007–2013 revitalizováno více než 144,8 km vodních toků a bylo vytvořeno 21 studií zabývajících se návrhem podélných revitalizací toků a niv v lokalitách, které byly v předchozích letech negativně ovlivněny lidskou činností. Dále byla v rámci protipovodňové ochrany přírodě blízkým způsobem upravena koryta vodních toků v délce 5,4 km. Jednotlivé státní podniky Povodí revitalizovaly v letech 2009–2014 celkem⁵ 65,9 km.

V období 2009–2015 se u toků v Povodí Dunaje nerealizovala navržená opatření u nadregionálních prioritních biokoridorů a nepodařilo se zprůchodnit jedinou příčnou překážku. U toků Povodí Odry se také nepodařilo realizovat opatření ke zprůchodnění příčných překážek ani navržená opatření v rámci nadregionálních prioritních biokoridorů, nicméně dvě se podařilo zahájit (jedná se o realizaci rybích přechodů). U toků Povodí Labe se podařilo realizovat 8 opatření nadregionálních prioritních biokoridorů a další se podařilo zahájit. Dále se podařilo zprůchodnit 3 profily z 6 navržených.

Říční systémy v ČR jsou vysoce fragmentované. Aktuálně je v ČR více než 6 600 příčných překážek. V roce 2014 byla aktualizována **Koncepce zprůchodňování říční sítě ČR**, která stanovuje priority zprůchodnění říční sítě s ohledem na regionální a národní prioritní úseky vodních toků. Mezi nadregionální prioritní biokoridory řadí Mezinárodní povodí Labe, kde je stanoveno 11 prioritních úseků toků, Mezinárodní povodí Odry, kde jsou vymezeny 3 prioritní úseky toků, a Mezinárodní povodí Dunaje se 2 prioritními úseky toků.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Nesplněno
Počet opatření a nástrojů	---	8	3	---

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
1.1.1 Stav útvarů povrchových vod	2015	Pozitivní	Dosud nesplněno
1.1.2 Stav útvarů podzemních vod	2015	Pozitivní	Dosud nesplněno
1.1.3 Snížení znečištění vod z plošných zdrojů	---	---	---
1.1.4 Čištění městských odpadních vod	2015	Pozitivní	Nesplněno
1.1.5 Obnova přirozených koryt vodních toků	2014	Pozitivní	Plněno
1.1.6 Specifická ochrana vod v chráněných územích	2014	Ambivalentní	---
3.1.3 Fragmentace krajiny	2014	Pozitivní	Dosud nesplněno

⁵ Některé z těchto projektů byly financovány z OPŽP 2007–2013.

Priorita 1.2: Prevence a omezování vzniku odpadů a jejich negativního vlivu na životní prostředí, podpora jejich využívání jako náhrady přírodních surovin

Externí náklady spojené s nakládáním s odpady vzniklými z výrobků jsou řešeny opatřeními obsaženými v Programu předcházení vzniku odpadů ČR, Plánu odpadového hospodářství 2015–2024 (POH), Politice druhotných surovin a Akčním plánem na podporu zvyšování soběstačnosti České republiky v surovinových zdrojích substitucí primárních zdrojů druhotnými surovinami. Zejména se jedná o zpětný odběr, rozšířenou odpovědnost výrobců, hodnocení životního cyklu výrobků, aj. Dále jsou tyto nástroje zapracovány do věcného záměru zákona o odpadech⁶ a zákona o vybraných výrobcích s ukončenou životností⁷.

Specifický cíl 1.2.1: Snížit podíl skládkování na celkovém odstraňování odpadů

Nejčastějším způsobem odstraňování odpadů je ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu, tedy **skládkování**. Tato skutečnost je přetrvávajícím významným problémem odpadového hospodářství v ČR. Od roku 2009 však došlo u tohoto způsobu nakládání k pozitivnímu trendu, když podíl skládkování na celkové produkci odpadů klesl z 14,6 %⁸ v roce 2009 na 11,3 % v roce 2013. **Podíl komunálních odpadů odstraněných skládkováním** na celkové produkci komunálních odpadů mezi lety 2009–2013 klesl z 64,0 % na 52,2 %.

V roce 2013 bylo uloženo na skládkách 895 192 t **biologicky rozložitelných komunálních odpadů**, tj. 58,5 %. Jelikož limit dle směrnice Rady 1999/31/ES ze dne 26. dubna 1999 o skládkách odpadů byl 50 %, nebylo dosaženo snížení na požadovanou úroveň k r. 2013. Zákon č. 229/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zavedl obcím povinnost zajistit místa k odkládání biologicky rozložitelných komunálních odpadů rostlinného původu a od roku 2024 zakázal skládkování směsného komunálního odpadu. Prioritou POH je sběr bioodpadů, zajištění jejich kvalitního materiálového využití s vazbou na aplikaci produktů v zemědělství, optimalizace sítě k nakládání s bioodpady a omezení skládkování biologicky rozložitelných odpadů.

Hierarchie nakládání s odpady je důsledně dodržována v zákonu o odpadech, a POH 2015–2024, včetně Programu předcházení vzniku odpadů. Při přípravě POH 2015–2024 a nového zákona o odpadech bylo přihlédnuto k výsledkům ekonomické analýzy POH, která se věnovala ekonomickým (finančním) dopadům cílů POH ČR na obyvatele. Ve schváleném věcném záměru zákona o odpadech je obsaženo **navýšení poplatku za ukládání odpadů na skládky** s cílem omezit skládkování odpadu.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	2	---	1

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
1.2.2 Produkce a nakládání s komunálním odpadem	2013	Pozitivní	Dosud nesplněno
1.2.3 Struktura nakládání s odpady	2013	Pozitivní	Plněno

⁶Usnesení vlády č. 368/2015 z 18. května 2015.

⁷Usnesení vlády č. 347/2015 z 13. května 2015.

⁸Data použitá v této části dokumentu, tzn. Priorita 1.2, vycházejí vždy z dat MŽP, indikátorové soustavy odpadového hospodářství.

Specifický cíl 1.2.2: Zvyšování materiálového a energetického využití komunálních odpadů a odpadů podobných komunálním

Od roku 2010 postupně pomalu roste úroveň přípravy k opětovnému použití a recyklaci u odpadů z materiálů jako jsou papír, kov, plast a sklo, pocházejících z domácností a odpadů jiného původu, podobných odpadům z domácností. V roce 2013 bylo dosaženo recyklace na úrovni 45,6 %.

Významným způsobem nakládání s komunálním odpadem je **materiálové využití**, jehož podíl na celkové produkci komunálních odpadů od roku 2009 vzrostl z 22,7 % na 30,2 % v roce 2013. Od roku 2011 má množství materiálově využitých komunálních odpadů spíše stagnující trend, resp. kolísá nad 1,5 mil. t. Postupně dochází i k nárůstu významu **energetického využití** komunálních odpadů, jehož podíl na celkové produkci komunálních odpadů od roku 2009 vzrostl z 6,0 % na hodnotu 11,9 %.

Energeticky využívána je jen malá část z celkové produkce odpadů. V dlouhodobém horizontu má trend energetického využití odpadů spíše stagnující tendenci. Mezi lety 2009 a 2013 se podíl energetického využití odpadů na celkové produkci odpadů zvýšil z 2,2 % na 3,4 %. Pravidla pro energetické využívání odpadů jsou dána zákonem o odpadech.

Hodnota celkového množství využitých odpadů z obalů v ČR v roce 2013 se od roku 2009 zvýšila o 10,8 %, tj. na 74,7 % z celkového množství vzniklých odpadů z obalů. Podíl recyklovaných odpadů z obalů z celkového množství vzniklých obalových odpadů v období 2009–2013 narostl jen nepatrně (na 69,9 %).

Od roku 2010 postupně roste míra přípravy k opětovnému použití, recyklace a využití **stavebních a demoličních odpadů**. V roce 2013 bylo dosaženo 81,8 % využití stavebních a demoličních odpadů, které nemají nebezpečné vlastnosti.

Úroveň zpětného odběru **elektrozařízení** a odděleného sběru **elektroodpadů** od roku 2009 poklesla z 32,0 % na 29,8 %. Pro dosažení cílů dle směrnic EP a Rady 2002/96/ES ze dne 27. ledna 2003 o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ) a EP a Rady 2012/19/EU ze dne 4. července 2012 o OEEZ, stanovených pro rok 2016 ve výši větší než 40 %, resp. 65 % v roce 2021, bude zapotřebí značný nárůst úrovně jejich sběru. Požadavek na minimální sběr elektrozařízení v množství 4 kg na obyvatele za rok, určený směrnicí 2002/96/ES, se však podařilo v roce 2013 s hodnotou 5,2⁹ kg.obyv.⁻¹.rok⁻¹ splnit.

Úroveň zpětného odběru **přenosných baterií a akumulátorů** mezi lety 2009 a 2013 vzrostla z 15,5 % na 31,0 %. Důvodem zvyšování úrovně sběru přenosných baterií a akumulátorů je lepší povědomí o povinnostech zpětného odběru a rozšiřování sběrné sítě pro jejich samostatný sběr. Cíle pro rok 2012 (25 %) bylo s hodnotou 29,2 % již dosaženo, avšak pro dosažení 45% úrovně sběru v roce 2016 tempo růstu sběru prozatím nedostačuje.

ČR k roku 2013 splnila stanovené cíle pro opětovné použití a využití převzatých vybraných vozidel s ukončenou životností (autovraků) a jejich částí v rozsahu nejméně 85 % jejich průměrné hmotnosti a opětovné použití a recyklaci těchto vozidel a jejich částí v rozsahu nejméně 80 % jejich průměrné hmotnosti. Od roku 2015 se tyto cíle zvýší na opětovné použití a využití 95 % jejich průměrné hmotnosti a opětovné použití a recyklaci těchto vozidel a jejich částí na 85 % jejich průměrné hmotnosti. ČR pro plnění těchto vysokých cílů musí zpřísnit požadavky na zpracovatelská zařízení a zpřesnit metodiku vykazování.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	2	6	---	---

⁹ Dosažená míra zpětného odběru elektrozařízení a odděleného sběru elektroodpadů vztažená k počtu obyvatel 10 510 719, střední stav (zdroj dat ČSÚ).

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
1.2.2 Produkce a nakládání s komunálním odpadem	2013	Pozitivní	Plněno
1.2.3 Struktura nakládání s odpady	2013	Pozitivní	Plněno
1.2.5 Zpětný odběr výrobků	2013	Ambivalentní	---
1.2.6 Produkce a recyklace odpadů z obalů	2013	Pozitivní	Plněno

Specifický cíl 1.2.3: Předcházet vzniku odpadů

Celková produkce odpadů (součet celkové produkce ostatních a nebezpečných odpadů) mezi lety 2009 a 2013 poklesla o 5,1 %, a to i přes 2,0% nárůst v posledním dostupném meziročním srovnání mezi lety 2012–2013.

Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), zákon o odpadech a jednotlivé prováděcí předpisy obsahují pravidla a podmínky pro **využití jednotlivých odpadových toků** a pro vybrané způsoby využívání a odstraňování odpadů. Principy rozšířené odpovědnosti výrobců, hospodářské soutěže a ekologických a technických standardů EU jsou obsaženy v POH 2015–2024, který byl schválen vládou v závěru roku 2014. Obsaženy jsou dále ve věcném záměru nového zákona o odpadech a věcném záměru zákona o vybraných výrobcích s ukončenou životností. Nařízením vlády č. 481/2012 Sb., o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních, jsou implementovány požadavky směrnice EP a Rady 2011/65/EU ze dne 8. června 2011 o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních.

Kontrola přeshraniční přepravy probíhá průběžně, ve spolupráci ČIŽP a orgánů Celní správy České republiky. Inspekční orgány zlepšují vzájemnou spolupráci, avšak posílení inspekční činnosti je limitováno jejich kapacitou. V roce 2012 uložila ČIŽP za porušení v oblasti přeshraniční přepravy odpadů pokuty v celkové výši 90 000 Kč. Kontrolováno bylo 2 061 vozidel a 8 provozoven (10 porušení zákona). V roce 2013 uložila ČIŽP za porušení v této oblasti pokuty v celkové výši 60 000 Kč. Ze zkontrolovaných 392 vozidel, 15 celních řízení, 4 provozoven bylo zjištěno 6 porušení zákona. Dle předběžných údajů v roce 2014 uložila ČIŽP za porušení v oblasti přeshraniční přepravy odpadů pokuty v celkové výši 165 000 Kč. Dále při **kontrolách nakládání s odpady a plnění povinností** původců a oprávněných osob při nakládání s odpady došlo mezi lety 2012–2014 ke kontrolám u 2 892 (2012), 3 150 (2013), respektive 3 422 (2014) subjektů. Sankcionováno bylo 849 (2012), 907 (2013), respektive 969 subjektů (2014).

Podpora vývoje a výroby opravitelných, recyklovatelných a materiálově využitelných výrobků je realizována skrze úkoly Politiky druhotných surovin ČR a Akčního plánu na podporu zvyšování soběstačnosti ČR v surovinových zdrojích substitucí primárních zdrojů druhotnými surovinami.

Mezi roky 2009 a 2013 vzrostla **produkce odpadů z obalů** o 12,5 % na celkových 1 005,7 tis. t a meziroční tempo nárůstu produkce odpadů z obalů má od roku 2009 rostoucí tendenci. Minimalizace obalových prostředků je zakotvena v zákoně o obalech, a podporována finančními nástroji autorizované obalové společnosti. Je připravována implementace směrnice EP a Rady (EU) 2015/720 ze dne 29. dubna 2015, kterou se mění směrnice 94/62/ES, pokud jde o omezení spotřeby lehkých plastových nákupních tašek, jejímž cílem bude redukovat jejich spotřebu.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	1	4	3	---

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
1.2.1 Celková produkce odpadů	2013	Pozitivní	Dosud nesplněno
1.2.2 Produkce a nakládání s komunálním odpadem	2013	Stagnující	Plněno
1.2.6 Produkce a recyklace odpadů z obalů	2013	Pozitivní	Dosud nesplněno

Priorita 1.3: Ochrana a udržitelné využívání půdního a horninového prostředí

Specifický cíl 1.3.1: Omezovat trvalé záborů zemědělské půdy a podloží hornin

Celková výměra zemědělského půdního fondu ČR klesá, v období 2000–2014 se jednalo o pokles více než 64 tis. ha¹⁰, což je téměř 1 % území ČR. Významným faktorem záborů zemědělské půdy je rozšiřování zastavěných a ostatních ploch, které v roce 2014 tvořily přes 10,7 % území ČR. Rozsah zastavěných ploch se zvýšil v období 2000–2014 o 1,7 tis. ha (1,3 %), z toho cca 1,1 tis. ha území bylo zástavbou zabráno v posledních pěti letech (v období 2009–2014), trend zastavování území tedy spíše vzrostl. Ostatní plochy, mezi které patří i dopravní infrastruktura, se v období 2000–2014 rozšířily o 28,3 tis. ha (4,2 %), v období 2009–2014 narostly o 1,3 %.

Jedním z nástrojů omezování trvalých záborů půdy jsou **odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu**, které jsou upraveny zákonem č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu (zákon o ochraně ZPF). V roce 2015 byla schválena novela tohoto zákona, která navýšila koeficienty ochrany u IV. a V. třídy ochrany a nově vymezila výjimky pro potřebu vydání souhlasu orgánu ochrany zemědělského půdního fondu, případy nestanovení povinnosti zaplatit odvody za odnětí zemědělské půdy a také případy pro určení ekologické váhy vlivu pro účel výpočtu odvodů.

Problematika regenerace a dalšího využívání brownfieldů je zpracována v Národní strategii regenerace brownfieldů. V roce 2015 probíhala aktualizace této strategie. Dosud chyběla jednotná a průběžná evidence brownfieldů vč. způsobu jejich využití. V průběhu roku 2014 uzavřel CzechInvest s jednotlivými kraji memoranda o spolupráci při evidování brownfieldů na území jednotlivých krajů. V Národní databázi brownfieldů bylo v roce 2014 celkem evidováno na území ČR 277 **brownfieldů** s celkovou plochou 1 326,4 ha¹¹. Evidence a doplnění údajů do databáze nebylo do konce roku 2015 dokončeno. Na Národní databázi brownfieldů je navázáno i čerpání finanční podpory podnikatelských záměrů z programů OPPIK 2014–2020. Využívání brownfieldů je také obsaženo v opatřeních Politiky architektury a stavební kultury ČR, v republikové prioritě Politiky územního rozvoje ČR a obecně podporováno v zákoně č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Integrovaný regionální operační program (IROP) umožňuje v rámci specifického cíle 2.2 formou věcného kritéria podporovat umístění projektů sociálního podnikání do brownfieldů.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Nesplněno
Počet opatření a nástrojů	---	---	2	---

¹⁰ ČÚZK (2015).

¹¹ CzechInvest (2015).

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
3.1.1 Využití území	2014	Negativní	Nesplněno
3.3.2 Brownfieldy	2014	---	---

Specifický cíl 1.3.2: Snižovat ohrožení zemědělské a lesní půdy a hornin erozí

Na území ČR je potenciálně ohroženo 63,6 % zemědělské půdy **vodní erozí** a 18,1 % **erozí větrnou**. Ohroženo extrémní vodní erozí je 23,9 % zemědělských půd a nejohroženějších zemědělských půd větrnou erozí je 3,2 %. V současné době je maximální ztráta půdy v ČR vyčíslena na přibližně 21 mil. t ornice za rok. Největší problém z dlouhodobého hlediska představuje ztráta půdy vlivem vodní eroze v oblastech s výskytem bonitně nejceněnějších půd. Z hlediska vývoje od roku 2010 lze konstatovat stagnující trend, na většině ploch erozí ohrožených půd není prováděna systematická ochrana, která by omezovala ztráty půdy, resp. bránila další degradaci půdního profilu. Rámcový způsob hospodaření zabráňující další vodní erozi půdy je doporučen celkem u 67,1 % zemědělské půdy v ČR. Převedení příslušných půdních bloků nebo jejich částí mezi trvalé travní porosty bylo doporučeno pro 0,8 % zemědělských půd. Na 2,3 % zemědělských půd je doporučeno pěstování pouze víceletých píceň.

Na evropské úrovni nebyl doposud schválen **jednotný právní rámec pro ochranu půdy**. Ochrana zemědělské a lesní půdy v ČR není sjednocena a je řešena rozdílnými nástroji v příslušných zákonech. K úpravě došlo v případě **ochrany půdy zemědělské** na základě novely zákona o ochraně ZPF. Mezi cíle této novely patří úprava kompetencí, zpřesnění povinností vlastníka i nájemce půdy a zvýšení ochrany půdy před degradačními procesy, včetně eroze. Podpora agrotechnických, biotechnických a organizačních **protierozních opatření** je realizována skrze OPŽP a PRV. Dotační podpora je poskytována při dodržení zásad Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES). Významným nástrojem na podporu protierozních opatření jsou rovněž komplexní pozemkové úpravy, zpracovávány dle zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů.

Plocha lesních pozemků v ČR trvale roste. V roce 2014 se plocha lesních pozemků meziročně zvýšila o 2,6 tis. ha¹². **Podíl porostní plochy lesů ve vlastnictví státu** mezi lety 2010–2014 klesl o 0,45 procentního bodu. Lesy na území vybraných kategorií ZCHÚ (NP, NPR, NPP¹³) nelze na základě zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zcizit. Prostřednictvím Národního programu životního prostředí (NPŽP) jsou vynakládány každoročně prostředky pro realizaci prioritních výkupů pozemků ve zvláště chráněných územích (ZCHÚ) a jejich ochranných pásmech. Těmito výkupy dochází ke snížení finančních nákladů na újmu a sjednocení péče a managementu.

ČR není deklarována jako země postižená desertifikací ve smyslu Úmluvy OSN o boji proti desertifikaci (UNCCD). **Problematika sucha** však postupně nabývá na důležitosti, proto byl vládou v polovině roku 2015 schválen materiál Příprava realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	1	3	1

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
1.3.1 Eroze půdy	2014	Stagnující	Dosud nesplněno

¹² Ministerstvo zemědělství (2015): Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2014.

¹³ NP – národní park, NPR – národní přírodní rezervace, NPP – národní přírodní památka.

Specifický cíl 1.3.3: Omezovat a regulovat kontaminaci a ostatní degradaci půdy a hornin způsobenou lidskou činností

Na evropské úrovni nebyl doposud schválen jednotný právní rámec pro ochranu půdy, nicméně ze 7. Akčního plánu pro životní prostředí vyplývá povinnost EU přijmout cíle v oblasti ochrany půdy.

Podle zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech), provádí Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) v rámci agrochemického zkoušení zemědělských půd i sledování obsahů rizikových látek a rizikových prvků v půdě. Výsledky uvedeného sledování jsou vedeny v databázi "Registr kontaminovaných ploch". Z dat v Registru lze odvodit, že podíl **zemědělské půdy s nadlimitními obsahy rizikových prvků** činí cca 0,2–0,8 % z celkové rozlohy zemědělské půdy v závislosti na zvolené analytické metodě¹⁴. **Novela zákona o ochraně ZPF** upravila kompetence, zpřesnila povinnosti vlastníka i nájemce půdy a zvýšila ochranu zemědělské půdy před degradačními procesy. Vlastní kontrola stanovených povinností bude do praxe uvedena na základě příslušných prováděcích předpisů. Tato novela neupravuje ochranu lesní půdy. Ochrana pozemků určených k plnění funkcí lesa vyplývá ze zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), který nedoznal změn.

Limitním hodnotám rizikových prvků v rámci monitoringu **kalů ČOV** nevyhovělo v roce 2014 celkově 15 vzorků kalů ze 78 ČOV (19,2 %) a 1 vzorek směsi kalů. V letech 2010–2014 byly limitní obsahy překračovány u méně než 20 % vzorkovaných ČOV. U většiny prvků bylo možné pozorovat pokles hodnot mediánů obsahů rizikových látek přibližně do roku 2010. Poté se však tento trend zastavil a projevuje se opětovný nárůst obsahů zejména u arsenu, mědi, niklu, olova a zinku. Limitní hodnotu pro aplikaci kalů na zemědělskou půdu nepřekročil v případě sumy 6 kongenerů PCB žádný vzorek a pouze jeden vzorek (4,8 %) překročil limitní hodnotu obsahu AOX, avšak 10 analyzovaných vzorků, tj. 47,6 %, překročilo limitní hodnotu pro sumu 11 vybraných PAH.

Mezi lety 2011 a 2014 **množství aplikovaných minerálních hnojiv** stagnovalo. Vzhledem k poměrně velkému podílu kyselých zemědělských půd je účelné tyto půdy vápnit, v tomto směru lze od roku 2011 zaznamenat pozitivní rostoucí trend **spotřeby vápenatých hmot**. **Spotřeba přípravků na ochranu rostlin**, jako dalšího antropogenního vstupu látek do půdy, je ovlivňována aktuálním výskytem chorob a škůdců plodin, který se mění podle průběhu počasí během roku. Největší podíl na celkové spotřebě měly v roce 2014 herbicidy a desikanty (46,2 %), dále fungicidy a mořidla (28,2 %) a regulátory růstu (13,2 %).

Za období 2010–2014 byly při nápravných opatřeních evidovaných v SEKM ukončeny sanace 220 lokalit **starých ekologických zátěží** a dalších 45 nápravných opatření bylo ukončeno v nevyhovujícím stavu. V roce 2014 byly ukončeny sanace 35 lokalit a dalších 14 nápravných opatření bylo ukončeno v nevyhovujícím stavu.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	2	2	1

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
1.3.2 Aplikace kalů z čistíren odpadních vod na zemědělskou půdu	2014	Stagnující	Dosud nesplněno
1.3.3 Spotřeba minerálních hnojiv a přípravků na ochranu rostlin	2014	Stagnující	Dosud nesplněno
1.3.4 Kontaminovaná místa	2014	---	---

¹⁴ Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský v Brně (2014): Registr kontaminovaných ploch - celkové obsahy rizikových prvků v zemědělských půdách, průběžná zpráva (1998 – 2013).

Specifický cíl 1.3.4: Sanovat kontaminovaná místa, včetně starých ekologických zátěží, napravovat ekologickou újmu

Vzhledem k neexistenci jednotného postupu, je databáze **starých ekologických zátěží**, resp. kontaminovaných míst (SEKM) tvořena pouze postupným doplňováním jednotlivých lokalit. V roce 2012 byla dokončena 1. fáze Národní inventarizace kontaminovaných míst (NIKM), projekt byl spolufinancován z OPŽP 2007–2013. Ve 2. fázi NIKM, u které se předpokládá spolufinancování z OPŽP 2014–2020, bude databáze SEKM aktualizována a dojde k aktivní inventarizaci, včetně následného stanovení priorit.

V roce 2014 obsahovala databáze SEKM 4 829 lokalit, z nichž bylo 2 379 lokalit aktuálních a zbylých 2 450 lokalit dosud aktualizováno nebylo. Za období 2010–2014 byly při nápravných opatřeních evidovaných v SEKM ukončeny sanace 220 lokalit starých ekologických zátěží a dalších 45 nápravných opatření bylo ukončeno v nevyhovujícím stavu. V roce 2014 byly ukončeny sanace 35 lokalit a dalších 14 nápravných opatření bylo ukončeno v nevyhovujícím stavu. Vedle databáze SEKM existují i územně analytické podklady určené pro územní plánování, v jejichž seznamu je zahrnuto celkem 9 279 lokalit, a to včetně lokalit evidovaných v SEKM.

Na základě sanačních geologických prací, které se řídí vyhláškou MŽP č. 369/2004 Sb., o projektování, provádění a vyhodnocování geologických prací, oznamování rizikových geofaktorů a o postupu při výpočtu zásob výhradních ložisek, a dále metodickými pokyny MŽP, jsou v rámci těchto projektů dodržovány postupy k plnění SEKM, vyhodnoceny priority a zpracovány analýzy rizik kontaminovaného území. Dále, na základě Směrnice FNM ČR a MŽP pro přípravu a realizaci zakázek řešících ekologické závazky při privatizaci č. 3/2004, jsou přednostně realizovány sanace lokalit s prioritou A.

Sanace starých ekologických zátěží v ČR jsou financovány zejména ze tří hlavních zdrojů. Prvním zdrojem jsou tzv. „Ekologické smlouvy“, z nichž jsou z prostředků MF financovány staré ekologické zátěže vzniklé před privatizací bývalých národních podniků, u kterých se stát zavázal převzít závazky vyplývající z jejich existence. Od roku 2010 finanční prostředky vynaložené MF každoročně klesaly. Druhý zdroj představují finanční prostředky státních podniků a převážně jednotlivých resortů, kam spadají např. sanace bývalých základen po Sovětské armádě financované MŽP z kapitoly 315 státního rozpočtu. V průběhu minulých let však docházelo k postupnému krácení těchto finančních prostředků až na 40 mil. Kč, vyčleněných pro roky 2013–2016. Třetím hlavním zdrojem financí jsou evropské fondy čerpané prostřednictvím operačních programů, zejména pak OPŽP. V rámci deseti výzev pro oblast podpory 4.2 (odstraňování starých ekologických zátěží) z OPŽP 2007–2013 představovaly celkové náklady na nápravná opatření 10,2 mld. Kč, z toho nejvíce v roce 2011 (4,0 mld. Kč) a nejméně v roce 2014 (23,1 mil. Kč).

Průběžná evidence ekologické újmy je realizována skrze ČiŽP, přičemž počet evidovaných případů ekologické újmy dle zákona č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů, je nulový.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	5	---	1

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
1.3.4 Kontaminovaná místa	2014	---	---

Specifický cíl 1.3.5: Zahlazovat a předcházet následkům po hornické činnosti a těžbě nerostných surovin.

Materiálová náročnost ekonomiky ČR klesá, což indikuje zvyšující se efektivitu přeměny materiálových vstupů na ekonomický výkon a také pokles zátěže životního prostředí na jednotku vytvořeného HDP. V letech 2009–2013 poklesla materiálová náročnost ČR o 14,6 %. Rozloha dobývacích prostor mezi lety 2009 a 2014 stagnuje, přičemž v roce 2014 byla rozloha dobývacích prostorů 1 295,5 km².

U dobývacích prostorů výhradních ložisek vychází **územně plánovací dokumentace** z plánů asanací a rekultivací, jež může korigovat podle aktuálních potřeb území. Na základě regionální surovinové politiky může stanovit etapizaci otvírky a dobývání výhradních ložisek. Otvírka i rekultivace ložisek nevýhradních nerostů mimo vyhrazená ložiska podléhá režimu stavebního zákona. Územní plán (popř. u ploch nadmístního významu zásady územního rozvoje) stanoví plochy pro příslušné změny ve využití území a pořadí (etapizaci) těchto změn s ohledem na aktuální a předpokládané potřeby v území. Soulad s územně plánovací dokumentací je nezbytný pro vydání územního rozhodnutí k těmto záměrům. Při řešení projektů geologických prací, mapování a inventarizací identifikovaných ploch jsou mapovány lokality s únikem rizikových látek a toxických kovů z dolů, odvalů a výsypek.

Revitalizace území po bývalé těžbě nerostů je obecně řešena v rámci Surovinové politiky pro jednotlivé kraje. **Rekultivace** vytěžených území probíhá podle požadavků orgánů veřejné správy, které jsou obsaženy v plánu otvírky a přípravy dobývání (POPD). V roce 2014 tvořila plocha dotčená těžbou v ČR 48 294 ha (0,6 % celkové rozlohy ČR), rozpracované rekultivace zaujímaly plochu 8 901 ha a rekultivace ukončené od počátku těžby na území ČR 23 530 ha (z toho 177 ha rekultivací ukončených v r. 2014). Od roku 2010 klesla rozloha rozpracovaných rekultivací o 1 732 ha, zatímco rozloha území s rekultivací ukončenou vzrostla o 2 270 ha. Tento jev je důsledkem poklesu povrchové těžby v reakci na pokles celkového objemu těžby v ČR (zejména v letech 2013 a 2014), změnu energetického mixu v posledních letech a také důsledkem ukončování rozpracovaných rekultivací. V rámci Programu řešení ekologických škod, vzniklých před privatizací hnědouhelných těžebních společností v Ústeckém a Karlovarském kraji, byla od roku 2002 ukončena rekultivace ploch po těžbě hnědého uhlí o rozloze 3 054 ha a v současnosti probíhá rekultivace 2 437 ha ploch.

Při rekultivaci výsypek dochází k využití přírodě blízkých postupů rekultivace. Ke sledování **přírodě blízkých způsobů rekultivace**, kupříkladu přirozené sukcese, však systematicky nedochází, jelikož chybí legislativní a metodické podmínky pro její širší uplatnění. Odhadem¹⁵ bylo na území dotčeného těžbou hnědého uhlí rekultivováno samovolnou sukcesí přibližně 470 ha a řízenou sukcesí přibližně 413 ha. Za území ponechaná k samovolné sukcesi lze z části považovat úložná místa těžebního odpadu (odvaly ve vybraných lokalitách a některá odkaliště) po těžbě uranu, jejichž plocha v součtu představuje cca 425 ha, tj. 27 % z celkové plochy všech úložných míst ve správě DIAMO, s. p.

Aktualizace **Surovinové politiky** nebyla do konce roku 2015 schválena, avšak v roce 2014 byla schválena Politika druhotných surovin ČR a v legislativním procesu je předložen **návrh novely zákona č. 44/1988 Sb.**, o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), upravující způsob výpočtu úhrad z vydobytých nerostů a rozdělení jejich výnosu.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	1	5	2	--

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
1.3.5 Rekultivace po těžbě nerostných surovin	2014	Pozitivní	Plněno
1.0.2 Materiálová náročnost HDP	2013	Pozitivní	---

¹⁵ Odhad vyplývající z konzultace s odborem hornictví, MPO (2015).

Tematická oblast 2: Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší

Priorita 2.1: Snižování emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů klimatické změny

Specifický cíl 2.1.1: Zvýšení schopnosti přizpůsobení se změnám klimatu

Jsou realizována opatření v jednotlivých oblastech zájmu, jedná se zejména o protipovodňová opatření, revitalizace říčních koryt, suché poldry, obnovy rybníků, opatření v rámci kontroly podmíněnosti a agroenvironmentálních opatření, dále opatření podporující udržitelné hospodaření s půdou, podpora biodiverzity, krajinných struktur, regenerace urbanizované krajiny, opatření na podporu přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku a zvyšování odolnosti a bezpečnosti infrastruktury. Koncepční přístup v této oblasti a podpora vzájemných synergií budou zavedeny skrze **Strategii přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR**, která byla schválena v roce 2015 a následný implementační dokument¹⁶, který bude také vycházet ze Studie komplexních dopadů, zranitelnosti a zdrojů rizik souvisejících se změnou klimatu v ČR.

Finanční podpora pro realizaci opatření je zajištěna zejména skrze OPŽP 2007–2013, OPŽP 2014–2020, PRV 2007–2013, PRV 2014–2020, OP Rybářství a národních dotačních programů MZe a MŽP. V řadě případů jsou to opatření víceúčelová, která přispívají ke stabilnímu vodnímu režimu v krajině, zvyšování retence krajiny, snižování rizika eroze aj.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	3	1	---

Specifický cíl 2.1.2: Snížení emisí skleníkových plynů v rámci EU ETS o 21 % a omezení nárůstu emisí mimo EU ETS na 9 % do roku 2020 oproti úrovni roku 2005

Celkové agregované emise skleníkových plynů v ČR poklesly v období 2000–2013¹⁷ o 13,0 % na 127,1 Mt CO₂ ekv. (bez LULUCF¹⁸) a byly o 34,2 % nižší než v roce 1990. **Čisté emise se započtením emisí a propadů ze sektoru LULUCF** poklesly od roku 2000 rovněž o 13,0 % na 120,4 Mt CO₂ ekv. V období 2009–2013 agregované emise poklesly o 4,9 % (včetně LULUCF o 5,6 %), v roce 2013 v meziročním srovnání o 2,6 %.

Nejvýrazněji k tomuto poklesu přispěl pokles emisí v sektoru **zpracovatelský průmysl a stavebnictví**, a to o 5,1 Mt CO₂ ekv., tj. o 31,5 %. Emise **z energetického průmyslu**, zaujímající největší podíl na celkových agregovaných emisích (43,9 % v roce 2013), poklesly v období 2009–2013 pouze o 2,7 %. V tomto období rovněž poklesly z důvodu přechodného poklesu spotřeby energií emise skleníkových plynů z **dopravy** o 9,4 % a pokračoval dlouhodobý pokles emisí ze **zemědělství**. Naopak výrazně rostoucí trend mají emise F-plynů z používání produktů nahrazujících freony, které v období 2009–2013 vzrostly o 60,7 %, od roku 2000 se zvýšily více než desetinásobně. Setrvale rovněž rostou emise z **odpadů**, ve sledovaném období narostly o 13,8 %, a to zejména díky růstu emisí ze skládkování odpadu.

Celkové fosilní emise českých podniků zahrnutých do systému **EU ETS** dosáhly v roce 2014 65,4 mil. t CO₂, což představuje dle propočtů MŽP snížení o 20,7% oproti roku 2005¹⁹. V **odvětvích nespádajících**

¹⁶ Akční plán ke Strategii přizpůsobení se změně klimatu by měl být předložen do konce roku 2016.

¹⁷ V roce 2015 došlo k unikátní situaci opoždění reportingu emisí a propadů skleníkových plynů z důvodu nefunkčního reportingového softwaru. Tato situace ovlivňuje všechny státy Dodatku 1 Rámcové úmluvy o změně klimatu. Prezentovaná emisní data nebyla v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru oficiálně předána sekretariátu Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu.

Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

¹⁸ Emise a propady ze sektoru využití území, změny ve využití území a lesnictví (Land Use, Land Use Change and Forestry).

¹⁹ Publikace „Trends and projections in the EU ETS in 2015“ Evropské agentury pro životní prostředí (EEA) z října 2015 uvádí snížení na úrovni 22 % mezi lety 2005–2014. Rozdíl je způsoben vyšší počáteční hodnotou pro rok 2005, kdy EEA připočtením korekce k datům z let 2005–2012 kompenzuje rozdíl v rozsahu EU ETS oproti období 2013–2020 (od roku 2013 jsou zahrnuty nové činnosti a u některých z nich i nové skleníkové plyny).

do systému EU ETS má ČR závazek nezvýšit své emise o více než 9 % mezi roky 2005 a 2020. Do roku 2012 poklesly emise v těchto odvětvích přibližně o 2 % oproti úrovni roku 2005. Dle národních prognóz dojde v sektorech zahrnutých do EU ETS mezi roky 2005 a 2020 ke snížení emisí o 28–29 % a v sektorech mimo systém EU ETS dojde mezi roky 2005 a 2020 ke snížení emisí o 7–8 %. ²⁰ Závazky ČR se tak dle dosavadního vývoje a prognózy vývoje do roku 2020 podaří splnit. Dlouhodobou strategií snižování emisí skleníkových plynů bude představovat strategický dokument **Politika ochrany klimatu ČR**, jejíž tvorba probíhá a měla by být předložena ke schválení vládě na konci roku 2016.

Zdroje spalující fosilní paliva mají podle evropské legislativy, časového průběhu a výkonu stanoveny cíle v omezování emisí látek znečišťujících ovzduší. Zdroje, které nesplní kritéria, ukončí činnost. V oblasti kombinované výroby elektřiny a tepla (KVET) je podpora výrobců elektřiny diferencována podle hodnoty úspory primární energie a je tak vyvinut tlak na provozovatele ke zvýšení účinnosti zdrojů. Po novele zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, je usnadněna instalace malých fotovoltaických elektráren na objekty v soukromém i dalším vlastnictví, odstranění byrokratické zátěže a očekávaný rozvoj decentralizované výroby elektřiny z OZE. Využívání energeticky úsporných spotřebičů je zajištěno přímo použitelnými předpisy EU pro jednotlivé produktové kategorie. Zároveň Evropská komise představila návrh nařízení EP a Rady, o energetickém štítkování, z července 2015, na který bude navazovat revize směrnice EP a Rady 2009/125/ES ze dne 21. října 2009 o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign výrobků spojených se spotřebou energie. Průběžně dochází k podpoře úsporného veřejného osvětlení díky Programu Efekt v gesci MPO.

Byly zavedeny tzv. průkazy energetické náročnosti budov a v případě výstavby nové budovy je stavebník povinen plnit požadavky na energetickou náročnost budov. Budova, dle typu vlastníka a energeticky vztažné plochy, musí mít nejpozději do roku 2020 téměř nulovou spotřebu energie. Podnikatel, který není malým nebo středním podnikatelem, je povinen zpracovat pro jím užívané nebo vlastněné energetické hospodářství energetický audit a dále jej pravidelně zpracovávat nejméně jednou za 4 roky. Povinnost nemá podnikatel, který má certifikován systém hospodaření s energií, či systém environmentálního řízení dle příslušných norem.

Národní program snižování emisí (NPSE) obsahuje opatření, jejichž cílem je zajistit přesun 30% podílu nákladní silniční dopravy nad 300 km na železnici do konce roku 2030. Dále je dokončován program na podporu rozvoje sítě multimodální dopravy, jakožto opatření Strategie podpory logistiky z veřejných zdrojů. V červnu 2015 byla schválena Koncepce veřejné dopravy, kde jedním z úkolů je do roku 2019 předložit materiál k organizaci veřejné dopravy, vč. návrhu legislativní úpravy.

V oblasti **zemědělství** byla z PRV 2007–2013 podpořena výstavba bioplynových stanic, které řízenou anaerobní fermentací biomasy a následným spálením vzniklého bioplynu (jehož dominantní složkou je metan) přispívají k prevenci fugitivních emisí metanu. Dále byla z PRV 2007–2013 podpořena výstavba/modernizace jímek na kejdu a dalších zařízení na skladování hnojiv, jejichž vedlejším efektem může být i omezení emisí metanu.

Na základě POH 2015–2024 je stanoven zákaz skládkování recyklovatelných komunálních odpadů od roku 2024 a povinné třídění bioodpadu od roku 2015.

Od roku 2013 vstoupila EU do tzv. třetího obchodovacího období **Evropského systému emisního obchodování**. Toto období potrvá do roku 2020 a systém EU ETS má za cíl zajistit splnění Evropských klimaticko-energetických cílů pro sektory spadající do tohoto systému. V březnu 2013 byla stažena novela zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních a zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Novela měla zavést uhlíkovou daň pro stacionární zdroje spalování mimo systém EU ETS a vztahovala se pouze na stávající plátce daně.

Financování programů na snižování emisí skleníkových plynů je významně zajišťováno skrze prodej emisních povolenek v EU ETS. Tyto finance jsou rozděleny na programy úspor energie, podporu OZE a zvyšování

²⁰ MŽP, 2015.

energetické účinnosti. Programy zaměřené na snižování emisí skleníkových plynů jsou zejména OPŽP 2014–2020, OPPIK, Integrovaný regionální operační program, Nová zelená úsporám (NZÚ), PRV 2014–2020 a program Efekt. Nutno však dodat, že doposud nebyla stanovena jednotná metodika pro vyhodnocování politik a opatření ke snižování emisí.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	3	6	2	1

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
2.1.1 Agregované emise skleníkových plynů včetně emisí a propadů ze sektoru LULUCF	2013	Pozitivní vývoj	Plněno

Priorita 2.2: Snížení úrovně znečištění ovzduší

Specifický cíl 2.2.1: Zlepšit kvalitu ovzduší v místech, kde jsou překračovány imisní limity, a zároveň udržet kvalitu v územích, kde imisní limity nejsou překračovány

Specifický cíl 2.2.2: Plnit národní emisní stropy platné od roku 2010 a snížit celkové emise oxidu siřičitého (SO₂), oxidů dusíku (NO_x), těkavých organických látek (VOC), amoniaku (NH₃) a jemných prachových částic (PM_{2,5}) do roku 2020 ve shodě se závazky ČR

Specifický cíl 2.2.3: Udržet emise těžkých kovů a persistentních organických látek pod úrovní roku 1990 a dále je snižovat

Emise znečišťujících látek do ovzduší (SO₂, NO_x, NH₃, VOC a PM_{2,5}) v období 2000–2014 celkově klesaly. Nejvýraznější pokles zaznamenaly emise SO₂ (o 43,6 %), emise VOC (o 41,4 %) a emise NO_x (o 38,7 %), v případě emisí NH₃ došlo, i přes jejich kolísavý průběh, k mírnému poklesu (o 7,2 %). Emise PM_{2,5} v období 2000–2013 klesly o 28,4 %.

V závislosti na zdrojích **emisí těžkých kovů** se vyvíjela i jejich produkce. Vývoj emisí těžkých kovů byl v období od roku 2000 značně rozkolísaný, přičemž nejvýznamnější dlouhodobý pokles zaznamenaly emise olova (Pb) o 94,5 % a také emise kadmia (Cd) o 92,9 %. Podobný vývoj byl evidován i u persistentních organických látek, přičemž mezi lety 2000–2013 emise těchto látek kolísaly, nicméně obecně je patrný jejich celkový pokles. Nejvýraznějšího snížení bylo dosaženo u skupiny dioxinů a furanů o 94,7 %.

I přesto, že dochází k poklesu produkce vykazovaných emisí znečišťujících látek, kvalita ovzduší na území ČR se nezlepšuje. V roce 2014 byly na 19,1 % území ČR vymezeny oblasti, kde dochází k **překračování imisních limitů** pro alespoň jednu znečišťující látku (včetně zahrnutí přízemního ozonu). V těchto oblastech žilo v roce 2014 celkem 54,9 % obyvatel (v roce 2013 byly tyto oblasti vymezeny na 37,0 % území, kde žilo přibližně 60 % obyvatel). V roce 2014 byl imisní limit překročen pro PM₁₀, PM_{2,5}, NO₂ (na 4 dopravně zatížených lokalitách z celkového počtu 94 monitorovaných stanic), pro benzo(a)pyren a kadmium (Cd) (pouze na 1 lokalitě z 52 stanic). Výměra oblastí s překročenými imisními limity nevykazuje dlouhodobý viditelný trend.

Koncepční ukotvení tématu ovzduší je zajištěno Střednědobou strategií (do roku 2020) zlepšení kvality ovzduší, Národním programem snižování emisí a Programy zlepšování kvality ovzduší. Je dbáno na vzájemnou provázanost s Politikou územního rozvoje, Státní energetickou koncepcí a také s koncepčními dokumenty v dopravě.

Nejvýznamnějším zdrojem financování je bezesporu OPŽP 2007–2013, následující OPŽP 2014–2020 a další operační programy. V rámci těchto programů jsou podporována jak technická opatření ke snížení emisí tak i kupříkladu informační a osvětové kampaně o problematice kvality ovzduší a výměně zastaralých kotlů

v domácnostech. Za pomoci prostředků z OPŽP proběhla také např. inovace a optimalizace Státní imisní sítě, kterou provozuje Český hydrometeorologický ústav.

Významným zdrojem znečišťujících látek, zejména benzo(a)pyrenu a suspendovaných částic PM₁₀ a PM_{2,5}, jsou spalovací zdroje v domácnostech. Z tohoto důvodu byla podporována výměna těchto zdrojů tepla v rámci Společných programů krajů a SFŽP na obměnu kotlů (pro celou ČR bylo od roku 2012 vyhlášeno 12 výzev s alokací 490 mil Kč.). Od roku 2015 je ve schváleném OPŽP 2014 – 2020 v rámci specifického cíle 2.1 alokováno 9 mld. Kč pro tento účel s cílem obměny min. 80 tisíc kotlů. Z dotačních titulů Zelená úsporám a Nová zelená úsporám jsou podporována opatření na snížení spotřeby energie v budovách.

Dalším významným zdrojem znečištění je **doprava**. Z tohoto důvodu jsou v tomto sektoru realizována opatření s cílem podporovat využívání alternativních paliv, vytvářet konkurenceschopné alternativy k individuální dopravě, a dále organizačně technická opatření (např. zvýšení plynulosti dopravy, zavedení nízkoemisní zóny, omezení a zpoplatnění parkování v centru města, výstavba a rekonstrukce železničních tratí, zatraktivnění veřejné dopravy...). Problematika budování obchvatů, primárně na silnicích I. třídy s tranzitní funkcí a vysokou intenzitou dopravy, je řešena Dopravní sektorovou strategií a také Národním programem snižování emisí ČR a Střednědobou strategií (do roku 2020) zlepšování kvality ovzduší v ČR. Kvalita ovzduší je jedním z faktorů pro určování priorit při sestavování harmonogramu výstavby silničních obchvatů obcí. Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, stanovil podmínky pro zavádění nízkoemisních zón (NEZ). Tento zákon je dále doplněn nařízením vlády č. 56/2013 Sb., o stanovení pravidel pro zařazení silničních motorových vozidel do emisních kategorií a o emisních plaketách a metodickým pokynem MŽP²¹ k vyhlášení NEZ. V současné době se projednává novela zákona o ochraně ovzduší, která by měla od poloviny roku 2016 zajistit vzájemnou uznatelnost nízkoemisních plaket s Německou spolkovou republikou. Zavedení NEZ je v kompetenci obcí, přičemž MŽP se aktivně účastní diskuzí k jejich zavedení. Do konce roku 2015 však zatím nebyla žádná NEZ vyhlášena.

Opatřením na podporu alternativních paliv je podporováno využívání vozidel s tímto pohonem a výstavbou infrastruktury. Za těmito účely byly vynakládány prostředky OPŽP 2007–2013, regionálních operačních programů, OP Doprava a dotačních programů MŽP. Programové období od roku 2014 dále nabízí významný zdroj financování v této oblasti. Významnou podporou tohoto segmentu bude realizace Národního akčního plánu čisté mobility, který byl v roce 2015 schválen. Je dokončován Program na podporu rozvoje sítě terminálů multimodální dopravy, který by měl po letech zrealizovat Strategii podpory logistiky z veřejných zdrojů. V červnu 2015 byla schválena Koncepce veřejné dopravy s dalšími opatřeními na podporu veřejné dopravy.

V nových strategických dokumentech ochrany ovzduší je opatřením z oblasti dopravy věnována významná pozornost. Mimo výše zmíněná jsou to dále např. opatření ke zrychlení obměny zastaralého vozového parku, zlepšení funkčnosti a zpřísnění podmínek systému pravidelných kontrol technického stavu vozidel a vytvoření podmínek pro provádění mobilních technických kontrol a emisního měření, opatření k přesunu tranzitní nákladní dopravy ze silnic na železnici, či podporu výstavby a rekonstrukce železničních tratí.

Příkladem mezistátní spolupráce může být Česko polské memorandum ke zlepšení kvality ovzduší v česko-polském příhraničním regionu, v rámci kterého se podařilo kupříkladu sjednotit podobu nastavení financování nového programového období, či probíhá spolupráce na přípravě programu pro společnou implementaci Programů zlepšování kvality ovzduší.

Jedním z nástrojů pro snížení emisí z energetiky a průmyslových zdrojů je také aplikace nejlepších dostupných technik v rámci procesu integrované prevence.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	2	15	4	1

²¹ 2014 – Metodický pokyn odboru ochrany ovzduší k vyhlášení nízkoemisních zón a o stanovení podmínek vydávání emisních plaket podle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění.

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
2.2.1 Emise SO ₂ , NO _x , NH ₃ , VOC a PM _{2,5}	2014	Pozitivní vývoj	Plněno
2.2.2 Podíl území s překročenými imisními limity	2014	Stagnující	Dosud nesplněno
2.2.3 Emise těžkých kovů a POPs	2013	Stagnující	--

Priorita 2.3: Efektivní a k přírodě šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie

Specifický cíl 2.3.1: Zajištění 13% podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie k roku 2020

V roce 2014 bylo z **obnovitelných zdrojů energie** (OZE) vyrobeno 96 829 TJ energie. Oproti roku 2003, kdy se začala sledovat statistika obnovitelných zdrojů, vzrostlo vyrobené množství energie z OZE o 166,9 %, oproti roku 2009 činila hodnota nárůstu výroby energie z OZE 58,7 %. Hodnota sledovaného podílu OZE na hrubé konečné spotřebě energie každoročně stoupá, v roce 2014 dosáhla 12,4 %.

V roce 2014 měl největší podíl na **výrobě elektřiny z OZE** bioplyn (28,0 % výroby elektřiny z OZE), následován fotovoltaikou (23,2 % výroby elektřiny z OZE) a biomasou (21,9 % výroby elektřiny z OZE). Dalším významným zdrojem jsou vodní elektrárny (20,8 % výroby elektřiny z OZE). V mnohem menším měřítku pak vyrobily elektřinu větrné elektrárny (5,2 % výroby elektřiny z OZE), jejichž potenciál je v ČR omezen přírodními podmínkami. Nejmenší podíl zaujímá biologicky rozložitelná část tuhých komunálních odpadů (kategorie Odpady), a to 0,9 %.

Výroba tepla z OZE dlouhodobě vzrůstá. Největší podíl je zajišťován prostřednictvím využití biomasy (81,5 % výroby tepla z OZE), kde je rozhodujícím faktorem spotřeba paliv v domácnostech, zejména palivového dřeva. Ostatní zdroje se na výrobě tepla podílejí mnohem menším podílem (tepelná čerpadla 6,4 % výroby tepla z OZE, bioplyn 6,0 %, odpady 5,1 %, solární termální kolektory 1,0 %).

Podpora OZE je realizována a plánována dle Státní energetické koncepce, jednotlivých Národních akčních plánů pro energii z OZE a energetické účinnosti ČR a nástroje podpory jsou ukotveny v zákoně o podporovaných zdrojích energie a prováděcích vyhláškách.

Pro dosažení účelné míry podpory i zajištění potravinové soběstačnosti byl stanoven udržitelný potenciál biomasy Akčním plánem pro biomasu v ČR. V této oblasti je také řešen projekt pro stanovení potenciálu biomasy a využití lokálně dostupných OZE pro případ kritických stavů v elektrizační soustavě ČR.

Minimalizace nesouladu projektů OZE s limity ochrany přírody a krajiny je zajišťována zejména v návaznosti na výsledky procesu hodnocení vlivů záměrů na životní prostředí, resp. procesu SEA v rámci projednávání územně plánovací dokumentace (vč. hodnocení vlivů na lokality soustavy Natura 2000, je-li vyžadováno). Pro tuto oblast také existují metodické pokyny MŽP²². Dále pro kvalitní plánování udržitelné energetiky je realizován projekt ReStEP²³, jehož mapovým výstupem je mimo jiné znázornění soustavy Natura 2000 jako potenciálního limitu při energetickém plánování. Vypracování širšího odborného podkladu v této oblasti je také součástí úkolů Politiky územního rozvoje ČR.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Nesplněno
Počet opatření a nástrojů	---	3	---	---

²² MŽP, 2009: Metodický návod vyhodnocení možností umístění větrných a fotovoltaických elektráren z hlediska ochrany přírody a krajiny
MŽP Metodický návod k provádění biologického hodnocení.

²³ Projekt RESTEP (Regional Sustainable Energy Policy) – Interaktivní mapa obnovitelných zdrojů pro regionální udržitelné plánování v energetice.

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
2.3.1 Využívání obnovitelných zdrojů energie	2014	Pozitivní vývoj	Plněno

Specifický cíl 2.3.2: Zajištění 10% podílu energie z obnovitelných zdrojů v dopravě k roku 2020 při současném snížení emisí NO_x, VOC a PM_{2,5} z dopravy

Spotřeba obnovitelných zdrojů energie (OZE) v dopravě v ČR stoupla téměř z nulových hodnot v roce 2005 na 14,2 PJ v roce 2014, což představuje 5,4 % konečné spotřeby energie v dopravě v ČR. Na celkové spotřebě OZE v dopravě se v roce 2014 nejvíce podílela biosložka nafty (FAME²⁴), a to 75,5 %, dále biosložka benzínu (zejména bioetanol) 19,8 % a elektřina z OZE 4,7 %.

Významnou podporou růstu využívání OZE v dopravě je povinnost snižování emisí skleníkových plynů na jednotku energie obsaženou v pohonné hmotě v úplném životním cyklu pohonné hmoty, vyplývající ze Směrnice EP a Rady 98/70/ES (směrnice FQD) ze dne 13. října 1998 o jakosti benzínu a motorové nafty a o změně směrnice Rady 93/12/EHS a ze zákona o ochraně ovzduší. Dosažení závazku 6% snížení k roku 2020 však bude zřejmě možné pouze při využití pokročilých biopaliv (biopaliva II. a III. generace), což je také součástí Směrnice EP a Rady 2015/1513 ze dne 9. září 2015, kterou se mění směrnice FQD a směrnice 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (směrnice RED). Dle současného vyjádření podnikatelské sféry je realizace pilotních projektů možná až v roce 2019. Podpora zejména čistých a vysokoprocenních biopaliv, je realizována dle Víceletého programu podpory dalšího uplatnění biopaliv v dopravě na období 2015–2020.

Program obnovy vozového parku veřejné správy za ekologicky přátelská vozidla dle svého vyhodnocení splnil cíl 25% podílu těchto vozidel pouze v případě krajských úřadů. NPSE na tento program navazuje a obsahuje opatření s cílem zvýšit podíl vozidel s alternativním pohonem na 25 % do roku 2020 v případě vozového parku ústředních orgánů statní správy. Struktura vozového parku a stáří vozidel jsou také řešeny v rámci Národního akčního plánu čisté mobility, respektive Programu podpory rozvoje infrastruktury pro alternativní paliva v silniční dopravě. Podpora využití alternativních paliv ve veřejné dopravě bude také realizována skrze IROP.

Zpoplatnění externích nákladů z dopravy bylo řešeno na evropské úrovni v rámci přípravy novely směrnice Rady 2003/96/ES ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny. Jelikož tato novela byla v roce 2014 stažena, nedošlo ke změně struktury zdanění energetických produktů, a tedy nebyly doposud zohledněny emise z dopravy ve formě uhlíkové složky ve zdanění.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	2	4	1

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
2.3.2 Spotřeba energie z obnovitelných zdrojů energie v dopravě	2015	Pozitivní	Dosud nesplněno

²⁴ Fatty Acid Methyl Ester (FAME) = metylestery mastných kyselin. Pro metylestery získané z řepkového oleje (v ČR téměř 100 % spotřeby FAME) se používá zkratka MEŘO.

Specifický cíl 2.3.3: Zajištění závazku zvýšení energetické účinnosti do roku 2020

V dlouhodobém měřítku v období 2000–2014 nastal celkový nárůst energetické účinnosti o 36,8 %. V období 2009–2014 vzrostla energetická účinnost hospodářství ČR o 7,6 %.

Pro dosažení energetické účinnosti je realizován **3. národní akční plán energetické účinnosti**, jehož přílohou je také Dlouhodobá strategie renovace budov a zpráva o plnění vnitrostátních cílů energetické účinnosti v ČR. ČR si stanovila za orientační vnitrostátní cíl energetické efektivity na základě úspor v konečné spotřebě energie. Závazkem je do roku 2020 dosáhnout celkové nové úspory vzhledem ke konečné spotřebě energie ve výši 47,78 petajoulů (PJ). Kumulované nové úspory tak mají dosahovat 191,1 PJ, což znamená 6,82 PJ nových úspor ročně. V případě budov ústředních vládních institucí je cílem dosáhnout 215 280 GJ úspor.

Za rok 2014 byly skrze OPŽP 2007–2013 a OPPI realizovány **úspory energie v konečné spotřebě** na úrovni 7 PJ²⁵. Celkově opatření v ústředních vládních institucích generují úspory na úrovni 7 243 GJ²⁶. Významné úspory byly také realizovány ukončenými programy NZÚ 2013 a Společným programem pro výměnu kotlů. Vzhledem k předpokládanému vývoji potřebných úspor pro dosažení cíle energetické účinnosti je však zřejmé, že realizace každoročního navýšení úspory v letech 2015–2020 o 100 % hodnoty úspor dosažených v roce 2014 bude náročným úkolem a je nezbytné se na tento segment i nadále zaměřovat. Významným aspektem je nejen zpožděná implementace příslušné směrnice²⁷ do národní legislativy, ale také implementace nového programového období 2014–2020 až od roku 2015, neboť alokace prostředků za účelem energetických úspor je ve výši 60 mld. Kč.

Opatření vedoucí k energetickým úsporám v domácnostech a veřejných budovách jsou také podporovány z národních programů Panel 2013+ a NZÚ. V případě národních titulů se do roku 2020 předpokládá využití prostředků ve výši 800 mil. Kč (úvěry v rámci Panel 2013+) a 27 mld. Kč (NZÚ).

Zdroje spalující fosilní paliva mají podle evropské legislativy, časového průběhu a výkonu stanoveny cíle v omezování emisí. Zdroje, které nesplní kritéria, ukončí činnost. V oblasti KVET je podpora výrobců elektřiny diferencována podle hodnoty úspory primární energie a je vyvinut tlak na provozovatele ke zvýšení účinnosti zdrojů. S novelou zákona o podporovaných zdrojích energie je usnadněna instalace malých fotovoltaických elektráren na objekty v soukromém i dalším vlastnictví, odstranění byrokratické zátěže a očekávaný rozvoj decentrální výroby elektřiny z OZE. Podpora efektivní výroby energie byla také podporována v rámci Operačního programu podnikání a inovace, např. ve výzvách programu Eko-energie.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	6	1	---

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
1.0.1 Vývoj energetické účinnosti	2014	Pozitivní vývoj	--

²⁵ MPO, 2015: Výroční zpráva Operačního programu Podnikání a inovace za rok 2014; MŽP, 2015: OP Životní prostředí - Výroční zpráva za rok 2014.

²⁶ MPO: Zpráva o plnění vnitrostátních cílů energetické účinnosti v ČR z května 2015.

²⁷ Směrnice EP a Rady 2012/27/EU ze dne 25. října 2012 o energetické účinnosti, o změně směrnic 2009/125/ES a 2010/30/EU a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES.

Tematická oblast 3: Ochrana přírody a krajiny

Priorita 3.1: Ochrana a posílení ekologické stability krajiny a udržitelné hospodaření v krajině

SPŽP 2012–2020 obsahuje řadu nástrojů, které mají přispívat k dosažení uvedené priority.

Optimalizace legislativních nástrojů ochrany přírody a krajiny je stále zdoluhavým procesem. Mezi dílčí aktivity lze zařadit přípravu revize vyhlášky č. 395/1992 Sb. ve vztahu k územnímu systému ekologické stability (ÚSES). Dále přípravu implementace nového Nařízení EP a Rady (EU) č. 1143/2014 ze dne 22. října 2014, o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů. K optimalizaci legislativy v případě fragmentace krajiny a její migrační prostupnosti, či úpravy konceptu zvláštní druhové krajiny doposud nedošlo.

Systematický monitoring je zaveden pouze v rámci sledování stavu druhů a stanovišť podle požadavků směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích) a volně žijících druhů ptáků dle směrnice EP a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích). Další údaje jsou získávány v rámci ad hoc sledování či projektů, přičemž možnost vyhodnocování stavu a změn přírody a krajiny je v současné době relativně omezená. Dílčí sektorová sledování a sběr dat sice existují pro některé oblasti jako zemědělství či lesnictví, nejsou ale dostatečně koordinována a harmonizována v podobě uceleného hodnocení stavu krajiny a primárně slouží pro ekonomické potřeby vybraných hospodářských sektorů. Nastavení komplexní struktury indikátorů je nezbytnou potřebou pro sledování stavu a vývoje krajiny. Jednotlivými resorty je shromažďováno mnoho dat, která by teoreticky mohla být využitelná pro vyhodnocování stavu a vývoje životního prostředí, resp. krajiny, ekosystémů i biodiverzity, jsou však oborově zaměřena, nelze je vzájemně kombinovat a jejich interpretace je tak vzájemně nekompatibilní. Častým problémem v rámci státní správy je také nesdílení zdrojových dat.

Výzkum biodiverzity, ekosystémových služeb a funkcí a možností jejich ochrany je nezbytný pro tvorbu kvalitních podkladů pro zajištění kvalitní péče o druhy a přírodních stanovišť. Tyto výzkumné potřeby resortu MŽP jsou v současnosti zajišťovány pouze prostřednictvím Technologické agentury ČR (TA ČR). Zejména se jedná o program veřejných zakázek pro potřeby státní správy BETA a dále o menší množství převážně velkých projektů s omezenou nabídkou forem uznatelných výstupů. Problematickou se jeví také nižší konkurenceschopnost projektů ochrany přírody v porovnání s projekty více technicky zaměřenými v rámci aktuálních programů TA ČR, a to i s ohledem na disponibilní finanční prostředky. V rámci Národní agentury pro zemědělský výzkum byly podpořeny výzkumné projekty dotýkající se přírodních blízkých forem hospodaření a udržitelnosti zemědělského, rybářského a lesního hospodaření, nicméně podporován je zásadně pouze aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj zaměřený na přínosy pro zemědělské podnikatele nebo státní správu. V roce 2015 byla certifikována Metodika integrovaného hodnocení ekosystémových služeb v České republice²⁸, která představuje koncepční rámec pro integrované hodnocení ekosystémových služeb včetně základní klasifikace ekosystémů a jejich služeb, popisuje základní hodnotící přístupy s příklady využití a navrhuje postup realizace národního hodnocení ekosystémových služeb. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) se v rámci dalšího výzkumného projektu podílela na vytvoření tzv. Konsolidované vrstvy ekosystémů pro účely mapování ekosystémových služeb.

Podpora **zapojení veřejnosti do plánování a rozhodování** je realizována v rámci procesů posuzování vlivů na životní prostředí i vlastních správních řízení, ve kterých je rozhodováno o zásazích a záměrech v krajině. Významným nástrojem jsou Místní akční skupiny, pomoci může i avizovaná podpora většího zapojení veřejnosti v připravovaných metodikách procesu územního plánování. Lze však konstatovat, že v ČR stále přetrvává jak nedůvěra zástupců veřejné správy vůči participaci veřejnosti na veřejném rozhodování a plánování, tak odstup veřejnosti od rozhodování a plánování v jejich obci.

²⁸Centrum výzkumu globální změny Akademie věd ČR, v.v.i., 2013.

Finanční prostředky na zlepšování stavu krajiny a zachování biodiverzity jsou poskytovány z OPŽP 2007–2013, OPŽP 2014–2020, PRV 2007–2013, PRV 2014–2020, Operačního programu Rybářství 2014–2020 a z národních programů v gesci MŽP a MZe.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	5	5	8

Specifický cíl 3.1.1 Zvýšení ekologické stability krajiny

Současné intenzivní způsoby využívání krajiny, především zábory půdy pro výstavbu, ale též intenzivní způsoby zemědělského a částečně i lesního hospodaření a změny způsobů využití krajiny významně snižují schopnost krajiny vyrovnávat změny způsobené vnějšími činiteli a zachovávat své přirozené vlastnosti a funkce, tedy **ekologickou stabilitu krajiny**. Tento trend je vyvažován ochranou a obnovou ekologické stability krajiny dle zákona o ochraně přírody a krajiny, a to jak v rámci územního plánování (vytvořením územních podmínek pro zajištění ekologické stability), tak realizací konkrétních opatření v krajině.

V současné době není k dispozici vhodný indikátor ekologické stability krajiny, který by reflektoval reálný ekologický stav krajiny na celém území ČR. Jako nepřímý ukazatel reálného stavu krajiny však lze využít zjištěný podíl ploch přírodních či přírodě blízkých biotopů v území využívající **vrstvu mapování biotopů** (VMB), jež poskytuje celoplošné informace o výskytu přírodních biotopů na území ČR s pravidelnou aktualizací. Přírodní biotopy mají ze všech kategorií krajinného pokryvu nejvyšší ekologickou stabilitu a jejich podíl na celkové ploše území má proto o ekologické stabilitě velkou vypovídací hodnotu. Dle VMB lze území ČR rozlišit dle podílu přírodních biotopů na celkové rozloze obcí na obce s podílem přírodních biotopů do 10 % (3 434 obcí), s podílem 10–20 % (1 406 obcí, tj. 1 962,7 tis. ha), s podílem 20–30 % (660 obcí, tj. 1 075,1 tis. ha), s podílem 30–50 % (562 obcí, tj. 1 042,8 tis. ha) a s podílem přírodních biotopů nad 50 % (190 obcí, tj. 408,1 tis. ha). Podíl ploch přírodních biotopů vůči plochám ostatním závisí na více faktorech a stávající znalosti neumožňují stanovit, jaký podíl přírodních biotopů je pro zachování ekologické stability krajiny nutný. Z hlediska principu předběžné opatrnosti však u velkého množství obcí s podílem nižším než 10 % a jejich seskupení do souvislých a rozsáhlých celků lze předpokládat, že požadavek na ekologickou stabilitu zde splněn není.

Mezi nástroje ochrany a posilování ekologické stability krajiny patří podle zákona o ochraně přírody a krajiny zejména ochrana a vytváření **územního systému ekologické stability** (ÚSES) a ochrana významných krajinných prvků (VKP).

Významným faktorem ztěžujícím využití ÚSES jako nástroje posílení ekologické stability krajiny je především nedostatek pozemkových zdrojů pro realizaci ÚSES, ale též problematicky vymezené kompetence k realizaci ÚSES a zejména k péči o něj. Absence informačního systému umožňujícího shromažďování, centrální evidenci a využití údajů o vymezení ÚSES všech hierarchických úrovní na celém území ČR (v detailu pro jednotlivé obce) pak ztěžuje výkon státní správy a hodnocení efektivity vytváření ÚSES na celostátní úrovni. Situaci může zlepšit zpřístupnění údajů z územně analytických podkladů pro činnost orgánů veřejné správy, které navrhuje připravovaná novela stavebního zákona. V zájmu zkvalitnění nástroje ÚSES probíhá aktualizace metodiky vymezování ÚSES a navazující aktualizace metodické podpory výkonu státní správy. Připravována je revize vyhlášky č. 395/1992 Sb. ve vztahu k ÚSES.

Realizace projektů na obnovu ekostabilizačních funkcí přírodních krajinných struktur včetně plánování a realizace ÚSES je předmětem podpory OPŽP 2014–2020 a PRV 2014–2020 a je tak navázáno na minulé programové období.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	2	3	---

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
3.1.1 Využití území	2005/2014	---	---

Specifický cíl 3.1.2: Obnova vodního režimu krajiny

Z pohledu retence vody v krajině, ovlivňování místního klimatu, zachycování a transformace chemických látek odtékajících povrchovým i podpovrchovým odtokem ze zemědělsky obdělávaných ploch a zachování biodiverzity jsou významné **mokřadní ekosystémy**, které zaujímají cca 1,5 % rozlohy ČR, tj. 117,4 tis. ha. Přibližně polovinu rozlohy mokřadních ekosystémů tvoří toky, nivy řek, lužní lesy, zaplavované louky, rybníky, jezera, rákosiny, ostricové louky a jiné vodní a bažinné biotopy, rašeliniště a prameniště v horských oblastech. Přírodní a přírodě blízké ekosystémy, které jsou důležité z pohledu zachování biodiverzity, tvoří celkem 1 229,8 tis. ha (15,6 % území ČR). V rámci této kategorie ekosystémů zaujímají přírodě blízká koryta vodních toků 37,8 tis. ha (tj. 0,5 %).

Ochrana vodních a mokřadních ekosystémů patří k mezinárodním závazkům ČR vyplývajícím z tzv. **Ramsarské úmluvy** – celkem je u nás vymezeno 74 tzv. ramsarských mokřadů o rozloze 635,4 km². Ochrana vodních ploch a mokřadů je zajišťována v rámci vodního zákona i zákona o ochraně přírody a krajiny, nejceněnější území jsou zahrnuta mezi zvláště chráněná území a lokality soustavy Natura 2000. I přes zajištění této ochrany však přetrvává nepříznivý stav vodních toků, především z hlediska narušení jejich přirozené morfologie, vysoké intenzity využití stojatých vod (rybníků aj.) a s tím spojené eutrofizace, omezení biologické rozmanitosti vodních a na vodu vázaných organismů atp. Jen omezeně se daří snižovat míru odvodnění řady rašelinišť a mokřadů (rozsáhlejší obnova rašelinišť probíhá např. na území NP Šumava).

Bylo revitalizováno více než 144,8 km vodních toků a vytvořeno 21 studií zabývajících se návrhem podélných revitalizací toků a niv v lokalitách, které byly v předchozích letech negativně ovlivněny lidskou činností. Dále byla upravena přírodě blízkým způsobem koryta vodních toků v rámci protipovodňové ochrany v délce 5,4 km. Projekty pro obnovu přirozeného vodního režimu byla realizována za pomoci prostředků

OPŽP 2007–2013, národních programů a jsou také součástí OPŽP 2014–2020. V rámci spolupráce MŽP a MF je skrze fondy EHP realizován projekt na ochranu mokřadů. **Samovolná renaturace i revitalizace vodních toků** je také součástí Plánů povodí.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	2	2	---

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
1.1.5 Obnova přirozených koryt vodních toků	2014	Pozitivní	Plněno
1.1.6 Specifická ochrana vod v chráněných územích	2014	Pozitivní	Dosud nesplněno
3.1.1 Využití území	2012	---	---

Specifický cíl 3.1.3: Omezení a zmírnění dopadů fragmentace krajiny

Fragmentace krajiny, tedy rozdělování dříve funkčně propojených částí krajiny bariérami a prvky omezujícími konektivitu jednotlivých typů prostředí, zásadním způsobem ovlivňuje funkce ekosystémů i stav populací jednotlivých druhů živočichů. Nízká průchodnost krajiny omezuje také možnosti jejího rekreačního a dalšího využití. Mezi zásadní faktory, které přispívají k fragmentaci, patří rozvoj dopravní infrastruktury a celkové intenzity dopravy, zároveň dochází ke změnám využití území, zástavbě přírodních a přírodě blízkých ploch zejm. skladovými a průmyslovými areály, ke „srůstání“ sídel atp. Pro řadu živočišných druhů představují bariéru rozsáhlé plochy zemědělských kultur. Specificky se fragmentace projevuje v případě vodního prostředí, resp. v rámci říční sítě. Zde přetrvává vysoká míra narušení přírodního charakteru toků a množství příčných překážek, které znemožňují migraci vodních organismů.

Během let 2000–2010²⁹ klesla rozloha **dopravou nefragmentované krajiny** z 54 tis. km² (68,6 % celkové rozlohy ČR) na 50 tis. km² v roce 2010 a pokrývala tak 63,4 % celkové rozlohy ČR. Rychlost poklesu se v posledních 5 hodnocených letech (2005–2010) oproti předchozímu pětiletému období (2000–2005, pokles celkem o 5,4 %) snížila na 2,4 %, přesto fragmentace krajiny dopravou v ČR nadále pokračuje a prognózy předpokládají, že podíl nefragmentované krajiny bude v roce 2040 dosahovat pouze 53 % území ČR.

Rozsah zastavěných ploch se zvýšil v období 2000–2014 o 1,7 tis. ha (1,3 %), z toho cca 1,1 tis. ha území bylo zástavbou zabráno v posledních pěti letech (v období 2009–2014), trend zastavování území tak stoupá. Dle dat katastru nemovitostí se kategorie ostatní plochy, mezi kterou patří i dopravní infrastruktura, v období 2000–2014 rozšířila o 28,3 tis. ha (4,2 %), v období 2009–2014 o 1,3 %.

Z prostředků OPŽP 2007–2013, národních programů a nově OPŽP 2014–2020 jsou hrazena opatření na omezení fragmentace a zvyšování prostupnosti migračních bariér. U nově budované dopravní infrastruktury jsou realizována opatření k omezení vlivů na životní prostředí (včetně omezení fragmentačních účinků) v rámci OP Doprava, resp. prostředků SFDI. Jednotné údaje pro vyhodnocení účinnosti těchto opatření však zatím nejsou k dispozici (s ohledem na absenci společné databáze a metod hodnocení). Koncepční přístup k řešení problematiky fragmentace krajiny a její migrační prostupnosti je řešen především prostřednictvím územního plánování, kde byla tato problematika zařazena mezi priority územního plánování v rámci aktualizace Politiky územního rozvoje (a bude možno se jí zabývat také v rámci územních studií krajiny, jejichž pořízení pro správní obvod obcí s rozšířenou působností je podporováno z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP), a ze strany MMR bude usměrněno připravovanou metodikou pro pořizování územních studií krajiny na úrovni obce s rozšířenou působností). Jako podklad pro územní plánování i přípravu staveb dopravní infrastruktury apod. byla vytvořena vrstva migračně významných území a dálkových migračních koridorů, která je poskytována AOPK ČR do územně analytických podkladů.

Z důvodu rozsáhlé **fragmentace říčních systémů** byla v roce 2014 aktualizována Koncepce zprůchodňování říční sítě ČR. V období 2009–2015 se v Povodí Dunaje nerealizovalo u nadregionálních prioritních biokoridorů žádné navržené opatření, nepodařilo se také zprůchodnit ani jednu příčnou překážku. U toků Povodí Odry se také nepodařilo realizovat opatření ke zprůchodnění příčných překážek ani navržená opatření v rámci nadregionálních prioritních biokoridorů, dvě však byla zahájena (jedná se o realizaci rybích přechodů). U toků Povodí Labe se podařilo realizovat 8 opatření nadregionálních prioritních biokoridorů a další se podařilo zahájit. Dále se podařilo zprůchodnit 3 profily z 6 navržených.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	4	2	---

²⁹ Vyhodnocení pro období do roku 2015 není v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
3.1.1 Využití území	2014	Negativní	Nesplněno
3.1.3 Fragmentace krajiny	2010	---	---

Specifický cíl 3.1.4 Zachování a posílení mimoprodukčních funkcí zemědělské krajiny a lesů

Diferenciace hospodaření na zemědělské půdě po roce 2000 se vyznačuje z environmentálního pohledu pozitivním poklesem výměry orné půdy, v období 2000–2014 se jednalo o 103,4 tis. ha, tj. 3,4 %, z toho v období 2009–2014 o 1,3 %. Zejména na úkor orné půdy dochází k rozšiřování trvalých travních porostů, jejichž plocha v období 2000–2014 narostla o 36,2 tis. ha, tj. 3,8 % (v období 2009–2014 o 1,5 %). Z dalších kategorií zemědělské půdy zaznamenala výrazný růst plocha vinic (o 25,9 % v období 2000–2014) a mírný růst plocha ovocných sadů (o 1,6 %), naopak klesla plocha zahrad (o 6,3 %) a chmelnic (o 8,5 %). Celkový objem vyplacených finančních prostředků v rámci agroenvironmentálních opatření v roce 2014 v ČR činil 4,31 mld. Kč, což je o 50,4 % více než v roce 2008. Největší výměru půdy podporovanou v rámci agroenvironmentálních opatření mají ošetřované travní porosty (814,8 tis. ha v roce 2014), dále pak půda v ekologickém zemědělství (483,6 tis. ha v roce 2014).

Plocha lesů certifikovaných podle zásad PEFC a FSC dosáhla maxima v roce 2006 (75,4 % z celkové plochy lesů ČR), v roce 2007 však poklesla a od tohoto roku se stabilně pohybuje kolem 70 % z celkové plochy lesů ČR. Plochy, certifikované podle zásad PEFC, zaujímaly v roce 2014 celkem 68,2 % z celkové rozlohy lesů. Plocha lesů certifikovaných náročnějším, ale environmentálně šetrnějším systémem FSC, je i nadále nízká. V roce 2014 se ve srovnání s předchozím obdobím prakticky nezměnila a představuje hodnotu 1,9 % z celkové plochy lesů ČR.

Díky cílené snaze je v poslední době možné při **obnově lesa** pozorovat trend postupného přibližování se přirozenému stavu, a to preferováním listnatých stromů, např. buku, dubu, javoru, jeřábu (26,3 % z celkové plochy lesů) na úkor jehličnatých, např. smrku, borovice (72,5 %).

Dle odhadu pro celou ČR činilo v roce 2004 **množství odumřelé dřevní hmoty** 5,5 m³.ha⁻¹ v hospodářských lesích, 18,4 m³.ha⁻¹ v ochranných lesích a 9,0 m³.ha⁻¹ v lesích zvláštního určení. Při jiném členění³⁰ je v ČR v průměru 11,6 m³.ha⁻¹ odumřelé dřevní hmoty (z toho 6,8 m³.ha⁻¹ zaujímá dřevní hmota ležící a 4,8 m³.ha⁻¹ dřevní hmota stojící). Srovnatelný průměr vzorku 17 evropských zemí EEA³¹ je 10,4 m³.ha⁻¹.

Podpora diferenciace způsobu hospodaření na zemědělském půdním fondu a lesních pozemcích je realizována zejména skrze Program rozvoje venkova, na hospodářských pozemcích, a OPŽP, v případě chráněných území. Nastavení **agroenvironmentálních opatření** (AEO) motivuje hospodářící subjekty k plnění agroenvironmentální funkce obhospodařováním trvalých travních porostů.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Nesplněno
Počet opatření a nástrojů	1	2	3	1

³⁰ ForestEurope (2010): Carbonstock on forest and other wooded land, 2010 (A4.8).

³¹ EuropeanEnvironmentAgency (2010): Indicatorforest: Deadwood.

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
3.1.1 Využití území	2014	Pozitivní	Plněno
3.1.4 Realizace Agroenvironmentálních programů	2014	Pozitivní	Plněno
3.1.5 Podíly lesů s certifikací PEFC a FSC	2014	Stagnující	---
3.1.6 Množství odumřelé dřevní hmoty	2004	--	---
3.2.3 Druhovú skladba lesů	2014	Pozitivní	Plněno

Priorita 3.2 Zachování přírodních a krajinných hodnot

Specifický cíl 3.2.1 Zajištění ochrany a péče o nejcenější části přírody a krajiny

Zvláště chráněná území (ZCHÚ) a území soustavy Natura 2000 jsou vyhlášena na 1 686,4 tis. ha, což představuje 21,4 % území ČR. Celková plocha **velkoplošných zvláště chráněných území** (zahrnujících NP a CHKO)³² činila v roce 2014 celkem 1 220,3 tis. ha, což představuje 15,5 % území ČR. **Maloplošná zvláště chráněná území** (zahrnují NPR, PR, NPP a PP)³³ zaujímala v roce 2014 plochu 112,2 tis. ha, tj. 1,4 % rozlohy ČR.

AOPK ČR, správy národních parků a krajské úřady zajišťují pravidelný monitoring předmětů ochrany ZCHÚ. Výsledky monitoringu pak slouží jako jeden z podkladů pro zpracování **plánů péče** a navržení odpovídajícího managementu v daných ZCHÚ.

Pro zajištění ochrany nejcenějších částí přírody a krajiny jsou jednak vyhlašována nová ZCHÚ, ale také nově vyhlašována, resp. „přehlašována“ stávající ZCHÚ. Tím je mimo jiné zajišťována odpovídající územní ochrana těm evropsky významným lokalitám, jejichž dosavadní zvláštní územní ochrana neodpovídá nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit. Vydáním nového zřizovacího předpisu se také dosahuje formálního i obsahového sladění se současným právním stavem na úseku ochrany přírody (odpovídající definování předmětu ochrany, definování bližších ochranných podmínek aj.). Důvodem je též jednoznačné vymezení hranic ZCHÚ na základě přesných geodetických podkladů.

V rámci optimalizace soustavy ZCHÚ byla připravena novela zákona o ochraně přírody a krajiny, v rámci které je navrhováno v národních parcích (NP) např. sjednocení ochranných podmínek. Ochranné podmínky nejsou nově vázány na zonaci, ale jsou rozděleny na zákazy na celém území NP a zákazy mimo zastavěná a zastavitelná území obcí. Novela ruší dosavadní 1. zóny NP a zavádí tzv. klidová území, do nichž není vstup a priori zakázán, ale bude umožněn např. v některých měsících roku nebo po značených cestách. Omezení vstupu mimo vyhrazené cesty a trasy v jejím pozměněném návrhu již nebude vázáno na zónu přírodní, ale na vymezená klidová území. Dosavadní plány péče o NP nahradí „zásady péče“, do nich budou zahrnuty i dlouhodobé cíle národních parků, jejich poslání, jejich udržitelný rozvoj i možné využití.

Soustava Natura 2000 se skládá ze dvou typů chráněných území – **ptačích oblastí** a **evropsky významných lokalit** (EVL). Od roku 2009 je evidováno celkem 41 ptačích oblastí, které v roce 2014 zaujímaly plochu 703,4 tis. ha, tj. 8,9 % území ČR. V roce 2014 bylo evidováno celkem 1 075 EVL s celkovou rozlohou 785,6 tis. ha, tedy 10,0 % území ČR. Vzhledem k vzájemnému překryvu lokalit zaujímaly ptačí oblasti a EVL v roce 2014 celkem přibližně 14 % území ČR.

Návrh vhodné péče pro zachování či dosažení příznivého stavu předmětů ochrany území soustavy Natura 2000 je obsažen v souhrnech doporučených opatření, které se zpracovávají pro všechny EVL a vybrané ptačí oblasti (22 ptačích oblastí, které nejsou v překryvu se ZCHÚ). Ochrana EVL či jejich částí je

³² NP – národní park, CHKO – chráněná krajinná oblast.

³³ NPR – národní přírodní rezervace, PR – přírodní rezervace, NPP – národní přírodní památka, PP – přírodní památka.

(v případě, že není dostatečná tzv. základní ochrana podle zákona o ochraně přírody a krajiny) průběžně zajišťována vyhlášením maloplošných ZCHÚ v souladu s kategoriemi ochrany dle nařízení vlády č. 318/2013 Sb. (místo vyhlášení ZCHÚ může být ochrana EVL také realizována smluvní ochranou). Ochrana ptačích oblastí je zajištěna prostřednictvím jednotlivých nařízení vlády, kterými jsou ptačí oblasti vymezeny. V roce 2015 probíhá formou novelizace nařízení vlády č. 318/2013 Sb. doplňování národního seznamu EVL dle požadavků Evropské komise. Stávající vymezení ptačích oblastí na území ČR je v souladu s odbornými kritérii pro výběr ptačích oblastí a naplňuje požadavky směrnice o ptácích.

Odpovídající péči o daná ZCHÚ a území soustavy Natura 2000 zajišťují příslušné orgány ochrany přírody. Konkrétní opatření jsou zajišťována částečně pouze příslušnými orgány přírody a částečně ve spolupráci s vlastníky. Financování monitoringu a managementu je realizováno za podpory národních programů, Operačního programu Životní prostředí a Programu rozvoje venkova.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	5	---	1

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
3.2.4 Zvláště chráněná území v ČR	2014	Pozitivní	Plněno
3.2.5 Rozloha lokalit národního seznamu soustavy Natura 2000	2014	Pozitivní	Plněno

Specifický cíl 3.2.2 Omezení úbytku původních druhů a přírodních stanovišť

ČR se díky pestrosti přírodních podmínek i vzhledem ke kulturně-historickému vývoji vyznačuje velkým bohatstvím druhů a společenstev. Současný způsob intenzivního využívání krajiny v kombinaci s upuštěním od tradičního managementu vede k poklesu různorodosti české přírody jak na úrovni ekosystémů, druhů, tak i na úrovni genetické variability populací. **Ochrana druhů i biotopů** je v ČR zajištěna zákonem o ochraně přírody a krajiny a jeho prováděcí vyhláškou č. 395/1992 Sb.³⁴, která stanovuje seznam zvláště chráněných druhů. Informace o stavu populací vzácných druhů i stavu přírodních stanovišť vycházejí z pravidelného sledování jednotlivých fenoménů a zpracování Červených seznamů pro skupiny organismů, které na vědeckém základu hodnotí aktuální ohroženost jednotlivých druhů (příp. taxonů). **Monitoring stavu evropsky významných druhů a stanovišť** a navazující reporting Evropské komisi je jednou z povinností ČR vyplývajících ze směrnice o stanovištích, proto je ve srovnání s monitoringem druhů prováděným pro účely ochrany přírody na národní úrovni prováděn ve větším rozsahu i za větší finanční podpory. Důsledkem může být ambivalentní výsledek trendů vyplývajících z níže uvedených indikátorů plnění tohoto specifického cíle.

V současné době zahrnuje **seznam zvláště chráněných druhů** celkem 846 taxonů, z nichž 376 je kriticky ohroženo, 293 silně ohroženo a 177 ohroženo. Údaje komplexního vyhodnocení stavu druhů (2009)³⁵ ukazují, že nejohroženějšími skupinami české přírody jsou plazi (62 % z celkového počtu taxonů), obojživelníci (59 %), ptáci (52 %) a vážky (51 %). Výsledky monitoringu stavu **evropsky významných druhů** v období 2007–2012 hodnotí živočišné druhy³⁶ v rámci ČR jako 27,4 % v příznivém stavu (nárůst o 7,4 p.b. ve srovnání s předchozím obdobím 2001–2006), 32,5 % v méně příznivém stavu (pokles o 4,0 p.b.) a 34,0 %

³⁴ Vyhláška ministerstva životního prostředí České republiky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

³⁵ Miko L. et Hošek M.: *Příroda a krajina ČR. Zpráva o stavu 2009. 1. vydání. Praha. AOPK ČR, 2009.*

³⁶ Chobot K., Pavlíčko A. et Hejda R.: *Zpráva o stavu evropsky významných druhů brouků, motýlů, vážek, měkkýšů a koryšů, Ochrana přírody 5/2014.* Chobot K., Hanzal V., Jeřábková L. et Muška M.: *Zpráva o stavu evropsky významných druhů ryb, mihulí, obojživelníků, plazů a savců, Ochrana přírody 6/2014.*

ve stavu nepříznivém (pokles o 1,5 p.b.). U **rostlin**³⁷ pak v příznivém stavu 18,0 % (nárůst o 2,7 p.b.), v méně příznivém stavu 52,5 % (nárůst o 15,2 p.b.) a v nepříznivém stavu 23,0 % (pokles o 14,3 p.b.). Ze srovnání výsledků hodnocení z let 2006 a 2012 je možné konstatovat celkové zlepšení stavu u evropsky významných druhů.

Pro zlepšení stavu druhů je využívána řada aktivních opatření. Příkladem je realizace **záchranných programů** pro nejvíce ohrožené druhy a **programů péče** pro chráněné druhy, které se dostávají do konfliktu s hospodářskou činností člověka. Výběr druhů a praktické fungování tohoto nástroje definuje v roce 2013 schválená Koncepce záchranných programů a programů péče pro zvláště chráněné druhy živočichů a rostlin v ČR. V období 2012–2015 bylo realizováno 8 záchranných programů a přijaty 2 programy péče. V souvislosti s omezením významných faktorů ohrožení jsou MŽP zpracovávány metodické pokyny, např. pro problematiku úrazů a úhynů ptáků na elektrickém vedení. Pro ochranu druhů v mezinárodním měřítku má význam činnost zoologických zahrad, která je MŽP podporována v rámci Programu příspěvek zoologickým zahradám podporujícího chov ohrožených druhů.

Genetická diverzita původních druhů je podpořena v rámci Národního programu ochrany a reprodukce genofondu lesních dřevin na období 2014–2018 a v rámci Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů pro výživu a zemědělství na období 2012–2016. Ochrana genetické diverzity volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin není zatím systematicky zajištěna a v současnosti se připravuje Koncepce ochrany genetické diverzity planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů v ČR.

Významný podíl na ochraně přírodních a přírodě blízkých stanovišť má péče o zvláště chráněná území a o soustavu Natura 2000. Komplexní data o stavu stanovišť jsou dostupná pouze pro evropsky významná stanoviště. V roce 2006 bylo celkem hodnoceno 95 typů přírodních stanovišť, v roce 2012 pak 93. Výsledky ukazují v roce 2012 v kategorii nepříznivý stav 26,9 % (pokles o 47,8 p.b.), méně příznivý stav 55,9 % (nárůst o 42,2 p.b.) a příznivý stav 16,1 % (nárůst o 4,5 p.b.)³⁸ přírodních stanovišť. Zjištěná pozitivní změna reflektuje spíše zpřesnění metodiky hodnocení než zlepšení stavů stanovišť díky aktivním zásahům.

Ochrana původních druhů a přírodních stanovišť je předmětem řady projektů financovaných z mezinárodních zdrojů (např. EHP fondy, LIFE), ale i OPŽP a národních dotačních nástrojů (Program péče o krajinu, Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny atd.).

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	2	3	---

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
3.2.1 Početnost původních ohrožených druhů v ČR	2012	Negativní	Nesplněno
3.2.2 Stav evropsky významných druhů živočichů a rostlin	2012	Pozitivní	Plněno
3.2.6 Stav evropsky významných typů přírodních stanovišť	2012	Stagnující	Dosud nesplněno

³⁷ Holá E. et Turoňová D.: Hodnotící zprávy o stavu mechorostů a cévnatých rostlin – podruhé, Ochrana přírody 4/2014.

³⁸ Chobot K., Lustyk P., Oušková V. et Kratochvílová L.: Zpráva o stavu biotopů - Hodnocení stavu a trendů evropsky významných typů přírodních stanovišť, Ochrana přírody 3/2014.

Specifický cíl 3.2.3 Omezení negativního vlivu invazních druhů na biodiverzitu

Rozšiřování nepůvodních druhů představuje riziko z hlediska zachování biologické rozmanitosti jak na úrovni druhů (nebezpečí křížení a ztráty genetické variability, konkurence), tak na úrovni celých společenstev, a to zejména v případech, kdy má nepůvodní druh schopnosti, které jej z různých důvodů zvýhodňují oproti druhům původním, a začne se intenzivně rozšiřovat. Takový druh pak bývá označován jako invazní. Celkově se na území ČR k roku 2012 vyskytovalo 595 nepůvodních druhů živočichů³⁹ a 1 454 nepůvodních druhů rostlin⁴⁰, z toho za invazní je považováno 113 druhů živočichů a 61 druhů rostlin.

Problematika omezení negativního vlivu **invazních druhů** není v ČR dosud dostatečně systematicky řešena. Problematika byla dosud řešena spíše na regionální úrovni, prioritně ve zvláště chráněných územích lokalitách soustavy Natura 2000. Monitoring výskytu invazních druhů, ale i vlastní regulace a eradikace, byl předmětem řady projektů financovaných především z národních finančních zdrojů (Program péče o krajinu, Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny atd.), OPŽP 2007–2013 (např. projekt zaměřený na regulaci bolševníku velkolepého a dalších druhů v Karlovarském kraji) a programu LIFE. Další podpora těchto aktivit je zajištěna z OPŽP 2014–2020.

K 1. lednu 2015, vstoupilo v účinnost Nařízení EP a Rady (EU) č. 1143/2014 ze dne 22. října 2014, o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů, které stanovuje základní pravidla v přístupu k nejvíce problematickým invazním druhům z hlediska EU. Nařízení zavádí mimo jiné kritéria hodnocení rizik, stanovení seznamu invazních druhů, omezení a režim případných výjimek, povinnost sledování, eradikace či regulace atp.). Seznam invazních nepůvodních druhů s významným dopadem na Unii na základě kritérií stanovených nařízením byl v prosinci 2015 schválen výborem Evropské komise a vstoupí v platnost na počátku roku 2016. Dílčí aspekty nakládání s nepůvodními druhy řeší rovněž nařízení Rady (ES) 708/2007, o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře. Implementace obou nařízení bude vyžadovat řadu legislativních změn, na jejichž přípravě spolupracuje MŽP s ostatními resorty, zejména MZe.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	---	4	2

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
3.2.7 Invazní druhy	2012	--	---

Priorita 3.3: Zlepšení kvality prostředí v sídlech**Specifický cíl 3.3.1 Zlepšení funkčního stavu zeleně v sídlech**

Zajištění zachování a vymezení ploch a prvků zeleně jako funkčního systému v sídlech v rámci územního plánování je v kompetenci orgánů veřejné správy na úrovni obcí. Působnost těchto orgánů řeší stavební zákon a obsah územního plánu uvádí příloha č. 7 vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti. Role státu je pouze nepřímá. Politika architektury a stavební kultury ČR obsahuje opatření 2.1.5 se synergickým vlivem na podporu veřejné zeleně v sídlech.

³⁹Šefrová H., Laštůvka Z., 2005: Catalogue of alien animal species in the Czech Republic. Acta univ. agric. et silvic. Mendel. Brun., LIII, No. 4, pp. 151–170.

⁴⁰Pyšek et al., 2012: Catalogue of alien plants of the Czech Republic (2nd edition): checklist update, taxonomic diversity and invasion patterns. Preslia 84, 155–255.

V rámci OPŽP 2007–2013 byla financována opatření pro revitalizaci a zvýšení biologické hodnoty zeleně a to v oblasti podpory 6.5 podpora regenerace urbanizované krajiny. OPŽP 2014–2020 v rámci specifického cíle 4.4 podporuje posílení biodiverzity a ekosystémových funkcí v sídlech, pokud prvky zeleně budou součástí strukturovaného systému sídelní zeleně. Budou podpořeny plochy vycházející ze studií systémů sídelní zeleně a bonifikovány přírodě blízké postupy realizace. Za tímto účelem byla zpracována metodika Územní studie sídelní zeleně. Sídelní a mimosídelní zeleň bude možné koncepčně řešit prostřednictvím studií a realizací projektů podporovaných z IROP, konkrétně specifického cíle 3.3 Podpora pořizování a uplatňování dokumentů územního rozvoje.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	4	3	---

Specifický cíl 3.3.2 Posílení regenerace brownfieldů s pozitivním vlivem na kvalitu prostředí v sídlech

Dle informací z Národní databáze brownfieldů (NDB) bylo v roce 2014 na území ČR evidováno celkem 277 brownfieldů s celkovou plochou 1 326,4 ha. Počet a rozloha jednotlivých nově **evidovaných brownfieldů** se výrazně liší, což je způsobeno postupným ustanovením spolupráce mezi jednotlivými kraji a CzechInvest v rámci správy a naplňování NDB na základě podepsaných memorand o spolupráci z roku 2014.

Jednotná a průběžná evidence **využití brownfieldů** při zástavbě nebyla doposud zavedena. OPPIK od roku 2015 nově nastavuje funkční evidenci využití brownfieldů (NDB) při realizovaných podnikatelských záměrech. Sledování využití brownfieldů by mělo být také obsaženo v aktualizované **Národní strategii regenerace brownfieldů** a v rámci vyhodnocení efektivity intervencí fondů bude jejich využívání hodnoceno jako součást regionálního informačního servisu. Využívání brownfieldů je také obsaženo v opatřeních Politiky architektury a stavební kultury ČR, v republikové prioritě Politiky územního rozvoje ČR a obecně podporováno ve stavebním zákoně. Integrovaný regionální operační program (IROP) umožňuje v rámci specifického cíle 2.2 formou věcného kritéria podporovat umístění projektů sociálního podnikání do brownfieldů.

Na nutnost přednostního využívání brownfieldů poukazuje i neustále vzrůstající rozsah zastavěných ploch. V období 2000–2014 se zvýšila zastavěná plocha o 1,7 tis. ha (1,7 %), z toho cca 1,1 tis. ha území bylo zástavbou zabráno v posledních pěti letech (v období 2009–2014).

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	3	2	---

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
3.1.1 Využití území	2014	Negativní	---
3.3.2 Brownfieldy	2014	---	---

Specifický cíl 3.3.3: Zajistit šetrné hospodaření s vodou v sídelních útvarech

Revitalizace vodních toků v sídlech byla součástí OPŽP 2007–2013. U staveb je zavedena povinnost řešit odvádění srážkových vod přednostně zasakováním, teprve nelze-li předchozí možnost splnit, zajišťuje se jejich odvádění do povrchových vod a v případě, že je nelze odvádět samostatně, je možné jejich svedení do jednotné kanalizace. Sídelní zeleň a hospodaření s vodou jsou zařazeny do Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR. V OPŽP 2014–2020 je definována aktivita hospodaření se srážkovými vodami v intravilánu, realizace přírodě blízkých opatření ke zpomalení odtoku a podpora retence srážkové vody

jako součásti zakládání a obnovy ploch a prvků zeleně. Je zpracováván návrh Strategie adaptace budov na změnu klimatu a je zvažována Koncepce hospodaření s dešťovou vodou v ČR. Byla zpracována metodika územní studie veřejných prostranství, jež mohou přispět i k podpoření aspektu vodního režimu v územně plánovací činnosti.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	1	4	---

Tematická oblast 4: Bezpečné prostředí

Priorita 4.1: Předcházení rizik

Specifický cíl 4.1.1: Předcházení následkům přírodních nebezpečí (povodně, sucha, svahové nestability, skalní řícení, eroze, silný vítr, emanace radonu a methanu)

Environmentální rizika jsou koncepčně podchycena v **Koncepci environmentální bezpečnosti 2012–2015 s výhledem do roku 2020**. V roce 2015 byla zpracována aktualizace **Koncepce environmentální bezpečnosti, a to na období 2016–2020 s výhledem do roku 2030**, která zahrnuje změny v dané oblasti od doby jejího schválení (2012) a formuluje nová opatření ke zlepšení současného stavu. Základním opatřením je monitorování úrovně prioritních rizik. Výsledky jsou zpracovávány do Databáze zdrojů rizik, která je pravidelně (každoročně) aktualizována a slouží pro potřeby krizového řízení ústředních správních úřadů.

Dalším významným koncepčním dokumentem je **Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR** (schválena v říjnu 2015) a následný implementační dokument, který bude také vycházet z Komplexní studie dopadů, zranitelnosti a zdrojů rizik souvisejících se změnou klimatu v ČR. Rizika mimořádných událostí jsou reflektována v souboru opatření kapitoly Mimořádné události a ochrana obyvatelstva a životního prostředí ve výše uvedeném strategickém dokumentu.

V rámci jednotlivých typů přírodních nebezpečí je realizován **Radonový program ČR 2010 až 2019 – Akční plán**, který zahrnuje i informování prostřednictvím map radonového indexu a prevenci v této oblasti. Dále dochází v rámci geologických prací k mapování nestabilních svahů, území potenciálně ohrožených erozí, záplavových území, seizmicky aktivních území, k analýze geologických činitelů (geofaktorů), které tyto jevy způsobují, kategorizace jevu podle stupně rizika a k průběžné aktualizaci databází těchto jevů.

Prevence povodní je řešena Povodňovým plánem ČR, v povodňových plánech i plánech pro zvládání povodňových rizik, přičemž koncem roku 2013 bylo dokončeno mapování povodňového nebezpečí, ohrožení i rizik. Do konce roku 2015 probíhala aktualizace území chráněných pro akumulaci povrchových vod (Generel LAPV). Účelem je stanovení souboru lokalit vhodných pro rozvoj vodních zdrojů; plochy těchto lokalit jsou morfologicky, geologicky a hydrologicky vhodné pro akumulaci povrchových vod a mohou sloužit jako jedno z adaptačních opatření pro případné řešení dopadů klimatické změny v dlouhodobém horizontu, především pro zajištění zdrojů pitné vody a snížení nepříznivých účinků povodní.

Jedním ze zdrojů financování opatření na ochranu proti přírodním nebezpečím je **OPŽP 2007–2013**. Celkově bylo v rámci specifického cíle 1.3 OPŽP (protipovodňová opatření) do konce roku 2014 vydáno Rozhodnutí o poskytnutí dotace v případě 575 projektů a příjemcům bylo proplaceno 2,2 mld. Kč. Díky této podpoře se realizovaly např. projekty týkající se vybudování či rekonstrukce 716 hlásných a měřicích stanic povodňové služby, dále vzniku 589 digitálních povodňových plánů či vytvoření téměř 319 tis. m³ akumulačního prostoru vodních nadržů, resp. poldrů. Prostřednictvím specifického cíle 6.6 OPŽP bylo rovněž podpořeno přes 400 opatření týkajících se stabilizace či sanace sesuvů a skalních masivů včetně souvisejícího monitoringu a proplaceno 1,1 mld. Kč.

V rámci programu Revitalizace Moravskoslezského kraje jsou také mapovány výstupy metanu ze starých důlních děl. Příslušné odborné podklady lze následně využít pro vymezení ohrožených oblastí v rámci územně analytických podkladů a případnou regulaci činnosti v těchto oblastech.

Na základě schváleného materiálu **Příprava realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody** bude také řešen úkol „návrhy na omezení určitých aktivit v územích ohrožených suchem (předpoklad zvýšených odběrů vody apod.)“. Problematikou sucha se zabývají i další strategické dokumenty. V Národních plánech povodí je souhrn opatření „Sucho a nedostatek vodních zdrojů“ a Koncepce environmentální bezpečnosti, 2012–2015 s výhledem do roku 2020, zahrnuje část Dlouhodobé sucha, včetně opatření směřujících ke zlepšení současné situace.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	6	2	---

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
4.1.1 Finanční náklady na opatření na ochranu proti přírodním nebezpečím	2014	---	---

Specifický cíl 4.1.2: Předcházení vzniku antropogenních rizik

Podle zákona o hnojivech provádí ÚKZÚZ v rámci agrochemického zkoušení zemědělských půd i sledování obsahů rizikových látek a rizikových prvků v půdě. Výsledky uvedeného sledování jsou vedeny v databázi "Registr kontaminovaných ploch". Z dat v Registru lze odvodit, že podíl **zemědělské půdy s nadlimitními obsahy rizikových prvků** činí cca 0,2–0,8 % z celkové rozlohy zemědělské půdy v závislosti na zvolené analytické metodě⁴¹. V návaznosti na novelu zákona o ochraně ZPF jsou připraveny prováděcí předpisy upravující limity rizikových látek a rizikových prvků, pomocí kterých bude možné sledovat a hodnotit navržená opatření při zjištění kontaminace zemědělské půdy.

Součástí **sanačních prací** je realizace analýz rizik, průzkum kontaminovaného území, evidence v rámci SEKM, realizace kontrolních dnů, postsanační monitoring, aj. s cílem monitoringu a prevence dopadů na zdraví lidí a životní prostředí. Nařízení vlády č. 295/2011 Sb., o způsobu hodnocení rizik ekologické újmy a bližších podmínkách finančního zajištění a příslušné metodické pokyny MŽP upravují hodnocení rizika ekologické újmy, stanovení scénářů a preventivní opatření.

Pravidla **nakládání s nebezpečnými odpady** jsou obsažena v platném zákonu o odpadech, jednotlivých prováděcích předpisech k tomuto zákonu, dále v zákonu č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), a také v novém Plánu odpadového hospodářství 2015–2024. Kromě tvorby nové odpadové legislativy je také v současnosti tvořena metodika pro nakládání s odpady ze zdravotnických, veterinárních a jim podobných zařízení. V roce 2015 byla vypsána veřejná zakázka na elektronizaci evidence o přepravě nebezpečných odpadů, předpokládaným termínem zprovoznění je rok 2017.

Regulace a kontrola rizik **nebezpečných chemických látek** je realizována nařízením REACH⁴², nařízením CLP⁴³ a implementací zákona č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů (chemický zákon), ve znění pozdějších předpisů. Na základě cestovní mapy pro látky vzbuzující mimořádné obavy do roku 2020 je předpokládán závazek EU pro začlenění všech relevantních známých látek vzbuzujících mimořádné obavy do seznamu, který umožňuje uvalení právních překážek pro dovozce, výrobce a dodavatele těchto látek, tzv. Candidate List. Na základě kontrolní činnosti ČIŽP je evidováno, že významný podíl zjištěných porušení a pokut se týkal neplnění povinností vyplývajících z nařízení REACH. Inspekce také řešila 2 případy předané Evropskou agenturou pro chemické látky (ECHA), které se týkaly českých firem. Tematické kontroly byly kupříkladu zaměřeny na pozdní předregistraci chemických látek, nebo na látky vzbuzující mimořádné obavy obsažené v předmětech.

⁴¹ Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský v Brně (2014): Registr kontaminovaných ploch - celkové obsahy rizikových prvků v zemědělských půdách, průběžná zpráva (1998 – 2013).

⁴² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ze dne 18. prosince 2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, o zřízení Evropské agentury pro chemické látky, o změně směrnice 1999/45/ES a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 793/93, nařízení Komise (ES) č. 1488/94, směrnice Rady 76/769/EHS a směrnice Komise 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES.

⁴³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008, ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006.

V oblasti **prevence havárií** byl přijat zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií). Cílem je dále snížit pravděpodobnost vzniku a omezit následky závažných havárií na zdraví a životy lidí, hospodářská zvířata, životní prostředí a majetek v objektech a zařízeních a v jejich okolí. Provozovatel objektu nebo zařízení zařazeného do skupiny A nebo B je povinen postupovat podle bezpečnostního programu nebo bezpečnostní zprávy tak, aby nebyl ohrožen život a zdraví lidí, hospodářských zvířat, životní prostředí a majetek. Krajský úřad zajišťuje, aby se braly v úvahu cíle prevence závažných havárií a omezení jejich následků vzhledem k: umístění nových objektů a zařízení, provádění změn existujících objektů a zařízení, provádění nových staveb, jako jsou dopravní spoje, místa navštěvovaná veřejností a obytné oblasti, pokud jejich výstavba v okolí existujících objektů a zařízení zvyšuje riziko vzniku závažné havárie nebo zhoršuje její následky.

Omezováním rizik antropogenního původu se zabývá také **Koncepce environmentální bezpečnosti 2012–2015 s výhledem do roku 2020** i její aktualizace. Za uplynulé období byly připraveny dvě metodiky „Postup identifikace chemických látek zneužitelných teroristy“ a „Metodika pro postup provádění kontroly plánu fyzické ochrany podniku s nebezpečnými průmyslovými chemickými látkami ohroženého potenciálním teroristickým útokem“. V současné době probíhá jejich certifikace.

V oblasti **geneticky modifikovaných organismů** (GMO) je systém informování a účast veřejnosti realizován prostřednictvím informačního systému MŽP. Novela zákona č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, snižuje administrativní zátěž při uzavřeném nakládání s GMO v nejnižší kategorii rizika, tj. použití GM mikroorganismů a laboratorních zvířat ve výzkumu, případně v biotechnologickém průmyslu a transponuje směrnici EP a Rady (EU) 2015/412 ze dne 11. března 2015, kterou se mění směrnice 2001/18/ES, pokud jde o možnost členských států omezit či zakázat pěstování geneticky modifikovaných organismů na svém území.

Státní zdravotní ústav dokončil v roce 2015 projekt s názvem „Strategické hlukové mapy – fáze II“, zaměřený na mapování **hlukové zátěže** obyvatelstva. Významným přínosem Strategického hlukového mapování (SHM) je vymezení lokalit s překročenými mezními hodnotami ukazatelů hlukové zátěže, pro které budou vypracovány akční plány obsahující podrobnější vyhodnocení hlukové situace včetně návrhů konkrétních opatření pro snižování hluku. Z výsledků hlukového mapování vyplývá, že zcela dominantním zdrojem hlukové zátěže v ČR je silniční doprava, počet obyvatel zasažených nadměrným hlukem z železniční dopravy či průmyslových podniků je podstatně nižší. V oblastech s **celodenní hlukovou zátěží**, přesahující stanovené mezní hodnoty, žije v ČR dle výsledků SHM⁴⁴ 289,2 tis. osob, tj. 2,8 % obyvatel, nadměrnému **hluku v nočních hodinách** je pak vystaveno 343,9 tis. osob (3,3 % obyvatel ČR). Většina osob zasažených nadměrným hlukem žije v **městských aglomeracích**⁴⁵ s počtem obyvatel nad 100 tis.

V ČR zatím nebyla vyhlášena žádná **tichá oblast**, přestože je tento pojem legislativně zakotven v zákoně č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění.

Likvidace **látek poškozujících ozonovou vrstvu** je realizována skrze povinnost jejich znovuzískávání a zneškodňování dle zákona č. 73/2012 Sb., o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu a o fluorovaných skleníkových plynech. Dle nařízení EP a Rady (ES) č. 1005/2009 ze dne 16. září 2009 o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu je od 1. ledna 2015 zakázáno používat hydrochlorofluorohlodivky při opravě a údržbě stávajících zařízení. Při poruše zařízení je povinnost vyřadit je z provozu (provést odčerpání látky a její zneškodnění). Projekty podpory sběru a zneškodnění látek poškozujících ozonovou vrstvu Země jsou finančně podporovány z NPŽP a výměna starých technologií s obsahem regulovaných látek je podpořena nepřímo pomocí dobrovolných nástrojů. Zejména se jedná o environmentální značení typu I, kde jsou

⁴⁴ SHM hodnotí hlukovou zátěž obyvatelstva v komunálním prostředí dle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES o hodnocení a řízení hluku ve venkovním prostředí.

⁴⁵ Aglomerace vymezené dle vyhlášky č. 561/2006 Sb., o stanovení seznamu aglomerací pro účely hodnocení a snižování hluku. Jedná se o aglomerace Praha, Brno, Ústí n. L./Teplice, Plzeň, Olomouc a Ostrava. Použitá data za aglomerace Praha a Brno jsou z 1. kola SHM, která odrážejí hlukovou situaci v roce 2009.

stanovovány limity, resp. typu III, kde jsou vyčíslovány dopady na životní prostředí. V případě tzv. kritického použití je náhrada za halonové hasící systémy zajištěna možností náhrady za inertní plyny, fluorované skleníkové plyny či fluorketony. Hasičský záchranný sbor České republiky již kupříkladu nepoužívá jako hasiva žádné halony.

Byl předložen návrh novely zákona o ochraně ovzduší, který mění pravidla pro **vyhlášení a ukončování smogových situací a regulací**⁴⁶. Podmínky pro vyhlášení smogové situace, překročení regulačních a varovných prahových hodnot a podmínky ukončení těchto stavů jsou navrženy tak, aby bylo jejich uplatnění v praxi efektivnější. Cílem úpravy je vyhlášovat a odhlášovat smogové situace a regulace nebo varování co nejpružněji, aby nebyl rozpor mezi aktuálními koncentracemi znečišťujících látek v ovzduší a vyhlášenou informací. Vyhlášení smogové situace má sloužit především k včasnému informování veřejnosti.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	10	5	---

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
3.3.3 Hluková zátěž	2015	---	---

Priorita 4.2: Ochrana prostředí před negativními dopady krizových situací způsobenými antropogenními nebo přírodními hrozbami

Specifický cíl 4.2.1: Prevence a zmírňování následků krizových situací na životní prostředí

Opakující se krizové situace (katastrofy) způsobené přírodními vlivy, zejména povodně a záplavy, které v uplynulých letech zasáhly různé oblasti ČR a způsobily značné škody, vedly v roce 2010 v rámci resortu MŽP ke spuštění programu Likvidace škod po živelních pohromách. Nejvýznamnější část prostředků je alokována do podprogramů týkajících se povodní.

V rámci dlouhodobé statistiky⁴⁷ celkového objemu škod po katastrofách přírodního původu, včetně celkových počtů škod z pojištění majetku občanů, pojištění majetku podnikatelů a na motorových vozidlech jsou patrné výkyvy v objemech i počtech škod, které souvisí s extrémními meteorologickými jevy, zejména pak s orkány Kyrill (2007), Emma (2008), povodněmi (2010 a 2013), krupobitím (2010) a těžkým sněhem, resp. námrazou (2006 a 2010).

Systémy včasného varování jsou průběžně zefektivňovány. ČHMÚ připravuje modul k POVIS (Povodňovému informačnímu systému), který umožní přímo provázat hláskou službu obcí s povodňovými plány na jednotlivých úrovních řízení ochrany před povodněmi, dále ČHMÚ připravuje realizaci mobilní aplikace pro distribuci výstrah a operativních informací.

Ke snižování rizika **vzniku krizových situací a zmírnění dopadů krizových situací** (katastrof) přispělo zvýšení úrovně připravenosti na identifikovaná rizika. Velký význam má zejména příprava havarijních a krizových plánů a důsledná kontrola jejich dodržování.

Koncepce environmentální bezpečnosti 2012–2015 s výhledem do roku 2020 si v oblasti snižování rizika katastrof klade za cíl dopracování systému konkrétních legislativních, technických, institucionálních a informačních opatření. Důraz je kladen především na systém preventivních, mitigačních a adaptačních opatření, která jsou nejúčinnější a ekonomicky nejefektivnější. Aktualizace koncepce implementuje Rámec ze Sendai pro snižování rizika katastrof 2015–2030.

⁴⁶ Tato pravidla jsou dána přílohou č. 6 zákona o ochraně ovzduší.

⁴⁷ Česká asociace pojišťoven (2015).

S řešením hospodářských škod souvisí nový zákon o **prevenci závažných havárií**. Přísnější pravidla jsou nastavena pro objekty, které byly v důsledku množství v nich umístěných nebezpečných chemických látek a směsí zařazeny do rizikovější skupiny (skupina B). Pro tyto objekty musí být zpracován rovněž vnitřní havarijní plán, jenž představuje soubor prostředků a postupů, které mají být v případě vzniku závažné havárie v objektu realizovány s cílem minimalizovat její následky. V okolí těchto objektů je rovněž stanovována zóna havarijního plánování, v níž jsou formou vnějšího havarijního plánu uplatňovány požadavky územního rozvoje a ochrany obyvatelstva.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	6	---	1

Indikátory	Data k roku	Vyhodnocení	
		Trend	Cíle SPŽP
4.2.1 Finanční prostředky použité na odstraňování škod způsobených přírodními vlivy	2014	---	---

Nástroje ochrany životního prostředí průřezového charakteru

Státní politika životního prostředí pro období 2012–2020 využívá řadu nástrojů, které byly navrženy pro dosažení stanovených cílů či realizaci uvedených opatření. Zároveň však SPŽP obsahuje výčet nástrojů, které pro jejich obecnost či „průřezovost“ nebylo možné přiřadit ke konkrétní části dokumentu. Použité nástroje jsou velmi různorodé a SPŽP proto používá jejich níže uvedenou kategorizaci.

Normativní nástroje odkazují zejména na oblast práva životního prostředí. Ve spolupráci s MPO je realizován pravidelný cyklus pro odstranění nekonzistence právních předpisů formou materiálu předkládaného vládě „Návrhy na řešení opatření k posílení konkurenceschopnosti a rozvoje podnikání v České republice z pohledu právních předpisů na ochranu životního prostředí“. V rámci vymahatelnosti práva lze mezi nejdůležitější aspekty zařadit změnu kompetencí pro ochranu zemědělského půdního fondu a předložený návrh novely zákona o ochraně ovzduší s cílem umožnění přímých kontrol plnění zákonných povinností v domácnostech.

Opatření využívající **ekonomické a tržní nástroje** SPŽP se soustředí na nastavení dotačních titulů a podpory z veřejných zdrojů, vč. jejich dopadů na životní prostředí, a poplatků. Je dosaženo povinné komplementarity mezi operačními programy i národními tituly a jsou postupně podporovány synergické vztahy mezi nimi. Hodnocení environmentální škodlivosti nových i stávajících podpor není však doposud plně implementováno. Poplatky ve složkových zákonech a jejich výše jsou analyzovány při formulaci návrhů legislativních změn (ex ante hodnocení). Chybí však systematické ex post hodnocení.

V kategorii **informačních nástrojů** jsou dlouhodobě koordinovány aktivity za účelem plnohodnotného využívání informačních systémů k výkonu činnosti veřejné správy, informování veřejnosti a využití informačních technologií pro zvýšení kvality ochrany životního prostředí. Využívání těchto nástrojů je úzce propojeno s rozvojem eGovernmentu, Strategií Smart Administration 2007–2015, Strategií digitalizace veřejné správy a připravované strategie ICT 2016–2020. Průběžně se automatizují agendy a, s ohledem na technickou životnost a legislativní požadavky, se obnovují informační systémy dílčích oblastí životního prostředí.

Nástroje monitoringu SPŽP jsou využity primárně pro revizi systému a doplnění dat o životním prostředí. Vhodné indikátory pro sledování stavu ŽP a vyhodnocování SPŽP jsou částečně podchyceny v každoročně publikované Zprávě o životním prostředí ČR a jsou doplněny statistickými daty ve Statistické ročence životního prostředí ČR. Obecně lze říci, že hodnocení stavu a zátěží životního prostředí není zcela optimální a je třeba revidovat indikátorovou sadu s ohledem na nově přijaté či aktualizované strategické dokumenty

národní i mezinárodní úrovni (např. Agenda udržitelného rozvoje do roku 2030) i s ohledem na vývoj stavu jednotlivých složek životního prostředí. Pro řadu analytických dat a indikátorů definovaných v SPŽP však stále není zajištěn systematický sběr dat nebo nejsou k dispozici dostupné potřebné datové sady, což se týká zejména vyhodnocování stavu a vývoje biodiverzity, krajiny a ekosystémových služeb. ČR se také dlouhodobě zapojuje do mezinárodních aktivit v oblasti dálkového pozorování Země (do roku 2014 Národní sekretariát GEOSS/GMES, následně Národní sekretariát GEO/Copernicus (NSGC)). Dosud se navzdory volné dostupnosti dat zcela nedaří zvýšit využívání dat z družic programu Copernicus a dálkového průzkumu Země.

Dobrovolné nástroje se daří využívat, zejména v oblasti Místní agentury 21 a na vzestupu je rovněž využívání třetího typu environmentálního značení. V oblasti Místní agentury 21 došlo u zapojených municipalit k pozitivnímu posunu v rámci sledovaných kategorií. Dobrovolné dohody s průmyslovými firmami i rozvoj environmentálního značení I. a II. nezaznamenaly až na jednotlivé případy významný rozvoj. Novela zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, by měla přinést širší využití environmentálních kritérií při zadávání a posuzování těchto zakázek zadávaných veřejnou správou, čímž by měl být podpořen i první typ environmentálního značení. Na základě informací z databáze systému EMAS⁴⁸ (Eco Management and Audit Scheme) zavedlo tento systém v období 2012–2014 celkem devět organizací, v jednom případě došlo ke skupinové registraci.

Využití **institucionálních nástrojů** zahrnuje metodickou podporu a informovanost státní správy, která je průběžně zajištěna primárně podmínkami pro udílení autorizací, vydáváním metodických pokynů, sdělení a příruček. Tato podpora byla také realizována za pomoci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Významnou změnou je také povinnost tzv. zvláštní úřednické zkoušky dle zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, která stanovuje povinné minimální znalosti dle stanoveného oboru služby.

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (EVVO) je významným dlouhodobým a preventivním nástrojem pro dosažení cílů environmentální politiky a dosažení zodpovědného rozhodování spotřebitelů. Koncepce podpory mládeže pro období 2014–2020 toto zohledňuje a obsahuje environmentální gramotnost a udržitelný rozvoj jako svůj strategický cíl. EVVO je dále obsažena ve všech stupních školního vzdělávání (s výjimkou terciárního) skrze rámcové vzdělávací programy a projekty. Významnou oblastí je také mimoškolní vzdělávání realizované zejména NNO. Realizace EVVO byla ve sledovaném období financována z Programu podpory NNO MŽP, z NPŽP, z OPŽP 2007–2013 a OPVVV. Národní síť EVVO podporuje MŽP prostřednictvím účelových dotací vyšším územně samosprávným celkům. V roce 2016 bude aktualizován Státní program EVVO ČR. Poskytování informací o životním prostředí veřejnosti a její účast na rozhodování s dopadem na životní prostředí je součástí plnění tzv. Aarhuské úmluvy, která je implementována zejména zákony č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí a zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Přes zjevné přínosy je důležitost a nutnost EVVO a zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů stále podceňována.

Mezinárodní spolupráce v rámci naplňování environmentální politiky je v době stále větší propojenosti a přeshraničních dopadů významným faktorem pro dosažení národních cílů ochrany životního prostředí. Plnění závazků a aktivní prosazování zájmů ČR v EU je tak naprosto zásadní oblastí. ČR se aktivně zapojuje do projednání legislativních i nelegislativních materiálů a do činnosti evropských institucí. Pro zvýšení efektivity v prosazování priorit ČR byla vytvořena Úřadem vlády Koncepce politiky ČR v EU. Tato Koncepce obsahuje mimo jiné priority ochrana klimatu a životního prostředí a také rozvoj zemědělství s důrazem na udržitelnost a podporu jeho mimoprodukčních funkcí. Z hlediska tzv. infringementových řízení vedených proti ČR je oblast životního prostředí stále problematická a jsou vyvíjeny aktivity pro zvýšení efektivnosti komunikace mezi dotčenými subjekty a vypořádání EU Pilot či infringementových řízení.

ČR se aktivně podílí na činnosti a usiluje o maximální efektivitu výkonu členství ve všech **mezinárodních organizacích**, v souladu s vládním procesem Vyhodnocení nákladů spojených s členstvím ČR

⁴⁸ CENIA (2015), Databáze EMAS.

v mezinárodních organizacích. Každoročně je vyhodnocována činnost v mezinárodní environmentální agendě a jsou stanovovány priority. ČR se daří plnit závazky z ratifikovaných environmentálních smluv, s výjimkou Aarhuské Úmluvy.

ČR aktivně prohlubuje **bilaterální spolupráci** se sousedními a partnerskými zeměmi nejen z EU. Mezi významné úspěchy lze zařadit schválení aktualizované Dohody mezi vládou ČR a vládou Polské republiky o spolupráci na hraničních vodách v oblasti vodního hospodářství nebo Programové prohlášení mezi MŽP a Bavorským státním ministerstvem ŽP a ochrany spotřebitele o spolupráci v oblasti ochrany přírody. Významnou činností je realizace projektů představených na pravidelných setkáních česko-polské pracovní skupiny pro ochranu ovzduší v ČR. Spolupráce mimo země EU pokračuje zejména v regionech, kde má ČR respektované postavení či kde má podpora ČR konkrétní reálné dopady, resp. kde existuje potenciál pro uplatnění české expertízy. V rámci států Balkánského regionu a zemí Východního partnerství se ČR snaží poskytovat pomoc a přenos zkušeností také v případě environmentální legislativy a technologií.

V rámci **zahraniční rozvojové spolupráce** (ZRS) je dbáno na koherenci jednotlivých cílů a priorit, kde důležitou koordinační roli hraje Rada pro ZRS.

V rámci **dvoustranné zahraniční rozvojové spolupráce** (ZRS) se ČR zaměřuje na ochranu životního prostředí ve většině partnerských zemí v rámci sektorů voda a sanitace, zemědělství i obecná ochrana životního prostředí a přispívá tak k ochraně přírodních zdrojů a biodiverzity i k adaptaci na klimatickou změnu a mitigaci jejích dopadů. Na dopady klimatické změny reaguje ČR také prostřednictvím poskytování humanitární pomoci do zahraničí po přírodních katastrofách i komplexních krizích, včetně důrazu na prevenci dalších katastrof a posilování odolnosti vůči nim. Kromě toho ČR ve všech rozvojových a humanitárních projektech zohledňuje průřezovou prioritu šetrnosti k životnímu prostředí, jejíž naplňování je systematicky vyhodnocováno. Environmentální tematika je rovněž výrazně zahrnuta do globálního rozvojového vzdělávání a osvěty.

V **mnohostranné rozvojové spolupráci** patří k prioritám ČR udržitelné zemědělství a potravinové zabezpečení, udržitelný rozvoj měst i budování odolnosti a řízení rizik v souvislosti s klimatickými změnami. ČR v těchto oblastech průběžně spolupracuje zejména s Rozvojovým programem OSN (UNDP), Programem OSN pro životní prostředí (UNEP), s Programem OSN pro lidská sídla (UN-HABITAT), s Organizací OSN pro výživu a zemědělství (FAO) a se Světovým potravinovým programem (WFP). ČR se aktivně podílela na přijetí Agendy udržitelného rozvoje do roku 2030, která uvedené priority zahrnuje. V návaznosti na tuto agendu se dále posílí důraz na koherenci jednotlivých politik a cílů ČR z hlediska jejich dopadů na rozvoj, kde důležitou koordinační roli hraje Rada pro ZRS a Rada vlády pro udržitelný rozvoj.

Stav plnění	Splněno	Plněno průběžně	Plněno částečně	Neplněno
Počet opatření a nástrojů	---	27	12	2

Indikátory Státní politiky životního prostředí pro období 2012–2020

Přehled indikátorů a jejich vazby na cíle SPŽP

Identifikace indikátoru SPŽP	Název indikátoru	Vazba k cílům SPŽP	Strana
1.0.1	Vývoj energetické účinnosti	2.3.3	43
1.0.2	Materiálová náročnost HDP	1.3.5	44
1.1.1	Stav útvarů povrchových vod	1.1.1 1.1.2	45
1.1.2	Stav útvarů podzemních vod	1.1.1 1.1.2	47
1.1.3	Snížení znečištění vod z plošných zdrojů	1.1.1 1.1.2	49
1.1.4	Čištění městských odpadních vod	1.1.1 1.1.2	50
1.1.5	Obnova přirozených koryt vodních toků	1.1.1 1.1.2 3.1.2	52
1.1.6	Specifická ochrana vod v chráněných územích	1.1.1 1.1.2 3.1.2	54
1.2.1	Celková produkce odpadů	1.2.3	57
1.2.2	Produkce a nakládání s komunálním odpadem	1.2.1 1.2.2 1.2.3	59
1.2.3	Struktura nakládání s odpady	1.2.1 1.2.2	61
1.2.4	Celková kapacita zařízení pro využívání odpadu ⁴⁹	nezpracováno	
1.2.5	Zpětný odběr výrobků	1.2.2	63
1.2.6	Produkce a recyklace odpadů z obalů	1.2.2 1.2.3	65
1.3.1	Eroze půdy	1.3.2	67
1.3.2	Aplikace kalů z čistíren odpadních vod na zemědělskou půdu	1.3.3	69
1.3.3	Spotřeba minerálních hnojiv a přípravků na ochranu rostlin	1.3.3	71
1.3.4	Kontaminovaná místa	1.3.3 1.3.4	73
1.3.5	Rekultivace po těžbě nerostných surovin	1.3.5	75
2.1.1	Agregované emise skleníkových plynů včetně emisí a propadů ze sektoru LULUCF	2.1.2	77
2.2.1	Emise SO ₂ , NO _x , NH ₃ , VOC a PM _{2,5}	2.2.1 2.2.2 2.2.3	79

⁴⁹ Indikátor nebyl zpracováván vzhledem k nedostupnosti dat.

2.2.2	Podíl území s překročenými imisními a cílovými imisními limity	2.2.1 2.2.2 2.2.3	81
2.2.3	Emise těžkých kovů a POPs	2.2.1 2.2.2 2.2.3	83
2.3.1	Využívání obnovitelných zdrojů energie	2.3.1	85
2.3.2	Spotřeba energie z obnovitelných zdrojů energie v dopravě	2.3.2	87
3.1.1	Využití území	1.3.1 3.1.1 3.1.2 3.1.3 3.1.4 3.3.2	89
3.1.2	Retenční schopnost krajiny ⁵⁰	nezpracováno	
3.1.3	Fragmentace krajiny	1.1.1 1.1.2 3.1.3	93
3.1.4	Realizace Agroenvironmentálních programů	3.1.4	95
3.1.5	Podíly lesů s certifikací PEFC a FSC	3.1.4	97
3.1.6	Množství odumřelé dřevní hmoty		98
3.2.1	Početnost původních ohrožených druhů v ČR	3.2.2	100
3.2.2	Stav evropsky významných druhů živočichů a rostlin	3.2.2	103
3.2.3	Druhovú skladbu lesů	3.1.4	106
3.2.4	Zvláště chráněná území v ČR	3.2.1	108
3.2.5	Rozloha lokalit národního seznamu soustavy Natura 2000	3.2.1	110
3.2.6	Stav evropsky významných typů přírodních stanovišť	3.2.2	112
3.2.7	Invazní druhy	3.2.3	114
3.3.1	Suburbanizace ⁵¹	nezpracováno	
3.3.2	Brownfieldy	1.3.1 3.3.2	116
3.3.3	Hluková zátěž	4.1.2	118
4.1.1	Finanční náklady na opatření na ochranu proti přírodním nebezpečím	4.1.1	120
4.2.1	Finanční prostředky použité na odstraňování škod způsobených přírodními vlivy	4.2.1	122

⁵⁰ Indikátor nebyl zpracováván vzhledem k nedostupnosti dat. Vznik metodiky a konstrukce indikátoru by měl být v souladu s indikátory připravovanými v rámci Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR a jejího Národního akčního plánu adaptace na změnu klimatu.

⁵¹ Indikátor není navázán na specifické cíle SPŽP. Je doporučeno suburbanizaci vyhodnocovat na základě kombinace dat dálkového průzkumu země a dat ČSÚ (střední stav obyvatelstva v obcích ČR).

Název indikátoru	1.0.1 Vývoj energetické účinnosti
Definice indikátoru	Indikátor představuje objem výroby, dopravy či služeb, který je nutno zajistit určitým množstvím energie. Odpovídá tedy energetické účinnosti, s jakou je zajištěna produkce národního hospodářství. Konstruován bude jako vývoj podílu výše HDP na spotřebě primárních energetických zdrojů v ČR.
Zpracovatel	CENIA

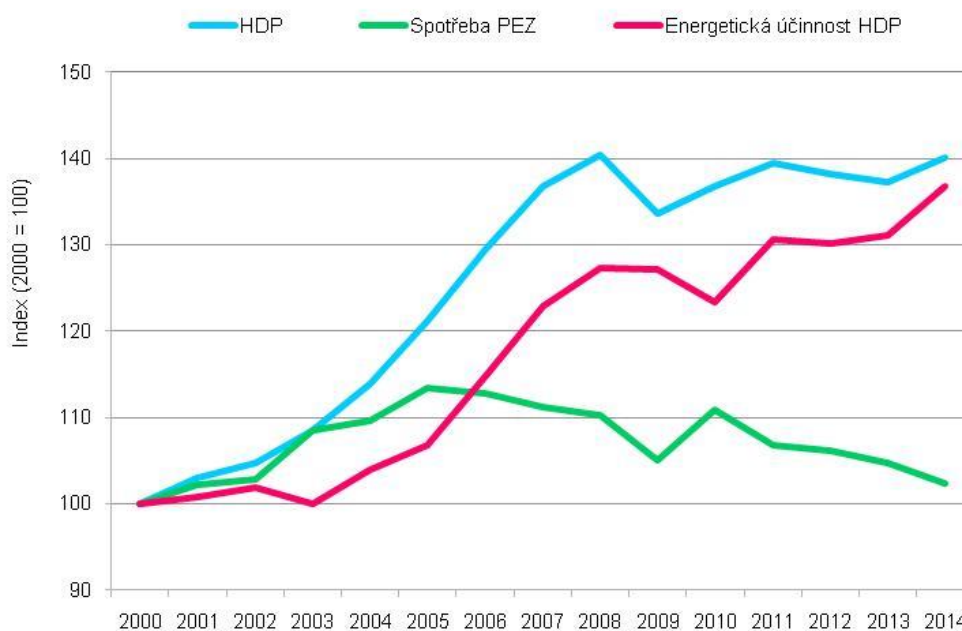
Vyhodnocení

Energetická účinnost hospodářství ČR dlouhodobě roste. Obecně k tomu dochází díky růstu ekonomiky (HDP), ale také díky poklesu spotřeby energie, tedy zvyšujícímu se podílu výrob s nižší energetickou náročností, díky využívání BAT, zateplování budov, či úsporám v domácnostech. Tento relativní ukazatel se získá podílem hodnoty HDP a spotřeby primárních energetických zdrojů (PEZ), tudíž k jeho růstu dochází v případě, že je ve sledovaném období změna spotřeby energie nižší než změna HDP (v ideálním případě – pokud HDP roste a spotřeba energie klesá, pak se jedná o tzv. absolutní decoupling). Kromě energetické účinnosti existuje též pojem energetická náročnost, která je její převrácenou hodnotou. V praxi tedy při získání stejného výstupu při nižší spotřebě energie energetická náročnost klesá.

Od roku 2000 se vývoj energetické účinnosti měnil (Graf 1). V období 2000–2003 s růstem HDP stoupala i spotřeba energie, tudíž energetická účinnost stagnovala na přibližně stejných hodnotách. V letech 2003–2007 se však dařilo zvyšovat hodnotu HDP rychlejším tempem za současné stagnace nebo mírného poklesu PEZ, proto energetická účinnost výrazně rostla. V období 2008–2009 však ČR ovlivnila finanční a hospodářská krize, kdy došlo k poklesu HDP i spotřeby primárních energetických zdrojů, ovšem v takovém poměru, že se energetická účinnost hospodářství ČR přechodně snížila. Od roku 2010 pak energetická účinnost vzrůstá nebo případně stagnuje. Od roku 2010 ovlivňuje tento indikátor spíše pokles PEZ, zatímco v předcházejících letech byl více ovlivňován vývojem HDP.

V dlouhodobějším měřítku v období 2000–2014 nastal celkový nárůst energetické účinnosti o 36,8 %, v období 2009–2014 vzrostla energetická účinnost hospodářství ČR o 7,6 %.

Graf 1: Energetická účinnost hospodářství ČR [index, 2000 = 100], 2000–2014

Zdroj: ČSÚ

Název indikátoru	1.0.2 Materiálová náročnost HDP
Definice indikátoru	Indikátor se zabývá vyhodnocením vývoje efektivity, s jakou jsou materiály vstupující do ekonomického systému přeměňovány na ekonomický výstup.
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Materiálová náročnost ekonomiky⁵² ČR klesá, což indikuje zvyšující se efektivitu přeměny materiálových vstupů na ekonomický výkon a také pokles zátěže životního prostředí na jednotku vytvořeného HDP. V období 2000–2013⁵³ poklesla materiálová náročnost o 37,3 % (Graf 2), v letech 2009–2013 o 14,6 % na 39,0 kg.1 000 Kč⁻¹ a byla přibližně na třetinové hodnotě ve srovnání se začátkem 90. let 20. století. I přes tento příznivý vývoj však byla materiálová náročnost ČR v roce 2013 o 31,4 % nad průměrem zemí EU28, což souvisí s charakterem národního hospodářství s významným podílem průmyslu na tvorbě HDP.

Klesající materiálová náročnost umožňuje omezit vlivy na krajinu spojené s těžbou nerostných surovin a snížit odpadní toky ekonomiky související s využíváním materiálů a surovin. Rostoucí efektivita využívání obnovitelných zdrojů redukuje zátěže životního prostředí ze zemědělství s vlivem zejména na kvalitu vod a ekosystémy.

Vývoj materiálové náročnosti v hodnoceném období představuje tzv. **decoupling**, tj. oddělení vývoje ekonomiky a zátěží životního prostředí. Ve většině hodnoceného období jde o decoupling relativní, při kterém má vývoj ekonomiky a zátěží životního prostředí stejný směr trendu. V období 2000–2007 docházelo ke snižování materiálové náročnosti zejména vlivem ekonomického růstu, který však byl provázen mírným vzestupem materiálové spotřeby. Jednalo se o důsledek toho, že výrazný ekonomický růst byl založen na materiálově náročných odvětvích, jako jsou stavebnictví, výroba kovodělných výrobků, výroba strojů a zařízení a výroba motorových vozidel. V období 2008–2013 klesala materiálová náročnost zejména vlivem poklesu materiálové spotřeby, ekonomika v tomto období kolísala, v roce 2009 se výrazněji propadla v souvislosti s globální ekonomickou a finanční krizí. Vývoj materiálové náročnosti v tomto období byl ovlivněn poklesem průmyslové a stavební výroby a poklesem spotřeby uhlí spojeným s postupnou změnou energetického mixu pro výrobu elektřiny.

Graf 2: Materiálová náročnost v ČR [index, 2000 = 100], 2000–2013

Zdroj: COŽP, ČSÚ

⁵² Materiálová náročnost se vypočte jako podíl indikátoru Domácí materiálová spotřeba (DMC) a HDP ve stálých cenách roku 2010. Indikátor DMC je vyjádřen ve fyzických jednotkách a je definován jako Domácí užitá těžba (surovin) plus dovozy minus vývozy (surovin, polotovárů a výrobků).

⁵³ Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

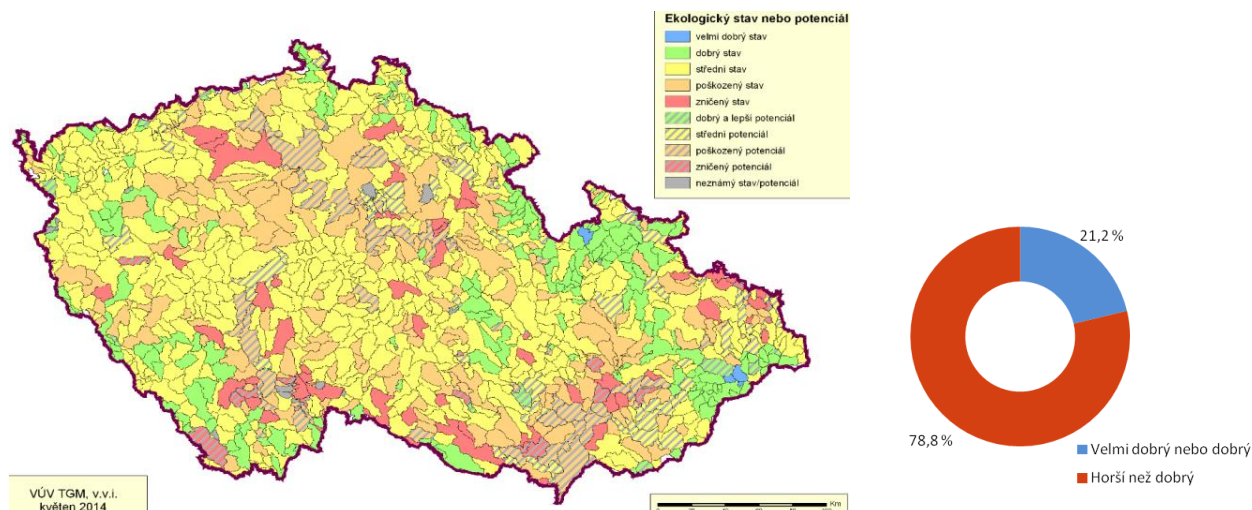
Název indikátoru	1.1.1 Stav útvarů povrchových vod
Definice indikátoru	<i>Celkový stav útvarů povrchových vod bude vyjádřen podílem útvarů dle dosažení nebo nedosažení celkového dobrého stavu s rozdělením na útvary povrchových vod tekoucích a povrchových vod stojatých. Součástí vyhodnocení bude analogické hodnocení ekologického stavu, ekologického potenciálu včetně stavu hydromorfologických podmínek a chemického stavu útvarů povrchových vod, na základě nichž je určován celkový stav útvarů povrchových vod.⁵⁴</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Stav útvarů povrchových vod, dle hodnocení⁵⁵ vycházejícího z požadavků rámcové směrnice o vodách, je v ČR z velké části nevyhovující. Hodnocení stavu útvarů povrchových vod bylo provedeno pro stav chemický a ekologický, respektive ekologický potenciál u silně ovlivněných a umělých vodních útvarů. V celém hodnocení je při syntéze jednotlivých sledovaných ukazatelů aplikován tzv. princip one-out, all-out (tzn. v případě, že jakýkoli ze sledovaných ukazatelů kterékoli ze složek hodnocení stavu překročí limitní hodnotu, je hodnocení celé složky, a tedy i celého útvaru, klasifikováno jako nevyhovující, resp. nabývá hodnoty nejhoršího sledovaného ukazatele). Ekologický stav je vyjádřením kvality, struktury a funkce vodních ekosystémů spojených s povrchovými vodami a tvoří jej biologická a fyzikálně chemická složka. Pro silně ovlivněné a umělé vodní útvary, mezi něž patří v ČR také všechny vodní útvary kategorie jezero, není prováděno hodnocení ekologického stavu, ale ekologického potenciálu. Alespoň dobrého ekologického stavu, resp. ekologického potenciálu dosáhlo celkem pouze 21,2 % útvarů povrchových vod (Obr. 1). Chemický stav vod popisuje výskyt a hodnoty prioritních látek, prioritních nebezpečných látek a dalších znečišťujících látek. Dobrého chemického stavu dosáhlo celkem 56,6 % útvarů povrchových vod (Obr. 2). Podrobné hodnocení pro českou část povodí Labe, Dunaje a Odry uvádějí Národní plány uvedených povodí pro období 2015–2021. Pro zlepšení stavu vod byla navržena opatření v rámci jednotlivých povodí, v nichž byly identifikovány významné problémy nakládání s vodami, zejména významné látkové zatížení vod, morfologické změny vodních toků a potenciální nedostatek vody.

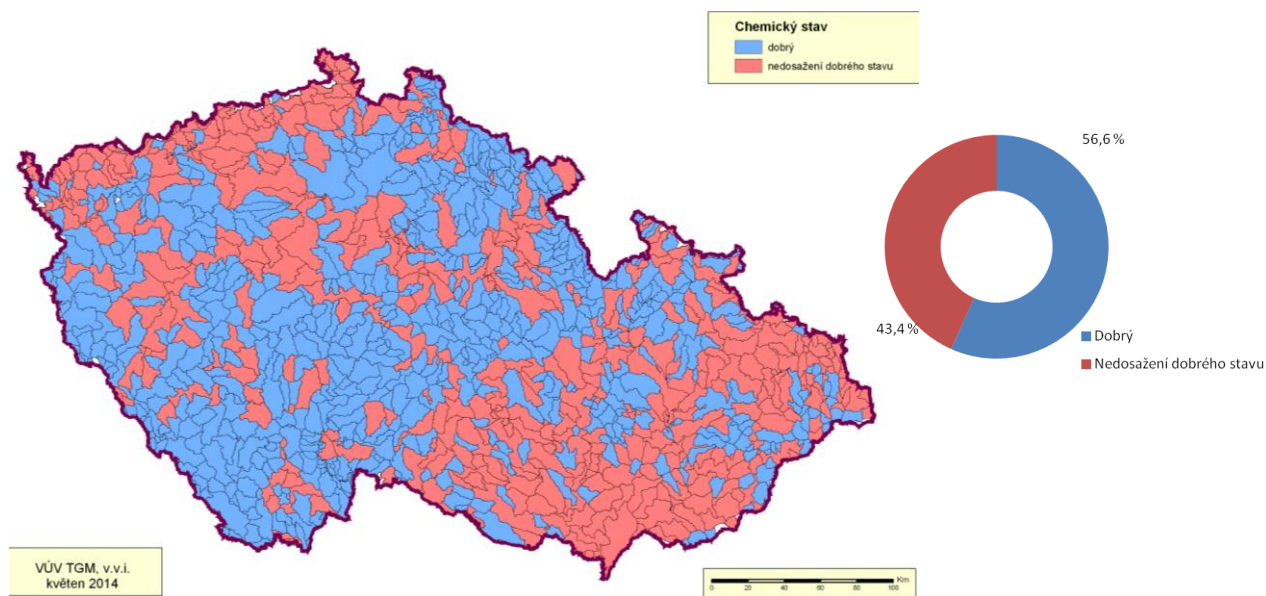
⁵⁴ Od hodnocení celkového stavu uvedeného v definici indikátoru dle aktuální verze SPŽP ČR 2012–2020 bylo jak na evropské, tak na národní úrovni upuštěno.

⁵⁵ Hodnocení je prováděno v šestiletých intervalech (2009, 2015, 2021, 2027). Uvedené hodnocení pro II. plánovací období, realizované v roce 2014, resp. 2015, je předběžné (Národní plány jsou v současné době předmětem hodnocení SEA) a je provedeno na základě dat získaných z programů monitoringu v reprezentativních profilech v období 2010–2012 (ve výjimečných případech byla data doplněna výsledky z let 2008, 2009 nebo 2013). V období 2013–2015 dochází k realizaci a projevu efektu některých opatření navržených v rámci I. plánovacího období, ta však nemohou být do hodnocení zahrnuta.

Obr. 1: Ekologický stav a potenciál útvarů povrchových vod ČR k roku 2015

Uvedené předběžné hodnocení bylo provedeno v roce 2014, resp. 2015 na základě dat získaných z programů monitoringu v reprezentativních profilech v období 2010–2012 (ve výjimečných případech byla data doplněna výsledky z let 2008, 2009 nebo 2013).

Zdroj: VÚV T.G.M.

Obr. 2: Chemický stav útvarů povrchových vod ČR k roku 2015

Uvedené předběžné hodnocení bylo provedeno v roce 2014, resp. 2015 na základě dat získaných z programů monitoringu v reprezentativních profilech v období 2010–2012 (ve výjimečných případech byla data doplněna výsledky z let 2008, 2009 nebo 2013).

Zdroj: VÚV T.G.M.

Název indikátoru	1.1.2 Stav útvarů podzemních vod
Definice indikátoru	<i>Celkový stav útvarů podzemních vod bude vyjádřen podílem útvarů dle dosažení nebo nedosažení celkového dobrého stavu. Součástí vyhodnocení bude analogické hodnocení kvantitativního stavu a chemického stavu útvarů podzemních vod, na jejichž základě je určován celkový stav útvarů podzemních vod.⁵⁶</i>
Zpracovatel	CENIA

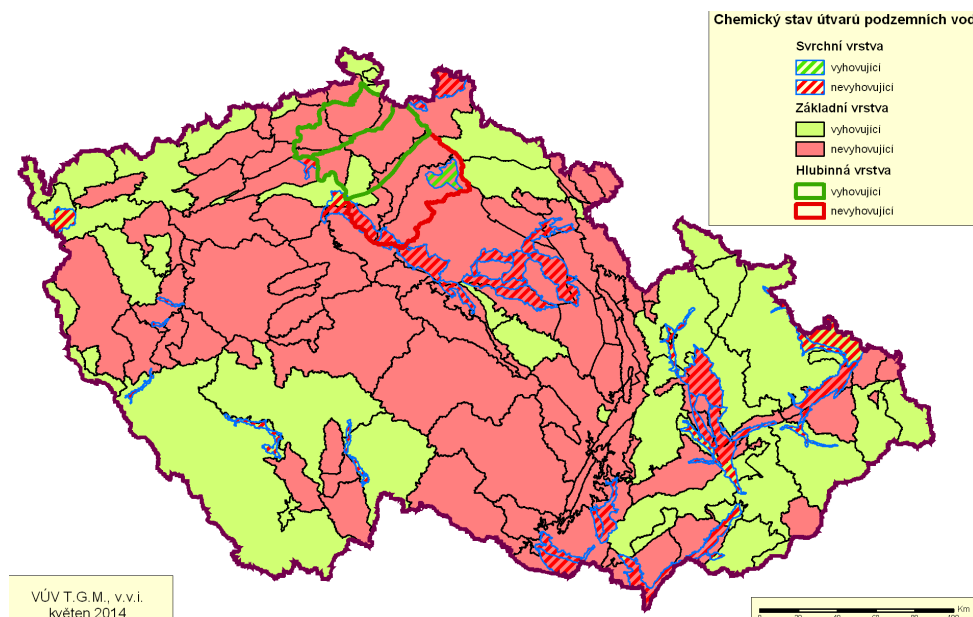
Vyhodnocení

Hodnocení stavu útvarů podzemních vod⁵⁷ vychází z požadavků rámcové směrnice o vodách, a je založeno na zjištění chemického a kvantitativního stavu. Hodnocení se provádí pro všechny podzemní vody, bez ohledu na to, jestli jsou využívány nebo ne, a je navázáno také na povrchové vody a jejich biologická společenství. Chemický stav podzemních vod se hodnotí pro ukazatele, které způsobují riziko nedosažení dobrého stavu podzemních vod (v současné době je to 55 ukazatelů) a limitní hodnoty dobrého stavu zohledňují kromě užívání vody (limity pro pitnou vodu) také požadavky ekosystémů závislých povrchových vod a terestrických ekosystémů. Při syntéze jednotlivých sledovaných ukazatelů je aplikován tzv. princip one-out, all-out (tzn. V případě, že jakýkoli ze sledovaných ukazatelů kterékoli ze složek hodnocení stavu překročí limitní hodnotu, je hodnocení celé složky, a tedy i celého útvaru, klasifikováno jako nevyhovující, resp. nabývá hodnoty nejhoršího sledovaného ukazatele). Z celkového počtu 174 útvarů podzemních vod vymezených ve svrchní, základní a hlubinné vrstvě mělo vyhovující chemický stav 48 útvarů a nevyhovující chemický stav 126 útvarů podzemních vod (Obr. 3). Kvantitativní stav útvarů podzemních vod je založen na bilančním hodnocení, neboť množství odebírané vody by nemělo převýšit využitelné zdroje podzemních vod a zároveň by mělo respektovat požadavky na tzv. ekologické průtoky souvisejících povrchových vod. Vyhovující kvantitativní stav mělo 121 útvarů, nevyhovující kvantitativní stav 16 útvarů a hodnoceno nebylo 37 útvarů podzemních vod (Obr. 4). Podrobné hodnocení pro českou část povodí Labe, Dunaje a Odry uvádějí Národní plány uvedených povodí pro období 2015–2021.

⁵⁶ Od hodnocení celkového stavu uvedeného v definici indikátoru dle aktuální verze SPŽP ČR 2012–2020 bylo jak na evropské, tak na národní úrovni upuštěno.

⁵⁷ Hodnocení je prováděno v šestiletých intervalech (2009, 2015, 2021, 2027). Uvedené hodnocení pro II. plánovací období, realizované v roce 2014, resp. 2015, je předběžné (Národní plány byly schváleny na konci roku 2015) a je provedeno na základě monitorovaných dat z období 2007–2012. V období 2013–2015 dochází k realizaci a projevu efektu některých opatření navržených v rámci I. plánovacího období, ta však nemohou být do hodnocení zahrnuta.

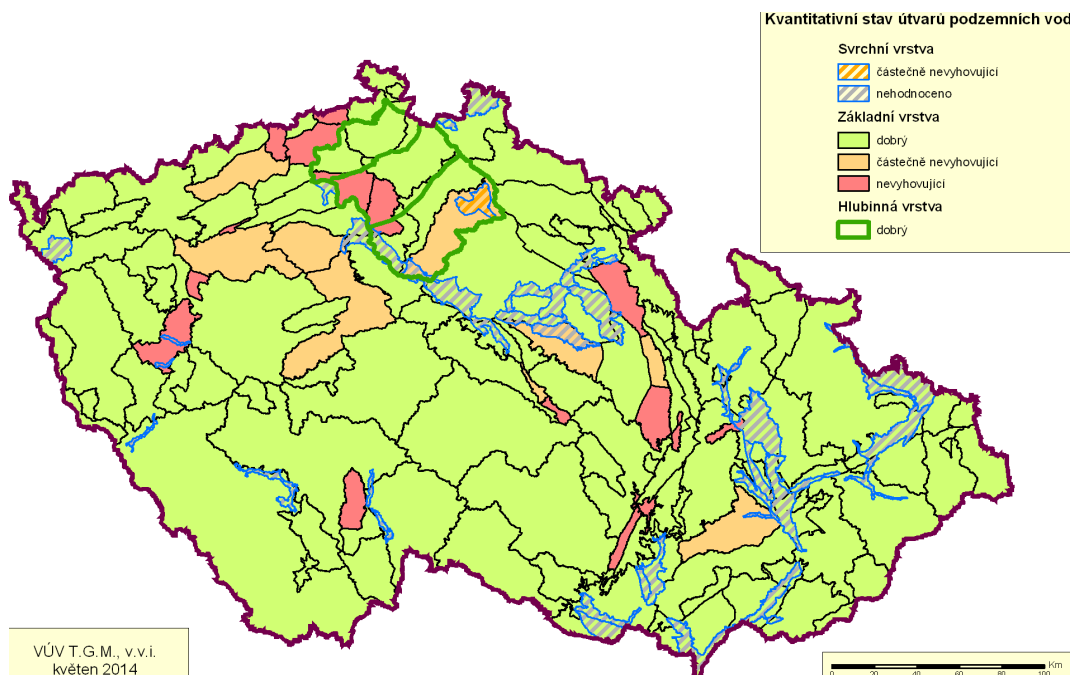
Obr. 3: Chemický stav útvarů podzemních vod ČR k roku 2015

Uvedené předběžné hodnocení bylo provedeno v roce 2014 na základě výsledků situačního a provozního monitoringu naměřených v období 2007–2012 v síti jakosti podzemních vod provozovaných ČHMÚ. Pro hodnocení dusičnanů byly navíc použity údaje o jakosti odebíraných podzemních vod v období 2007–2012 a pro prioritní a nebezpečné látky (s výjimkou pesticidů) také data o koncentracích znečišťujících látek v kontaminovaných místech (lokality starých ekologických zátěží) v období 2007–2012.

Zdroj: VÚV T.G.M., v.v.i.

Obr. 4: Kvantitativní stav útvarů podzemních vod ČR k roku 2015

Uvedené předběžné hodnocení bylo provedeno v roce 2014 na základě množství odebíraných podzemních vod za jednotlivé hodnocené roky v letech 2007–2012 a ročních a dlouhodobých hodnot přírodních zdrojů za stejné období.

Kategorie „částečně nevyhovující“ je v textu hodnocení zahrnuta do kategorie „nevyhovující“.

Zdroj: VÚV T.G.M., v.v.i.

Název indikátoru	1.1.3 Snížení znečištění vod z plošných zdrojů
Definice indikátoru	<i>Celková plocha území, lokalizována na vodní útvary povrchových vod, na kterém byla realizována opatření na snížení stavu znečištění z plošných zdrojů.⁵⁸</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Plošné zdroje znečištění představují jeden z významných faktorů, které omezují dosažení cílů ochrany vod. Plošné znečištění je způsobováno především zemědělskými zdroji (používání minerálních dusíkatých hnojiv v nadměrné míře, nevhodný způsob hospodaření se statkovými hnojivy, eroze půdy, aplikace přípravků na ochranu rostlin na zemědělské půdě) a v menší míře také atmosférickou depozicí, kterou způsobují emise znečišťujících látek z lokálního vytápění, průmyslových zdrojů, z dopravy a svůj podíl má i dálkový přenos znečištění ze sousedních států.

K omezení znečištění dusičnany ze zemědělských zdrojů jsou v ČR od roku 2003 vymezeny zranitelné oblasti a byl stanoven již 3. Akční program nitrátové směrnice pro období 2012–2016, který představuje soubor povinných opatření, která musí zemědělci plnit ve zranitelných oblastech (opatření stanovena v nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu, a jeho novelou č. 117/2014 Sb.) a která mají minimalizovat úniky dusíku ze zemědělského hospodaření. Vyplavování dusíku je zvýšené rovněž v místech, kde byly aplikovány drenážní systémy. Na odvodněných a posléze zorněných půdách došlo k zamezení denitrifikační funkce původně zamokřených půd s trvalými lučními porosty. MŽP proto vydalo v roce 2013 ve spolupráci s VÚMOP, v.v.i. metodickou příručku pro žadatele OPŽP „Pracovní postupy eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině“. Smyvu hnojiv z orné půdy do povrchových vod lze zabránit ochranným pásmem, které se skládá z trvalého travního porostu a břehového porostu. Významný problém na zemědělské půdě představuje vodní eroze, jejíž negativní dopady lze zmírnit realizací protierozních a půdoochranných opatření a volbou vhodných obhospodařovaných plodin.

K omezení přípravků na ochranu rostlin (pesticidů) byl v roce 2013 schválen „Národní akční plán ke snížení používání pesticidů v ČR“, který obsahuje opatření zaměřená na omezení rizik a dopadů na lidské zdraví a životní prostředí vlivem používání přípravků na ochranu rostlin, s cílem podpořit zejména vývoj a zavádění integrované ochrany rostlin tak, aby se snížila závislost na používání těchto přípravků.

Z prvního plánovacího cyklu (Plány oblastí povodí z roku 2009) stále ještě probíhají organizační opatření navržená na úrovni dílčích povodí. Tato opatření (celkem realizováno 59) jsou zaměřena na eliminaci pesticidů, atmosférické depozice, dusíku a zmírnění plošné eroze jako transportního mechanismu vnosu znečištění ze zemědělství. V druhém plánovacím cyklu (Návrhy Plánů oblastí povodí z roku 2014) byla navržena 3 opatření, která jsou zaměřena na omezení obsahu síranů a chloridů v podzemních vodách a byla převzata z prvního plánovacího cyklu. Z obecných opatření bylo navrženo např. sladění dotačních titulů a zamezení jejich protichůdných účinků, revize legislativy a dotačních podmínek týkající se aplikace hnojiv do půdy, svažitosti pozemků, vegetačních pásů, aplikace pesticidů, definice ohrožených oblastí a regulace aplikace pesticidů či zavedení centrálního registru prodeje pesticidů.

⁵⁸ Vyhodnocení indikátoru neodpovídá z důvodu nedostupnosti datových podkladů uvedené definici indikátoru dle aktuální verze SPŽP ČR 2012–2020.

Název indikátoru	1.1.4 Čištění městských odpadních vod
Definice indikátoru	<i>Indikátor bude vyhodnocovat počet aglomerací pod 2 000 ekvivalentních obyvatel dle stavu plnění požadavků na odkanalizování a čištění odpadních vod, případně bude uveden i stav plnění požadavků vyplývajících ze směrnice Rady 91/271/EHS. Kategorie budou vycházet z aktuální situace: splněno, probíhá realizace, bude zahájena realizace projektu s dostatečnou investorskou přípravou, bez dostatečné investorské přípravy a zajištěného financování.⁵⁹</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Jednou z hlavních příčin znečištění vod je vypouštění odpadních vod z bodových zdrojů. V roce 2010 vypršelo přechodné období pro splnění požadavků směrnice 91/271/EHS, z níž vyplývá povinnost zajištění připojení obcí nad 2 000 EO na čistírny odpadních vod (ČOV). V ČR bylo identifikováno 633 aglomerací nad 2 000 EO, zároveň je celá ČR vyhlášena jako citlivá oblast, což vyžaduje eliminaci sloučenin dusíku a fosforu (dále terciární čištění odpadních vod) u aglomerací nad 10 000 EO. U kategorie aglomerací pod 2 000 EO není stanoven žádný závazný termín, za jehož nedodržení by mohla být Komisí uložena sankce. Odůvodnění potřebnosti veřejných investic tak vychází především z požadavků rámcové směrnice o vodách), aby členské státy provedly potřebná opatření k zamezení zhoršení stavu všech útvarů povrchových vod, a to nejpozději do 15 let od data účinnosti této směrnice. Konkrétně to znamená, že do 22. 12. 2015 bylo zapotřebí zajistit ochranu, zlepšení stavu všech útvarů povrchových vod a dosažení jejich dobrého stavu nebo přijmout taková opatření v plánu povodí, aby tohoto cíle bylo dosaženo za období maximálně dvou aktualizací plánů povodí.

V minulých letech byla z prostředků fondů EU a národních zdrojů realizována výstavba a rekonstrukce kanalizací a ČOV ve velkém množství aglomerací. Celkový počet ČOV pro veřejnou potřebu v ČR se oproti roku 2004 zvýšil o 18,0 % (Graf 3). Z OPŽP 2007–2013 byly kromě podpory projektů výstavby, rekonstrukcí a intenzifikací ČOV, výstavby a dostavby kanalizací a jejich kombinace v aglomeracích nad 2 000 EO podporovány rovněž stejné aktivity v aglomeracích pod 2 000 EO, které se nacházely v územích vyžadujících zvláštní ochranu (např. NP a CHKO). Podíl intervencí OPŽP 2007–2013 na celkovém počtu nově vybudovaných ČOV v období 2007–2013 dosáhl 41,0 % a byl tedy velmi významný. V programovém období OPŽP 2014–2020 budou prioritně řešeny lokality v povodí vodních zdrojů. Prioritou zůstanou projekty v aglomeracích nad 2 000 EO. Vzhledem k tomu, že není ekonomicky efektivní připojovat obyvatele na veřejnou kanalizaci tzv. za každou cenu, budou podpořeny projekty řešící problematiku odvádění a čištění odpadních vod v aglomeracích pod 2 000 EO pouze tehdy, pokud to bude řádně odůvodněno technicky a ekonomicky oproti alternativě individuálních systémů likvidace odpadních vod, a to především v územích vyžadujících zvláštní ochranu.

V současné době mají všechny aglomerace nad 10 000 EO zajištěno terciární čištění, i když ne všechny plní požadavky směrnice 91/271/EHS na limity jakosti vypouštěných odpadních vod. Nejproblematictější zůstává ústřední ČOV Praha. Ke konci roku 2013 chyběly odpovídající ČOV u 11 aglomerací o velikosti 2 000–10 000 EO (Byšice-Liblice, Bánov, Dolní Újezd, Hať, Týnec nad Labem, Horní Jiřetín, Zlechov, Dětmarovice, Hrádek u Sušice, Hroznová Lhota-Tasov, Píšť). V letech 2014 nebo 2015 byla ukončena realizace dvou projektů (Hať a Horní Jiřetín) a v realizaci jsou projekty v Dolním Újezdu, v Hroznově Lhotě-Tasově a v Hrádku u Sušice. Očekává se, že do konce roku 2015 budou i zbývající aglomerace splňovat požadavky směrnice Rady č. 91/271/EHS mimo Prahy. Dle evidence MZe bylo v roce 2012 připojeno stokovou sítí do volných výústí 30 335 EO v 492 obcích s ČOV nad 2 000 EO.

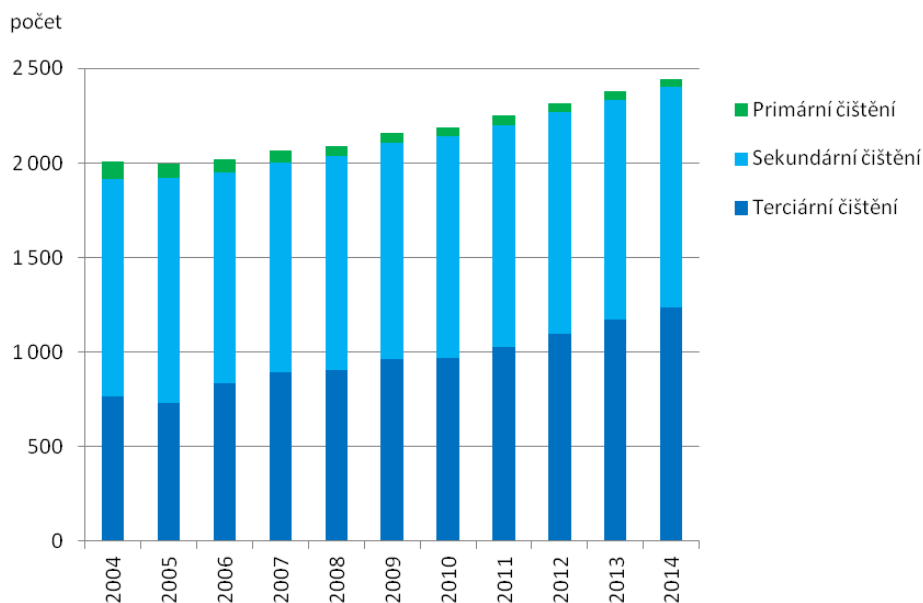
V aglomeracích o velikosti 300–2 000 EO bylo, dle informací Plánů rozvoje vodovodů a kanalizací jednotlivých krajů zpracovaných většinou v roce 2007, dosud nepřipojených 29 % EO a lze v těchto aglomeracích identifikovat 320 dosud nezrealizovaných projektů⁶⁰. Dle informací reportovaných

⁵⁹ Vyhodnocení indikátoru neodpovídá z důvodu nedostupnosti datových podkladů uvedené definici indikátoru dle aktuální verze SPŽP ČR 2012–2020.

⁶⁰ Počet projektů byl očištěn o již zrealizované projekty OPŽP 2007–2013 a PRV 2007–2013 na základě analýzy firmy Deloitte roce 2014.

jednotlivými správami povodí v rámci „Evidence odběrů povrchových a podzemních vod, vypouštění odpadních a důlních vod“ bylo v ČR 112 obcí v kategorii 300–2 000 EO, které vypouštěly odpadní vody do volných výústí bez existence ČOV.

Graf 3: Celkový počet čistíren podle stupně čištění odpadních vod v ČR, 2004–2014

Primární čištění – mechanické ČOV, sekundární čištění – mechanicko-biologické ČOV bez odstraňování dusíku a fosforu, terciární ČOV – mechanicko-biologické ČOV s dalším odstraňováním dusíku a/nebo fosforu.

Zdroj: ČSÚ

Název indikátoru	1.1.5 Obnova přirozených koryt vodních toků
Definice indikátoru	<i>Počet kilometrů obnovené říční sítě s příznivým dopadem na vodní a vodu vázané ekosystémy, lokalizovaných na vodní útvary povrchových vod.⁶¹</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Cílem revitalizace vodních toků je obnova přirozených koryt vodních toků, která byla v minulosti nevhodně technicky upravena, směrem k původnímu, přírodě blízkému stavu. Revitalizované koryto vodního toku by mělo mít přiměřenou kapacitu, která umožňuje přirozený rozliv velkých vod v nivním pásu, mírný podélný sklon, rozvlněnou trasu (meandrování) a větší drsnost (členitý profil). Revitalizace vodních toků přispívají ke zmírnění povodňových průtoků a zpomalení odtoku vody, a tím i k prodloužení předkulminační fáze povodně (pro možnost včasné regulace a protipovodňové přípravy). Stejně tak pomáhají lepší retenci vody v krajině v období sucha. Retenční a akumulační schopnost nivy lze podpořit tvorbou přírodě blízkých prvků v rámci revitalizace, kterými jsou např. obnova říčních ramen, tvorba přírodě blízkých paralelních koryt, vytváření tůň a poldrů v nivě toku či výsadba stanovištně vhodných doprovodných dřevin. Dalším významným efektem, který může přinést vhodně provedená revitalizace, je obnova ekosystémů vázaných na přirozené vodní toky a údolní nivy, podpora procesu samočištění vody a obnova migrační prostupnosti vodních toků.

Revitalizace vodních toků jsou finančně nákladné a organizačně i časově náročné, proto se na území ČR realizují jen v rámci několika desítek kilometrů koryt ročně, tzn. malé části celkové délky technicky upravených koryt vodních toků. Vhodné je rovněž podporovat a přispívat k samovolné renaturaci technicky upravených koryt vodních toků (např. postupný rozpad opevnění, vymílání, zanášení a zarůstání, rozvlňování koryt střídavými výsadbami dřevin), která pozvolna omezuje vliv technických úprav s minimem negativních dopadů na stávající ekosystémy.

Finanční podpora revitalizací vodních toků je v současné době realizována z velké míry prostřednictvím OPŽP. V rámci OPŽP 2007–2013 se na tato opatření soustředí z velké části specifický cíl 6.4 „Optimalizace vodního režimu krajiny“⁶² z prioritní osy 6. Do konce roku 2014 bylo v rámci tohoto cíle vydáno Rozhodnutí o poskytnutí dotace pro celkový počet 1 286 projektů a příjemcům bylo proplaceno 5,4 mld. Kč, tj. 86 % celkové alokace. V oblasti podpory 6.4 bylo v období 1/2007 až 9/2015 revitalizováno 144,8 km vodních toků a bylo vytvořeno 21 studií zabývajících se návrhem podélných revitalizací toků a niv v lokalitách, které byly v předchozích letech negativně ovlivněny lidskou činností. Dále došlo ke zvýšení objemu akumulačního prostoru vodních nádrží nebo poldrů o 21,5 mil. m³, které zlepšilo ochranu před povodněmi. Částečně jsou revitalizace vodních toků realizovány také díky podpoře v oblasti 1.3 „Omezování rizika povodní“ (v rámci prioritní osy 1), kde jsou v oblasti 1.3.2⁶³ realizovány úpravy koryt vodních toků s vlivem na protipovodňovou ochranu, prováděné přírodě blízkým způsobem. V oblasti podpory 1.3.2 bylo v období 1/2007 až 9/2015 realizováno celkem 6 projektů, v rámci kterých byla upravena koryta vodních toků v celkové délce 5,4 km, a celkově v 7 projektech bylo vybudováno 468,1 tis. m³ celkového objemu akumulačního prostoru vodních nádrží nebo poldrů.

⁶¹ Vyhodnocení indikátoru neodpovídá z důvodu nedostupnosti datových podkladů uvedené definici indikátoru dle aktuální verze SPŽP ČR 2012–2020.

⁶² Oblast podpory 6.4 zahrnuje realizace opatření příznivých z hlediska krajinné a ekosystémové diverzity vedoucí ke zvyšování retenční schopnosti krajiny, ochraně a obnově přirozených odtokových poměrů a k omezování vzniku rizikových situací, zejména povodní (podpora přirozených rozlivů v nivních plochách, opatření ke zlepšení morfologie vodních složek krajiny podle rámcové směrnice o vodách, budování a obnova retenčních a akumulačních prostor, výstavba poldrů nebo soustavy poldrů o celkovém objemu do 50 000 m³ atd.); realizace opatření ke zlepšení morfologie vodních složek krajiny podle rámcové směrnice o vodách obsažených v Plánech oblastí povodí; realizace opatření k ochraně proti vodní erozi a větrné erozi a zpracování studií podélných revitalizací toků a niv. Hlavními typy příjemců podpory v oblasti podpory 6.4 jsou fyzické osoby, obce, města, státní podniky, organizační složky státu a státní příspěvkové organizace.

⁶³ Hlavními typy příjemců podpory v oblasti podpory 1.3 jsou obce, města a státní podniky.

Finanční prostředky v rámci konkrétní kapitoly 1.3.2 Výroční zpráva OPŽP za rok 2014 neuvádí.

V rámci projektů, které byly realizovány jednotlivými státními podniky Povodí⁶⁴, bylo v letech 2009–2014 revitalizováno celkem 65,9 km vodních toků⁶⁵. Povodí Labe, s.p. realizovalo celkem 7 projektů s celkovou délkou revitalizovaných toků 7,3 km, Povodí Vltavy, s.p. rovněž 7 projektů s celkovou délkou 8,7 km revitalizovaných vodních toků. Povodí Ohře, s.p. realizovalo 12 projektů, v nichž bylo revitalizováno celkem 11,6 km vodních toků, Povodí Moravy, s.p. revitalizovalo v rámci 2 projektů 3,3 km vodních toků a Povodí Odry, s.p. realizovalo 11 projektů, v rámci nichž bylo revitalizováno celkem 35,0 km vodních toků.

⁶⁴ Některé z těchto projektů byly financovány z OPŽP 2007–2013.

Uvedené údaje nezahrnují realizaci zprůchodnění vodních toků, resp. odstranění migračních překážek.

⁶⁵ Délky revitalizovaných vodních toků byly stanoveny dle říčních km, a tudíž jsou pouze orientační.

Název indikátoru	1.1.6 Specifická ochrana vod v chráněných územích
Definice indikátoru	<i>Indikátor bude vyhodnocovat specifickou ochranu vod dle typů chráněných oblastí:</i> <i>V územích vyhrazených pro odběr vody k lidské spotřebě (vyhodnocení stavu útvarů povrchových a podzemních vod určených k lidské spotřebě dle počtu útvarů využívaných pro odběr pitné vody a počtu útvarů s překročením pracovních cílů, NEK a ukazatelů pro pitné vody podle právních předpisů),</i> <i>v koupacích oblastech a koupalištích ve volné přírodě (hodnocení stavu kategorií vyplývajících z příslušné legislativy),</i> <i>ve zranitelných oblastech (počet a rozloha zranitelných oblastí, hodnocení plnění cílů zranitelných oblastí probíhá v pravidelných čtyřletých intervalech – 2003, 2007, 2011),</i> <i>v oblastech vymezených pro ochranu stanovišť nebo druhů a chráněných oblastech (Natura 2000, zvláště chráněná území)⁶⁶</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Chráněné oblasti vázané na vodní prostředí jsou vymezeny paralelně s vodními útvary a jsou často řízeny vlastními předpisy, a proto nemají v rámci plánů povodí zaveden samostatný monitoring a hodnocení stavu, samostatné environmentální cíle, ani k nim nejsou navrhována žádná zvláštní opatření.

Jako zdroj dat pro hodnocení stavu území vyhrazených pro odběry pro lidskou spotřebu jsou užívána data z hlášení z monitoringu v místě odběru surové povrchové nebo podzemní vody, která je určena pro lidskou spotřebu, podle vyhlášky č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, v platném znění. V rámci monitoringu území vyhrazených pro odběr vody pro lidskou spotřebu se monitorují všechny zdroje povrchových vod, kde odběr činí více než $10 \text{ m}^3 \cdot \text{den}^{-1}$ nebo zásobují více než 50 obyvatel. Vedle povolených a provozovaných odběrů mají být dle požadavku rámcové směrnice o vodách, do registru území vyhrazených pro odběr vody k lidské spotřebě zařazeny také oblasti, které vyžadují ochranu pro budoucí využití povrchových nebo podzemních vod. Dočasně byly pro tento účel do tohoto registru zařazeny všechny CHOPAV⁶⁷, které zaujímají celkem $18\,312,8 \text{ km}^2$, tj. 23,2 % území ČR (Obr. 5).

Monitoring jakosti vody v koupacích oblastech a koupalištích ve volné přírodě je v ČR prováděn krajskými hygienickými stanicemi (KHS) v rámci celostátního monitoringu podle vyhlášky č. 238/2011 Sb., o stanovení hygienických požadavků na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch, v platném znění. Do EU je reportováno hodnocení podle směrnice EP a Rady 2006/7/ES ze dne 15. února 2006 o řízení jakosti vod ke koupání a o zrušení směrnice 76/160/EHS. Na základě celostátního monitoringu jsou koupací vody v ČR v současnosti podle národní legislativy souhrnně hodnoceny do pěti základních kategorií podle vhodnosti vody ke koupání (hodnocení EU zahrnuje 4 kategorie). KHS sledovaly na území ČR v koupací sezoně 2014 celkem 251 lokalit koupacích vod (do EU bylo reportováno 152 lokalit). Jakost koupacích vod má velkou meziroční proměnlivost a závisí především na teplotně-srážkových charakteristikách roku. Obecně však bylo možné v letech 2009–2014 sledovat zvyšování podílu lokalit, které měly po celou koupací sezonu vodu vhodnou ke koupání, a snižování podílu lokalit, které dosáhly vody nevhodné ke koupání nebo nebezpečné ke koupání s vyhlášením zákazu koupání (Graf 4). V koupací sezoně 2014 bylo 50,6 % koupacích vod zařazeno do nejlepší kategorie jakosti podle hodnocení ČR, naopak zákaz koupání byl vyhlášen na 4,0 % sledovaných lokalit. Podle hodnocení EU bylo 76,3 % koupacích vod zařazeno do kategorie „vyhovující limitním i doporučeným hodnotám nebo výborná jakost vody“, 15,1 % lokalit do kategorie „vyhovující pouze limitním hodnotám nebo dobrá či přijatelná jakost vody“, 2,0 % lokalit bylo

⁶⁶ Vyhodnocení indikátoru neodpovídá z důvodu nedostupnosti datových podkladů uvedené definici indikátoru dle aktuální verze SPŽP ČR 2012–2020.

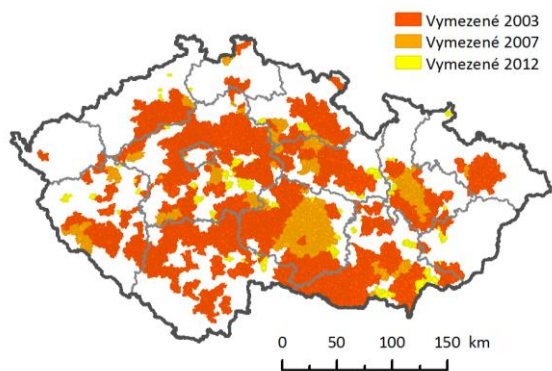
⁶⁷ Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) byly vyhlášeny nařízeními vlády v letech 1979–1981 a jsou dle § 28 vodního zákona definovány jako oblasti, které pro své přírodní podmínky tvoří významnou přirozenou akumulaci vod.

klasifikováno jako „nevyhovující limitním hodnotám nebo nevyhovující jakost vody“ a pouze 1 lokalita (tj. 0,7 % hodnocených lokalit) dosáhla limitu pro „zákaz koupání nebo uzavřené koupací vody“⁶⁸.

Vymezení, monitoring, hodnocení a způsob hospodaření ve zranitelných oblastech⁶⁹ vychází z nitrátové směrnice. Vymezení zranitelných oblastí podléhá přezkoumání a případným úpravám (doplnění nebo zrušení) ve čtyřletých intervalech. Aktuálně byly zranitelné oblasti revidovány nařízením vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu, který upravuje používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření, a celkově zaujímají rozlohu 32 831,3 km², tj. 41,6 % území ČR (Tab. 1).

Oblasti vymezené pro ochranu stanovišť a druhů vázaných na vodní prostředí zahrnují vybraná území soustavy Natura 2000 a vybrané mokřady podle „Ramsarské úmluvy“ (Obr. 7). Ochrana těchto území se řídí zejména zákonem o ochraně přírody a krajiny. Byly vybrány pouze ty ptačí oblasti, které mají vazbu na vodní prostředí nebo je stav vod rozhodující pro přítomné druhy ptáků (tj. v ČR 15 ptačích oblastí o rozloze 1 162,9 km²), evropsky významné lokality s vazbou na vodní prostředí (tj. v ČR 443 evropsky významných lokalit o rozloze 6 746,4 km²) a tzv. ramsarské mokřady (tj. v ČR 74 mokřadů o rozloze 635,4 km²).

Obr. 6: Zranitelné oblasti v ČR platné od roku 2012, dle data vymezení v roce 2003, 2007 a 2012

Zdroj: MŽP, VÚV T.G.M., v.v.i.

Tab. 1: Rozloha zranitelných oblastí v ČR, k roku 2003, 2007 a 2012

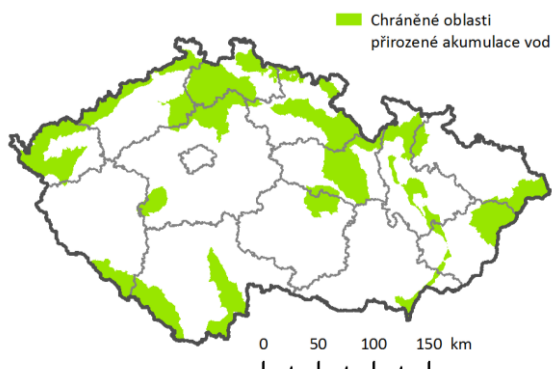
Rok	Doplněno v daném roce [km ²]	Zrušeno v daném roce [km ²]	Platné k danému roku celkem [km ²]
2003	28 841,6		28 841,6
2007	5 257,9	2 741,4	31 357,9
2012	1 521,5	62,0	32 831,3

Změny ve výsledných rozlohách platných k danému roku neodpovídají prostému přičtení nově vymezených oblastí a odečtení zrušených oblastí vlivem změn v katastrálních územích v jednotlivých letech.

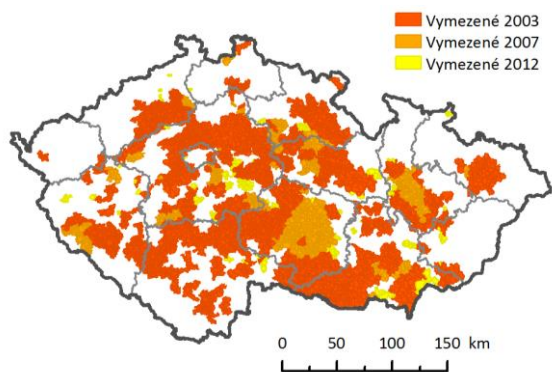
Zdroj: MZe

⁶⁸ 5,9 % lokalit mělo nedostatečné nebo žádné vzorkování nebo patřilo mezi nové a neklasifikované koupací vody.

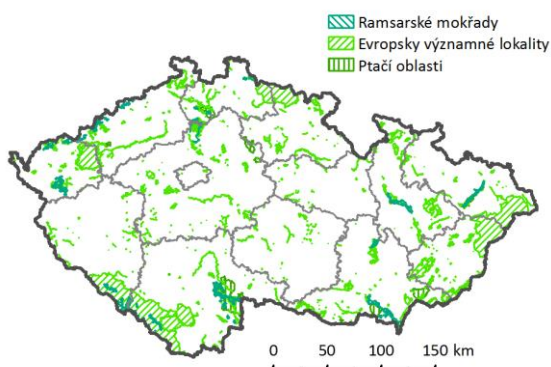
⁶⁹ Zranitelné oblasti jsou území, kde se vyskytují povrchové nebo podzemní vody, zejména využívané nebo určené jako zdroje pitné vody, v nichž koncentrace dusičnanů přesahuje nebo může dosáhnout hodnoty 50 mg.l⁻¹.

Obr. 5: Chráněné oblasti přirozené akumulace vod v ČR, 2014

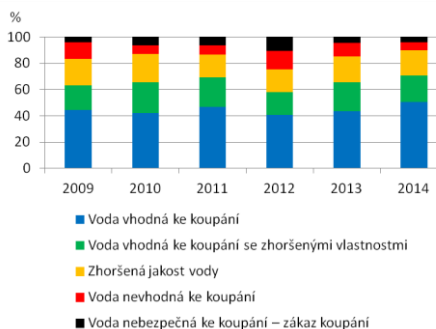
Zdroj: MŽP, VÚV T.G.M., v.v.i.

Obr. 6: Zranitelné oblasti v ČR platné od roku 2012, dle data vymezení v roce 2003, 2007 a 2012

Zdroj: MŽP, VÚV T.G.M., v.v.i.

Obr. 7: Oblasti vymezené pro ochranu stanovišť a druhů v chráněných oblastech vázaných na vodní prostředí v ČR, 2014

Zdroj: MŽP, VÚV T.G.M., v.v.i.

Graf 4: Podíl lokalit koupacích vod v jednotlivých kategoriích podle hodnocení ČR [%], koupací sezony 2009–2014

Zdroj: SZÚ

Tab. 1: Rozloha zranitelných oblastí v ČR, k roku 2003, 2007 a 2012

Rok	Doplněno v daném roce [km ²]	Zrušeno v daném roce [km ²]	Platné k danému roku celkem [km ²]
2003	28 841,6		28 841,6
2007	5 257,9	2 741,4	31 357,9
2012	1 521,5	62,0	32 831,3

Změny ve výsledných rozlohách platných k danému roku neodpovídají prostému přičtení nově vymezených oblastí a odečtení zrušených oblastí vlivem změn v katastrálních územích v jednotlivých letech.

Zdroj: MZe

Název indikátoru	1.2.1 Celková produkce odpadů
Definice indikátoru	Indikátor bude vypovídat o vývoji celkové produkce odpadů v ČR s vyjádřením podílu celkové produkce nebezpečných odpadů na celkové produkci odpadů. Jedná se o základní ukazatel pro sledování vývoje odpadového hospodářství v ČR.
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

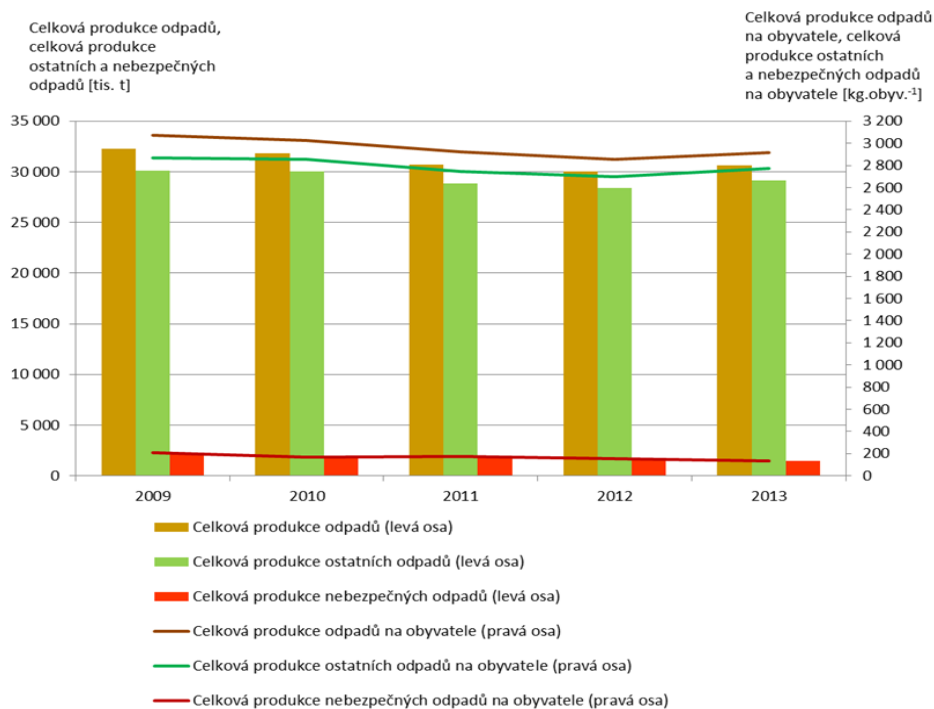
Celková produkce odpadů (součet celkové produkce ostatních a nebezpečných odpadů) mezi lety 2009 a 2013⁷⁰ mírně poklesla o 5,1 % na hodnotu 30 620,6 tis. t, a to i přes 2,0% nárůst v posledním dostupném meziročním srovnání mezi lety 2012–2013. Důležitým ukazatelem je i **celková produkce odpadů na obyvatele**, která v roce 2013 činila 2 913,3 kg.obyv.⁻¹. V období let 2009–2013 došlo k celkovému poklesu hodnoty tohoto ukazatele o 162,3 kg.obyv.⁻¹, a to navzdory nárůstu o 56,5 kg.obyv.⁻¹ mezi roky 2012 a 2013 (Graf 5). Celková produkce odpadů je ovlivňována několika faktory. Nejvíce se v ní odráží stavební činnost plynoucí ze státních zakázek, neboť 58,5 % vyprodukovaných odpadů pochází ze stavebnictví (skupina č. 17 Katalogu odpadů).

Souběžný trend jako v případě celkové produkce odpadů má i **celková produkce ostatních odpadů** (Graf 5), která od roku 2009 klesla o 3,1 % na hodnotu 29 177,3 tis. t. Mezi roky 2012 a 2013 však jejich produkce vzrostla o 2,8 %.

Nebezpečné odpady představují poměrně malý díl z celkové produkce všech odpadů. Avšak vzhledem ke své nebezpečnosti patří podíl celkové produkce nebezpečných odpadů na celkové produkci odpadů mezi základní ukazatele pro sledování vývoje odpadového hospodářství ČR. Jeho hodnota poklesla z 6,7 % v roce 2009 na 4,7 % v roce 2013, resp. z 5,5 % na 4,7 % v rámci meziročního srovnání 2012–2013. Pozitivní trend je patrný i v absolutním snížení celkové produkce nebezpečných odpadů, ta v období 2009–2013 poklesla o třetinu a v posledním dostupném meziročním srovnání 2012–2013 se snížila o 11,8 %. **Celková produkce nebezpečných odpadů na obyvatele** v roce 2013 činila 137,3 kg.obyv.⁻¹, mezi lety 2009–2013 se snížila o 68,7 kg.obyv.⁻¹ a v rámci posledního meziročního srovnání 2012–2013 o 18,4 kg.obyv.⁻¹ (Graf 5). Jednoznačné vývojové trendy u produkce nebezpečných odpadů nelze popsat, tato produkce se odvíjí zejména od stavu ekonomiky a průmyslu. Zvýšené množství vyprodukovaných nebezpečných odpadů ovlivňovaly i sanace starých ekologických zátěží, které probíhaly v jednotlivých letech. Předcházet vzniku těchto odpadů je možné snižováním obsahu nebezpečných látek ve výrobcích.

⁷⁰ Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Graf 5: Celková produkce odpadů, celková produkce ostatních a nebezpečných odpadů v ČR [tis. t], celková produkce odpadů na obyvatele v ČR [kg.obyv.⁻¹], celková produkce ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele v ČR [kg.obyv.⁻¹], 2009–2013

Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Zdroj: CENIA, ČSÚ⁷¹

⁷¹ ČSÚ je zdrojem dat o počtu obyvatel ČR (střední stav).

Název indikátoru	1.2.2 Produkce a nakládání s komunálním odpadem
Definice indikátoru	<i>Indikátor bude vyhodnocovat produkci komunálních odpadů pro kategorie směsný komunální odpad a komunální odpad vyjma směsného komunálního odpadu. Dále bude vyhodnocena struktura nakládání s komunálním odpadem dle jednotlivých kategorií a důrazem na kategorie D1, D5 a D12, které se týkají skládkování odpadů.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

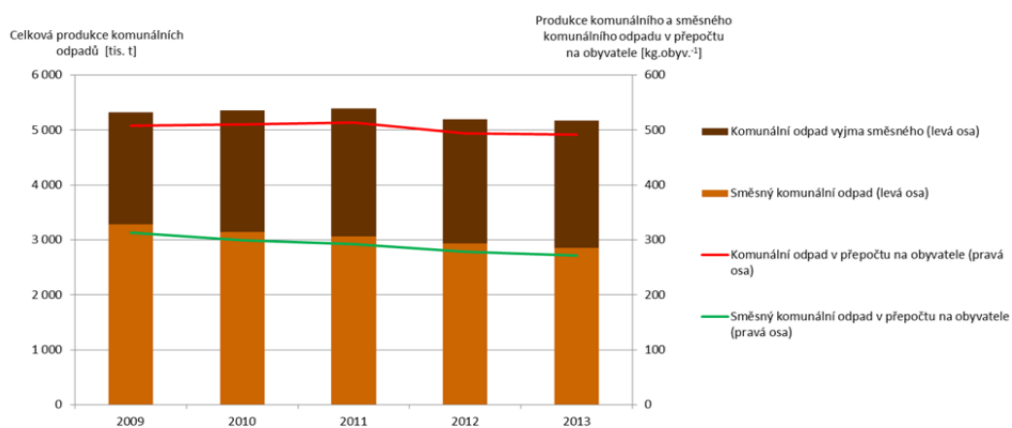
Celková produkce komunálních odpadů od roku 2009 stagnuje, resp. kolísá nad 5 mil. t (Graf 6). Vzhledem k tomu, že komunální odpad je úzce spjat s místem pobytu každého jedince, je významným ukazatelem vývoj jeho produkce v **přepočtu na obyvatele**. V období 2009–2013⁷² odpovídala průměrná produkce komunálních odpadů na obyvatele hodnotě 503,3 kg.obyv.⁻¹. Konkrétně v roce 2013 dosahoval tento indikátor hodnoty 491,7 kg.obyv.⁻¹, kdy oproti roku 2009 poklesl o 15,8 kg.obyv.⁻¹ (Graf 6).

Do kategorie **směsný komunální odpad** je zařazen odpad katalogového čísla 20 03 01. Jedná se o nevytríděný odpad, pocházející z domácností, ale i z firem, kde vzniká při nevýrobní činnosti. Pozitivní je zejména skutečnost, že od roku 2009 dochází k setrvalému poklesu produkce směsného komunálního odpadu. Mezi lety 2009–2013 se tato produkce snížila o 12,9 %, přičemž v roce 2013 meziročně poklesla o 2,5 % na celkových 2 859,7 tis. t. Podíl směsného komunálního odpadu na celkové produkci komunálních odpadů v roce 2013 činil 55,3 %. Stejně jako u celkové produkce komunálního odpadu je i u směsného komunálního odpadu významným ukazatelem pro porovnání **přepočet na obyvatele**. Mezi lety 2009 a 2013 došlo k poklesu množství směsného komunálního odpadu na obyvatele o 40,9 kg.obyv.⁻¹, meziročně 2012–2013 pak o 7,0 kg.obyv.⁻¹ na hodnotu 272,1 kg.obyv.⁻¹ (Graf 6).

Komunální odpady jsou specifickou skupinou odpadů, a to se odráží i **ve způsobech nakládání** s nimi. Na rozdíl od ostatních skupin odpadů dominuje v tomto případě ze všech způsobů nakládání jejich odstraňování **skládkováním**. Od roku 2009 však postupně docházelo ke každoročnímu mírnému poklesu množství komunálních odpadů ukládaných na skládku, v posledním meziročním srovnání 2012–2013 se toto množství snížilo o 86,8 tis. t. na celkových 2 698,7 tis. t. Podíl komunálních odpadů odstraněných skládkováním na celkové produkci komunálních odpadů tak mezi lety 2009–2013 klesl z 64,0 % na 52,2 %. Dalším významně zastoupeným způsobem nakládání s komunálním odpadem je **materiálové využití**, jehož podíl na celkové produkci komunálních odpadů od roku 2009 naopak vzrostl z 22,7 % na 30,2 % v roce 2013. Od roku 2011 má množství materiálově využitých komunálních odpadů spíše stagnující trend, resp. kolísá nad 1,5 mil. t. Postupně dochází i k nárůstu významu **energetického využití** komunálních odpadů, jehož podíl na celkové produkci komunálních odpadů od roku 2009 vzrostl z 6,0 % na hodnotu 11,9 %. Z meziročního hlediska 2012–2013 bylo zaznamenáno navýšení množství energeticky využitých komunálních odpadů o 4,1 tis. t. na celkových 614,5 tis. t. Diametrálně odlišná je situace u **spalování**, prostřednictvím kterého je nakládáno se zanedbatelným množstvím komunálních odpadů (procentuální hodnota podílu je téměř nulová).

⁷²Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Graf 6: Celková produkce komunálních odpadů v ČR [tis. t], produkce komunálního a smíšeného komunálního odpadu v přepočtu na obyvatele v ČR [kg.obyv.⁻¹], 2009–2013

Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Zdroj: CENIA, ČSÚ⁷³

⁷³ ČSÚ je zdrojem dat o počtu obyvatel ČR (střední stav).

Název indikátoru	1.2.3 Struktura nakládání s odpady
Definice indikátoru	Indikátor bude vyhodnocovat v závislosti na cíli SPŽP „Zvyšování materiálového a energetického využití odpadů“ podíly způsobů nakládání s odpady pro následující kategorie: materiálové využití, energetické využití, spalování, skládkování a ostatní způsoby odstraňování odpadů.
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Od roku 2009 dochází k pozitivnímu trendu postupného zvyšování podílu **využitých odpadů** na úkor odpadů odstraněných. Důvodem jsou především změny v technologiích zpracování odpadů a dále také potřeba náhrady primárních surovin (jejichž vhodným zdrojem mohou být právě odpady) nebo finanční podpora zařízení na využívání odpadů z OPŽP.

K pozitivnímu trendu docházelo v oblasti **materiálového využití odpadů**, kdy se v letech 2009–2013⁷⁴ zvýšil podíl materiálově využitých odpadů na celkové produkci odpadů ze 72,5 % na 76,1 %. Množství materiálově využitých odpadů ale od roku 2009 pokleslo o 85,2 tis. t na celkových 23 311,0 tis. t v roce 2013 (Graf 7).

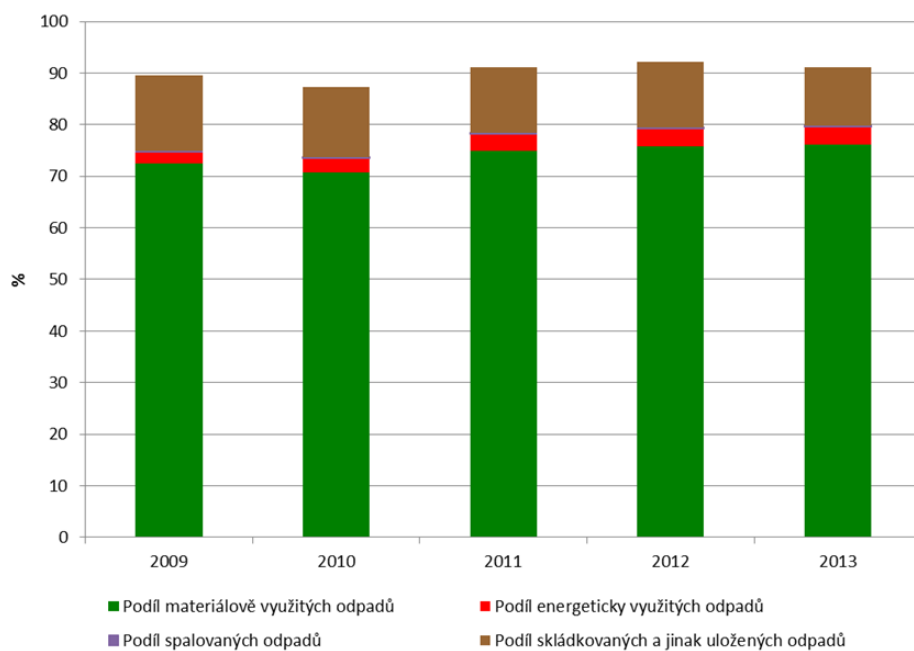
Energeticky využívána je jen malá část z celkové produkce odpadů. V dlouhodobém horizontu má trend energetického využití odpadů spíše stagnující tendenci. Mezi lety 2009 a 2013 se podíl energetického využití odpadů na celkové produkci odpadů zvýšil z 2,2 % na 3,4 %, avšak meziročně došlo k mírnému poklesu množství energeticky využitých odpadů o 8,4 tis. t na celkových 1 042,0 tis. t v roce 2013 (Graf 7).

Podíl odstraněných odpadů z celkové produkce odpadů setrvale klesá. Důvodem je větší míra recyklace, využití odpadů namísto primárních surovin a v neposlední řadě také zavádění modernějších technologií zpracování odpadů.

Nejčastějším způsobem odstraňování odpadů je ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu, tedy **skládkování**. Tato skutečnost je přetrvávajícím významným problémem odpadového hospodářství v ČR. Od roku 2009 však došlo u tohoto způsobu nakládání k pozitivnímu trendu, když podíl skládkování na celkové produkci odpadů klesl z 14,6 % v roce 2009 na 11,3 % v roce 2013. Od roku 2009 došlo ke snížení množství skládkovaných odpadů o 1 241,0 tis. t na hodnotu 3 462,9 tis. t. v roce 2013 (Graf 7).

Dalším způsobem odstranění odpadů je **spalování**. V dlouhodobém měřítku spalování odpadů stagnuje. Každoročně je spáleno cca 0,3 % vyprodukovaných odpadů, tedy zanedbatelný podíl v porovnání s ostatními způsoby odstraňování odpadů (Graf 7).

⁷⁴Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Graf 7: Podíl vybraných způsobů nakládání s odpady na celkové produkci odpadů v ČR [%], 2009–2013

Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Zdroj: CENIA

Název indikátoru	1.2.5 Zpětný odběr výrobků
Definice indikátoru	<i>Tento indikátor bude vyhodnocovat produkci odpadů, na něž se vztahuje povinnost zpětného odběru dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech. Pozornost bude věnována především elektrozařízením, bateriím, odpadním olejům⁷⁵ a pneumatikám. Bude kladen důraz na vyhodnocení úspěšnosti plnění limitů pro zpětný odběr pro jednotlivé kategorie.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Množství **elektrozařízení**⁷⁶ uvedených na trh mezi roky 2009 a 2013⁷⁷ kolísalo a v posledním meziročním srovnání byl zaznamenán růst o 7,7 % na celkových 181,9 tis. t. Zpětný odběr elektrozařízení a oddělený sběr elektroodpadů se v období 2009–2013 snížil o 6,9 % na hodnotu 54,2 tis. t. Od roku 2010 má zpětný odběr a oddělený sběr spíše stagnující trend.

Úroveň zpětného odběru elektrozařízení a odděleného sběru elektroodpadů od roku 2009 poklesla z 32,0 % na 29,8 % (Graf 8). Pro dosažení cílů, stanovených pro rok 2016 ve výši větší než 40 %, resp. 65 % v roce 2021 dle směrnice OEEZ, bude zapotřebí značný nárůst úrovně jejich sběru. Požadavek na minimální sběr elektrozařízení v množství 4 kg na obyvatele za rok určený touto směrnicí, se však podařilo v roce 2013 s hodnotou 5,2⁷⁸ kg.obyv.⁻¹.rok⁻¹ splnit.

Při vyhodnocování dat u **baterií a akumulátorů**⁷⁹ je třeba rozlišovat jednotlivé skupiny baterií a akumulátorů, kterými jsou automobilové, průmyslové a přenosné baterie a akumulátory. Největší pozornost je věnována přenosným bateriím a akumulátorům z důvodu největšího rizika odložení jako součásti směsného komunálního odpadu s ohledem na jejich malé rozměry. V období 2009–2013 byl zjištěn růst produkce přenosných baterií a akumulátorů o 39,2 % na celkových 3,7 tis. t. S nárůstem produkce rostlo i množství zpětně odebraných přenosných baterií a akumulátorů, od roku 2009 byl zaznamenán výrazný vzrůst, a to o 172,1 % na hodnotu 1,1 tis. t.

Úroveň zpětného odběru přenosných baterií a akumulátorů mezi lety 2009 a 2013 vzrostla z 15,5 % na 31,0 %. Důvodem zvyšování úrovně sběru přenosných baterií a akumulátorů je lepší povědomí o povinnostech zpětného odběru a rozšiřování sběrné sítě pro jejich samostatný sběr. Stoupají i počty výrobců, kteří řádně plní zákonné povinnosti zejména prostřednictvím kolektivních systémů. Jedním ze základních požadavků pro přenosné baterie a akumulátory dle směrnice EP a Rady č. 2006/66/ES ze dne 6. září 2006 o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a o zrušení směrnice 91/157/EHS, je dosažení minimální úrovně zpětného odběru. Cíle pro rok 2012 (25 %) bylo s hodnotou 29,2 % dosaženo (Graf 8), avšak pro dosažení 45 % úrovně sběru v roce 2016 tempo růstu sběru prozatím nedostačuje.

Množství **pneumatik**⁸⁰, na které se vztahuje zpětný odběr, vzrostlo od roku 2009 o 3,4 % na celkových 67,3 tis. t. V případě množství zpětně odebraných pneumatik byl mezi roky 2009–2013 zaznamenán 11,1 % pokles, a to i přes meziroční nárůst v roce 2013 o 2,8 % na hodnotu 46,1 tis. t.

Úroveň zpětného odběru pneumatik se od roku 2009 snížila ze 79,7 % na 68,6 %. Minimální úroveň zpětného odběru použitých pneumatik je dle zákona o odpadech, 35 % za každý kalendářní rok. Legislativní cíl pro daný rok byl tedy splněn (Graf 8).

⁷⁵Odpadní oleje nebyly do vyhodnocení indikátoru zahrnuty, neboť dle novely zákona o odpadech č. 223/2015 Sb., s účinností od 1. 10. 2015, již nejsou oleje klasifikovány jako vybrané výrobky, nevztahuje se na ně povinnost zpětného odběru a může se s nimi nakládat pouze v režimu odpadů.

http://www.mzp.cz/cz/vybrane_ukazatele_odpadoveho_hospodarstvi.

⁷⁶http://www.mzp.cz/cz/odpadni_elektronicka_zarizeni_nakladani_cr.

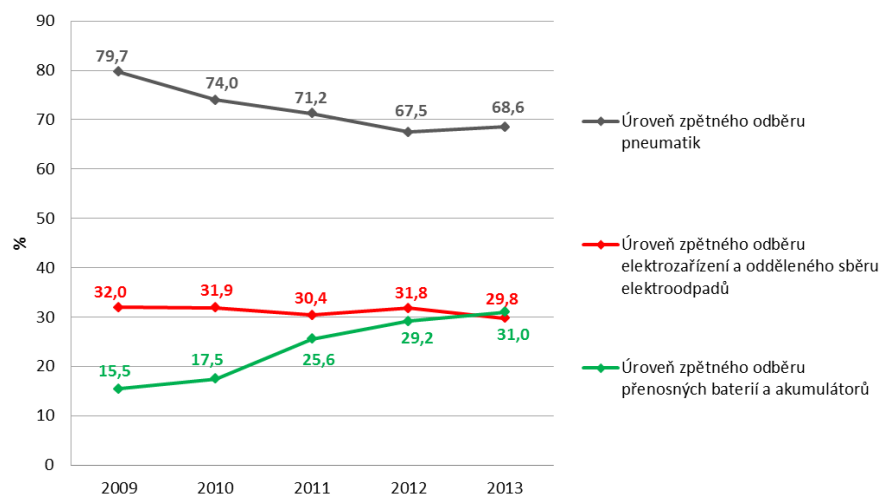
⁷⁷Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

⁷⁸Dosažená míra zpětného odběru elektrozařízení a odděleného sběru elektroodpadů vztahovaná k počtu obyvatel 10 510 719, střední stav (zdroj dat ČSÚ).

⁷⁹http://www.mzp.cz/cz/ukazatele_odpadoveho_hospodarstvi_baterie_akumulatory.

⁸⁰http://www.mzp.cz/cz/vybrane_ukazatele_odpadoveho_hospodarstvi.

Graf 8: Vývoj úrovně zpětného odběru vybraných výrobků v ČR [%], 2009–2013

Zdroj: MŽP

Název indikátoru	1.2.6 Produkce a recyklace odpadů z obalů
Definice indikátoru	<i>Tento indikátor je zaměřen na celkovou výtežnost tříděného sběru v porovnání se zákonnou mírou recyklace v ČR. Vývoj produkce a nakládání je vyhodnoceno v kategoriích papír a lepenka, plasty, sklo, kovy a dřevo.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Mezi charakteristické projevy konzumní společnosti patří i nárůst **produkce odpadů z obalů**. K tomuto jevu dochází v ČR již dlouhodobě. Mezi roky 2009 a 2013⁸¹ vzrostla produkce obalových odpadů o 12,5 % na celkových 1 005,7 tis. t a meziroční tempo nárůstu produkce odpadů z obalů má od roku 2009 rostoucí tendenci (Graf 9).

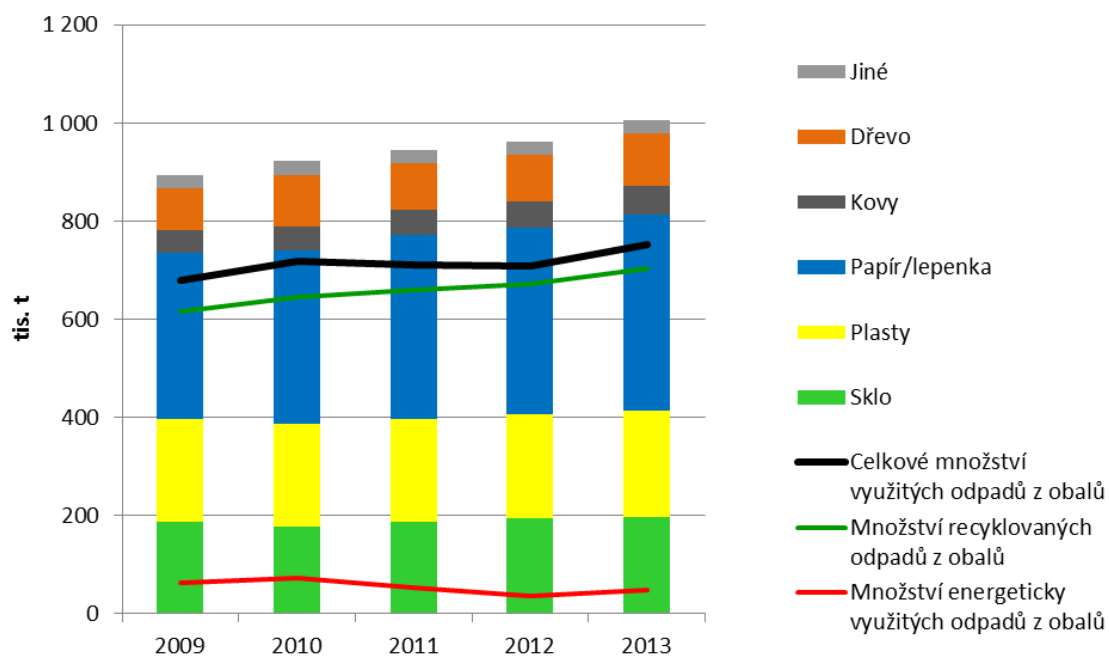
Z hlediska **materiálové struktury odpadů z obalů** jsou nejčastěji zastoupeny papírové či lepenkové obaly (v roce 2013 celkem 39,7 %), které jsou s velkým odstupem následovány plasty (21,4 %) a sklem (19,7 %). Struktura je v průběhu let relativně neměnná. Meziroční změny podílu jednotlivých druhů produkováných odpadů z obalů kolísají do 4 % (Graf 9).

Celkové množství využitých odpadů z obalů v ČR v roce 2013 činilo 751,6 tis. t, tj. 74,7 % z celkového množství vzniklých odpadů z obalů. Legislativní cíl pro daný rok dle zákona o obalech, jenž činí 60 %, byl tedy splněn. Od roku 2009 se hodnota zvýšila o 73,5 tis. t, tj. o 10,8 % (Graf 9).

V porovnání se stále narůstající produkcí odpadů z obalů je velmi pozitivní skutečností zvyšování **míry recyklovaných odpadů z obalů** (Graf 9). Recyklace odpadů z obalů je nejčastějším způsobem jejich využití a mezi roky 2009 a 2013 se množství recyklovaných odpadů z obalů zvýšilo o 87,7 tis. t na celkových 703,4 tis. t. Podíl recyklovaných odpadů z obalů z celkového množství vzniklých obalových odpadů v období 2009–2013 sice narostl jen nepatrně (na 69,9 %), nicméně výrazně překračuje legislativní cíl pro daný rok, určený zákonem o obalech, který činí 55 %.

Druhou nejčastěji zastoupenou kategorií je **energetické využívání**, které však mezi lety 2009–2013 pokleslo ze 7,0 % na 4,8 % z celkové produkce odpadů z obalů. V rámci posledního meziročního srovnání 2012–2013 ale množství energeticky využitých odpadů z obalů vzrostlo o 12,4 tis. t na celkových 48,3 tis. t (Graf 9).

⁸¹Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Graf 9: Vzniklé obalové odpady, materiálová struktura složení obalových odpadů a jejich využití v ČR [tis. t], 2009–2013

Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

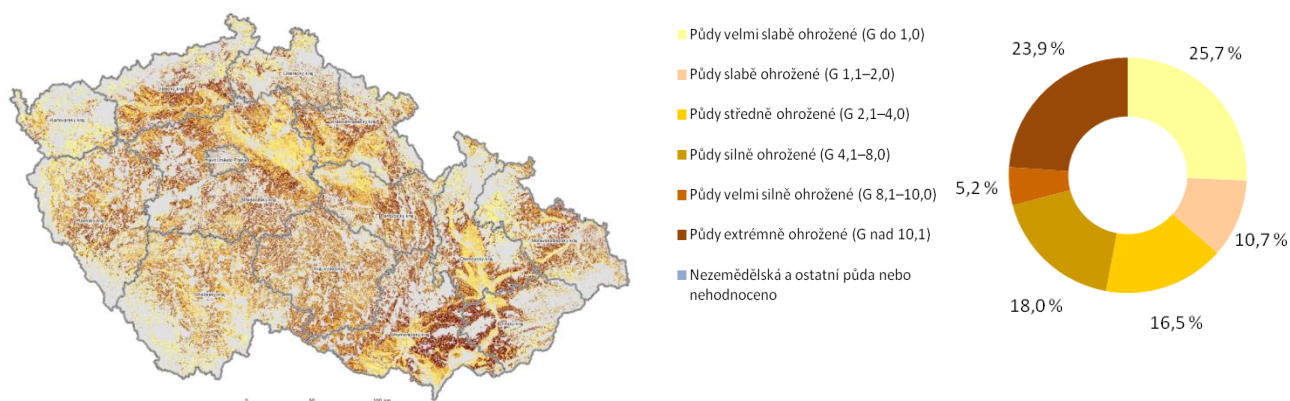
Zdroj: MŽP

Název indikátoru	1.3.1 Eroze půdy
Definice indikátoru	Indikátor je vyjádřen jako podíl plochy potenciálně ohrožené vodní a větrnou erozí na celkové rozloze zemědělské půdy. Pro vyhodnocení budou využita data poskytovaná organizací VÚMOP, v.v.i. (mapy potenciální ohroženosti zemědělské půdy vodní a větrnou erozí a podíly zemědělské půdy dle jednotlivých kategorií potenciálního ohrožení).
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Za normálních podmínek představuje eroze přirozený a pozvolný proces. Intenzita antropogenně podmíněné zrychlené vodní eroze zemědělské půdy, zapříčiněná zejména nevhodným způsobem hospodaření, však může být 10–1 000x vyšší než v případě normální (geologické) eroze a vede k odnosu půdních částic v takovém rozsahu, na který nedokáže půdotvorný proces adekvátně reagovat odpovídající tvorbou půdy. Na území ČR je potenciálně ohroženo⁸² 63,6 % zemědělské půdy vodní erozí a 18,1 % větrnou erozí. Ohroženo extrémní vodní erozí⁸³ je 23,9 % zemědělských půd (Obr. 8) a nejohroženějších zemědělských půd větrnou erozí je 3,2 % (Obr. 9). Největší problém z dlouhodobého hlediska představuje ztráta půdy vlivem vodní eroze v oblastech s výskytem bonitně nejceněnějších půd (Polabí a Moravské úvaly, Obr. 8), kde se nachází největší podíl půd s extrémním ohrožením. Jedná se totiž o nejurodnější oblasti s nejdelší historií zemědělství a nejintenzivnějším obhospodařováním. Rámcový způsob hospodaření zabírající další erozi půdy je doporučen celkem u 67,1 % zemědělské půdy v ČR. Převedení příslušných půdních bloků nebo jejich částí mezi trvalé travní porosty bylo doporučeno pro 0,8 % zemědělských půd. Na 2,3 % zemědělských půd je doporučeno pěstování pouze víceletých píceň.

Obr. 8: Potenciální ohroženost zemědělské půdy vodní erozí v ČR, vyjádřená dlouhodobým průměrným smyvm půdy G [t.ha⁻¹.rok⁻¹, % ZPF], 2014

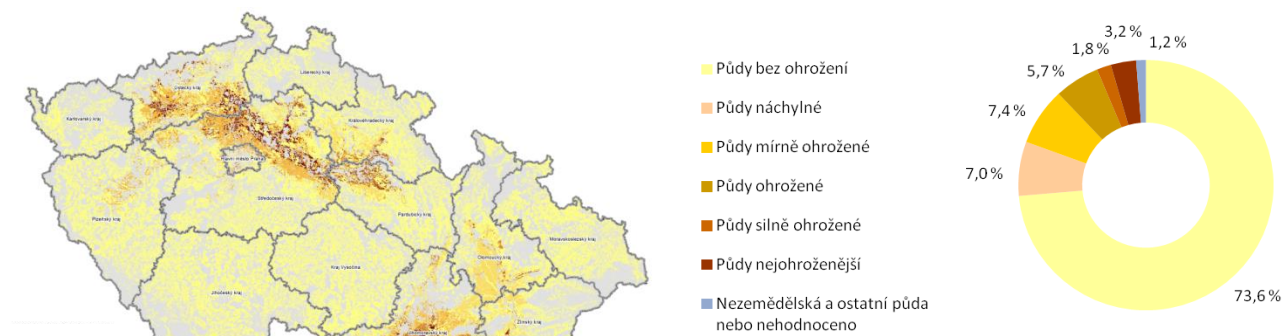

Zdroj: VÚMOP, v.v.i.

⁸² Potenciální ohroženost zemědělské půdy vodní erozí vyjádřená dlouhodobým průměrným smyvm půdy G vyšším než 2,1 t.ha⁻¹.rok⁻¹.

⁸³ G vyšší než 10,1 t.ha⁻¹.rok⁻¹.

Obr. 9: Potenciální ohroženost zemědělské půdy větrnou erozí v ČR [% ZPF], 2014

Zdroj: VÚMOP, v.v.i.

Název indikátoru	1.3.2 Aplikace kalů z čistíren odpadních vod na zemědělskou půdu
Definice indikátoru	<i>K rizikovým vstupům látek do půdy patří kaly z čistíren odpadních vod. Kal může být aplikován na půdu pouze v upraveném stavu a musí splňovat limity pro obsah rizikových prvků a látek. Indikátor bude konstruován jako podíl vzorků nadlimitních obsahů rizikových prvků v kalech z ČOV.</i>
Zpracovatel	CENIA

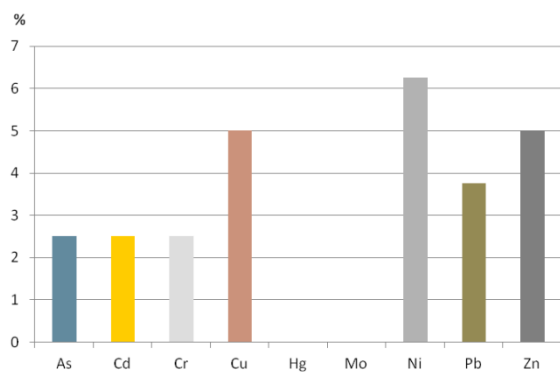
Vyhodnocení

Kaly z ČOV jsou monitorovány jako jeden ze vstupů do půdy. Ve vzorcích z ČOV jsou analyzovány rizikové prvky a ve vybraných vzorcích i organické polutanty. Obsahy jednotlivých prvků a organických polutantů jsou hodnoceny podle vyhlášky č. 382/2001 Sb., o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě ve znění pozdějších předpisů k zákonu č. 185/2001 Sb., a o změně některých dalších zákonů. Z rizikových prvků je sledován obsah arsenu (As), kadmia (Cd), chromu (Cr), mědi (Cu), rtuti (Hg), molybdenu (Mo), niklu (Ni), olova (Pb) a zinku (Zn), z organických polutantů jsou to polychlorované bifenyly (PCB), halogenované organické sloučeniny (AOX), polycyklické aromatické uhlovodíky (PAH) a organochlorové pesticidy (HCB, HCH, látky skupiny DDT). Od roku 2012 byly v deseti vzorcích kalů stanovovány polybromované difenylethery (PBDE) a od roku 2013 byly ve vzorcích určených ke stanovení organických polutantů stanoveny také vybrané perfluorované sloučeniny (PFAS).

V roce 2014 bylo v rámci monitoringu kalů ČOV odebráno pro analýzu rizikových prvků celkem 80 vzorků, a to ze 78 ČOV a 2 vzorky směsi kalů odebrané přímo na poli před aplikací. Nejčastěji byl v roce 2014 překračován limit pro nikl (6,3 % případů překročení), následovaly měď a zinek (5,0 % případů překročení). Limitním hodnotám rizikových prvků tak nevyhovělo celkově 15 vzorků kalů ze 78 ČOV (19,2 %) a 1 vzorek směsi kalů. K limitním hodnotám pro rizikové prvky navíc přistupují další kritéria (např. obsah organických polutantů, mikrobiální znečištění), takže lze očekávat, že pro přímé použití na zemědělskou půdu bude počet nevyhovujících vzorků kalů ještě vyšší. V průběhu let dochází z pohledu překračování limitních obsahů rizikových prvků ke snižování počtu nevyhovujících vzorků kalů. V letech 2010–2014 byly limitní obsahy překračovány u méně než 20 % vzorkovaných ČOV. Při porovnání obsahů rizikových látek na počátku sledování v polovině 90. let a v současnosti lze říci, že došlo k výraznému snížení obsahů kadmia, rtuti, olova a zinku. U většiny prvků bylo možné pozorovat pokles hodnot mediánů přibližně do roku 2010. Poté se však tento trend zastavil a projevuje se opětovný nárůst obsahů zejména u arsenu, mědi, niklu, olova a zinku. Střední hodnoty obsahů chromu stagnují.

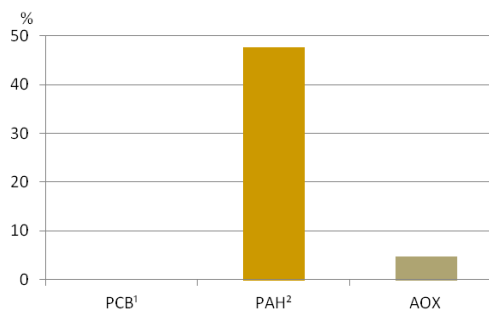
Obsah organických polutantů byl v roce 2014 stanoven v 21 vzorcích kalu, s výjimkou 10 vzorků v případě PBDE. Limitní hodnotu pro aplikaci kalů na zemědělskou půdu stanovenou ve vyhlášce č. 382/2001 Sb. nepřekročil v případě sumy 6 kongenerů PCB žádný vzorek a pouze jeden vzorek (4,8 %) překročil limitní hodnotu obsahu AOX, avšak 10 (tj. 47,6 %) analyzovaných vzorků překročilo limitní hodnotu, stanovenou v návrhu novely směrnice Rady č. 86/278/EHS o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství, pro sumu 11 vybraných PAH. Limitní hodnoty pro obsah organochlorových pesticidů, PBDE a PFAS v kalech nejsou vyhláškou č. 382/2001 Sb. stanoveny.

Graf 10: Podíl vzorků překračujících limitní hodnoty obsahu rizikových prvků v kalech z ČOV v ČR [%], 2014

Zdroj: ÚKZÚZ

Graf 11: Podíl vzorků překračujících limitní hodnoty obsahu organických polutantů v kalech z ČOV v ČR [%], 2014

¹ suma 6 kongenerů PCB

² suma 11 PAH

Zdroj: ÚKZÚZ

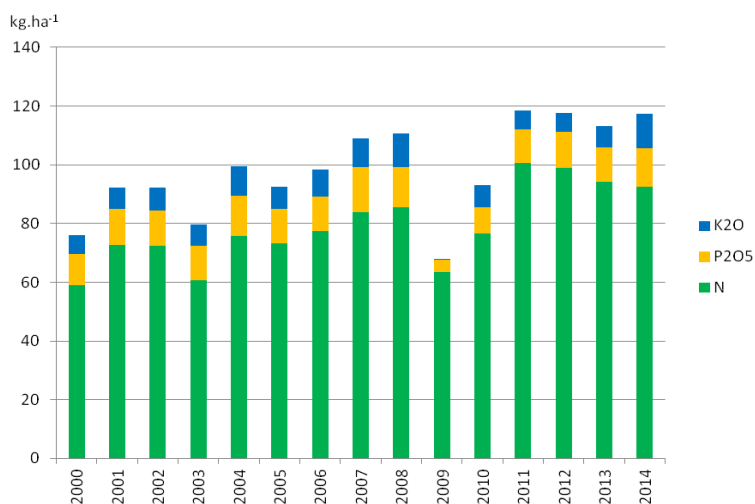
Název indikátoru	1.3.3 Spotřeba minerálních hnojiv a přípravků na ochranu rostlin
Definice indikátoru	Indikátor bude zahrnovat jak celkovou spotřebu minerálních hnojiv a přípravků na ochranu rostlin, tak i jejich rozdělení dle typu. Bude vyjádřen vývojovým grafem zvlášť pro minerální hnojiva a zvlášť pro přípravky na ochranu rostlin. Dále bude obsahovat vývojový graf pro spotřebu vápenatých hmot.
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

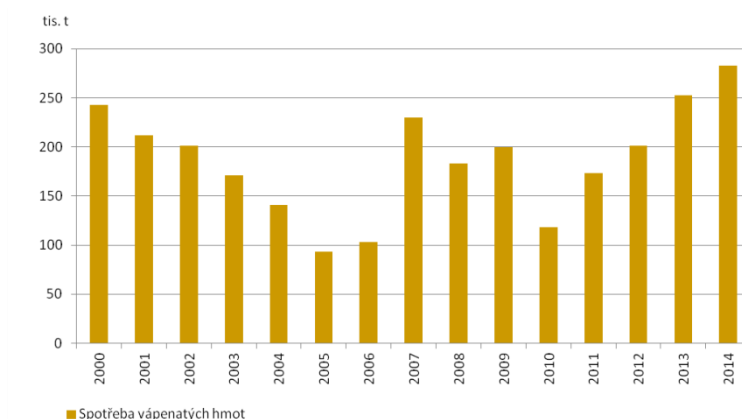
Aplikace minerálních hnojiv v roce 2014 dosáhla 117,6 kg.ha⁻¹ čistých živin (Graf 10). V období od roku 2000 jejich spotřeba rostla, ovšem s výkyvy v jednotlivých letech. V případě poklesů jsou nejčastější příčinou nepříznivé meteorologické podmínky, převážně dlouhodobá sucha, v případě nárůstů pak nadprůměrná sklizeň zemědělských plodin. Atypický byl rok 2009 s výrazným poklesem, který byl zapříčiněn zejména vysokou cenou fosforečných a draselných hnojiv a nízkými výkupními cenami zemědělských produktů. Mezi lety 2011 a 2014 množství aplikovaných minerálních hnojiv stagnovalo. Z hlediska složení minerálních hnojiv jednoznačně dlouhodobě převažují dusíkatá hnojiva s více než 75% podílem na celkové spotřebě. Spotřeba statkových hnojiv, po předcházejícím poklesu vlivem útlumu živočišné výroby, v období po roce 2004 stagnovala. Vzhledem k poměrně velkému podílu kyselých zemědělských půd je účelné tyto půdy vápnit. V tomto směru lze od roku 2011 zaznamenat pozitivní rostoucí trend spotřeby vápenatých hmot (Graf 11).

Spotřeba přípravků na ochranu rostlin, jako dalšího antropogenního vstupu látek do půdy, je ovlivňována aktuálním výskytem chorob a škůdců plodin, který se mění podle průběhu počasí během roku. Spotřeba přípravků na ochranu rostlin v roce 2014 činila 5 021,7 tis. kg účinných látek (Graf 12). Největší podíl na celkové spotřebě měly herbicidy a desikanty (46,2 %), dále fungicidy a mořidla (28,2 %) a regulátory růstu (13,2 %).

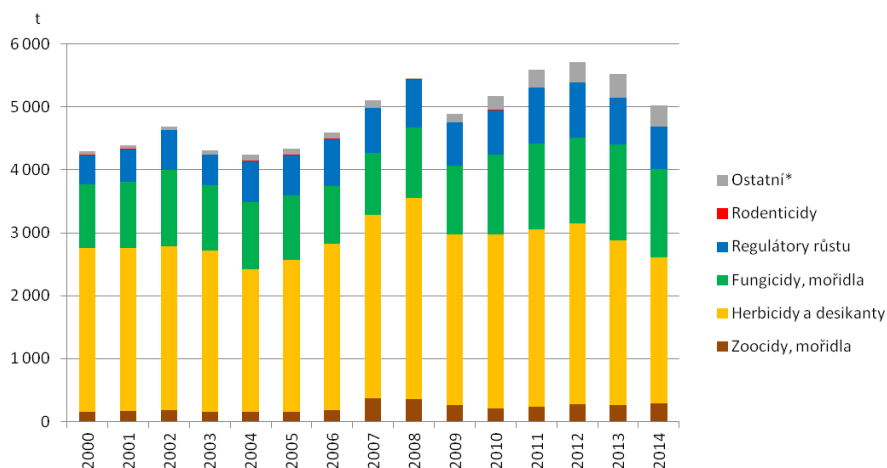
Graf 10: Vývoj spotřeby minerálních hnojiv v ČR [kg čistých živin.ha⁻¹], 2000–2014

Zdroj: MZe

Graf 11: Vývoj spotřeby vápenatých hmot v ČR [tis. t], 2000–2014

Zdroj: MZe

Graf 12: Vývoj spotřeby přípravků na ochranu rostlin v ČR [t účinné látky], 2000–2014

*Ostatní – pomocné látky, repelenty, minerální oleje aj.

Zdroj: VÚMOP, v.v.i.

Název indikátoru	1.3.4 Kontaminovaná místa
Definice indikátoru	Indikátor bude zaměřen na vývoj počtu ploch kontaminovaných míst v ČR. Pozornost bude věnována i finančním prostředkům určeným na snižování počtu kontaminovaných míst, stejně jako sanaci ekologické újmy, a to jak ze státního rozpočtu, tak i ze soukromých účtů, příp. i úhrady pojištěn. ⁸⁴
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Vzhledem k tomu, že řešení problematiky odstraňování starých ekologických zátěží není řízeno žádným zákonem a neexistuje jednotný postup v této oblasti, nebyla databáze starých ekologických zátěží, resp. kontaminovaných míst (SEKM) ⁸⁵ naplňována systematickou inventarizací, ale je tvořena postupným doplňováním jednotlivých lokalit. Z toho důvodu databáze SEKM nedává přehled o celkovém počtu kontaminovaných nebo potenciálně kontaminovaných míst na území ČR. V roce 2014 obsahovala tato databáze 4 829 lokalit, z nichž bylo 2 379 lokalit aktuálních a zbylých 2 450 lokalit dosud aktualizováno nebylo. Nejvíce lokalit starých ekologických zátěží s nejvyšší prioritou pro průzkum a pro sanaci se nachází v krajích Jihomoravském, Moravskoslezském a Středočeském. Většinou se jedná o bývalé průmyslové objekty, skládky odpadů, čerpací stanice apod. Vedle databáze SEKM existují i územně analytické podklady určené pro územní plánování, v jejichž seznamu je zahrnuto celkem 9 279 lokalit, a to včetně lokalit evidovaných v SEKM.

Za období 2010–2014 byly, při nápravných opatřeních evidovaných v SEKM, ukončeny sanace 220 lokalit starých ekologických zátěží a dalších 45 nápravných opatření bylo ukončeno v nevyhovujícím stavu (Graf 13). Nejvíce sanací lokalit bylo ukončeno v roce 2010 (103 lokalit), v roce 2014 pak byly ukončeny sanace 35 lokalit a dalších 14 nápravných opatření bylo ukončeno v nevyhovujícím stavu. Nutnost nápravných opatření, mezi která patří např. realizace průzkumných prací, nebo sanace vážně kontaminovaných lokalit, je vyhodnocována na základě realizace analýzy rizik podle metodického pokynu MŽP č. 1/2011 ⁸⁶.

Sanace starých ekologických zátěží v ČR jsou financovány zejména ze tří hlavních zdrojů ⁸⁷. Prvním zdrojem jsou tzv. „Ekologické smlouvy“, z nichž jsou z prostředků MF financovány staré ekologické zátěže vzniklé před privatizací bývalých národních podniků, u kterých se stát zavázal převzít závazky vyplývající z jejich existence. Celkem bylo z tohoto zdroje vynaloženo 59,5 mld. Kč od roku 1991, resp. 27,5 mld. Kč od roku 2007, z toho nejvíce v roce 2009, tj. 5,4 mld. Kč. Od roku 2010 pak finanční prostředky vynaložené MF každoročně klesaly (Graf 14). Druhý zdroj představují finanční prostředky státních podniků a převážně jednotlivých resortů, kam spadají např. sanace bývalých základen po Sovětské armádě financované MŽP z kapitoly 315 státního rozpočtu. Od začátku realizace těchto prací v roce 1991 do konce roku 2013 bylo vyčerpáno 1,5 mld. Kč, v průběhu minulých let však docházelo k postupnému krácení finančních prostředků až na pouhých 40 mil. Kč, vyčleněných pro roky 2013–2016. Třetím hlavním zdrojem financí jsou evropské fondy čerpané prostřednictvím operačních programů, zejména pak OPŽP. V rámci tohoto programu lze požádat o kofinancování v případě nápravného opatření staré ekologické zátěže, u které není znám původce znečištění či jeho právní nástupce, nebo původce zanikl bez nástupce. V rámci deseti výzev pro oblast podpory 4.2

⁸⁴ Vyhodnocení indikátoru neodpovídá z důvodu nedostupnosti datových podkladů uvedené definici indikátoru dle aktuální verze SPŽP ČR 2012–2020.

⁸⁵ SEKM (Systém evidence kontaminovaných míst) je veřejnou databází, která obsahuje staré ekologické zátěže, resp. kontaminovaná místa řešená především v rámci projektů MF, MŽP, OPŽP, a také staré ekologické zátěže vzniklé pobytom sovětské armády na území ČR a prioritní lokality řešené ČIŽP. Dále obsahuje testovací data převzatá z okresních úřadů z období vzniku databáze v roce 2004 a lokality skládek uzavřených před přijetím zákona č. 238/1991 Sb., o odpadech. Databáze SEKM nezahrnuje informace o nápravných opatřeních krajů, SFŽP ČR, dalších resortů, a ani soukromé investice.

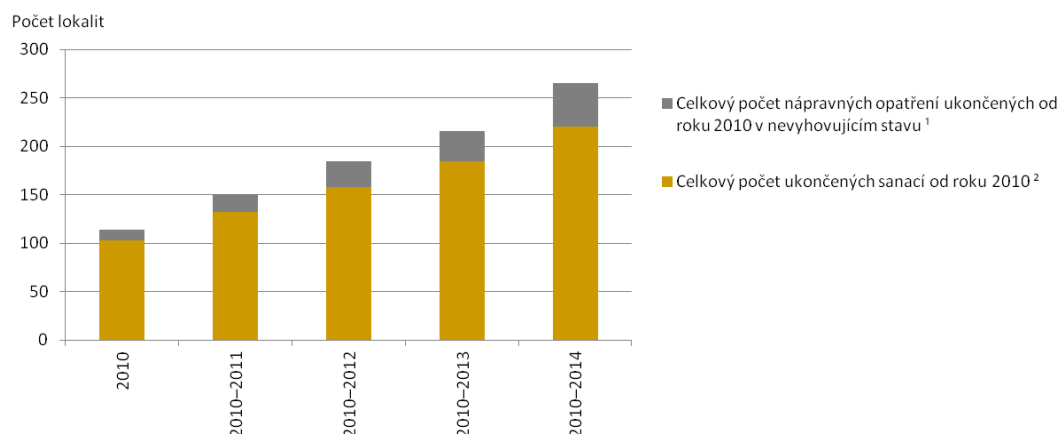
K nápravě stavu je na rok 2016 připravovaná veřejná zakázka na nový informační systém SEKM III, sdružující požadavky odborné veřejnosti i zkušenosti z provozu dosavadního systému a z Národní inventarizace kontaminovaných míst (NIKM).

⁸⁶ MŽP (2011): Metodický pokyn Analýza rizik kontaminovaného území.

⁸⁷ Jedná se pouze o přehled nejvýznamnějších dotačních titulů.

(odstraňování starých ekologických zátěží) z OPŽP 2007–2014 představovaly celkové náklady na nápravná opatření 10,2 mld. Kč, z toho nejvíce v roce 2011 (4,0 mld. Kč) a nejméně v roce 2014 (23,1 mil. Kč), Graf 14. Finanční prostředky vynaložené při nápravných opatřeních krajů, SFŽP ČR, ČIŽP, při dalších projektech jednotlivých resortů, a ani soukromé investice nejsou evidovány.

Graf 13: Lokality starých ekologických zátěží s ukončenou sanací evidované v SEKM v ČR [počet], kumulativně za období 2010–2014

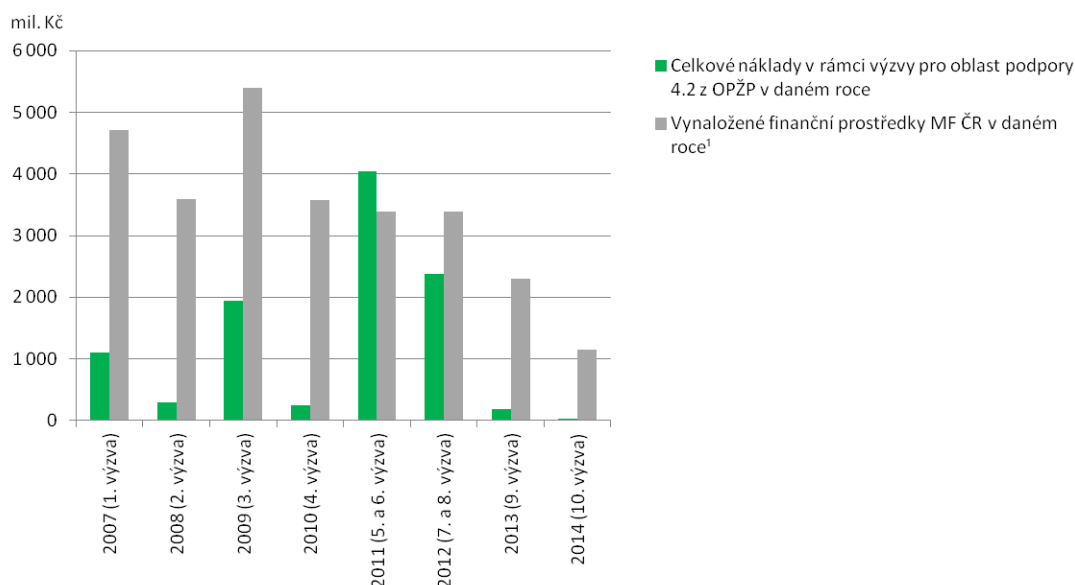

¹ Sanace byla ukončena z jiných důvodů (např. z důvodu nedostatku finančních zdrojů, z důvodu nepředpokládaného, většího rozsahu kontaminace, nových zjištěných skutečností apod.).

² Sanace může být evidována jako ukončená i v případě, že ještě probíhá postsanační monitoring.

Zdroj: MŽP

Graf 14: Vynaložené finanční prostředky z OPŽP a MF [mil. Kč], 2007–2014

¹ Vynaložené finanční prostředky MF se týkají pouze Ekologických smluv uzavřených dle usnesení vlády č. 51/01 s konkrétními nabyvateli.

Zdroj: MF, MŽP

Název indikátoru	1.3.5 Rekultivace po těžbě nerostných surovin
Definice indikátoru	<i>Indikátor bude konstruován jako vývoj plochy s projevy těžby dle jednotlivých fází rekultivace: dosud nerektivované plochy, rozpracované rekultivace, rekultivace ukončené od počátku těžby, rekultivace ukončené v daném roce. V rámci rekultivací samostatně sledovat podíl ploch ponechaných sukcesi nebo řízené sukcesi (resp. sledovat podíl jednotlivých typů rekultivace). Součástí vyhodnocení bude i objem finančních prostředků vynakládaných na rekultivace po těžbě nerostných surovin, a to jak těžebními organizacemi, tak ze státního rozpočtu.⁸⁸</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Mezi základní druhy rekultivace území dotčeného těžbou patří rekultivace zemědělská (převod na ornou půdu, trvalé travní porosty aj.), lesnická (zakládání nových lesů), vodohospodářská (příkopy, drény, odvodní žebra, retenční nádrže, větší vodní plochy pro účely zaplavování zbytkových jam a terénních depresí, příměstské rekreace a jiná využití) a ostatní (funkční a rekreační zeleň).

V roce 2014 tvořila plocha dotčená těžbou v ČR 48 294 ha (0,6 % celkové rozlohy ČR), rozpracované rekultivace zaujímaly plochu 8 901 ha a rekultivace ukončené od počátku těžby na území ČR 23 530 ha (z toho 177 ha rekultivací ukončených v r. 2014). Od roku 2010 klesla rozloha rozpracovaných rekultivací o 1 732 ha, zatímco rozloha území s rekultivací ukončenou vzrostla o 2 270 ha (Graf 15). Tento jev je důsledkem poklesu povrchové těžby v reakci na pokles celkového objemu těžby v ČR (zejména v letech 2013 a 2014), změnu energetického mixu v posledních letech a také důsledkem ukončování rozpracovaných rekultivací.

Jednou z možností hodnocení plochy jednotlivých typů rekultivovaných ploch je i hodnocení pomocí databáze CORINE Land Cover, vytvořené za účelem interpretace dat z družicových snímků. Vývoj **využití rekultivovaných ploch** mezi vyhodnocovanými lety 2006 a 2012 je patrný především v Ústeckém a Karlovarském kraji (Obr. 10). V Karlovarském kraji, na území původní oblasti těžby surovin a na území skládek a hald, vznikly rekultivací nové typy krajinného pokryvu o celkové rozloze cca 9 km², přičemž přechodová stadia lesů a křovin zaujímala rozlohu 4,5 km², na ploše 3,0 km² vznikly vodní plochy (např. jezero Medard–Libík), na ploše 1,0 km² louky a na ploše 0,1 km² nezavlažovaná orná půda. V Ústeckém kraji došlo k rekultivaci mezi interpretovanými lety 2006 a 2012 na celkové rozloze 18,4 km², přičemž na územích dotčených těžební činností a území skládek a hald vznikly na ploše 10,9 km² louky, vodní plochy na ploše 3,2 km² (např. Mostecké jezero), dále nezavlažovaná orná půda (4,1 km²) a průmyslové a obchodní zóny (0,3 km²). Celkově v ČR vzniklo na rekultivovaných plochách 14,4 km² luk, 7,8 km² vodních ploch, 5,9 km² nezavlažovaných orných ploch, 5,1 km² přechodových stádií lesů. Plochy ostatních kategorií zaujímaly 2,5 km².

Jedním, přírodě blízkým způsobem rekultivace je i přirozená obnova – sukcese, a to spontánní, nebo řízená. Na sukcesních plochách vzniká přirozeně pestré prostředí, preferované často i mnoha ohroženými a vzácnými organismy. Začlenění sukcesních ploch (na pozemcích ZPF, či PUPFL) do rekultivačních plánů však komplikuje současná legislativa. Sukcesní plochy je potřeba zahrnout již do žádosti o plán otírky a přípravy dobývání (POPD), do plánů sanace a rekultivace, do dokumentace posuzování vlivů na životní prostředí a do žádosti o odnětí půdy ze ZPF a PUPFL. Jinak není možné v případě spontánní sukcese odvodit, resp. poplatky za dočasné odnětí půdy ukončit. Přirozeně vzniklé biotopy jsou proto často likvidovány a musí se na těchto pozemcích provádět jiné typy plánovaných rekultivací.

Na finančním zajištění sanací a rekultivací se podílí jak stát zejména prostřednictvím prostředků státního rozpočtu, tak i jednotlivé těžební společnosti. Mezi lety 2000–2014 byly na rekultivace půdy

⁸⁸ Z důvodu nedostupnosti datových podkladů neodpovídá vyhodnocení indikátoru uvedené definici indikátoru dle aktuální verze SPŽP ČR 2012–2020.

v důsledku těžební a důlní činnosti ze státního rozpočtu vynaloženy výdaje v celkové výši 3,1 mld. Kč, přičemž v roce 2014 se jednalo o 0,3 mld. Kč. Co se týče úhrady nákladů na sanace a rekultivace ze strany jednotlivých těžebních společností, pak ty jsou povinny vytvářet finanční rezervu k jejich zajištění.

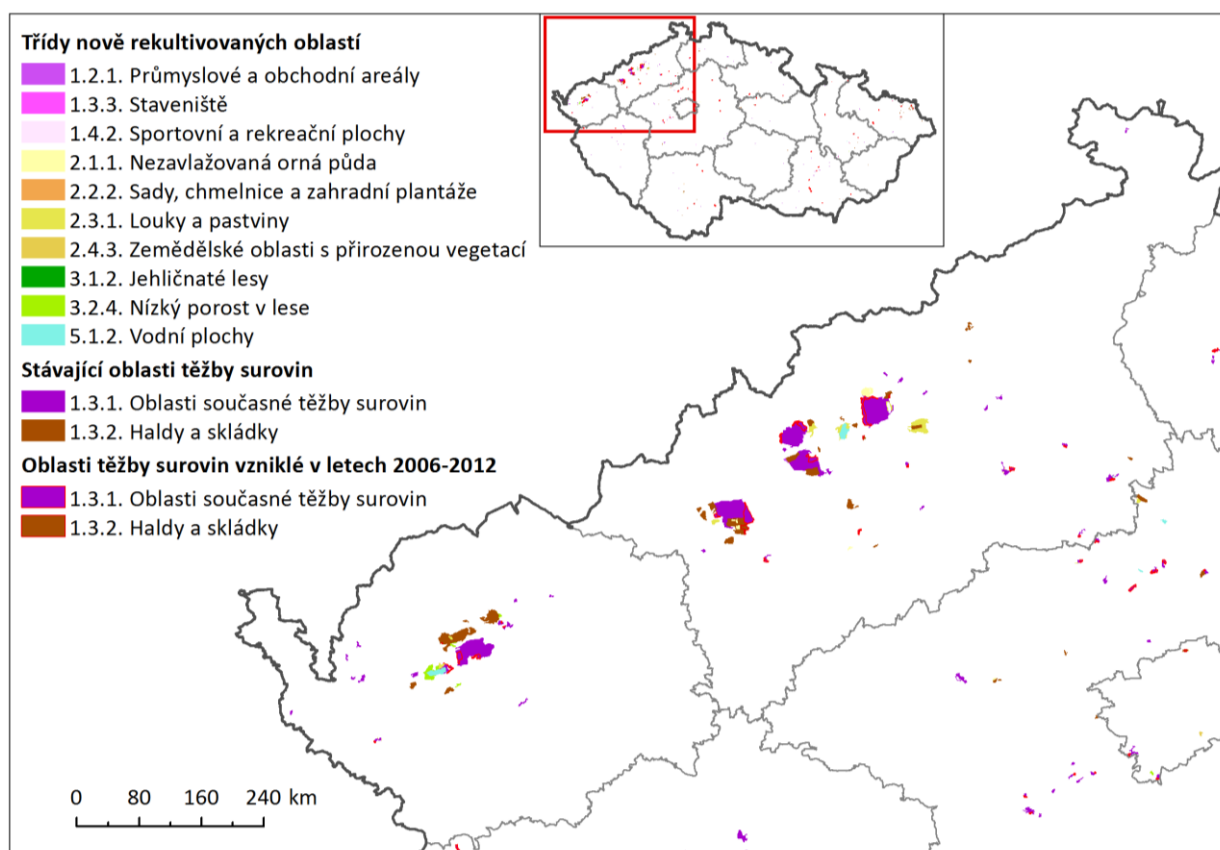
Graf 15: Vývoj rozlohy jednotlivých typů rekultivací v ČR [tis. ha], 2010–2014

Rr – rekultivace rozpracované; Ru – rekultivace ukončené

Zdroj: ČGS

Obr. 10: Rekultivované oblasti dotčené těžbou (detail Ústeckého a Karlovarského kraje), 2006–2012

Vypočteno z vrstev CORINE Land Cover v měřítku 1:100 000, s přesností 25 ha; pokud je plocha prvku menší než 25 ha, je zgeneralizován do jiné třídy.

Zdroj: CENIA

Název indikátoru	2.1.1 Agregované emise skleníkových plynů
Definice indikátoru	Indikátor vyjadřuje roční úhrn emisí skleníkových plynů vyjádřených v Mt CO ₂ ekv. Indikátor je možné vyhodnotit dle emisí z jednotlivých sektorů v rámci klasifikace NFR (Nomenclature for Reporting, standardizovaný formát používaný v EU) a emisí jednotlivých skleníkových plynů (CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O a látky se zvýšeným radiačně absorpčním účinkem obsahující fluór HFCs, PFCs a SF ₆ – tzv. F-plyny).
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Emise skleníkových plynů v ČR klesají, ve vývoji emisí se odráží klesající energetická a materiálová náročnost hospodářství i snižování podílu fosilních paliv na energetickém mixu. Celkové agregované emise skleníkových plynů v ČR poklesly v období 2000–2013⁸⁹ o 13,0 % na 127,1 Mt CO₂ ekv. (bez LULUCF⁹⁰, Graf 16) a byly o 34,2 % nižší než v roce 1990. Cíl 1. kontrolního období Kjótského protokolu byl splněn. Ve 2. kontrolním období plní ČR svůj závazek společně s ostatními členskými státy EU. Tento závazek je naplňován prostřednictvím klimaticko-energetického balíčku EU, v rámci kterého ČR své cíle průběžně plní a na základě projekcí se předpokládá jejich splnění do roku 2020 se stávajícími opatřeními. Cíl Národního programu, který stanoví pokles emisí o 25 % do roku 2020 vůči roku 2000, však zatím plněn není. Cíl Národního programu, který stanoví pokles emisí o 25 % do roku 2020 vůči roku 2000, však zatím plněn není. Čisté emise se započtením emisí a propadů ze sektoru LULUCF poklesly od roku 1990 rovněž o 35,6 % na 120,4 Mt CO₂ ekv.

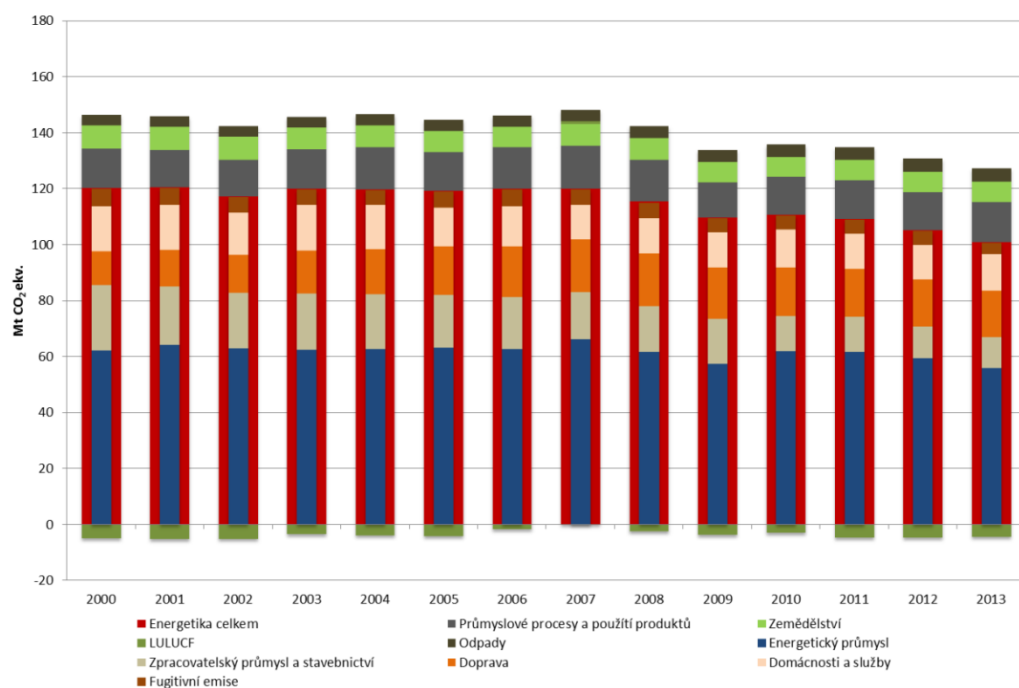
V období 2000–2007 byl vývoj emisí ovlivněn ekonomickým růstem, který způsobil mírné zvýšení emisí. Od roku 2007 je trend emisí klesající, podpořený útlumem ekonomiky ČR s výraznějším poklesem HDP v roce 2009. V období 2009–2013 agregované emise poklesly o 4,9 % (včetně LULUCF o 5,6 %), v roce 2013 v meziročním srovnání o 2,6 %. Nejvýrazněji k tomuto poklesu přispěl pokles emisí v sektoru zpracovatelský průmysl a stavebnictví, a to o 5,1 Mt CO₂ ekv., tj. o 31,5 %. Emise z energetického průmyslu, zaujímající největší podíl na celkových agregovaných emisích (43,9 % v roce 2013), poklesly v období 2009–2013 pouze o 2,7 %. V tomto období rovněž poklesly z důvodu přechodného poklesu spotřeby energií emise skleníkových plynů z dopravy o 9,4 % a pokračoval dlouhodobý pokles emisí ze zemědělství. Naopak výrazně rostoucí trend mají emise F-plynů z používání produktů nahrazujících freony, které v období 2009–2013 vzrostly o 60,7 %, od roku 2000 se zvýšily více než desetinásobně. Setrvale rovněž rostou emise z odpadů, ve sledovaném období narostly o 13,8 %, a to zejména díky růstu emisí ze skládkování odpadu.

Na celkové skladbě agregovaných emisí skleníkových plynů se v roce 2013 podílely emise CO₂ 83,3 %, podíl CH₄ byl 9,8 % a N₂O činil 4,7 %. Podíly plynů na celkových emisích jsou v časovém vývoji poměrně stabilní, pouze podíl F-plynů narůstá, v roce 2000 zaujímal 0,2 % a do roku 2013 stoupl na 2,2 %.

⁸⁹V roce 2015 došlo k unikátní situaci opoždění reportingu emisí a propadů skleníkových plynů z důvodu nefunkčního reportingového softwaru. Tato situace ovlivňuje všechny státy Dodatku 1 Rámcové úmluvy o změně klimatu. Prezentovaná emisní data nebyla v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru oficiálně předána sekretariátu Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu.

Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

⁹⁰Emise a propady ze sektoru využití území, změny ve využití území a lesnictví (Land Use, Land Use Change and Forestry).

Graf 16: Emise skleníkových plynů v ČR v sektorovém členění [Mt CO₂ekv.], 2000–2013

Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Zdroj: ČHMÚ

Název indikátoru	2.2.1 Emise SO₂, NO_x, NH₃, VOC a PM_{2,5}
Definice indikátoru	<i>Indikátor je zaměřen na porovnání vývoje emisí jednotlivých znečišťujících látek od roku 2000 v kt.rok⁻¹, index (rok 2000 = 100). Indikátor zároveň vyhodnocuje naplňování národních emisních stropů pro rok 2020.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Emise znečišťujících látek do ovzduší (SO₂, NO_x, NH₃, VOC a PM_{2,5}) v období 2000–2014⁹¹ celkově klesaly (Graf 17). Nejvýraznější pokles zaznamenaly emise SO₂ (o 43,6 %), emise VOC (o 41,4 %) a emise NO_x (o 38,7 %), v případě emisí NH₃ došlo, i přes jejich kolísavý průběh, k mírnému poklesu (o 7,2 %). Emise PM_{2,5} v období 2000–2013⁹² klesly o 28,4 %.

Emise SO₂ se setrvale snižují, zejména v důsledku postupné změny energetického mixu, používání paliv s nižším obsahem síry, modernizace technologií v energetickém průmyslu a snižování energetické náročnosti hospodářství. Na poklesu emisí SO₂ a také NO_x se rovněž podílí legislativní povinnost plnění emisních stropů a dále snižování spotřeby pevných paliv ve veřejné energetice a při výrobě tepla, kde roste význam jaderné energie a energie z OZE.

Snížení celkových emisí NO_x významně souvisí s jejich poklesem v rámci sektoru dopravy, přičemž tuto změnu lze přičíst obnově vozového parku, plnění emisních EURO norem a zavádění moderních technologií na odstraňování emisí v dopravě.

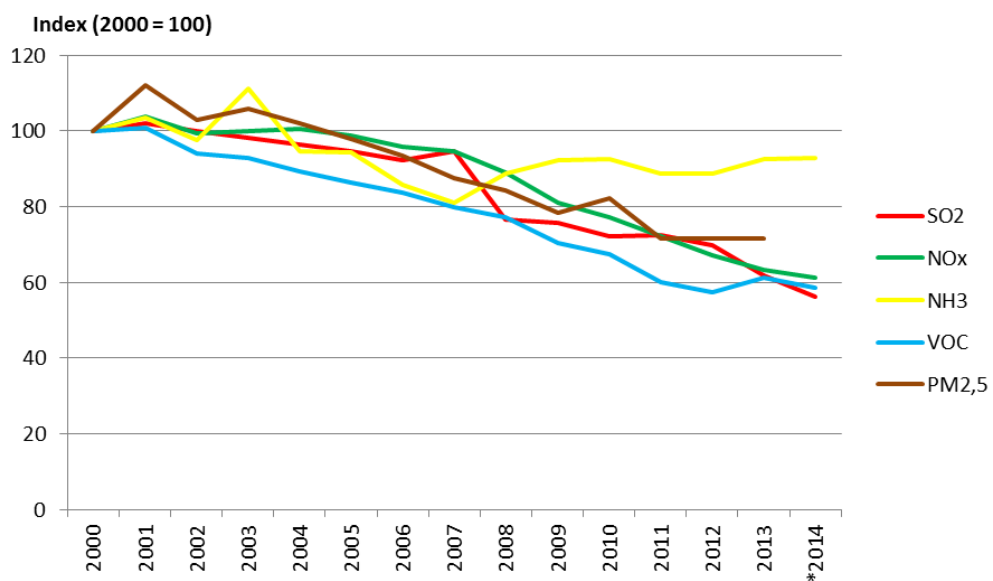
Kolísání emisí NH₃ souvisí s vývojem stavů hospodářských zvířat (především prasat) v důsledku zemědělské politiky ČR, dále s naplňováním plánů správné zemědělské praxe a změnou způsobu financování zemědělství ČR po vstupu do EU.

Pokles emisí VOC je způsoben aplikací produktů s nižším obsahem těkavých organických látek, významnou roli hraje také uplatňování legislativní regulace omezující maximální obsah rozpouštědel v produktech dodávaných na trh. Pozitivní vývoj emisí VOC z dopravy je také způsoben obnovou vozového parku. Významným zdrojem emisí VOC však i nadále zůstává lokální vytápění domácností, které je závislé na aktuální topné sezoně.

Suspendované částice PM_{2,5} jsou do ovzduší emitovány různými typy zdrojů (doprava, lokální vytápění domácností, polní práce, stavebnictví atd.). Vývoj těchto emisí závisí na teplotních podmínkách v topné sezoně a na intenzitě zemědělské činnosti. Národní emisní stropy pro rok 2010 pro SO₂, NO_x, NH₃, VOC byly splněny.

⁹¹ Byla provedena korekce emisní inventury, zahrnující aktualizaci výpočtu emisí z vytápění domácností (skladby kotlů a emisních faktorů) a ze silniční dopravy (podle údajů Centrálního registru vozidel), a dopočet všech plošně sledovaných zdrojů pro období let 2000–2013.

⁹² Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Graf 17: Vývoj znečišťujících látek v ČR [index, 2000 = 100], 2000–2014

* předběžný údaj

Data pro PM_{2,5} nejsou pro rok 2014 k dispozici.

Zdroj: ČHMÚ

Název indikátoru	2.2.2 Podíl území s překročenými imisními limity
Definice indikátoru	Indikátor vyhodnocuje podíl území s překročenými imisními limity PM_{10} (popř. $PM_{2,5}$, pokud dojde k rozšíření monitoringu a bude možné tuto znečišťující látku takto vyhodnocovat), s překročeným cílovým imisním limitem pro BaP a přízemní ozon. Zároveň budou vyhodnoceny oblasti s překročením imisních limitů (OZKO) a oblasti s překročením cílových imisních limitů ⁹³ . Dále bude vyhodnocen podíl obyvatel ČR žijících v OZKO, podíl obyvatel vystavených nadlimitním koncentracím PM_{10} (popř. $PM_{2,5}$), BaP a O_3 .
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Imisní limit pro 24hodinovou průměrnou koncentraci PM_{10} byl v roce 2014 překročen na 8,1 % území (v roce 2013 na 5,7 % území), nadlimitním koncentracím bylo v roce 2014 vystaveno 24,4 % obyvatel ČR (v roce 2013 celkem 15,9 % obyvatel). Limit pro roční průměrnou koncentraci PM_{10} byl v roce 2014 překročen na 0,5 % území ČR, přičemž překročením imisního limitu bylo postiženo 2,2 % populace ČR.

Řada měst a obcí byla v roce 2014 vyhodnocena, stejně jako v roce 2013, jako území s překročeným imisním limitem pro **benzo(a)pyren**. Jedná se o 10,7 % území, kde žije 51,1 % obyvatelstva (v roce 2013 se jednalo o 17,4 % plochy území ČR, kde žilo 54,5 % populace).

Koncentrace **přízemního ozonu** jsou ovlivňovány charakterem meteorologických podmínek (intenzitou slunečního svitu, teplotou a výskytem srážek), přičemž obvykle nejvyšší koncentrace jsou dosahovány v období od dubna do září. Koncentrace přízemního ozonu v roce 2014 v porovnání s předchozím hodnoceným rokem 2013 klesly. Imisní limit na ochranu lidského zdraví byl překročen na 5,6 % území, nadlimitním koncentracím bylo vystaveno 0,8 % obyvatel (v roce 2013 byl imisní limit překročen na 25,6 % území ČR, kde žije 8,2 % populace).

Ucelenou informaci o kvalitě ovzduší na území ČR v roce 2014 podává **mapa oblastí s překročením imisních limitů bez zahrnutí přízemního ozonu**⁹⁴. V roce 2014 na 13,5 % území ČR byly vymezeny oblasti, kde dochází k překračování imisních limitů (Obr. 11) pro alespoň jednu látku mimo ozon. V těchto oblastech žilo v roce 2014 celkem 54,2 % obyvatel (v roce 2013 byly tyto oblasti vymezeny na 17,5 % území, kde žilo 54,6 % obyvatel).

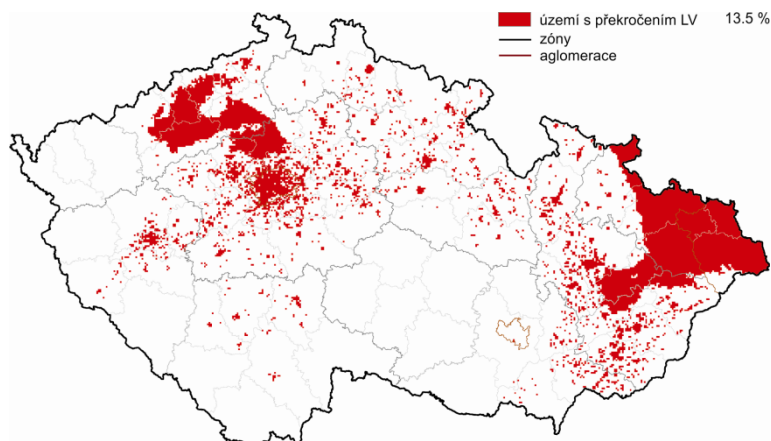
Po **zahrnutí přízemního ozonu**⁹⁵ bylo v roce 2014 vymezeno 19,1 % plochy ČR (Obr. 12), kde bylo nadlimitním hodnotám koncentrací znečišťujících látek vystaveno 54,9 % obyvatelstva ČR (v roce 2013 se jednalo o 37,0 % území, přičemž podíl obyvatel zde žijících byl přibližně 60 %). V roce 2014 byl imisní limit překročen pro PM_{10} , $PM_{2,5}$, NO_2 (na 4 dopravně zatížených lokalitách z celkového počtu 94 monitorovaných stanic), pro benzo(a)pyren a kadmium (Cd). Imisní limit pro benzen, SO_2 , CO, nikl, olovo a arsen nebyl v roce 2014 překročen na žádné z monitorovaných stanic.

⁹³ Zákon o ochraně ovzduší stanovuje imisní limity pro vybrané znečišťující látky bez dalšího rozlišení na imisní a cílové imisní limity. Pro rok 2014 jsou třetím rokem vymezeny oblasti s překročením imisních limitů hromadně pro všechny znečišťující látky, které jsou sledovány z hlediska ochrany lidského zdraví.

⁹⁴ Území s překročením imisního limitu dle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, příloha 1, bod 1+2+3: území s překročením imisního limitu bez přízemního ozonu pro alespoň jednu uvedenou znečišťující látku (SO_2 , CO, PM_{10} , $PM_{2,5}$, NO_2 , benzen, Pb, As, Cd, Ni, benzo(a)pyren).

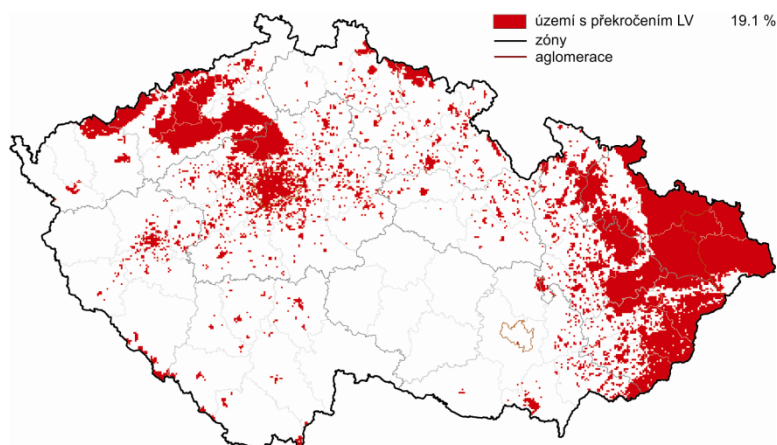
⁹⁵ Území s překročením imisního limitu dle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, příloha 1, bod 1+2+3+4: území s překročením imisního limitu včetně přízemního ozonu pro alespoň jednu uvedenou znečišťující látku (SO_2 , CO, PM_{10} , $PM_{2,5}$, NO_2 , benzen, Pb, As, Cd, Ni, benzo(a)pyren, O_3).

Obr. 11: Oblasti s překročenými imisními limity pro ochranu lidského zdraví (bez zahrnutí troposférického ozonu), 2014

Zdroj: ČHMÚ

Obr. 12: Oblasti s překročenými imisními limity pro ochranu lidského zdraví (se zahrnutím troposférického ozonu), 2014

Zdroj: ČHMÚ

Název indikátoru	2.2.3 Emise těžkých kovů a POPs
Definice indikátoru	<i>Indikátor vyhodnocuje vývoj emisí těžkých kovů a persistentních organických látek od roku 2000 v kt/rok, index (rok 2000 = 100).</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Emise těžkých kovů vznikají během technologických procesů při výrobě kovů (díky jejich obsahu ve vstupních surovinách) a z otěrů brzd a pneumatik. Dalším zdrojem jsou emisní částice těžkých kovů související se starými ekologickými zátěžemi po těžební a hutnické činnosti. Nebezpečí těžkých kovů spočívá nejvíce v jejich možném přechodu do jiných složek životního prostředí (zejména do půdy), kde dochází k jejich akumulaci. K negativnímu působení těžkých kovů na lidské zdraví dochází především prostřednictvím potravy a dýchacího ústrojí. Vývoj emisí těžkých kovů v období od roku 2000 značně rozkolísaný (Graf 18), přičemž nejvýznamnější dlouhodobý pokles zaznamenaly emise olova (Pb) o 94,5 % a také emise kadmia (Cd) o 92,9 %.

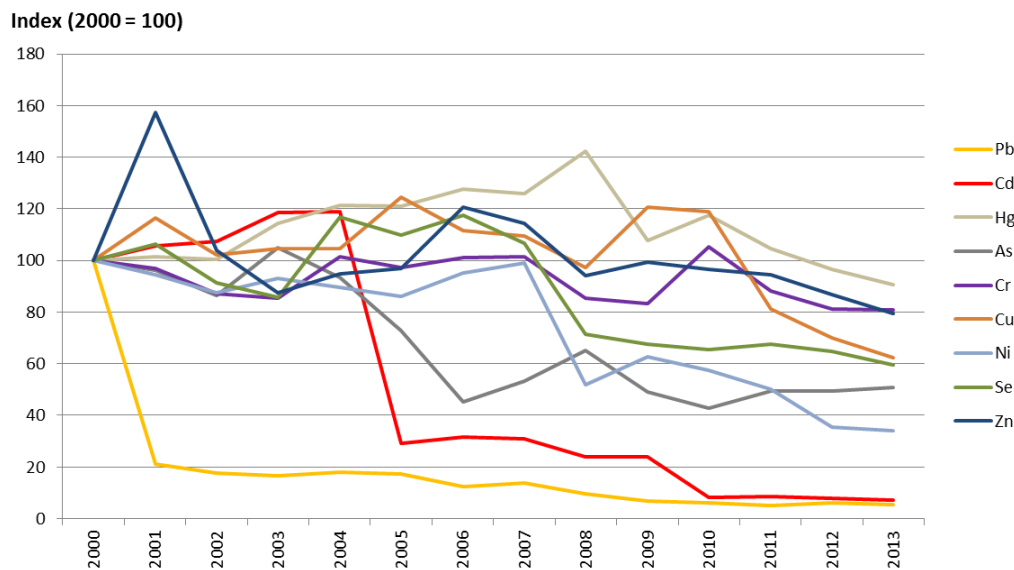
Persistentní organické látky⁹⁶ jsou charakteristické schopností akumulace v živých organismech, toxickými vlastnostmi a z toho plynoucím negativním vlivem na lidské zdraví (poškození vnitřních orgánů, snížení imunity, zvýšení rizika zhoubných nádorů). Tyto látky se v prostředí jen velice obtížně odbourávají a setrvávají tak v něm po řadu let. Jejich zdrojem jsou v případě PAU, dioxinů a furanů zejména spalovací procesy. V případě PCB je hlavní zdroj emisí v použití výrobků s obsahem PCB a z odpadů s obsahem PCB, dále nelegální nakládání s odpady z těchto výrobků, zdrojem jsou také kaly z odpadních vod. Mezi lety 2000–2013⁹⁷ emise těchto látek kolísaly, nicméně obecně je patrný jejich celkový pokles (Graf 19). Nejvýraznějšího snížení bylo dosaženo u skupiny dioxinů a furanů o 94,7 % a k poklesu došlo i v případě skupiny látek PCB a PAU, a to o 13,0 %, resp. o 17,6 %, a to i přesto, že od roku 2011 dochází k opětovnému mírnému nárůstu.

⁹⁶ DIOX:PCDD+PCDF (dioxiny+furany)

PAU: polycyklické aromatické uhlovodíky

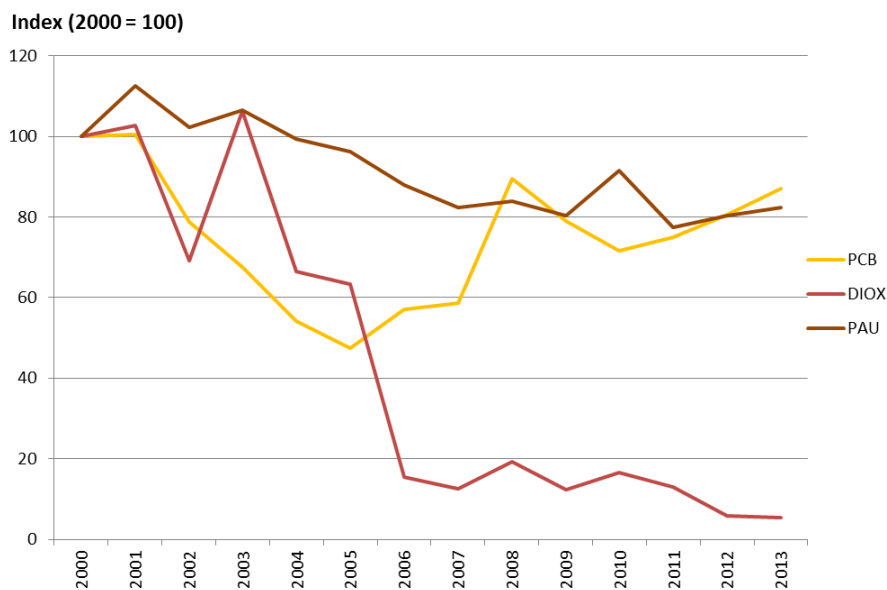
PCB: polychlorované bifenylly

⁹⁷ Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Graf 18: Vývoj emisí těžkých kovů [index, 2000 = 100], 2000–2013

Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Zdroj: ČHMÚ

Graf 19: Vývoj persistentních organických látek [index, 2000 = 100], 2000–2013

Data pro rok 2014 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Zdroj: ČHMÚ

Název indikátoru	2.3.1 Využívání obnovitelných zdrojů energie
Definice indikátoru	<i>Indikátor bude hodnotit vývoj podílu výroby energie z OZE na hrubé konečné spotřebě energie. Součástí hodnocení bude též vývoj výroby energie z obnovitelných zdrojů, jejich struktura a podíl jednotlivých zdrojů.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů zaznamenala v posledním desetiletí značný rozvoj, což je důsledkem mezinárodních i národních strategií a cílů, prostřednictvím kterých došlo k významné podpoře obnovitelných zdrojů (OZE). V roce 2014 bylo z OZE vyrobeno 96 829 TJ energie. Oproti roku 2003, kdy se začala sledovat statistika obnovitelných zdrojů, vzrostlo vyrobené množství energie z OZE o 166,9 %, oproti roku 2009 činila hodnota nárůstu výroby energie z OZE 58,7 %.

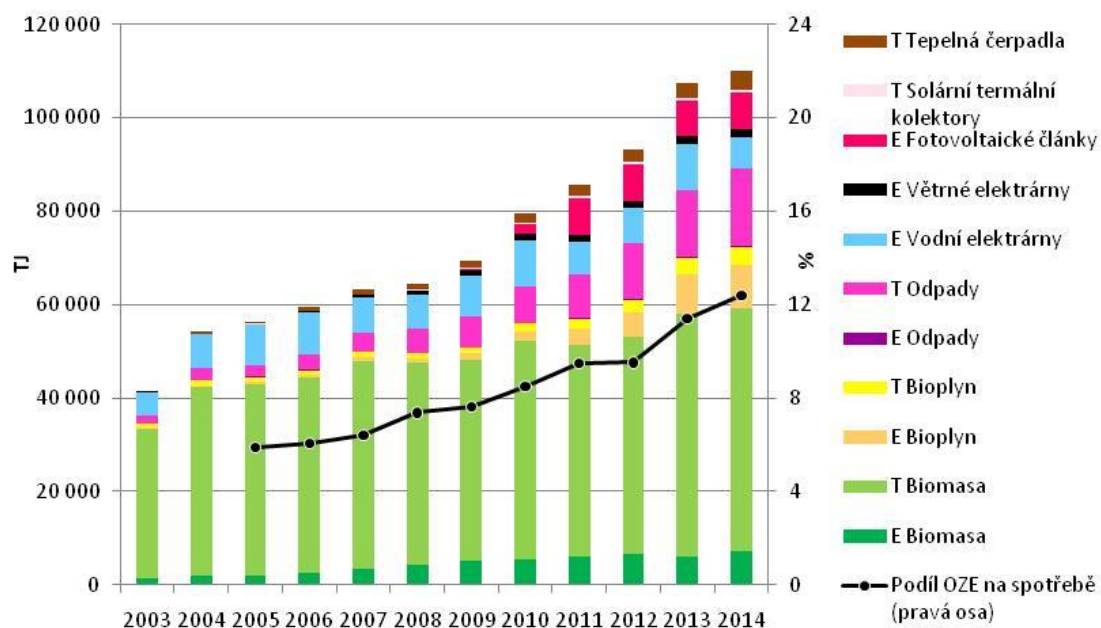
Při podrobnějším vyhodnocování je vhodné rozdělit výrobu energie z OZE na výrobu elektřiny, která je následně dodávána do distribuční sítě, a na výrobu tepla, jež se využívá pro individuální vytápění budov (např. dřevo nebo energie z tepelných čerpadel pro vytápění rodinného domu), nebo je dodáváno do sítě centrálního vytápění (např. zbytkové teplo ze spaloven odpadu nebo z bioplynových stanic).

Struktura výroby elektřiny z OZE v ČR je relativně pestrá a poměr jednotlivých zdrojů energie je vyrovnaný (Graf 20). Tento stav nastal až od roku 2011, kdy došlo k podpoře OZE. V předcházejícím období tvořily jediný významnější obnovitelný zdroj v ČR vodní elektrárny, zatímco ostatní zdroje zaujímaly minimální podíl. V roce 2014 měl největší podíl na výrobě elektřiny z OZE bioplyn (28,0 % výroby elektřiny z OZE), následován fotovoltaikou (23,2 % výroby elektřiny z OZE) a biomasou (21,9 % výroby elektřiny z OZE). Dalším významným zdrojem v pořadí jsou vodní elektrárny (20,8 % výroby elektřiny z OZE). V mnohem menším měřítku pak vyrobily elektřinu větrné elektrárny (5,2 % výroby elektřiny z OZE), jejichž potenciál je v ČR omezen přírodními podmínkami. Nejmenší podíl zaujímá biologicky rozložitelná část tuhých komunálních odpadů (kategorie Odpady), a to 0,9 %. V roce 2014 bylo z OZE vyrobeno 9 170 GWh (= 33 012 TJ) elektřiny.

Výroba tepla z OZE dlouhodobě vzrůstá. Největší podíl je zajišťován prostřednictvím využití biomasy (81,5 % výroby tepla z OZE), kde je rozhodujícím faktorem spotřeba paliv v domácnostech, zejména otopového dřeva. Ostatní zdroje se na výrobě tepla podílejí mnohem menším podílem (tepelná čerpadla 6,4 % výroby tepla z OZE, bioplyn 6,0 %, odpady 5,1 %, solární termální kolektory 1,0 %).

SPŽP ČR převzala cíl vyplývající z evropské směrnice, tj. podíl OZE na hrubé konečné spotřebě energie 13 % do roku 2020. Hodnota tohoto podílu každoročně stoupá, v roce 2014 dosáhla 12,4 %.

Graf 20: Výroba elektřiny a tepla z OZE, podíl energie z OZE na spotřebě energie v ČR [TJ, %], 2003–2014

Poznámka: T = výroba tepla, E = výroba elektrické energie

Zdroj: MPO, Eurostat

Název indikátoru	2.3.2 Spotřeba energie z obnovitelných zdrojů energie v dopravě
Definice indikátoru	Indikátor zobrazuje podíl spotřeby energie z OZE v dopravě na celkové spotřebě energie v dopravě. Dále udává souhrnné údaje o produkci, dovozech, vývozech, zásobách a hrubé domácí spotřebě biopaliv v dopravě.
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Spotřeba obnovitelných zdrojů energie (OZE) v dopravě v ČR stoupla dle údajů aktualizovaného Národního akčního plánu⁹⁸ téměř z nulových hodnot v roce 2005 na 14,2 PJ v roce 2014, což představuje 5,4 % konečné spotřeby energie v dopravě v ČR (Graf 21).

Na celkové spotřebě OZE v dopravě se v roce 2014 nejvíce podílela biosložka nafty (FAME⁹⁹), a to 75,5 %, dále biosložka benzínu (zejména bioetanol) 19,8 % a elektřina z OZE 4,7 %.

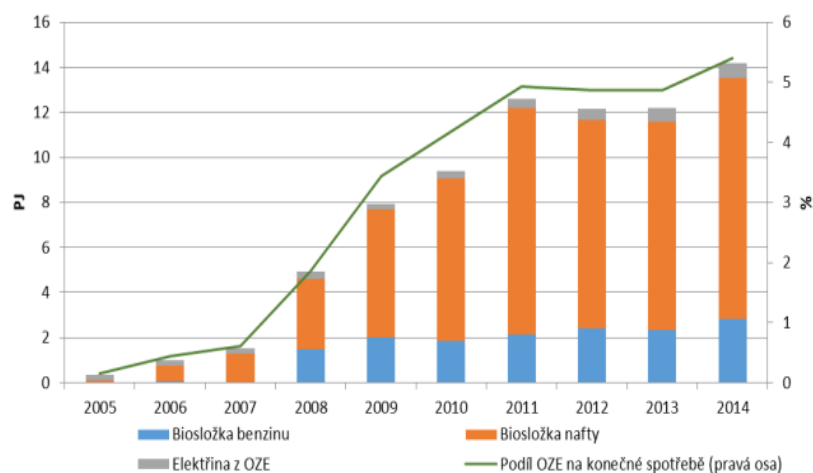
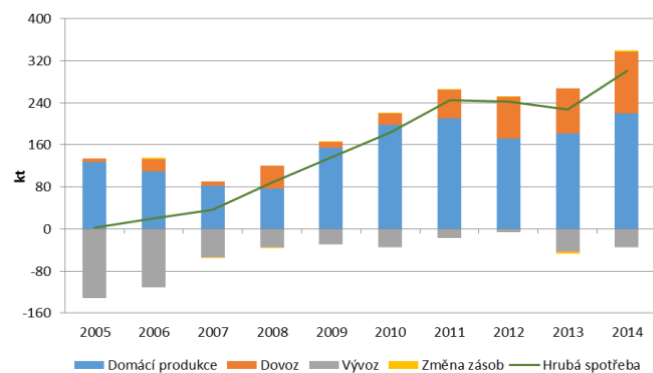
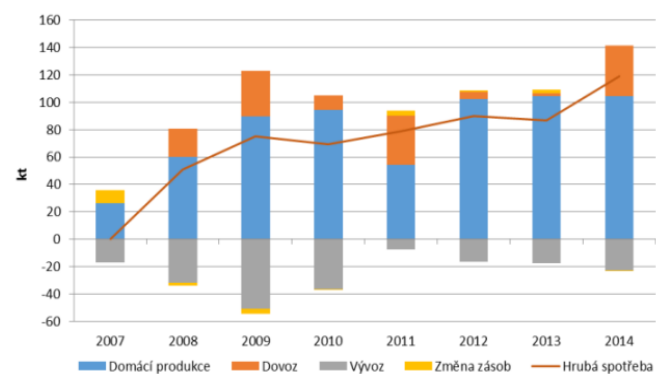
K růstu **spotřeby OZE** v dopravě docházelo v průběhu sledovaného období zejména v souvislosti s požadavky na zvyšování povinného obsahu biosložky¹⁰⁰ v benzínu a naftě. Spotřeba biopaliv s vyšším obsahem biosložky (např. E85, tj. benzin s 85% obsahem bioetanolu a B100, tj. čisté FAME) byla po roce 2008 podpořena daňovým zvýhodněním biopaliv formou slevy na spotřební dani. Přechodná stagnace spotřeby OZE v dopravě byla v letech 2012–2013 způsobena vývojem spotřeby pohonných hmot a tím i spotřeby přimíchávaných biosložek, nadále však rostla spotřeba speciálních paliv s vysokým obsahem biosložky s výjimkou paliva B30 (nafta s 30% obsahem FAME). V roce 2014 došlo v meziročním srovnání k opětovnému růstu spotřeby OZE v dopravě, a to o 16,3 %.

Spotřeba FAME v ČR stoupla od roku 2005 téměř stonásobně, v období 2009–2014 o 121,6 %, v roce 2014 meziročně o 31,7 % na 300,4 tis. t (Graf 22). Produkce FAME v ČR stoupla v období 2009–2014 o 41,6 % na 219,3 tis. t. Kvůli pokrytí rostoucí domácí spotřeby stoupaly ve sledovaném období dovozy FAME, vývozy FAME neměly zřetelný trend a kolísaly dle aktuálního vývoje zásob. Spotřeba **bioetanolu** (Graf 23) vzrostla v období 2009–2014 o 58,9 %, mezi roky 2013 a 2014 o výrazných 37,7 % na 119,0 tis. t. Produkce bioetanolu v ČR narostla ve sledovaném období o 16,2 % na 104,1 tis. t, dovozy a vývozy bioetanolu kolísaly a tvořily bilanční položku k pokrytí domácí spotřeby. **Spotřeba elektřiny z OZE** v dopravě byla v roce 2009 téměř nulová, ale v následujícím období mírně stoupala. V roce 2014 se meziročně zvýšila o 11,7 % na 0,7 PJ.

⁹⁸ Národní akční plán České republiky pro energii z obnovitelných zdrojů (NAP OZE).

⁹⁹ Fatty Acid Methyl Ester (FAME) = metylestery mastných kyselin. Pro metylestery získané z řepkového oleje (v ČR téměř 100 % spotřeby FAME) se používá zkratka MEŘO.

¹⁰⁰ Legislativně stanovený minimální obsah biosložky v benzínu je aktuálně 4,1 % obj., v naftě 6,0 % obj. Mezi biosložky benzínu se započítává kromě bioetanolu i ETBE (Etyl Tert-Butyl Ether) získaný z bioetanolu, který je používán pro zvýšení oktanového čísla.

Graf 21: Spotřeba energie z OZE v dopravě v ČR [PJ, %], 2005–2014**Graf 22: Spotřeba FAME v dopravě v ČR [tis. t], 2005–2014****Graf 23: Spotřeba bioetanolu v dopravě v ČR [tis. t], 2007–2014**

Zdroj: MPO

Název indikátoru	3.1.1 Využití území
Definice indikátoru	<i>Indikátor je zaměřen na sledování vývoje způsobů využívání krajiny s využitím nejmodernějších metod sledování a vyhodnocování. Jsou hodnoceny zejména kategorie: zastavěná území, zemědělská půda, lesy a polopřírodní území a mokřady a vodní plochy.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Z důvodu široké definice indikátoru vztahující se ke kategoriím využití území i krajinného pokryvu z pohledu aktuálního stavu i dynamiky vývoje byly při vyhodnocení využity 3 datové sady založené na odlišných metodikách sledování a sběru dat. Tyto datové sady proto není možné navzájem porovnávat, neboť se navzájem nedoplňují, ale je třeba je interpretovat odděleně s důrazem na různé aspekty, které je možné jejich prostřednictvím vyhodnotit.

Charakter krajiny a způsob využití území v ČR je určován přírodními podmínkami, zejména morfologií reliéfu a klimatickými poměry, a dále mírou antropogenních zátěží, které jsou největší v městských aglomeracích a v intenzivně obhospodařovaných zemědělských oblastech.

Dle dat katastru nemovitostí (KN) zaujímala v roce 2014 zemědělská půda 53,4 % území ČR (Graf 24), z čehož orná půda tvoří 70,7 % a trvalé travní porosty 23,7 %. Lesnatost ČR je na úrovni evropského průměru – lesy pokrývají 33,8 % území ČR, zastavěné a ostatní plochy pak 10,7 %.

Vývoj využití území v ČR po roce 2000 se vyznačuje z environmentálního pohledu pozitivním poklesem výměry orné půdy, v období 2000–2014 se jednalo o 103,4 tis. ha, tj. 3,4 %, z toho v období 2009–2014 o 1,3 % (Graf 25). Zejména na úkor orné půdy dochází, za významného přispění dotační politiky státu poskytované v rámci agroenvironmentálních opatření, k rozšiřování trvalých travních porostů, jejichž plocha v období 2000–2014 narostla o 36,2 tis. ha, tj. 3,8 % (v období 2009–2014 o 1,5 %). Z dalších kategorií zemědělské půdy zaznamenala výrazný růst plocha vinic (o 25,9 % v období 2000–2014), a mírný růst plocha ovocných sadů (o 1,6 %), naopak klesla plocha zahrad (o 6,3 %) a chmelnic (o 8,5 %). Celková výměra zemědělské půdy klesá, v období 2000–2014 pokles činil 64,3 tis. ha, tj. 1,5 %. K úbytku zemědělské půdy dochází v důsledku růstu urbanizovaných území a také lesních pozemků a vodních ploch. Rozsah zastavěných ploch se zvýšil v období 2000–2014 o 1,7 tis. ha (1,3 %), z toho cca 1,1 tis. ha území bylo zástavbou zabráno v období 2009–2014, trend zastavování území tak stoupá. Ostatní plochy, mezi které patří i dopravní infrastruktura, se v období 2000–2014 rozšířily o 28,3 tis. ha (4,2 %), v období 2009–2014 o 1,3 %.

Dle dat **veřejného registru půdy LPIS** bylo v roce 2014 zemědělsky využíváno 45,1 % území ČR, což je o 661,3 tis. ha méně (15,7 %), než činí rozloha zemědělského půdního fondu evidovaná v KN. Orná půda tvořila 70,4 % zemědělské půdy registrované v LPIS, trvalé travní porosty 28,0 %. Nižší výměra zemědělské půdy v LPIS oproti KN je dána tím, že LPIS eviduje jen reálně využívanou zemědělskou půdu, na kterou hospodařící subjekty požadují dotace, zatímco KN reflektuje pouze stav v evidenci pozemků, nikoliv reálné využití území. V období 2005–2014 se celková výměra evidované zemědělské půdy v LPIS na rozdíl od údajů KN zvýšila o 39,8 tis. ha, tj. o 1,1 %, a to zejména v důsledku růstu evidovaných ploch trvalých travních porostů o 133,4 tis. ha (15,5 %), při poklesu výměry evidované orné půdy o 105,4 tis. ha, tj. o 4,0 %.

V **krajinném krytu ČR** mají dle dat KVES¹⁰¹ největší podíl na celkovém území zemědělské ekosystémy (47,7 %, Graf 26), v rámci kterých zaujímá orná půda 65,5 % (31,2 % území ČR), hospodářské louky 33,3 % a trvalé kultury 1,2 % celkové rozlohy zemědělských ekosystémů. Lesní ekosystémy pokrývají 37,1 % území ČR, z toho přírodní a přírodě blízké lesy 9,8 % území ČR. Mezi další přírodě blízké

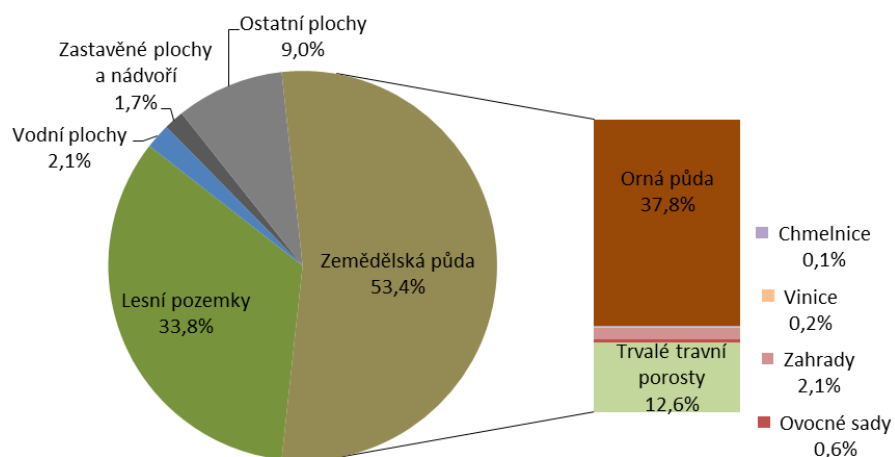
¹⁰¹ Konsolidovaná vrstva ekosystémů © CzechGlobe © AOPK ČR 2013, s využitím vlastních dat a dat ZABAGED (© ČÚZK 2012), Corine Land Cover 2006 (© EEA 2006), Urban Atlas 2006 (© EEA 2006), DIBAVOD (© VÚV TGM 2012, ČÚZK).

ekosystémy, jejichž celková rozloha je 1 229,8 tis. ha (15,6 % území ČR) dále patří přírodě blízké travinné biotopy, přirozené křoviny a kosodřevina a vodní toky přírodě blízké. Významnou funkci pro retenci vody v krajině a zachování biodiverzity mají mokřadní ekosystémy s celkovou plochou 31,2 tis. ha, tj. 0,4 % území ČR. Tento typ ekosystémů se vyskytuje jak v údolních nivách, tak i v hřebenových oblastech hor v podobě rašelinišť a pramenišť. Urbánní systémy zauímají celkem 8,0 % území ČR. Více než polovinu plochy urbánních systémů tvoří souvislá a nesouvislá městská zástavba, dále se jedná o dopravní síť, průmyslové a obchodní jednotky a další umělé plochy. Celkově je 82,0 % území ČR antropogenně značně využíváno (zemědělství, lesnictví, sídla).

Vývoj využití území v ČR významně ovlivňuje ekologickou stabilitu krajiny, tj. schopnost krajiny vyrovnávat změny způsobené vnějšími činiteli a zachovávat své přirozené vlastnosti a funkce. V současné době není v ČR k dispozici vhodný indikátor hodnotící ekologickou stabilitu krajiny. Dle dat evidence pozemků v KN lze stanovit tzv. koeficient ekologické stability (KES¹⁰²), který je vyjádřen podílem ekologicky stabilních k plochám ekologicky nestabilním v daném území, přičemž metodika výpočtu využívá třídění dle evidovaného druhu pozemku a KES tak nevypovídá o reálném stavu krajiny. K účelu hodnocení ekologické stability krajiny je v omezené míře možné využít vrstvu mapování biotopů (VMB), jež poskytuje celoplošné informace o výskytu a stavu přírodních biotopů na území ČR s pravidelnou aktualizací. Přírodní biotopy mají ze všech kategorií krajinného pokryvu nejvyšší ekologickou stabilitu a jejich podíl na celkové ploše území má proto o ekologické stabilitě velkou vypovídací hodnotu. Územní rozdíly v zastoupení přírodních biotopů v ČR lze sledovat podle **podílu přírodních biotopů** na celkové rozloze jednotlivých obcí. Dle VMB lze území ČR rozlišit dle podílu přírodních biotopů na celkové rozloze obcí na obce s podílem přírodních biotopů do 10 % (3 434 obcí), s podílem 10 % až 20 % (1 406 obcí, tj. 1 962,7 tis. ha), s podílem 20–30 % (660 obcí, tj. 1 075,1 tis. ha), s podílem 30–50 % (562 obcí, tj. 1 042,8 tis. ha) a s podílem přírodních biotopů nad 50 % (190 obcí, tj. 408,1 tis. ha). Podíl ploch přírodních biotopů ku plochám ostatním závisí na více faktorech. Velký vliv mají geomorfologické podmínky. Vysoký podíl přírodních biotopů se proto nachází např. v horských pohraničních oblastech ČR, přičemž nejvyšší je na území obcí Modrava (Šumava), Přebuz (Krušné hory) a Horská Kvilda (Šumava) – Obr. 13. Z podobných důvodů lze nalézt vysoký podíl přírodních biotopů také v dalších územích, kde přírodní, případně společenské podmínky komplikovaly hospodaření – např. v Hostýnských vrších, Chříbech nebo ve vojenských újezdech Hradiště či Březina. Nízký podíl přírodních biotopů je naopak v nížinných částech České tabule, na velké části Českomoravské vrchoviny, v Ostravské pánvi, v Hornomoravském a Dyjsko-svrateckém úvalu a v západních Čechách v okolí Plzně, Stříbra a Rokycan. Požadavky lidské společnosti na podobu i využití krajiny se liší dle oblasti, a tudíž podíl přírodních biotopů bude v jednotlivých krajích různý. Stávající znalosti neumožňují stanovit, jaký podíl přírodních biotopů je pro zachování ekologické stability krajiny nutný. V každé krajině by však měla být zajištěna alespoň základní ekologická stabilita, přičemž u velkých a souvislých území s podílem přírodních biotopů pod 10 % lze předpokládat, že tento požadavek zde splněn není.

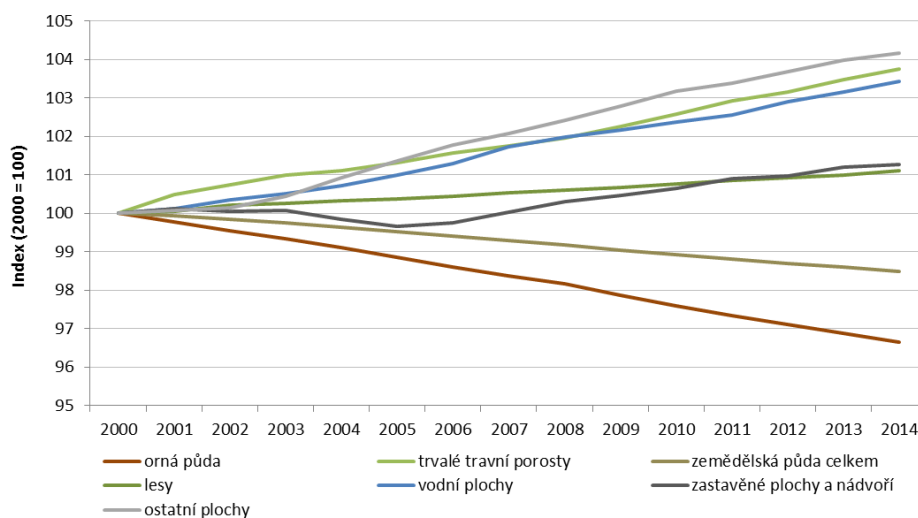
¹⁰² Míchal I. a kol (1985): *Ekologický generel ČSR, Terplan Praha a GgÚ ČSAV Brno.*

Graf 24: Využití území v ČR [%], 2014

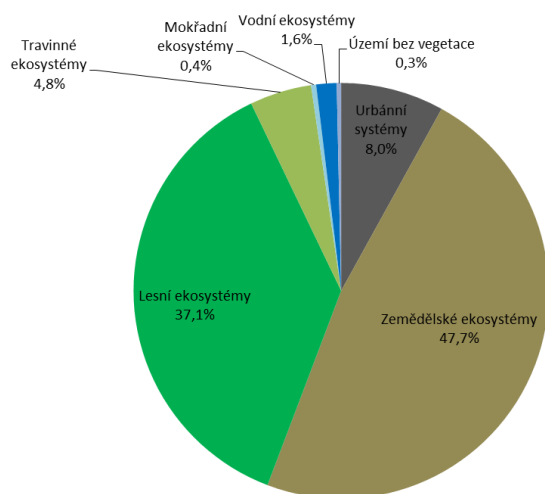
Zdroj: ČÚZK (KN)

Graf 25: Vývoj vybraných kategorií využití území v ČR [index, 2000 = 100], 2000–2014

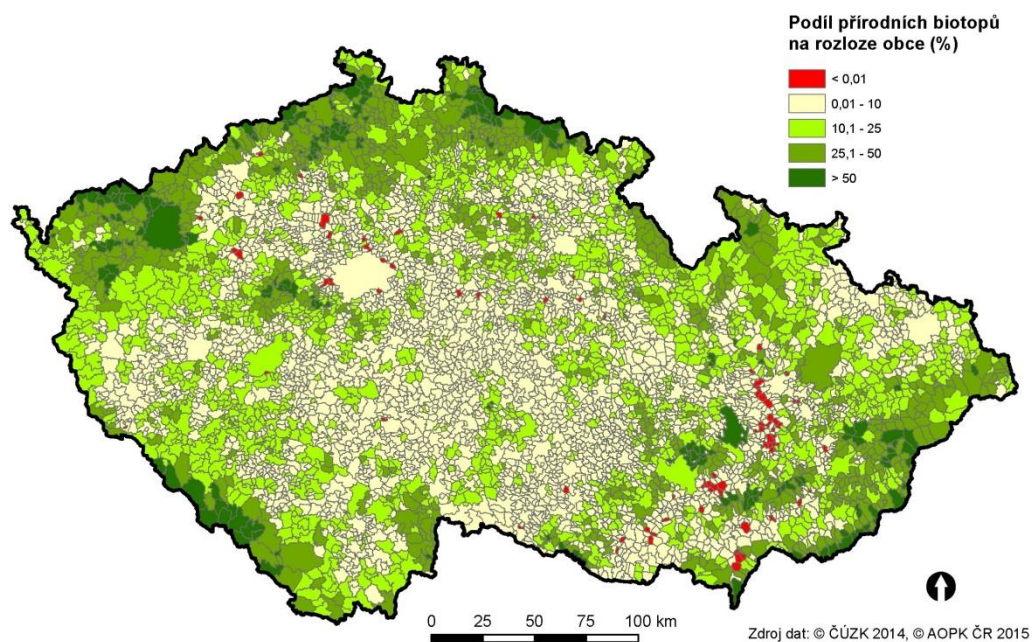
Zdroj: ČÚZK (KN)

Graf 26: Krajinový pokryv ČR dle Konsolidované vrstvy ekosystémů [%], 2013

Zdroj: CzechGlobe, AOPK ČR, 2015

Obr. 13: Podíl přírodních biotopů na rozloze obce [%], 2015

Zdroj: AOPK ČR

Název indikátoru	3.1.3 Fragmentace krajiny
Definice indikátoru	<i>Indikátor bude obsahovat informace týkající se fragmentace krajiny dopravou a fragmentace říčních systémů. Fragmentace krajiny dopravní infrastrukturou je hodnocena dle metodiky UAT (UnfragmentedAreas by Traffic), v rámci které se vymezí území nefragmentované dopravou. Fragmentací toků se označují přehrazení toků příčnými překážkami, jako jsou např. jezy nebo přehradní nádrže. Dále budou doplněny informace týkající se údajů o provedených opatřeních vedoucích ke snížení fragmentace krajiny s rozlišením na opatření na dopravních stavbách a jiná opatření v krajině.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Během let 2000–2010¹⁰³ klesla **rozloha nefragmentované krajiny** z 54 tis. km² (68,6 % celkové rozlohy ČR) na 50 tis. km² v roce 2010 a pokrývala tak 63,4 % celkové rozlohy ČR (Obr. 14, Obr. 15). Rychlost poklesu se v posledních 5 hodnocených letech (2005–2010) oproti předchozímu pětiletému období (2000–2005, pokles celkem o 5,4 %) snížila na 2,4 %, přesto fragmentace krajiny dopravou v ČR nadále pokračuje a prognózy předpokládají, že podíl nefragmentované krajiny bude v roce 2040 dosahovat pouze 53 % území ČR.

Nejvyšší fragmentace krajiny je v rámci ČR zaznamenána v krajích Středočeském, Jihomoravském a Moravskoslezském (Obr. 14), které patří současně mezi kraje s nejvyšším úbytkem nefragmentovaných ploch za období 2005–2010 (Obr. 15). Vysoký nárůst fragmentace je způsoben územně nekompatním rozšiřováním zastavěných ploch v důsledku pokračující urbanizace území a rozvoje dopravní infrastruktury, zahrnující zejména výstavbu městských okruhů, rychlostních a dálničních komunikací. Naopak mezi kraje s nejvyšším počtem nefragmentovaných ploch se řadí Plzeňský kraj a Jihočeský kraj, kde je vlivem členitějšího reliéfu a větší plochy velkoplošných chráněných území nižší hustota osídlení, a tím i nižší potřeba dopravní obslužnosti.

Dopravní komunikace představují pro mnoho druhů živočichů významnou a mnohdy nepřekonatelnou překážku. Řešením je vhodná **výstavba migračních objektů**, tzv. podchodů (propustky, mosty) a nadchodů. Vzhledem k neexistující jednotné databázi však není možné rozsah a účinnost těchto opatření zhodnotit.

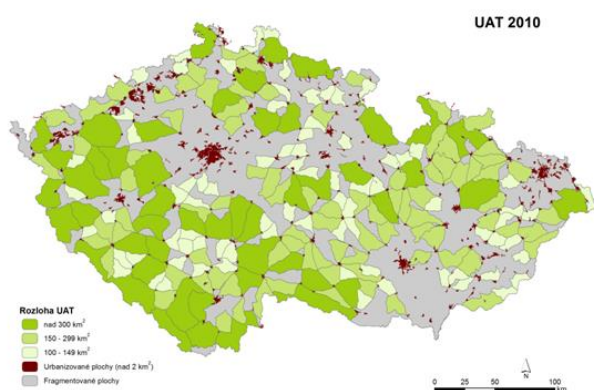
Vodní toky a jejich údolní nivy představují specifickou migrační trasu, na kterou jsou vázány různé druhy živočichů a rostlin. V ČR byl na základě rekonstrukce historických areálů doložen výskyt 12 druhů ryb, které migrují mezi mořským a říčním prostředím. Z nich jsou v současnosti na území ČR evidovány pouze 2 druhy, a to úhoř říční (*Anguilla anguilla*) a losos obecný (*Salmo salar*). Na vodních tocích různého řádu na území ČR je vybudováno více než 6 600 příčných objektů vyšších než 1 m a vodní nádrže větší než 50 ha. Dalšími vlivy, které fragmentaci vodních toků způsobují, jsou vzdutí a akumulace vod, úpravy vodních toků (protipovodňová opatření), odběry vod a znečištění. Na významných vodních tocích, které mají ve správě s.p. Povodí, bylo v roce 2014 evidováno celkem 843 jezů, z toho 196 ve správě s.p. Povodí Labe, 343 ve správě s.p. Povodí Vltavy, 43 ve správě s.p. Povodí Ohře, 179 ve správě s.p. Povodí Moravy a 82 ve správě s.p. Povodí Odry.

Z důvodu zachování a posílení populací vázaných na potřebu migrace a z důvodu naplňování mezinárodních dohod, implementovaných v **Koncepci zprůchodňování říční sítě ČR**, jsou stanoveny priority zprůchodnění říční sítě s ohledem na regionální a národní prioritní úseky vodních toků. Dle Národního plánu Povodí Dunaje se u toků v Povodí Dunaje v období 2009–2015 nepodařilo realizovat ani jedno z 5 navržených opatření u nadregionálních prioritních biokoridorů, současně se nepodařilo zprůchodnit ani jednu příčnou překážku v rámci národních prioritních úseků vodních toků. Dle

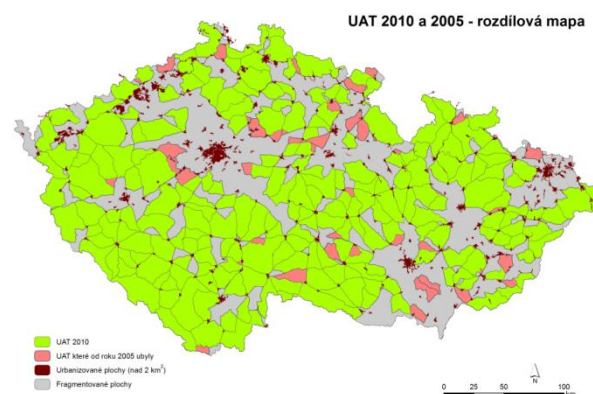
¹⁰³ Vyhodnocení pro období do roku 2015 není v době zpracování průběžného vyhodnocení indikátoru k dispozici.

Národního plánu Povodí Odry se u toků Povodí Odry nepodařilo realizovat ani jedno z 6 navržených opatření v rámci nadregionálních prioritních biokoridorů, nicméně dvě se podařilo zahájit (jedná se o realizaci rybích přechodů). V případě realizace zprůchodnění 3 příčných překážek v rámci národních prioritních úseků vodních toků Povodí Odry nebylo realizováno ani jedno opatření. Dle Národního plánu Povodí Labe bylo u toků Povodí Labe navrženo k realizaci celkem 38 opatření nadregionálních prioritních biokoridorů, přičemž se podařilo realizovat 8 opatření a další se podařilo zahájit. V rámci národních priorit v Povodí Labe se podařilo zprůchodnit 3 profily z 6 navržených. K výraznému zpoždění realizace dochází zejména z důvodu majetkoprávních, ekonomických a legislativních.

Obr. 14: Fragmentace krajiny dopravou v ČR, 2010

Obr. 15: Vývoj fragmentace krajiny dopravou v ČR mezi roky 2005–2010

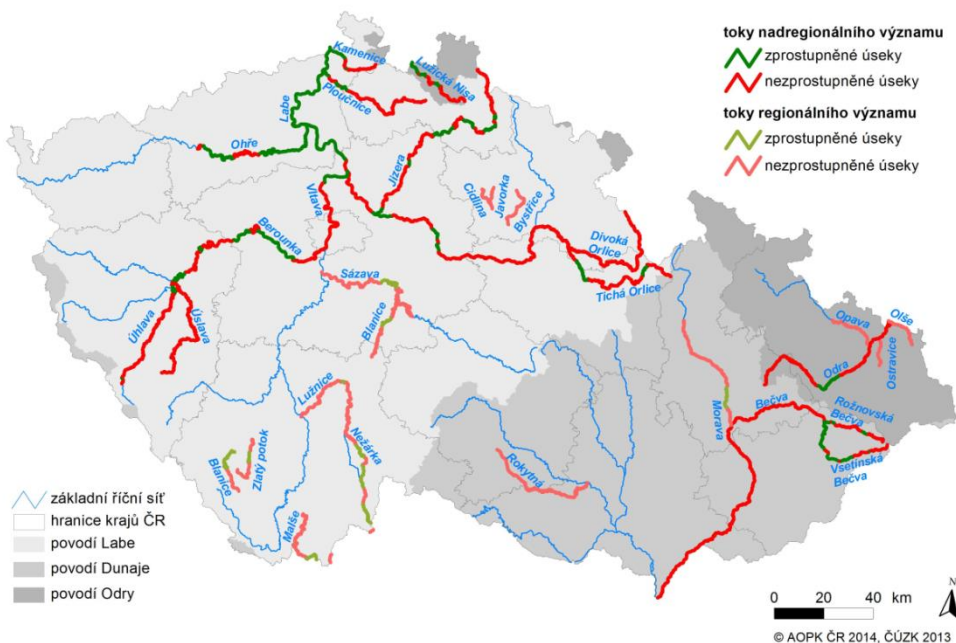

Hodnoceno pomocí polygonů UAT. UAT (Unfragmented Areas by Traffic) je metoda stanovení tzv. oblastí nefragmentovaných dopravou, tzn. oblastí, které jsou ohraničeny silnicemi s vyšší intenzitou dopravy než je 1 000 vozidel za 24 h nebo více kolejnými železnicemi a které mají rozlohu území větší než 100 km².

Zdroj: Evernia

Obr. 16: Aktuální stav migrační prostupnosti vymezených migračně významných vodních toků ČR, 2014

Aktuální stav migrační prostupnosti na území ČR

Zdroj: AOPK ČR

Název indikátoru	3.1.4 Realizace Agroenvironmentálních programů
Definice indikátoru	<i>Indikátor se zabývá vyhodnocením poskytování finančních prostředků v rámci Agroenvironmentálních programů spadajících do gesce MZe, nicméně majících velký environmentální přínos. Bude vyhodnocen vývoj jednotlivých typů hospodaření (orná půda, trvalé travní porosty atd.), kde jsou Agroenvironmentální programy uplatňovány, o jaký dotační titul se jedná a jaký objem finančních prostředků byl vyčerpán.</i>
Zpracovatel	CENIA

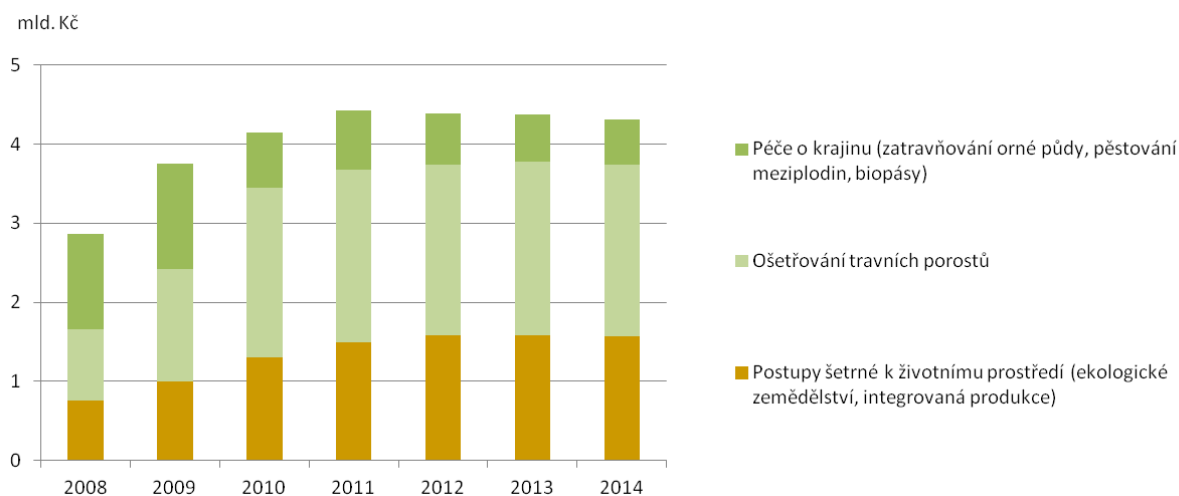
Vyhodnocení

Agroenvironmentální opatření (AEO) patří do skupiny opatření zaměřených na udržitelné využívání zemědělské půdy, která je součástí PRV 2007–2013, Osa II – Zlepšování životního prostředí a krajiny. Opatření má za úkol podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Dále podporuje zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržbu krajiny. Všechna opatření jsou realizována v podobě pětiletých závazků. Cíle opatření představují integraci agroenvironmentálních postupů v zemědělství, trvale udržitelného využití zemědělské půdy a zlepšení životního prostředí a krajiny. AEO se dělí na tři podopatření: „Postupy šetrné k životnímu prostředí“ zahrnující dva tituly („Ekologické zemědělství“ a „Integrovaná produkce“), „Ošetřování travních porostů“ a „Péče o krajinu“ zahrnující 3 tituly („Zatravňování orné půdy“, „Pěstování mezplodin“ a „Biopásy“). Žadatelem o dotaci je fyzická nebo právnická osoba obhospodařující zemědělskou půdu, která je na ni vedena v LPIS, a to v případě, že je žadatel zařazen do příslušného AEO. Žádost o dotaci je součástí tzv. „Jednotné žádosti“ podávané zemědělci na Státní zemědělský intervenční fond. Podmínky AEO byly od roku 2007 do roku 2014 stanoveny v programovém dokumentu Programu rozvoje venkova na období 2007–2013 a v nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů. Podmínky opatření navázaly na předcházející Horizontální plán rozvoje venkova ČR na období 2004–2006 (HRDP), v rámci něhož byla část dotací vyplácena až do roku 2012.

Od roku 2015 bylo spuštěno nové programové období Programu rozvoje venkova na období 2014–2020. V rámci tohoto programového období jsou v PRV implementována „**Agroenvironmentálně-klimatická opatření**“ (AEKO), prováděná na národní úrovni prostřednictvím nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření, a dále opatření „Ekologické zemědělství“, prováděné na národní úrovni prostřednictvím nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství. Tato dvě opatření navazují na dřívější AEO v PRV 2007–2013.

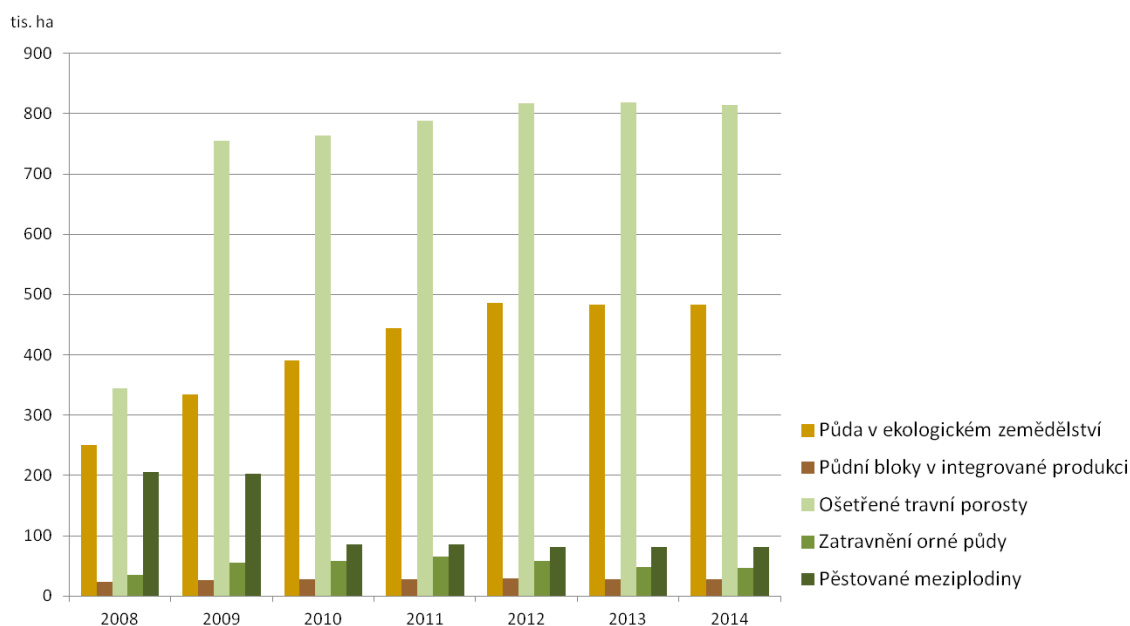
V rámci AEO docházelo v letech 2008–2011 k nárůstu celkového objemu vyplacených finančních prostředků (Graf 27). Od roku 2011 byl uzavřen vstup nových žadatelů do opatření, a to vzhledem k blížícímu se konci programového období a naplnění absorpční kapacity dotačních titulů. V roce 2012 a 2013 byly přijímány pouze žádosti o zařazení do titulu „Zatravňování orné půdy“. Z tohoto důvodu se růst vyplacených finančních prostředků zastavil. Celkový objem vyplacených finančních prostředků v rámci AEO v roce 2014 v ČR činil 4,31 mld. Kč. Ukončení vstupu nových žadatelů do PRV od roku 2011 a uplynutí pětiletého období trvání závazků od vstupu jednotlivých žadatelů do dotačního programu se projevilo i ve vývoji výměry půdy v jednotlivých titulech spadající do agroenvironmentálních podopatření (Graf 28).

Nastavení AEO výrazně motivuje hospodařící subjekty k plnění agroenvironmentální funkce obhospodařováním trvalých travních porostů, a to především pomocí podopatření „Ošetřování trvalých travních porostů“ a titulů „Ekologické zemědělství“ a „Zatravňování orné půdy“.

Graf 27: Vyplacené finanční prostředky v rámci jednotlivých podopatření AEO v ČR [mld. Kč], 2008–2014

Jedná se o vyplacené finanční prostředky z PRV 2007–2013, do roku 2012 včetně dobíhajícího HRDP 2004–2006.

Zdroj: MZe

Graf 28: Výměra půdy v rámci jednotlivých titulů AEO v ČR [tis. ha], 2008–2014

Jedná se o výměry půdy v rámci jednotlivých dotačních titulů PRV 2007–2013, do roku 2012 včetně dobíhajícího HRDP 2004–2006.

Výměra biopásů, do kterých v rámci HRDP spadaly navíc travnaté pásy a ochranné pásy jeskyní, není uvedena z důvodu nízké výměry ve srovnání s ostatními tituly.

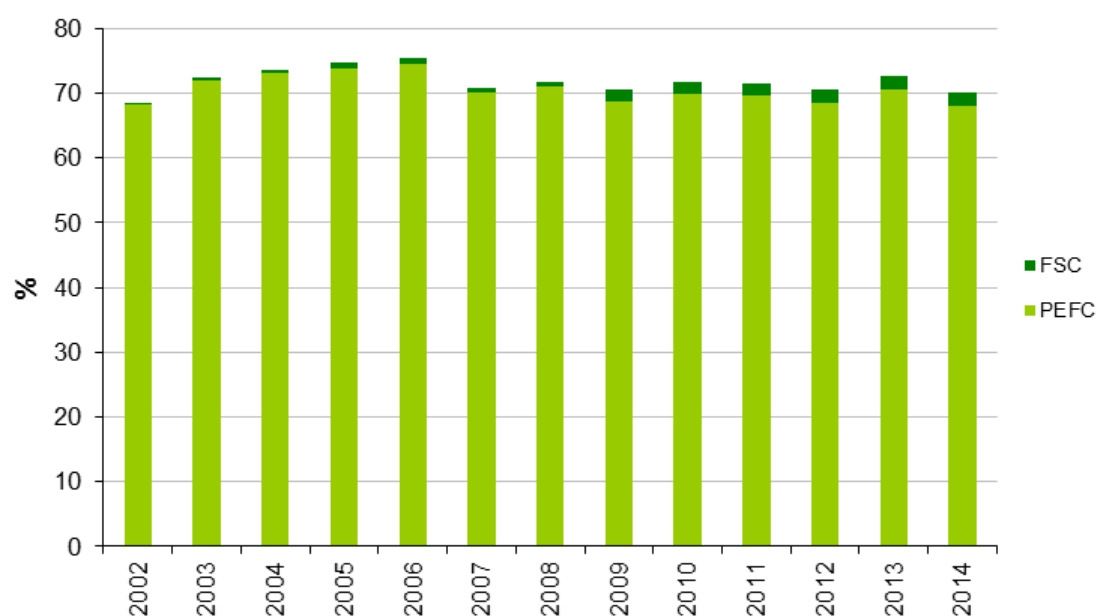
Zdroj: MZe

Název indikátoru	3.1.5 Podíly lesů s certifikací PEFC a FSC
Definice indikátoru	<i>Indikátor vyhodnocuje podíl lesů obhospodařovaných podle kritérií certifikace PEFC a FSC na celkové ploše lesů ČR (sledováno zvlášť pro každý certifikační systém). Certifikace lesů systémem PEFC a FSC je jedním z procesů v lesním hospodářství směřujícím k dosažení trvale udržitelného hospodaření v lesích v ČR a zároveň usiluje o zlepšení všech funkcí lesů ve prospěch životního prostředí člověka. Vlastník lesa prostřednictvím certifikátu deklaruje svůj závazek hospodařit podle předem daných kritérií.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Certifikace lesů systémem PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes) **a FSC** (Forest Stewardship Council) je jedním z procesů v lesním hospodářství směřujícím k dosažení trvale udržitelného hospodaření v lesích v ČR, který současně usiluje o zlepšení všech funkcí lesů ve prospěch životního prostředí. Vlastník lesa prostřednictvím certifikátu deklaruje svůj závazek hospodařit podle předem daných kritérií. Z hlediska mezinárodního uznávání jsou oba dva systémy považovány za rovnocenné. Plocha lesů certifikovaných podle zásad PEFC a FSC dosáhla maxima v roce 2006 (75,4 % z celkové plochy lesů ČR), v roce 2007 však poklesla a od tohoto roku se stabilně pohybuje kolem 70 % z celkové plochy lesů ČR. V roce 2014 bylo tímto způsobem obhospodařováno 70,0 % lesů (Graf 29). Certifikace lesů v ČR se rozvinula především po roce 2000, kdy kromě trvale udržitelného hospodaření v lesích bylo snahou informovat spotřebitele o původu a ekologických kvalitách dřeva. Důvodem poklesu udělených certifikátů v posledních letech je nutnost dodržování náročných standardů certifikace, a s tím spojené finanční požadavky. Z celkového počtu udělených certifikátů tvoří převážnou většinu certifikace PEFC, v roce 2014 to bylo 68,2 %. Plocha lesů certifikovaných náročnějším, ale environmentálně šetrnějším systémem FSC, je i nadále nízká (Graf 29). V roce 2014 se ve srovnání s předchozím obdobím prakticky nezměnila a představuje hodnotu 1,9 % z celkové plochy lesů ČR.

Graf 29: Vývoj podílu plochy lesů certifikovaných podle zásad PEFC a FSC na celkové ploše lesů v ČR [%], 2002–2014

Zdroj: FSC ČR, o.s., PEFC ČR

Název indikátoru	3.1.6 Množství odumřelé dřevní hmoty
Definice indikátoru	Indikátor vypovídá o množství odumřelé hmoty v lesích. Odumřelá dřevní hmota je dřevo, které je v lesních porostech ponecháno za účelem samovolného rozpadu.
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Množství odumřelé dřevní hmoty (resp. výskyt mrtvého dřeva) je množství hmoty, ponechané v lese k přirozenému rozpadu. Zahrnuje zbytky dřevní hmoty (nezpracované staré dříví, větve, souše, těžební zbytky, zlomy stromů atd.) s minimální tloušťkou 7 cm. Je vyjádřeno jako množství mrtvého dřeva s kůrou ($\text{m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$) v jednotlivých kategoriích lesa. Ponechávání odumřelého dřeva v lesích je jedním z cílů Národního lesnického programu a Programu 2000.

Množství odumřelé hmoty odpovídá funkcím jednotlivých kategorií lesa (Tab. 2). I přes širší interval spolehlivosti (intervalový odhad množství odumřelé dřevní hmoty) se nejvíce odumřelé dřevní hmoty nachází v lesích ochranných. Lesy ochranné se vyskytují na mimořádně nepříznivých stanovištích (sutě, kamenná moře, prudké svahy, strže, nestabilizované náplavy a písky, rašeliniště, odvaly a výsypky apod.). Jedná se často o vysokohorské lesy na exponovaných hřebenech, nebo lesy v klečovém lesním vegetačním stupni. Možnosti hospodaření v této kategorii lesa jsou proto velmi omezené. Podobná situace je i u lesů zvláštního určení, kde jsou mimoprodukční funkce lesa nadřazeny funkcím produkčním.

Odumřelá dřevní hmota má na lesní stanoviště pozitivní vliv, poskytuje substrát pro semenáčky dřevin, představuje biotop pro různé druhy organismů, zvyšuje počet a denzitu živočišných i rostlinných druhů. Množství odumřelé dřevní hmoty je přirozeně vyšší v krajích s vysokou lesnatostí a s vyšším podílem ochranných lesů (např. Zlínský, Olomoucký a Liberecký kraj). Bodový odhad množství odumřelé dřevní hmoty ve Zlínském kraji činil $5,4 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$ v hospodářských lesích, $59,4 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$ v ochranných lesích a $8,2 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$ v lesích zvláštního určení. Nejnižší množství (Obr. 17) bylo v Pardubickém kraji, který se vyznačuje nízkou lesnatostí (28,9 %) a velmi nízkým podílem ochranných lesů 8,4 % (průměr ČR 51,6 %). Množství odumřelé dřevní hmoty zde činilo $4,2 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$ v hospodářských lesích, $1,0 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$ v ochranných lesích a $6,7 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$ v lesích zvláštního určení. Bodový odhad množství odumřelé dřevní hmoty pro celou ČR činil $5,5 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$ v hospodářských lesích, $18,4 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$ v ochranných lesích a $9,0 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$ v lesích zvláštního určení.

Tab. 2: Množství odumřelé dřevní hmoty v kategoriích lesa v ČR [$\text{m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$], 2004¹⁰⁴

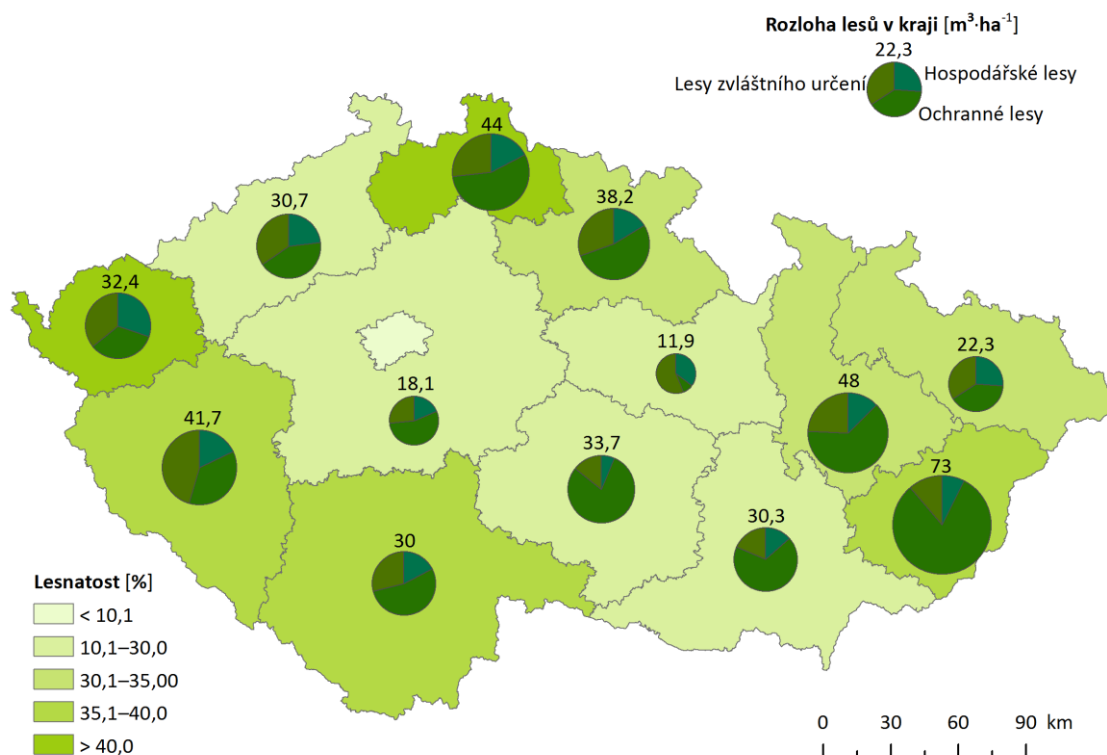
Kategorie	Bodový odhad	Dolní mez IS	Horní mez IS
Kategorie lesů hospodářských	5,5	5,2	5,8
Kategorie lesů ochranných	18,4	15,3	21,5
Kategorie lesů zvláštního určení	9,0	8,5	9,5
Všechny kategorie	6,8	6,5	7,1

IS – interval spolehlivosti

Zdroj: ÚHÚL

¹⁰⁴ Údaje z prvního cyklu NIL1 (národní inventarizace lesů), probíhajícího v letech 2000–2004. Cyklus NIL2 probíhá v letech 2011–2015.

Obr. 17: Množství odumřelé dřevní hmoty v kategoriích lesa a lesnatost v ČR, 2004

Zdroj: ÚHUL

Název indikátoru	3.2.1 Početnost původních ohrožených druhů v ČR
Definice indikátoru	Agregovaný indikátor vytvořený na základě dat z Červených seznamů, sestavitelný u každé skupiny, která byla hodnocena opakovaně. Kategorie Červených seznamů obecně zahrnují kategorii vymřelých druhů, několik stupňů ohroženosti (standardně tři: kriticky ohrožené, ohrožené a zranitelné) a doplňkové kategorie zahrnující druhy s nedostatkem údajů, popřípadě neohrožené. V ČR byly doposud zpracovány Červené seznamy cévnatých rostlin, mechorostů, hub, lišejníků, bezobratlých a obratlovců ¹⁰⁵ .
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Početnost druhů a míra jejich ohrožení je v různých časových intervalech vyhodnocována formou Červených seznamů pro jednotlivé skupiny organismů. Tato vědecká zhodnocení přiřazují všechny známé druhy vyskytující se konkrétním území (např. na úrovni celé ČR, ale existují i na nižší úrovni) do tří základních skupin: na druhy vymřelé (kategorie EX), druhy ohrožené (s podkategoriemi druhů kriticky ohrožených – CR, ohrožených – EN a zranitelných – VU) a druhy neohrožené (LC, zahrnující druhy blízko ohrožení – NT a druhy s chybějícími údaji – DD). V ČR byly doposud zpracovány Červené seznamy cévnatých rostlin (1979¹⁰⁶, 1995 – nepublikováno, 2000¹⁰⁷, 2012¹⁰⁸), mechorostů (2012¹⁰⁹), lišejníků (2010¹¹⁰), hub (makromycetů, 2006¹¹¹), bezobratlých (měkkýši, hmyz, pavoukovci, korýši a ostatní skupiny, 2005¹¹²) a obratlovců (obojživelníci, ptáci, savci, ryby a mihule, plazi, 2003¹¹³).

Z porovnání Červených seznamů zpracovaných v různých časových obdobích lze spočítat tzv. *red list index*, který, pokud je založen na pravidelné časové řadě údajů, resp. pravidelném vydávání aktuálních Červených seznamů, ukazuje na změny ve stavu ohrožení druhů v jednotlivých taxonomických skupinách. V ČR dosud neexistovaly dostatečné **časové řady** pro kvalitní srovnání změn ve skupinách organismů. Opakovaně byly hodnoceny pouze vybrané skupiny obratlovců, cévnaté rostliny a měkkýši. V roce 2016 a 2017 budou AOPK ČR vydány aktualizované Červené seznamy pro všechny skupiny organismů. Tyto seznamy pak mohou být prvním krokem k systematickému využití tohoto indexu potřebného pro hodnocení stavu druhového bohatství naší flóry a fauny.

Příkladem konkrétních výsledků je **porovnání míry ohrožení cévnatých rostlin** mezi lety 1979 a 2012 dle jejich Červených seznamů (Graf 30). Při sledování vývoje počtu jednotlivých kategorií ohrožení u cévnatých rostlin v čase je evidován nárůst podílu ohrožených a zranitelných taxonů. Od hodnocení v roce 2000 se stav poznání značně posunul, díky intenzivnímu terénnímu výzkumu, který poskytl velké množství údajů o chráněných a ohrožených druzích. Aktuální Červený seznam cévnatých rostlin z roku 2012 zahrnuje celkem 1 720 taxonů, z čehož je 156 taxonů v kategorii vyhynulých, vymizelých a nezvěstných, 471 v kategorii kriticky ohrožených, 357 v kategorii silně ohrožených, 356 v kategorii ohrožených. Od roku 1979 se trvale zvyšoval celkový počet taxonů z 1 190, přes 1 627 v roce 2000, na 1 720 v roce 2012 a nárůst počtu taxonů byl zaznamenán ve většině kategorií. Mezi příčiny zvyšující se míry ohrožení i množství rostlinných druhů v Červených seznamech patří například rostoucí antropický tlak (ten vede k zařazení většího množství taxonů do ohroženějších kategorií),

¹⁰⁵ Vyhodnocení indikátoru neodpovídá z důvodu nedostupnosti datových podkladů uvedené definici indikátoru dle aktuální verze SPŽP ČR 2012–2020. Doposud nebyly vydány aktuální Červené seznamy živočichů, u rostlin byl vydán již třetí seznam v roce 2012.

¹⁰⁶ Čeřovský J., Holub J. & Procházka F. (1979): Červený seznam flóry ČSR. – Památ. a Přír., 1979: 361–378.

¹⁰⁷ Holub J. & Procházka F. (2000): Red List of vascular plants of the Czech Republic – 2000. – Preslia 72:187–230.

¹⁰⁸ Procházka, F. (ed.) (2001): Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2000). Příroda, Praha, 18:1–166

¹⁰⁹ Grulich, V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. Preslia 84: 631–645

¹¹⁰ Kučera J., Váňa J., Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: update of the checklist and Red List and a brief analysis. Preslia 84: 813–850.

¹¹¹ Liška J., Palice Z. (2010): Červený seznam lišejníků České republiky (verze 1.1). Příroda 29: 3–66.

¹¹² Holec J. et al. (2006): Červený seznam hub (makromycetů) České republiky. Příroda 24: 1–282.

¹¹³ Farkač J., Král D. & Škorpík M. (eds.) (2005): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. AOPK ČR, Praha. 760 pp.

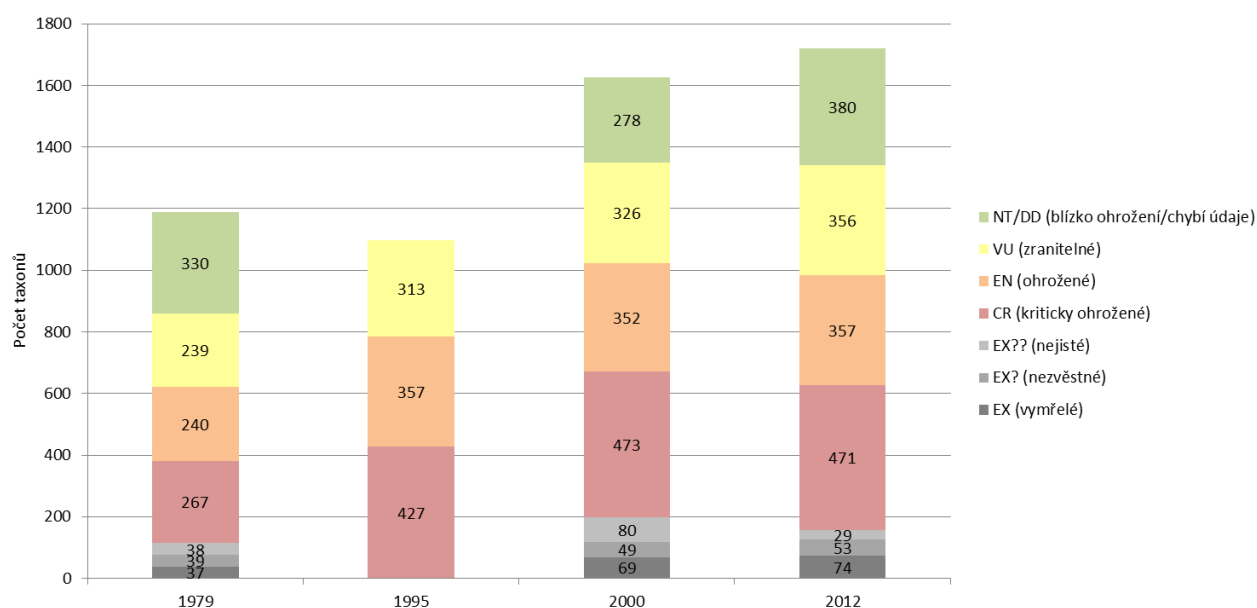
¹¹⁴ Plesník J., Hanzal V. & Brejšková L. (eds.) (2003): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. Příroda, Praha, 22: 1–184.

prohlubující se znalost taxonomie (s rozvojem genetických metod se objevují i nově definují nové taxony), či zlepšující se znalosti o ekologii a rozšíření jednotlivých druhů naší flóry (objektivnější klasifikace ohrožení). Rovněž byly znovu nalezeny taxony, které byly považovány za nezvěstné, nebo vyhynulé (23 případů, např. míčovka kulonosná, pochybek největší, puchýrník sudetský, atd.).

Obecně stávající Červené seznamy ukazují na trend, že **čím méně je skupina početná, tím vyšší je u ní podíl vymřelých a ohrožených taxonů**. V české fauně toto tvrzení podporuje míra ohrožení skupin obojživelníků, plazů, ptáků, mihulí a ryb (Graf 31). Jako nejméně ohrožená v ČR se zde jeví skupina hub, což však může poukazovat pouze na velkou neprozkoumanost této skupiny.

Přesto, že je kladen stále větší důraz na ochranu životního prostředí (společná zemědělská politika, snižování znečištění, změna hospodaření po roce 1989 atd.), lze pozorovat při sledování vývoje jednotlivých skupin organismů v čase trend nárůstu podílu ohrožených taxonů vůči druhům neohroženým (Graf 32). Výjimkou je skupina savců, která vykazuje zlepšení stavu, a to díky přirozenému, nebo řízenému návratu druhů, které byly v rámci ČR považovány za vymřelé (bobr, vydra, některé druhy šelem a netopýrů), ale i díky dlouhodobému zájmu společnosti o tuto skupinu živočichů. Vysoký podíl vymřelých a ohrožených taxonů ukazuje skupina cévnatých rostlin, u níž se výrazně projevuje vysoká prozkoumanost skupiny (nízký podíl v kategorii „neznámých“) a dlouhodobá snaha o doplnění informací o výskytu a míře ohrožení jednotlivých taxonů.

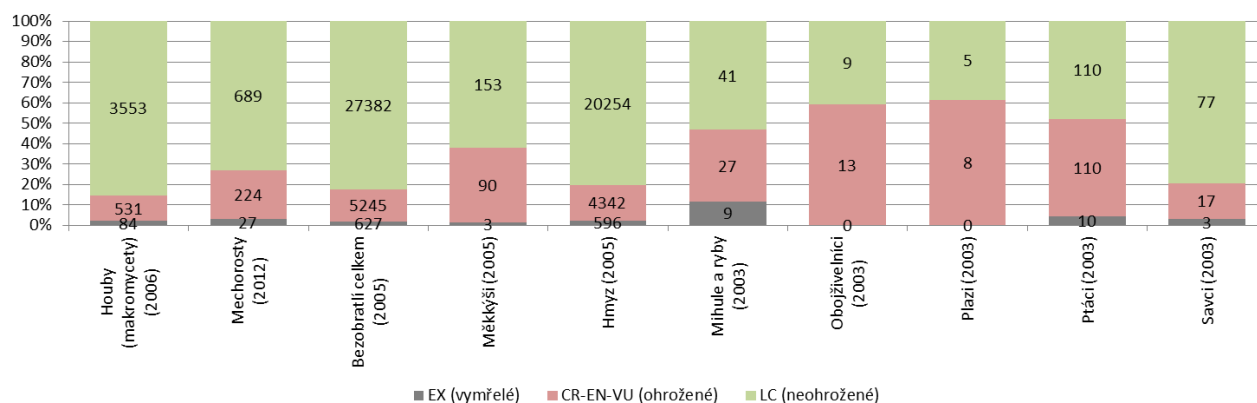
Graf 30: Porovnání míry ohrožení cévnatých rostlin dle jejich zařazení do kategorií Červených seznamů v ČR [počet], 1979, 1995, 2000, 2012

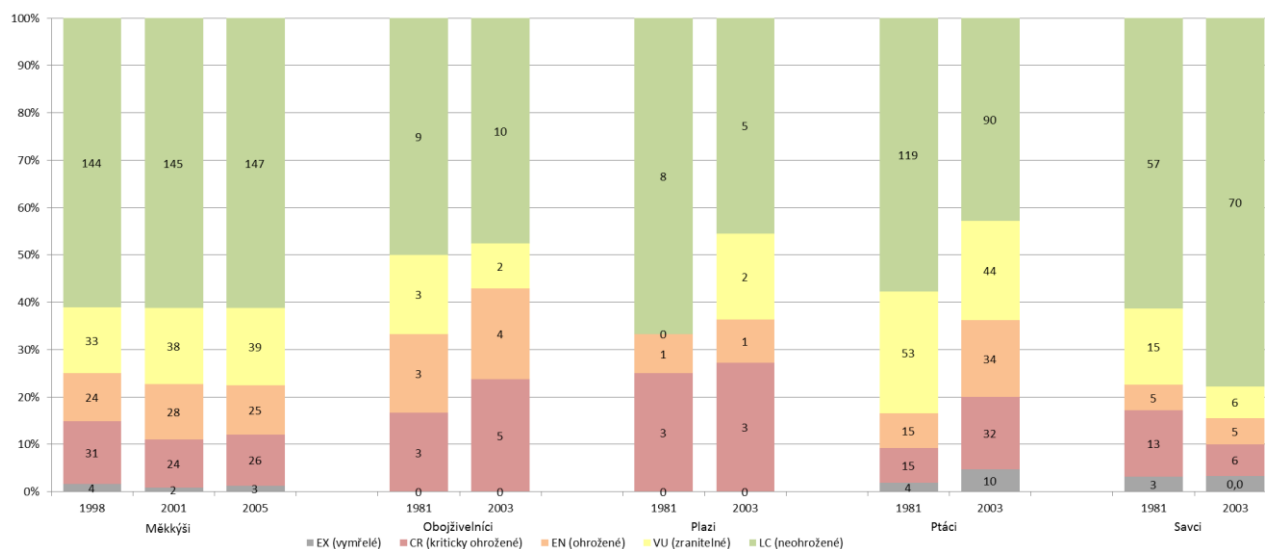
Pozn.: Hodnocení v roce 1995 nebylo publikováno.

Není zahrnuta kategorie LC (neohrožené druhy).

Zdroj: AOPK ČR, Červené seznamy

Graf 31: Míra ohrožení skupin organismů dle jejich Červených seznamů v rámci ČR [% , počet]

Zdroj: AOPK ČR, Červené seznamy

Graf 32: Vývoj zastoupení ohrožených druhů u vybraných skupin organismů v ČR [% , počet], 1998, 2001, 2005, resp. 1981 a 2003

Zdroj: AOPK ČR, Červené seznamy

Název indikátoru	3.2.2 Stav evropsky významných druhů živočichů a rostlin
Definice indikátoru	<i>Podíl evropsky významných druhů živočichů a rostlin na území státu dle kvality jejich stavu ve 4 sledovaných kategoriích: příznivý, méně příznivý, nepříznivý, neznámý. Indikátor bude souhrnnou hodnotou za všechny evropsky významné druhy rostlin a živočichů na území státu, vypracovanou z výsledků tzv. hodnotících zpráv pro EK. Indikátor bude souhrnný a bude složen ze subindikátorů pro skupiny hmyz, ostatní bezobratlí, ryby, obojživelníci a plazi, savci.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Sledování stavu evropsky významných druhů živočichů a rostlin je povinností uloženou členskými státy v článku 11 směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Cílem sledování je zhodnocení stavu jednotlivých evropsky významných druhů živočichů a rostlin z hlediska jejich ochrany na úrovni celé ČR a zpracování hodnotící zprávy pro každý fenomén v pravidelných šestiletých intervalech. Tyto zprávy jsou pak v jednotném formátu odesílány Evropské komisi. Zajištěním sledování stavu byla Ministerstvem životního prostředí pověřena Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Hodnocení stavu jednotlivých fenoménů probíhá na třístupňové škále: příznivý stav (FV), nepříznivý – méně příznivý stav (U1), nepříznivý stav (U2), doplňkovou kategorií je pak neznámý stav (XX). U druhů jsou hodnoceny parametry: areál, populace, stav biotopu a vlivy a hrozby. Pokud je alespoň jeden parametr nepříznivý, je celkové hodnocení nepříznivé. Naopak pro příznivé hodnocení je nutné, aby všechny dílčí parametry byly hodnoceny příznivě. Hlavními zdroji dat jsou aktivity realizované v rámci sledování stavu (v případě druhů především mapování výskytu evropsky významných druhů), dílčími zdroji pak publikace, zprávy z rozmanitých průzkumů apod. Od vstupu ČR do EU proběhla dvě hodnocení, a to pro období 2001–2006 (resp. pro ČR od počátku vstupu do EU v roce 2004) – zpráva odevzdána v roce 2007, a pro období 2007–2012 – zpráva odevzdána v roce 2013.

Dle monitoringu 2007–2012 bylo z hlediska ochrany v ČR v příznivém stavu 27,4 % **evropsky významných druhů živočichů**. 32,5 % evropsky významných druhů živočichů v ČR bylo hodnoceno v nepříznivém stavu, 34,0 % ve stavu méně příznivém. V období 2001–2006 se v příznivém stavu nacházelo 20,0 %, v méně příznivém stavu 36,5 % a v nepříznivém stavu 35,5 % evropsky významných druhů živočichů. Došlo tedy k mírnému zlepšení.

V příznivém stavu z hlediska ochrany bylo v období 2007–2012 v ČR jen 18,0 % **evropsky významných druhů rostlin**. V méně příznivém stavu bylo pak hodnoceno 52,5 % a v nepříznivém stavu 23,0 % evropsky významných druhů rostlin. V období 2000–2006 se v příznivém stavu nacházelo 15,3 %, v méně příznivém stavu 37,3 % a v nepříznivém stavu 37,3 % evropsky významných druhů rostlin. Došlo tedy rovněž k mírnému zlepšení.

Při **srovnání výsledků hodnocení z let 2006 a 2012** je možné konstatovat celkové zlepšení stavu. Mezi sledovanými roky ubylo hodnocení nepříznivých a neznámých stavů.

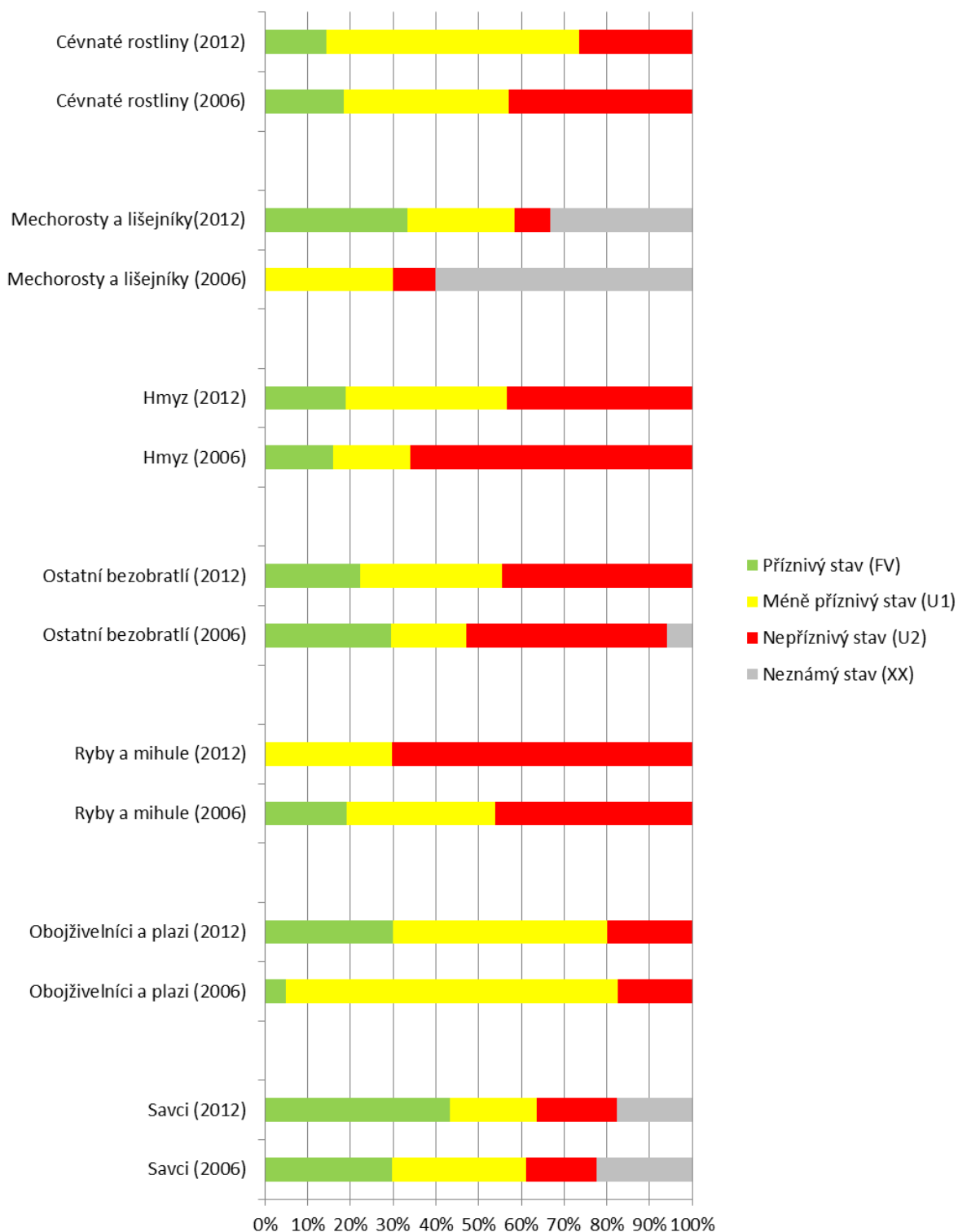
Celkové vyhodnocení stavu je možné i pro **systematické skupiny sledovaných evropsky významných druhů živočichů** – savce, obojživelníky a plazy, ryby a mihule, ostatní bezobratlé a hmyz (Graf 33)¹¹⁴. Z těchto skupin vykazují dle výsledků monitoringu z let 2007–2012 nejhorší hodnocení ryby a mihule (Graf 33), kde nepříznivého stavu dosahuje 70,4 % hodnocených druhů. Nejvýznamnějšími faktory ohrožení jsou pro tyto druhy nevhodné úpravy vodních toků a znečištění vod. Nepříznivého stavu nad 40 % dosahují hmyz a ostatní bezobratlí, u kterých existuje celá řada druhů vázaných na ohrožené typy biotopů, od strukturově (věkově i druhově) bohatých lesů, solitérních stromů, přes heterogenně obhospodařovaná nelesní stanoviště až po nepříliš pozměněná vodní stanoviště. Nejvyššího podílu

¹¹⁴Ptáci nejsou z hlediska směrnice o stanovištích evropsky významnými druhy, dle směrnice o ptácích mají zcela specifické postavení, a z tohoto důvodu nejsou ptáci předmětem hodnocení podle evropských hodnotících zpráv.

příznivého stavu ve výši 43,2 % je v ČR dosaženo v případě savců, a to kvůli zařazení vyššího počtu druhů ohrožených především v západní (tj. výrazně více urbanizované a fragmentované) Evropě.

Na základě **srovnání obou monitoringů** lze dovodit, že došlo k pozitivní změně. Mezi oběma hodnoceními se výrazně snížilo zastoupení nepříznivého stavu u skupiny hmyzu a ostatních bezobratlých, zvýšilo se zastoupení příznivého stavu v případě savců a obojživelníků a plazů. Naopak ke zhoršení stavu došlo mezi oběma hodnoceními pouze v případě ryb a mihulí (Graf 33). Na druhou stranu je však nutné poznamenat, že zlepšení hodnocení je založeno více metodicky než fakticky. Jen u málokterého druhu či stanoviště došlo ke zlepšení stavu díky aktivním zásahům.

Rovněž u evropsky významných druhů rostlin jsou definovány dílčí (sub)indikátory pro **systematické skupiny sledovaných rostlin** – cévnaté a mechorosty a lišejníky, tj. bezcévné (Graf 33). V případě mechorostů a lišejníků se nejvýrazněji projevuje malá prozkoumanost skupiny (vysoký podíl v kategorii „neznámých“), a to i přesto, že mezi oběma monitoringy tato neprozkoumanost výrazně poklesla (z 60,0 % na 33,3 %). U bezcévných rostlin se ve sledovaném období také zvýšil poměr příznivého stavu z 0 na 33,3 %, což však může být způsobeno vlivem většího počtu získaných dat. U cévnatých rostlin byl mezi hodnocenými etapami zřetelný pokles podílu druhů v nepříznivém stavu směrem k lépe hodnocené kategorii méně příznivého stavu (Graf 33).

Graf 33: Vyhodnocení stavu evropsky významných druhů živočichů a rostlin v ČR dle taxonomických skupin [%], 2000–2006, 2007–2012

FV – příznivý stav (favourable), U1 – méně příznivý stav (unfavourable-inadequate), U2 – nepříznivý stav (unfavourable-bad), XX – neznámý stav (unknown)

Zdroj: AOPK ČR

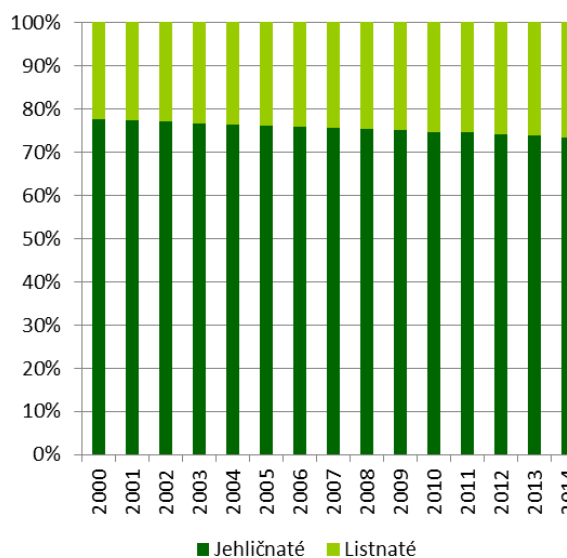
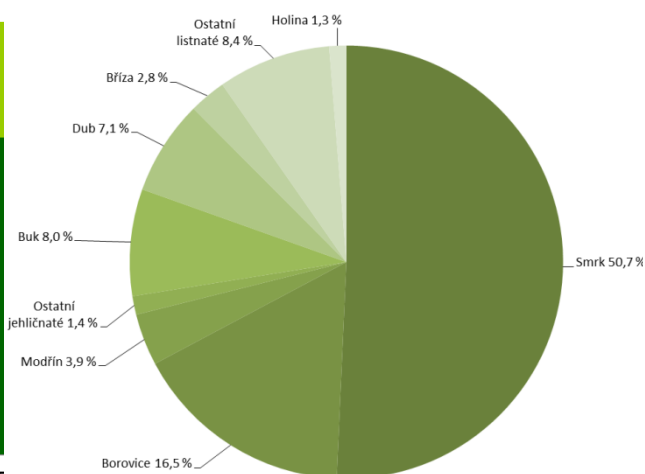
Název indikátoru	3.2.3 Druhová skladba lesů
Definice indikátoru	Indikátor bude vyhodnocovat vývoj podílu listnáčů a jehličnatých lesů včetně jejich druhové skladby.
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Současná skladba lesů ČR je odrazem lesního hospodaření v minulosti, v rámci kterého bylo upřednostňováno plošné vysazování smrkových a borových monokultur. Důsledkem je aktuální skladba lesa tvořená převážně jehličnatými porosty (Graf 1), mnohdy navíc nevhodných ekotypů, lišící se od rekonstruované přirozené, i doporučené skladby. **Přirozená druhová skladba lesů v ČR** je dána především geologickou stavbou, přechodem subatlantického a kontinentálního klimatu a pestrými geomorfologiemi. V přirozených podmínkách převažují v nižších nadmořských výškách dubové a habrové lesy, dále přecházejí v bukové a jedlové a v nejvyšších polohách převažují smrkové porosty. **Doporučená skladba**, která je kompromisem s ohledem na ekonomické zájmy i mimoekonomické funkce lesů, předpokládá snížení podílu jehličnatých dřevin, především smrku, v porostech ČR ze současných 50,8 % na 36,5 % doporučeného cílového stavu. Současně předpokládá navýšení podílu jedle ze současných 1,1 % na 4,4 % a dále rovněž výrazné navýšení podílu listnáčů, především buku (ze současných 8,0 % na cílových 18,0 %), ale také dubu a lípy. Naopak předpokládá snížení podílu břízy, jilmu nebo olše.

Díky cílené snaze je tak v poslední době možné při obnově lesa pozorovat trend postupného přibližování se přirozenému stavu, a to preferováním listnatých stromů (např. buku, dubu, javoru, jeřábu) na úkor jehličnatých (smrku, borovice).

Podíl listnáčů na celkové ploše lesů v ČR však narůstá velmi pozvolně (Graf 34), což je ovšem důsledkem dlouhé doby obmýtí. V roce 2014 tvořil podíl listnáčů 26,3 % z celkové plochy lesů (22,13 % v roce 2000, 24,8 % v roce 2009). Listnaté dřeviny jsou zastoupeny hlavně bukem, jehož podíl na celkové ploše lesů stoupl až na 8,0 % v roce 2014 (Graf 35). Pomalejší vzrůstající trend byl zaznamenán i u dubu, jehož podíl dosáhl 7,1 % z celkové plochy lesů ČR. **Podíl jehličnatých porostů na celkové ploše lesů ČR** poklesl ze 76,5 % v roce 2000 na 72,5 % v roce 2014. Lesy v ČR jsou z více než poloviny tvořeny smrkem (Graf 35), jehož podíl na celkové ploše lesních porostů však v dlouhodobém horizontu stabilně klesá, mezi roky 2000–2014 poklesl z 54,1 % na 50,7 %. Důležitou součástí přirozeného lesního ekosystému je jedle, která významně přispívá k udržení stability lesa a její podíl na celkové ploše lesů se stabilně pohybuje okolo 1 % (v roce 2014 tvořil 1,1 %).

Graf 34: Vývoj podílu jehličnatých a listnatých porostů na celkové ploše lesů ČR [%], 2000–2014**Graf 35: Druhová skladba lesů ČR [%], 2014**

Zdroj: ÚHÚL

Název indikátoru	3.2.4 Zvláště chráněná území v ČR
Definice indikátoru	<i>Indikátor představuje podíl součtu rozloh národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací, přírodních rezervací, národních přírodních památek a přírodních památek na celkové rozloze ČR (u některých ZCHÚ dochází k překryvu, indikátor proto nebude konstruován jako prostý součet rozloh). Vyhodnocení vývoje struktury u těchto zvláště chráněných území.</i>
Zpracovatel	CENIA

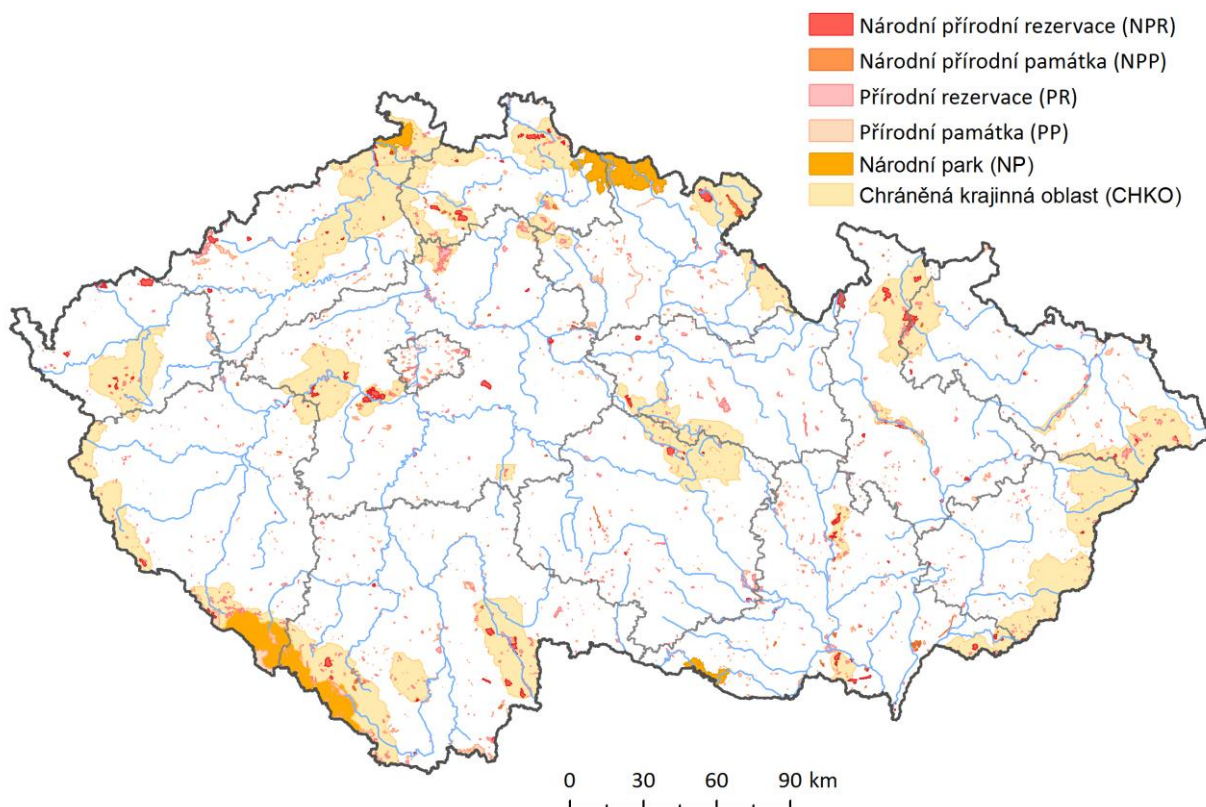
Vyhodnocení

Celková plocha **velkoplošných zvláště chráněných území** (zahrnujících NP a CHKO) činila v roce 2014 celkem 1 220,3 tis. ha, což představuje 15,5 % území ČR (Obr. 18). NP chrání nejcennější území se zachovalými přírodními fenomény a s vysokým potenciálem autoregulačních procesů. Na území ČR jsou celkem čtyři – Krkonošský NP (vyhlášen 1963), NP Podyjí (vyhlášen 1991), NP Šumava (vyhlášen 1991) a NP České Švýcarsko (vyhlášen 2000). V roce 2010 byl zahájen proces vyhlášení pátého národního parku v centrální části CHKO Křivoklátsko. Na území ČR existuje od roku 2005 celkem 25 CHKO, jež mají za cíl zachovat určitý způsob využívání krajiny s charakteristickým reliéfem, který v minulosti přispěl k vytvoření harmonické krajiny. K 1. září 2014 byla vyhlášena CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, která vznikla rozšířením původní CHKO Kokořínsko o oblast přírodně hodnotného Dokeska. V roce 2012 byl zahájen proces vyhlášení CHKO Brdy, která vznikne k 1. 1. 2016 jako 26. CHKO.

Maloplošná zvláště chráněná území (zahrnují NPR, PR, NPP a PP¹¹⁵) zaujímala v roce 2014 plochu 112,2 tis. ha, tj. 1,4 % rozlohy ČR (Obr. 18). Maloplošná zvláště chráněná území jsou menší plošné útvary s nadstandardní nebo mimořádnou přírodní hodnotou. Mají národní či mezinárodní význam (NR, NPP), nebo význam regionální (PR, PP). V kategorii maloplošných zvláště chráněných území se také uskutečňují nejčastější změny (zvyšování počtu a rozšiřování plochy). Systém zvláště chráněných území se vzájemně překrývá (tvoří cca 16 % rozlohy ČR).

¹¹⁵ NPR – národní přírodní rezervace, PR – přírodní rezervace, NPP – národní přírodní památka, PP – přírodní památka

Obr. 18: Zvláště chráněná území ČR, 2014

Zdroj: AOPK ČR

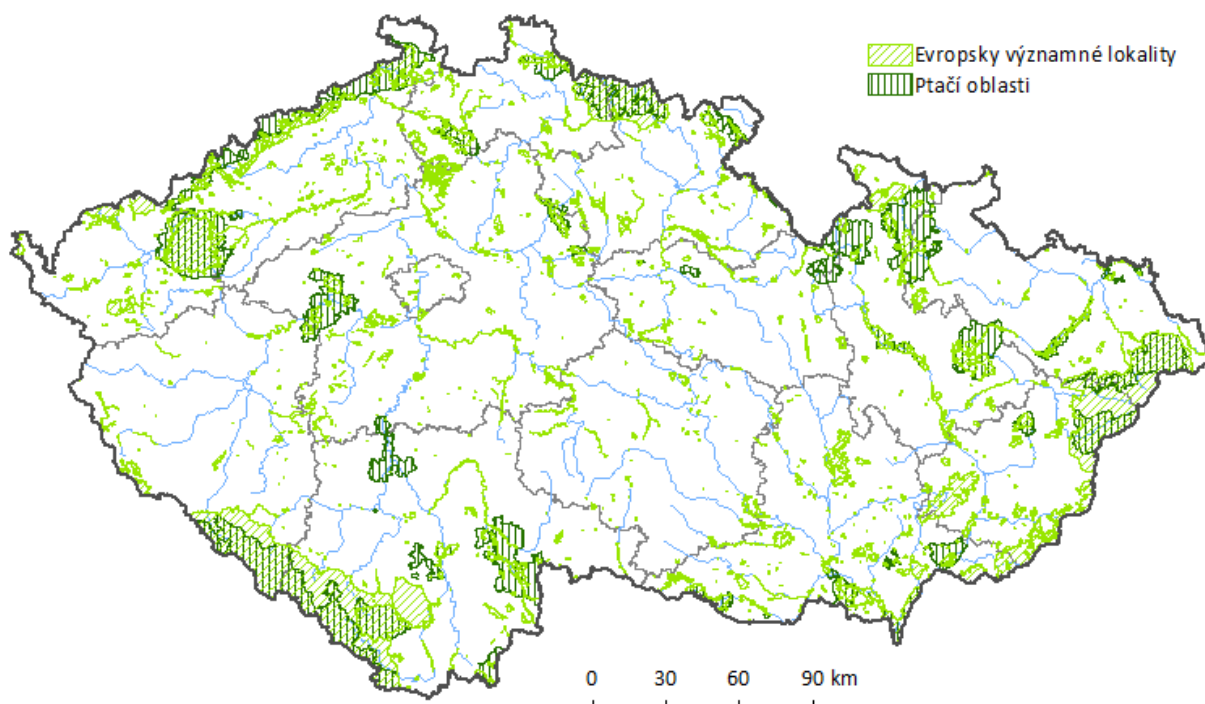
Název indikátoru	3.2.5 Rozloha lokalit národního seznamu soustavy Natura 2000
Definice indikátoru	<i>Natura 2000 je soustava chráněných území, kterou vytvářejí na svém území podle jednotných principů členské země EU. Tvoří ji ptačí oblasti (PO) a evropsky významné lokality (EVL). Indikátor vyhodnocuje vývoj rozlohy ptačích oblastí a evropsky významných lokalit.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Soustava Natura 2000 představuje soustavu chráněných území evropského významu, která je vytvářena na území členských států EU na základě požadavků směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích a skládá se ze dvou typů chráněných území – ptačích oblastí a evropsky významných lokalit (Obr. 19). První ptačí oblasti byly vyhlášeny v roce 2004 v souvislosti se vstupem ČR do EU a transpozicí směrnice o ptácích, a to v počtu 38 ptačích oblastí o celkové rozloze 693 622 ha (8,8 % území ČR). V letech 2007 a 2009 byly vyhlášeny další tři ptačí oblasti o celkové rozloze 9 808 ha (0,1 % území ČR). Celkem je tak od roku 2009 evidováno 41 ptačích oblastí, které zaujímají plochu 703 430 ha, tj. 8,9 % území ČR. V souvislosti se vstupem ČR do EU a transpozicí směrnice o stanovištích bylo v roce 2004 rovněž vyhlášeno 863 evropsky významných lokalit s celkovou rozlohou 724 412 ha (9,2 % území ČR). Na základě biogeografických seminářů pro panonskou (2005 v Maďarsku) a kontinentální (2006 v ČR) biogeografickou oblast byl národní seznam doplněn o nové lokality (nařízením vlády č. 301/2007 Sb., pro lokality panonské oblasti a nařízením vlády č. 371/2009 Sb., pro lokality kontinentální oblasti). K roku 2014 platným nařízením vlády č. 318/2013 Sb. bylo evidováno celkem 1 075 evropsky významných lokalit s celkovou rozlohou 785 576 ha, tedy 10,0 % území ČR. Vzhledem k vzájemnému překryvu lokalit zaujímaly ptačí oblasti a EVL v roce 2014 celkem 14,0 % území ČR.

Jednotlivé EVL pomáhají účinně chránit tzv. souhrny doporučených opatření (SDO, § 45c, odst. 3 zákona o ochraně přírody a krajiny), které představují odborné a koncepční dokumenty popisující nároky předmětů ochrany a péči o tato území. SDO se vypracovává pro každou lokalitu zvlášť. V případě, že se daná lokalita překrývá s existujícím zvláště chráněným územím (ZCHÚ), musí být SDO a příslušný plán péče v souladu. Spravování SDO je v kompetenci MŽP, z jehož pověření je v období 2011–2015 zpracovává AOPK ČR.

Obr. 19: Území soustavy Natura 2000 – evropsky významné lokality, ptačí oblasti, 2014

Zdroj: AOPK ČR

Název indikátoru	3.2.6 Stav evropsky významných typů přírodních stanovišť
Definice indikátoru	<i>Indikátor se zabývá podílem evropsky významných typů přírodních stanovišť na území státu dle kvality jejich stavu v kategoriích příznivý, méně příznivý, nepříznivý a neznámý. Souhrnná hodnota je vypracována z výsledků hodnotících zpráv pro Evropskou komisi.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Sledování stavu evropsky významných druhů a typů stanovišť je povinností uloženou členskými státy v článku 11 směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Cílem sledování je zhodnocení stavu jednotlivých evropsky významných druhů a typů přírodních stanovišť z hlediska jejich ochrany na úrovni celé ČR (resp. na úrovni biogeografických oblastí, které se na území ČR nacházejí) a zpracování hodnotící zprávy pro každý fenomén v pravidelných šestiletých intervalech. Tyto zprávy jsou pak v jednotném formátu odesílány Evropské komisi. Zajištěním sledování stavu byla MŽP pověřena AOPK ČR. Hodnocení stavu jednotlivých fenoménů probíhá na třístupňové škále: příznivý stav (FV), nepříznivý – méně příznivý stav (U1), nepříznivý stav (U2), doplňkovou kategorií je pak neznámý stav (XX). Hodnoceny jsou u přírodních stanovišť parametry: areál, rozloha, vlivy a hrozby, struktura a funkce. Pokud je alespoň jeden parametr nepříznivý, je celkové hodnocení nepříznivé. Naopak pro příznivé hodnocení je nutné, aby všechny dílčí parametry byly hodnoceny příznivě. Hlavními zdroji dat jsou aktivity realizované v rámci sledování stavu (v případě hodnocení stavu stanovišť především data z mapování biotopů), dílčími zdroji pak publikace, zprávy z rozmanitých průzkumů apod. Od vstupu ČR do EU proběhla dvě hodnocení, a to pro období 2001–2006 (resp. pro ČR od počátku vstupu do EU v roce 2004) – zpráva odevzdána v roce 2007, a pro období 2007–2012 – zpráva odevzdána v roce 2013.

Stav¹¹⁶ jednotlivých typů přírodních stanovišť ovlivňuje velikost a hustotu populace jednotlivých druhů na ně vázaných a ovlivňuje tak celkovou biodiverzitu ekosystémů. Nepříznivý stav přírodních stanovišť tak snižuje ekologickou stabilitu krajiny. V období **2001–2006** bylo celkem hodnoceno 95 typů přírodních stanovišť, z nichž se ve stavu příznivém nacházelo 12,0 %, v méně příznivém 14,0 % a v nepříznivém 74,0 % typů přírodních stanovišť. V období **2007–2012** došlo k pozitivnímu posunu, celkem bylo hodnoceno 93 typů přírodních stanovišť, přičemž na rozdíl od předchozího hodnoceného období ubylo hodnocení v kategorii nepříznivý stav na 27,0 %. V kategorii méně příznivý stav bylo hodnoceno celkem 56,0 % stanovišť, v kategorii příznivý stav došlo oproti předchozí hodnocené etapě k navýšení na 16,0 % (1,0 % přírodních stanovišť bylo v období 2007–2013 hodnoceno v neznámém stavu).

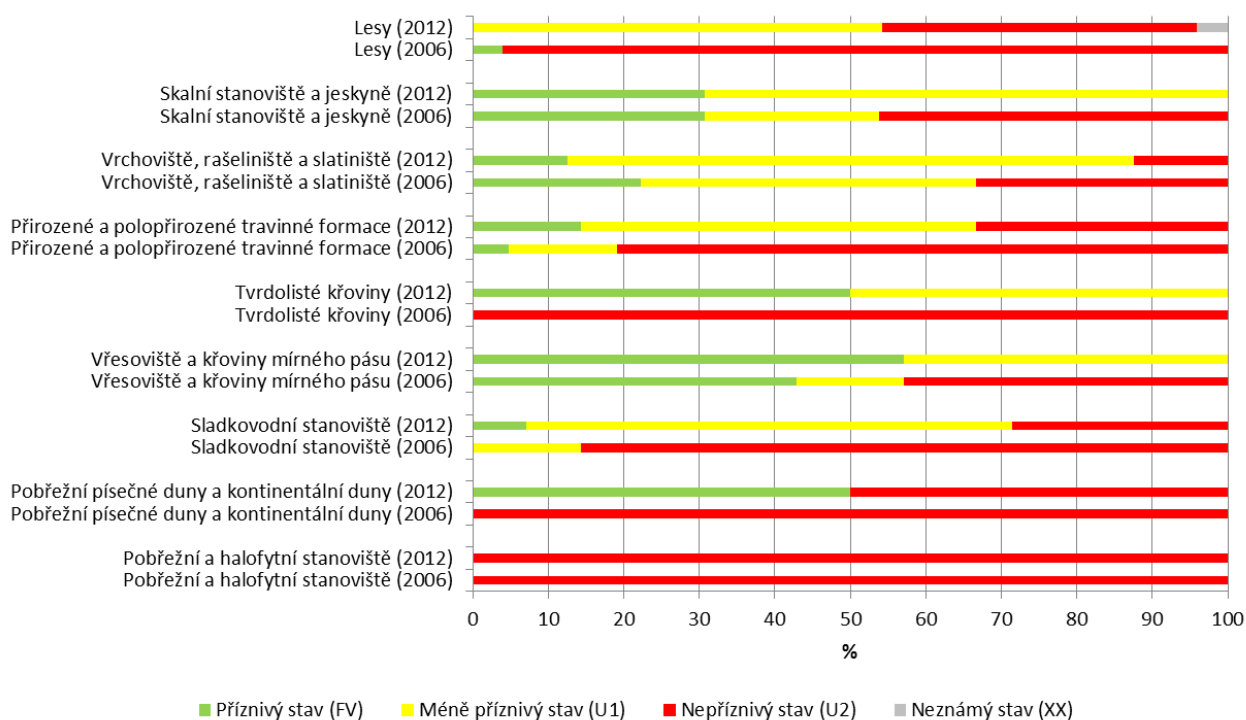
Z hlediska **jednotlivých skupin přírodních stanovišť** v ČR byla v letech **2001–2006** nepříznivě hodnocena především plošně málo rozlehlá stanoviště (jalovcové pastviny, pobřežní a halofytní stanoviště) a lesy. Naopak relativně nejpríznivěji byla v tomto období hodnocena vřesoviště, skalní stanoviště, rašeliniště a slatiniště (Graf 36). Mezi lety **2007–2012** byla nepříznivě hodnocena opět plošně nevelká pobřežní a halofytní stanoviště, naopak nejpríznivěji byla hodnocena vřesoviště a křoviny mírného pásu. Celkově došlo mezi oběma monitoringy ke zlepšení stavu, a to například u stanovišť pobřežních písčiny a kontinentálních dun, kde poměr nepříznivého stavu poklesl o celou polovinu. K podobně pozitivní změně došlo i u lesů, skalních stanovišť a jeskyní a také u přirozených a polopřirozených travinných formací (Graf 36).

Je však nutno dodat, že zlepšení výsledků hodnocení bylo způsobeno více metodickými aspekty nežli faktickým vývojem. Jen u málokterého stanoviště došlo ke zlepšení stavu díky aktivním zásahům.

¹¹⁶Určení celkového stavu každého typu přírodního stanoviště, který se stanovuje samostatně pro obě biogeografické oblasti, na které je ČR dělena, tj. na kontinentální oblast, která zaujímá většinu území, a na panonskou, která se nachází na jihovýchodní Moravě, se skládá ze čtyř dílčích parametrů – současná rozloha, potenciální areál, struktura a funkce a předpokládaný vývoj. Pokud je jeden z těchto parametrů ohodnocen jako nepříznivý, je hodnocen jako nepříznivý i celkový stav stanoviště.

Příznivý stav je většinou odrazem příznivé situace biotopů, v řadě případů je však příznivější hodnocení založeno na větším počtu zjištěných dat.

Graf 36: Vyhodnocení stavu evropsky významných typů přírodních stanovišť v ČR dle jednotlivých formačních skupin [%], 2000–2006, 2007–2012

FV – příznivý stav (favourable), U1 – méně příznivý (unfavourable-inadequate), U2 – nepříznivý stav (unfavourable-bad), XX – neznámý stav (unknown)

Zdroj: AOPK ČR

Název indikátoru	3.2.7 Invazní druhy
Definice indikátoru	Indikátor vyjadřuje celkový počet invazních druhů rostlin a živočichů, podíl nebezpečných invazních druhů včetně podílu těch druhů, proti kterým se zasahuje. Zároveň jsou hodnoceny i finanční prostředky vynaložené na zásahy proti invazním druhům ¹¹⁷ .
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Celkově se na území ČR vyskytuje 1 454 nepůvodních druhů rostlin¹¹⁸ a 595 nepůvodních druhů živočichů¹¹⁹, z toho za invazní¹²⁰ je považováno 61 druhů rostlin a 113 druhů živočichů.

Podrobnější přehled je možné uvést v případě rostlin. Z celkového počtu 1 454 nepůvodních druhů rostlin v roce 2012 (1 378 v roce 2002) jich bylo 985 zařazeno do kategorie přechodně zavlečených (ve volné přírodě se nereprodukují a jejich případný trvalejší výskyt je závislý na člověku), 408 do kategorie naturalizovaných a 61 do kategorie invazních taxonů (Graf 37). Mezi neofyty (zavlečené po roce 1492) převládaly přechodně zavlečené taxony (76,7 %), mezi archeofyty (zavlečené před rokem 1492) převládaly naturalizované taxony (54,7 %). Rozdíl v podílu invazních taxonů mezi oběma skupinami není statisticky průkazný. Podle toho, zda byly do srovnání zahrnuty zavlečené, nebo původní druhy rostlin specifických kategorií (vymizelé a vyhynulé taxony, křížence), tvořily na území ČR nepůvodní taxony 29,7–33,1 %. Podíl pouze zdomácnělých, trvale přítomných složek zavlečených druhů rostlin, byl pak 14,4–17,5 %. Více než polovina nepůvodních druhů rostlin (51,4 %) bylo zavlečeno úmyslně jako kulturní plodiny, zbývajících 48,6 % neúmyslně. Mezi invazní druhy rostlin na území ČR patří např. bolševník velkolepý, všechny druhy křídlatek, netýkavka žláznatá, topinambur hlíznatý, třapatka dřípátá, celíky a další.

Celkem se v roce 2005 v ČR evidovalo 595 nepůvodních druhů živočichů, což tvořilo 1,8 % místní fauny. Jednalo se o 55 druhů obratlovců a 540 druhů bezobratlých. Za invazní bylo považováno 113 druhů (19,0 % nepůvodních), z nichž bylo 7 vázáno na městská stanoviště, 15 na kulturní krajinu, 58 na přírodní stanoviště, 33 nezávislých na stanovišti, 84 druhů byli paraziti zvířat, 28 druhů škůdci zemědělských plodin a lesních porostů, 39 druhů potenciálně, nebo skutečně ovlivňovalo místní biologickou rozmanitost. Mezi živočišné invazní druhy na území ČR patří např. plzák španělský, rak pruhovaný, rak signální, kleštík zhoubný, karas stříbřitý, střevlička východní, jelen sika, norek americký, nutrie, psík mývalovitý, mýval severní, muflon a další.

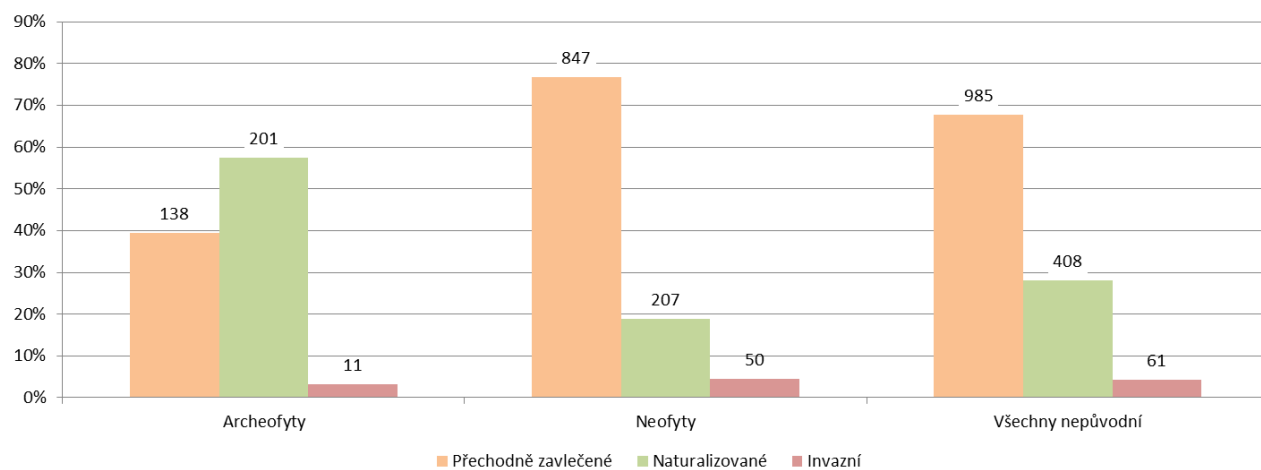
Finanční podpora opatření na řešení problematiky invazních druhů je v současné době realizována z velké míry prostřednictvím OPŽP. V rámci OPŽP 2007–2013 se na tato opatření soustředila prioritní osa 6 v oblasti podpory 6.2 – Podpora biodiverzity (Regulace a likvidace populací invazních druhů rostlin a živočichů). Nově v rámci OPŽP 2014–2020 je podpora zajištěna v rámci oblasti 4.2. Dílčí (doplňková) opatření k omezení invazních druhů jsou také součástí národních dotačních titulů, jako jsou Program péče o krajinu a Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny.

¹¹⁷ Z důvodu nedostupnosti datových podkladů neodpovídá vyhodnocení indikátoru uvedené definici indikátoru dle aktuální verze SPŽP ČR 2012–2020.

¹¹⁸ Pyšek et al. (2012): *Catalogue of alien plants of the Czech Republic (2nd edition): checklist update, taxonomic diversity and invasion patterns*. Preslia 84, 155–255.

¹¹⁹ Šefrová H., Laštůvka Z., 2005: *Catalogue of alien animal species in the Czech Republic*. Acta univ. agric. et silvic. Mendel. Brun., LIII, No. 4, pp. 151–170.

¹²⁰ Za invazní se považují takové druhy, které jsou v daném území nepůvodní, byly introdukovány člověkem a přizpůsobily se místním podmínkám, šíří se v přirozených společenstvech a mohou zde i převládnout.

Graf 37: Míra etablování nepůvodních rostlinných druhů [% z celkového počtu nepůvodních druhů, počet], 2012

Zdroj: AOPK ČR

Název indikátoru	3.3.2 Brownfieldy
Definice indikátoru	Indikátor hodnotí počet brownfieldů v ČR včetně jejich rozlohy. Pozornost je zároveň věnována i podílu revitalizovaných brownfieldů vzhledem k jejich celkovému počtu. Národní databáze brownfieldů byla vytvořena společností CzechInvest ve spolupráci s krajskými úřady.
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

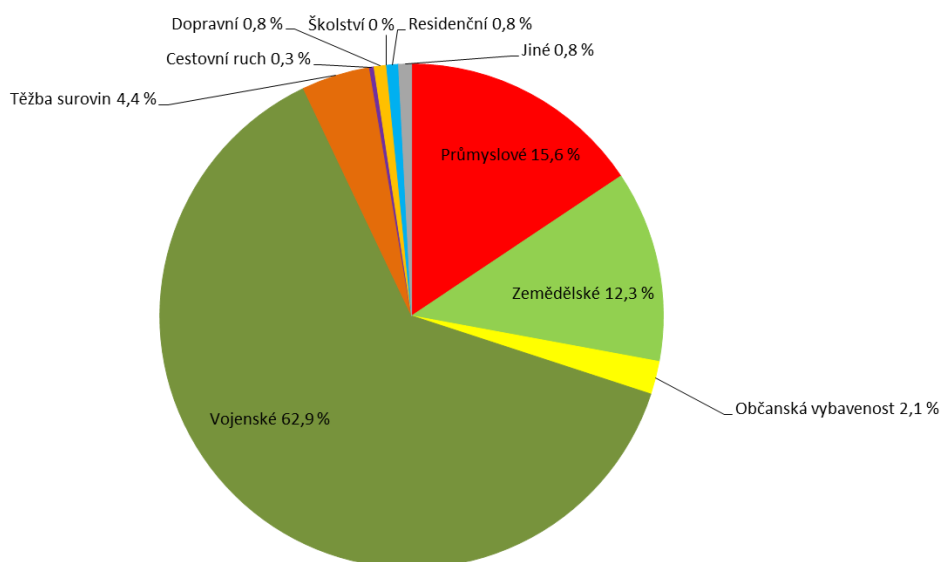
Brownfieldy jsou nemovitosti, které nejsou využívány, jsou zanedbané a případně i kontaminované, nelze je efektivně využívat, aniž by proběhl proces jejich celkové regenerace, a vznikají jako pozůstatek průmyslové, zemědělské, rezidenční, vojenské či jiné aktivity.

V roce 2014 bylo v ČR evidováno celkem 277 brownfieldů s celkovou plochou 1 326,4 ha. Převládaly brownfieldy s předchozím vojenským (62,9 % plochy všech brownfieldů) a průmyslovým (15,6 % plochy všech brownfieldů) využitím (Graf 38).

Počet a rozloha jednotlivých brownfieldů za jednotlivé kraje se výrazně liší (Obr. 20), což je způsobeno postupným ustanovením spolupráce mezi jednotlivými kraji a Agenturou pro podporu podnikání a investice CzechInvest v rámci správy a naplňování databáze brownfieldů. Největší rozloha brownfieldů byla v roce 2014 evidována v kraji Středočeském (651,4 ha), z čehož 99,2 % plochy zaujímal Vojenský areál Mladá, a v kraji Olomouckém (235,8 ha). Naopak nejmenší plocha byla v roce 2014 evidována v případě brownfieldů v Hl. m. Praha (2,0 ha) a v kraji Karlovarském (3,7 ha).

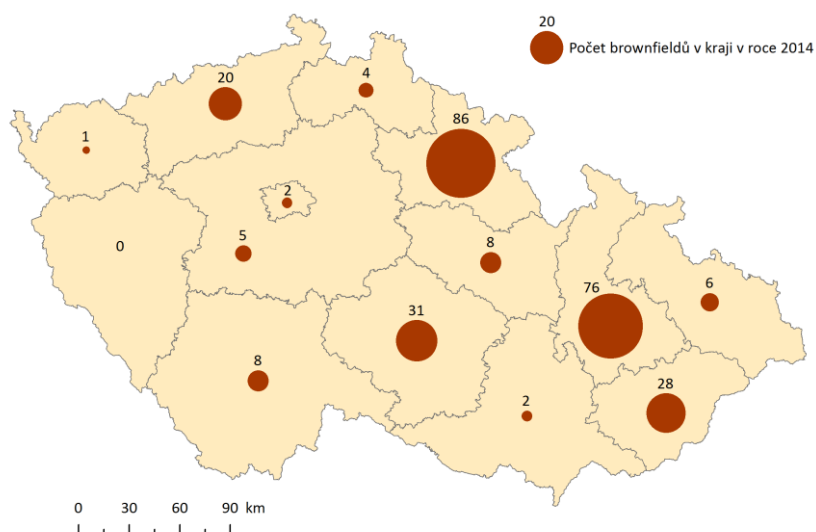
Vzhledem k tomu, že brownfieldy nelze vhodně a efektivně využívat bez procesu jejich regenerace, byla v roce 2008 schválena Národní strategie regenerace brownfieldů, která si stanovila za cíl celkové ozdravení území, zlepšení životního prostředí, rozšíření nabídky pro podnikatele a dosažení efektivního využití dříve zanedbaného území. Regenerace probíhala jak za finanční a projektové podpory agentury CzechInvest (z Operačního programu Průmysl a podnikání a OP PI), tak v rámci projektů realizovaných soukromým sektorem.

Graf 38: Brownfieldy dle předchozího využití [%], 2014

Zdroj: CzechInvest

Obr. 20: Brownfieldy v jednotlivých krajích ČR [počet], 2014

Zdroj: CzechInvest

Název indikátoru	3.3.3 Hluková zátěž
Definice indikátoru	<i>Indikátor se věnuje jak hlukové zátěži obyvatelstva, tak i hlukové zátěži ekosystémů, včetně problematiky vymezení tichých oblastí v krajině.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

V oblastech s **celodenní hlukovou zátěží**, přesahující stanovené mezní hodnoty¹²¹, žije v ČR dle výsledků Strategického hlukového mapování¹²² 289,2 tis. osob, tj. 2,8 % obyvatel, nadměrnému **hluku v nočních hodinách** je pak vystaveno 343,9 tis. osob (3,3 % obyvatel ČR, Graf 39). Většina osob zasažených nadměrným hlukem žije v **městských aglomeracích**¹²³ s počtem obyvatel nad 100 tis. Nejvyšší hlukovou zátěž má aglomerace Plzeň, kde je 24hodinové hlukové zátěži překračující mezní hodnoty exponováno 9,8 % obyvatel. V noci, kdy jsou mezní hodnoty hluku nižší, se pak jedná o 13,0 % obyvatel. Nepříznivá situace je rovněž i v aglomeracích Praha a Brno, kde je nadlimitním hladinám hluku celodenně vystaveno zhruba 8 % obyvatel. Hlavním zdrojem nadměrného hluku v aglomeracích je jednoznačně provoz na komunikacích, který způsobuje hlukovou zátěž rovněž celkem 30 **lůžkovým zdravotnickým zařízením** a 114 **školským zařízením**, nejvíce v Praze, Brně a Plzni.

Mimo aglomerace je zdrojem nadměrné hlukové zátěže obyvatelstva zejména provoz na hlavních silnicích¹²⁴, kterému je vystaveno celkově 91 tis. obyvatel ČR celodenně a 111,5 tis. obyvatel v noci, nejvíce v krajích Středočeském (13,1 tis. obyv.) a Královéhradeckém (12,8 tis. obyv.). V Hradci Králové, Pardubicích a Českých Budějovicích je zasaženo hlukovou zátěží z provozu na hlavních silnicích 3–4 % obyvatel. V případě menších obcí se však jedná i o podstatně vyšší podíly zasažených obyvatel, v extrémních případech i přesahující 50 %. Nejhorší situace je v obcích Královéhradeckého kraje (Bílsko u Hořic, Blešno a Ohařice), které leží na hlavních silničních tazích bez realizovaných obchvatů. Provoz na **hlavních železničních tratích**, po kterých projede více než 30 tis. vlaků za rok, způsobuje hlukovou zátěž celkem 9,2 tis. obyvatel celodenně a 7,1 tis. obyv. v noci, nejvíce v krajích Středočeském, Ústeckém a Pardubickém, kterými procházejí koridorové železniční tratě s vysokou intenzitou provozu.

Hluková zátěž ekosystémů není systematicky sledována, z tohoto důvodu nejsou k dispozici podkladová data pro hodnocení. Dostupnost dat lze očekávat pro další hodnocení SPŽP.

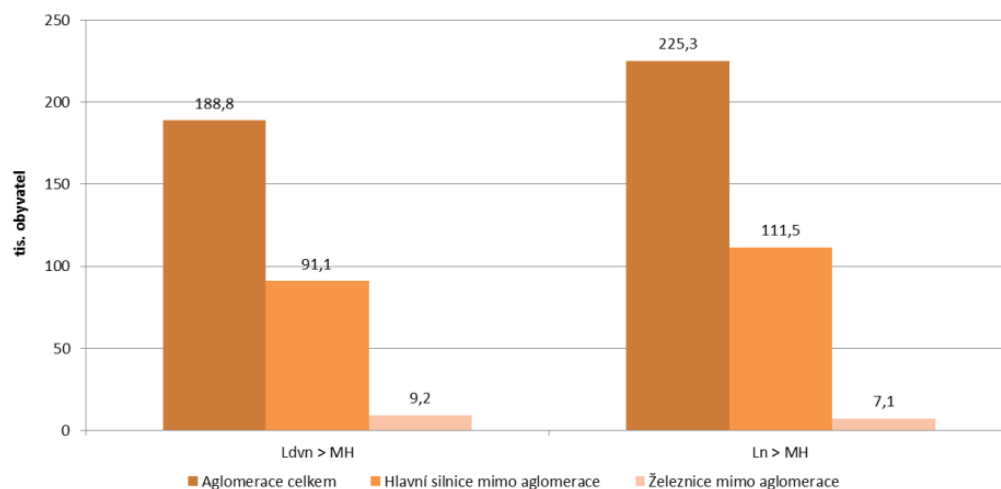
¹²¹ Mezní hodnoty hlukových indikátorů jsou stanoveny vyhláškou č. 523/2006 Sb., kterou se stanoví mezní hodnoty hlukových ukazatelů, jejich výpočet, základní požadavky na obsah strategických hlukových map a akčních plánů a podmínky účasti veřejnosti na jejich přípravě (vyhláška o hlukovém mapování). Pro celodenní hlukovou zátěž, tj. indikátor L_{day} , jsou mezní hodnoty 70 dB pro silniční a železniční dopravu, 60 dB pro leteckou dopravu a 50 dB pro průmysl. Indikátor noční hlukové zátěže L_n má nižší mezní hodnoty, konkrétně 60 dB pro silniční dopravu, 65 dB pro železniční dopravu, 50 dB pro leteckou dopravu a 40 dB pro průmysl. Mezní hodnoty jsou administrativně stanovené hodnoty hlukových ukazatelů, jejichž překročení je spouštěcím mechanismem tvorby akčních plánů pro snížení hlukové zátěže. Nejedná se o hygienické limity pro ochranu veřejného zdraví.

¹²² SHM hodnotí hlukovou zátěž obyvatelstva v komunálním prostředí dle směrnice EP a Rady 2002/49/ES ze dne 25. června 2002 o hodnocení a řízení hluku ve venkovním prostředí.

¹²³ Aglomerace vymezené dle vyhlášky č. 561/2006 Sb., o stanovení seznamu aglomerací pro účely hodnocení a snižování hluku. Jedná se o aglomerace Praha, Brno, Ústí n. L./Teplice, Plzeň, Olomouc a Ostrava. Použitá data za aglomerace Praha a Brno jsou z 1. kola SHM, která odrážejí hlukovou situaci v roce 2009.

¹²⁴ Silnice s intenzitou dopravy vyšší než 3 mil. vozidel za rok.

Graf 39: Celkový počet obyvatel ČR žijících v oblastech s překročenými mezními hodnotami (MH) hlukových indikátorů pro celodenní (L_{dvn}) a noční (L_n) hlukovou zátěž [tis. obyvatel], 2012

Zdroj: NRL pro komunální hluk

Název indikátoru	4.1.1 Finanční náklady na opatření na ochranu proti přírodním nebezpečím
Definice indikátoru	<i>Indikátor je zaměřen na hodnocení více částí dle charakteru přírodních nebezpečí (např. protipovodňová opatření, apod.). Pozornost je zaměřena především na objem financí směřovaných na podporu opatření na ochranu proti přírodním nebezpečím.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Finanční podpora opatření na ochranu proti přírodním nebezpečím, zejména proti povodním, sesuvům či erozi, je v současné době realizována především prostřednictvím OPŽP 2007–2013. V rámci tohoto programu se na tato opatření soustředí prioritní osa 1, resp. její specifický cíl 1.3 zaměřený na omezování rizika povodní, a dále prioritní osa 6, resp. její specifické cíle 6.4 a 6.6 týkající se optimalizace vodního režimu krajiny a prevence sesuvů a skalních řícení.

V rámci protipovodňových opatření (SC 1.3) je podpora směřována zejména do budování a modernizace systému předpovědní a hlášené povodňové služby a výstražných systémů ochrany před povodněmi, do zpracování digitálních povodňových plánů a mapových podkladů povodňového nebezpečí a rizika a dále do výstavby poldrů a úprav koryt přírodě blízkým způsobem s vlivem na protipovodňovou ochranu. Celkově bylo v rámci SC 1.3 do konce roku 2014 vydáno Rozhodnutí o poskytnutí dotace v případě 575 projektů a příjemcům bylo proplaceno 2,2 mld. Kč, tj. 76 % celkové alokace podpory (Tab. 3). Díky této podpoře se realizovaly např. projekty týkající se vzniku či rekonstrukce 716 hlásných a měřicích stanic povodňové služby, dále vzniku 589 digitálních povodňových plánů či vytvoření téměř 319 tis. m³ akumulčního prostoru vodních nádrží, resp. poldrů.

V případě optimalizace vodního režimu krajiny (SC 6.4) se pozornost soustředí např. na podporu přirozených rozlivů v nivních plochách, budování a obnovu retenčních prostor, revitalizaci vodních toků a mokřadů či na výstavbu poldrů a na opatření k ochraně proti vodní a větrné erozi. Do konce roku 2014 bylo v rámci tohoto specifického cíle vydáno Rozhodnutí o poskytnutí dotace pro 1 286 projektů a příjemcům bylo proplaceno 5,4 mld. Kč, tj. 86 % celkové alokace (Tab. 3). Díky tomu bylo např. revitalizováno více než 144,8 km vodních toků, vytvořeno 19 studií týkajících se návrhu podélných revitalizací toků a niv negativně zasažených lidskou činností či byl zvýšen objem akumulčního prostoru vodních nádrží, resp. poldrů o 20,6 mil. m³. Rovněž byla provedena protierozní opatření na celkové ploše téměř 50 ha a protierozní liniová opatření v celkové délce 32 km.

Specifický cíl 6.6 je zaměřen např. na stabilizaci nebo sanaci sesuvů a skalních masivů ohrožujících životy, zdraví a majetek občanů a infrastrukturu sídel, a dále na zjišťování a řešení možných negativních důsledků pozůstatků po hornické činnosti včetně navržení. Celkově bylo do konce roku 2014 v rámci SC 6.6 vydáno Rozhodnutí o poskytnutí dotace pro 378 projektů a příjemcům bylo proplaceno 1,1 mld. Kč, tj. 63 % celkové alokace (Tab. 3). Díky podpoře bylo např. realizováno přes 400 opatření týkajících se stabilizace či sanace sesuvů a skalních masivů včetně souvisejícího monitoringu.

Pro úspěšné dočerpání zbylých alokovaných prostředků OPŽP, resp. snížení rizika nedočerpání v souvislosti s projekty, u kterých hrozí, že do konce roku 2015 nestihnou dokončit všechny potřebné úkony, byla v roce 2014 realizována akcelerační opatření (např. zrychlení procesu vyhlášení výzev, zkrácení a zefektivnění procesu hodnocení projektů a procesu proplácení nebo urychlení vydávání Rozhodnutí o poskytnutí dotace).

Tab. 3: Finanční realizace vybraných cílů OPŽP [mil. Kč, počet, % celkové alokace], stav k 31. 12. 2014

Spec. cíl OPŽP 2007–2013	Celková alokace podpory	Podané žádosti			Projekty s vydaným Rozhodnutím/podepsanou Smlouvou			Proplacené prostředky příjemcům		Certifikované výdaje ^{*)} předložené Evropské komisi (vč. vratek a korekcí)	
		mil. Kč	počet	mil. Kč	% celkové alokace	počet	mil. Kč	% celkové alokace	mil. Kč	% celkové alokace	mil. Kč
1.3	2 839	776	5 512	194	575	2 471	87	2 170	76	2 146	76
6.4	6 327	2 683	16 225	256	1 286	6 120	97	5 446	86	5 195	82
6.6	1 659	527	4 126	249	378	1 706	103	1 052	63	1 038	63

^{*)} Proces certifikace výdajů, tj. jejich konečného schválení Evropskou komisí, probíhá poté, co jsou dotace příjemcům vyplaceny z prostředků českého státního rozpočtu. Až na základě úspěšné certifikace stát poté žádá EU o vrácení peněz zpět do rozpočtu.

Zdroj: MŽP, SFŽP ČR (Výroční zpráva OPŽP za rok 2014)

Název indikátoru	4.2.1 Finanční prostředky použité na odstraňování škod způsobených přírodními vlivy
Definice indikátoru	<i>Indikátor je zaměřen na výši finančních prostředků použitých na odstraňování škod způsobených přírodními vlivy, mezi které patří např. povodně velkého rozsahu, sucha, silné mrazy a větry, sesuvy půd apod.</i>
Zpracovatel	CENIA

Vyhodnocení

Opakující se živelní pohromy způsobené přírodními vlivy, zejména povodně a záplavy, které v uplynulých letech zasáhly různé oblasti ČR a způsobily značné škody, vedly v roce 2010 v rámci resortu MŽP ke spuštění programu „MŽP Likvidace škod po živelních pohromách“ (dále „Program“). Hlavním cílem Programu vedeného v gesci Odboru ochrany vod MŽP je odstranění škod způsobených živelní pohromou za účelem obnovy poškozeného území, a také majetku spadajícího do resortu MŽP. Dílčími cíli je pak dekontaminace půdy, dekontaminace zdrojů povrchových a podzemních vod, rekonstrukce a opravy čistíren odpadních vod, obnova přirozené funkce vodních toků nebo obnova migrační propustnosti a ekologické stability krajiny. Do posledně jmenovaného cíle spadá stabilizace sesuvů či objektů skalního říční, která zahrnuje i geotechnický průzkum a monitoring včetně odstranění nebezpečí způsobeného svahovými nestabilitami. S ohledem na proběhlé mimořádné živelní události zahrnuje Program aktuálně tři podprogramy: „MŽP Povodně 2010“, „MŽP Povodně 2013“ a „MŽP Likvidace škod po živelních pohromách 2014“ (Tab. 4).

Ucelenější pohled na problematiku sledování a likvidace škod po živelních pohromách ukazuje statistika České asociace pojišťoven, která kromě nahlášených škod způsobených povodněmi sleduje i škody způsobené vichřicí, krupobitím a tíhou sněhu¹²⁵ (Graf 40). V rámci této statistiky jsou patrné výkyvy jak v objemech, tak i počtech škod, které souvisí s mimořádnými živelními událostmi, zejména pak s orkány Kyrill (2007), Emma (2008), povodněmi (2010 a 2013), krupobitím (2010) a těžkým sněhem, resp. námrazou (2006 a 2010).

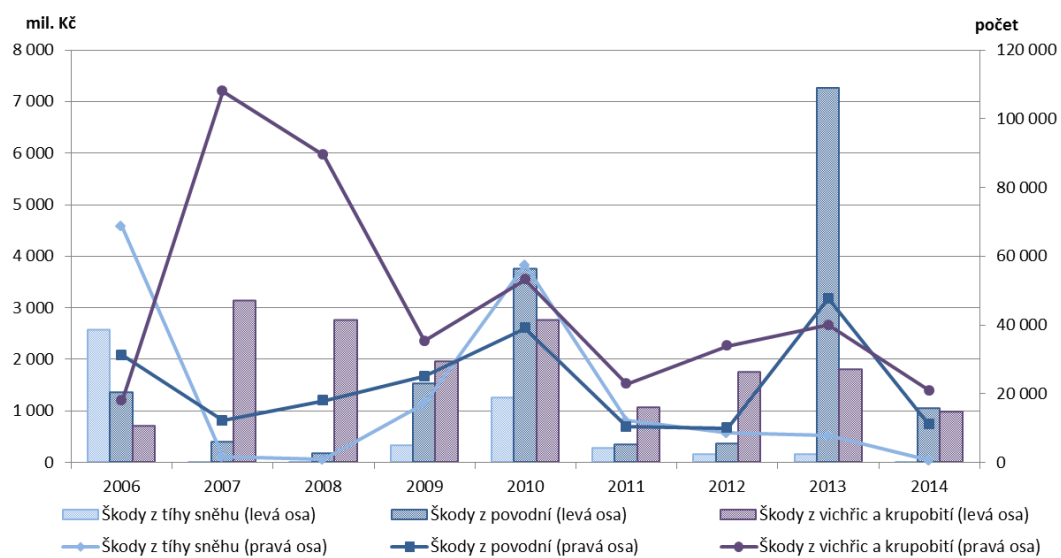
Tab. 4: Přehled minulých i budoucích finančních potřeb a zdrojů Programu [mil. Kč], 2011–2017

	„MŽP Povodně 2010“	„MŽP Povodně 2013“			„MŽP Likvidace škod po živelních pohromách 2014“				Celkem za Program
	2011–2013	2014	2015	Celkem	2015	2016	2017	Celkem	Celkem
Finanční potřeby	min. 178,7	min. 449,0	min. 119,6	min. 568,6	min. 3,5	min. 39,2	min. 13,0	min. 55,7	min. 1 371,6
Finanční zdroje	2011–2013	2014	2015	Celkem	2015	2016	2017	Celkem	Celkem
Státní rozpočet	max. 108,0	max. 401,2	max. 95,7	max. 496,9	max. 2,8	max. 31,4	max. 10,4	max. 50,0	max. 1 151,8
Vlastní zdroje účastníků Programu	min. 70,7	min. 47,8	min. 23,9	min. 71,7	min. 0,7	min. 7,8	min. 2,6	min. 5,7	min. 219,8

Pozn.: Hodnoty min./max. vyplývají z rozhodnutí správce Programu o stanovení povinné minimální spoluúčasti externích žadatelů na financování jednotlivých akcí a o maximální výši státní podpory.

Zdroj: MŽP

¹²⁵Statistika sleduje celkové objemy škod včetně celkových počtů škod z pojištění majetku občanů, pojištění majetku podnikatelů a na motorových vozidlech.

Graf 40: Pojistné události v živelním pojištění [mil. Kč, počet], 2006–2014

Zdroj: Česká asociace pojišťoven

Seznam zkratk:

AEKO	Agroenvironmentálně-klimatické opatření
AEO	Agroenvironmentální opatření
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
AOX	halogenované organické sloučeniny
BAT	Best Available Techniques (nejlepší dostupné techniky)
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí, CENIA
COŽP	Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy
ČGS	Česká geologická společnost
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČOV	čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
EEA	Evropská agentura pro životní prostředí
EHP	Evropský hospodářský prostor
EO	ekvivalentní obyvatel
EU	Evropská unie
EU ETS	EU Emissions Trading System
EVL	Evropsky významná lokalita
EVVO	environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
FAME / MEŘO	Fatty acid methyl ester / Metylester řepkového oleje
FNM	Fond národního majetku
FSC	Forest Stewardship Council
HDP	hrubý domácí produkt
CHKO	Chráněná krajinná oblast
CHOPAV	Chráněná oblast přirozené akumulace vod
KHS	krajská hygienická stanice
KN	katastr nemovitostí
KVET	Kombinovaná výroba elektřiny a tepla
LULUCF	Land Use, Land Use Change and Forestry
IROP	Integrovaný regionální operační program
MF	Ministerstvo financí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NDB	Národní databáze brownfieldů
NEZ	Nízkoemisní zóna
NIKM	Národní inventarizace kontaminovaných míst
NNO	Nestátní neziskové organizace
NP	Národní park
NPP	Národní přírodní památka
NPR	Národní přírodní rezervace
NPŽP	Národní program životního prostředí
NRL	Národní referenční laboratoř pro komunální hluk
NZÚ	Nová zelená úsporám
OOEZ	odpadní elektrická a elektronická zařízení
OPPIK	Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OPŽP	Operační program životní prostředí
OSN	Organizace spojených národů
OZE	Obnovitelné zdroje energie
OZKO	Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší

PAH	polycyklické aromatické uhlovodíky
PBDE	polybromované difenylethery
PCB	polychlorované bifenyls
PEFC	Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes
PEZ	primární zdroje energie
PFAS	perfluorované sloučeniny
POH	Plán odpadového hospodářství
POP	Perzistentní organické látky
POPD	plán otvírky a přípravy dobývání
PRV	Program rozvoje venkova
PUPFL	Pozemky určené pro plnění funkce lesa
SDO	souhrny doporučených opatření
SEKM	Systém evidence kontaminovaných míst
SFDI	Státní fond dopravní infrastruktury
SFŽP ČR	Státní fond životního prostředí ČR
SHM	Strategické hlukové mapy
SPŽP	Státní politika životního prostředí
SZÚ	Státní zdravotní ústav
TA ČR	Technologická agentura ČR
ÚHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ÚSES	Územní systém ekologické stability
VKP	Významný krajinný prvek
VMB	Vrstvy mapování biotopů
VOC	Těkavé organické látky
VÚMOP, v.v.i.	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i.
VÚV T.G.M., v.v.i.	Výzkumný ústav T. G. Masaryka, v.v.i.
ZCHÚ	Zvláště chráněné území
ZPF	Zemědělský půdní fond
ZRS	Zahraniční rozvojová spolupráce

Seznam obrázků

Obr. 1: Ekologický stav a potenciál útvarů povrchových vod ČR k roku 2015.....	46
Obr. 2: Chemický stav útvarů povrchových vod ČR k roku 2015.....	46
Obr. 3: Chemický stav útvarů podzemních vod ČR k roku 2015	48
Obr. 4: Kvantitativní stav útvarů podzemních vod ČR k roku 2015.....	48
Obr. 5: Chráněné oblasti přirozené akumulace vod v ČR, 2014.....	56
Obr. 6: Zranitelné oblasti v ČR platné od roku 2012, dle data vymezení v roce 2003, 2007 a 2012.....	56
Obr. 7: Oblasti vymezené pro ochranu stanovišť a druhů v chráněných oblastech vázaných na vodní prostředí v ČR, 2014.....	56
Obr. 8: Potenciální ohroženost zemědělské půdy vodní erozí v ČR, vyjádřená dlouhodobým průměrným smyvem půdy $G [t \cdot ha^{-1} \cdot rok^{-1}, \% ZPF]$, 2014	67
Obr. 9: Potenciální ohroženost zemědělské půdy větrnou erozí v ČR [% ZPF], 2014.....	68
Obr. 10: Rekultivované oblasti dotčené těžbou (detail Ústeckého a Karlovarského kraje), 2006–2012	76
Obr. 11: Oblasti s překročenými imisními limity pro ochranu lidského zdraví (bez zahrnutí troposférického ozonu), 2014.....	82
Obr. 12: Oblasti s překročenými imisními limity pro ochranu lidského zdraví (se zahrnutím troposférického ozonu), 2014.....	82
Obr. 13: Podíl přírodních biotopů na rozloze obce [%], 2015	92
Obr. 14: Fragmentace krajiny dopravou v ČR, 2010	94
Obr. 15: Vývoj fragmentace krajiny dopravou v ČR mezi roky 2005–2010.....	94
Obr. 16: Aktuální stav migrační prostupnosti vymezených migračně významných vodních toků ČR, 2014	94
Obr. 17: Množství odumřelé dřevní hmoty v kategoriích lesa a lesnatost v ČR, 2004.....	99
Obr. 18: Zvláště chráněná území ČR, 2014	109
Obr. 19: Území soustavy Natura 2000 – evropsky významné lokality, ptačí oblasti, 2014.....	111
Obr. 20: Brownfieldy v jednotlivých krajích ČR [počet], 2014.....	117

Seznam tabulek

Tab. 1: Rozloha zranitelných oblastí v ČR, k roku 2003, 2007 a 2012	56
Tab. 2: Množství odumřelé dřevní hmoty v kategoriích lesa v ČR [$m^3 \cdot ha^{-1}$], 2004	98
Tab. 3: Finanční realizace vybraných cílů OPŽP [mil. Kč, počet, % celkové alokace], stav k 31. 12. 2014.....	121
Tab. 4: Přehled minulých i budoucích finančních potřeb a zdrojů Programu [mil. Kč], 2011–2017	122

Seznam grafů

Graf 1: Energetická účinnost hospodářství ČR [index, 2000 = 100], 2000–2014	43
Graf 2: Materiálová náročnost v ČR [index, 2000 = 100], 2000–2013	44
Graf 3: Celkový počet čistíren podle stupně čištění odpadních vod v ČR, 2004–2014	51
Graf 4: Podíl lokalit koupacích vod v jednotlivých kategoriích podle hodnocení ČR [%], koupací sezony 2009–2014.....	56
Graf 5: Celková produkce odpadů, celková produkce ostatních a nebezpečných odpadů v ČR [tis. t], celková produkce odpadů na obyvatele v ČR [kg.obyv. ⁻¹], celková produkce ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele v ČR [kg.obyv. ⁻¹], 2009–2013	58
Graf 6: Celková produkce komunálních odpadů v ČR [tis. t], produkce komunálního a smíšeného komunálního odpadu v přepočtu na obyvatele v ČR [kg.obyv. ⁻¹], 2009–2013.....	60
Graf 7: Podíl vybraných způsobů nakládání s odpady na celkové produkci odpadů v ČR [%], 2009–2013	62
Graf 8: Vývoj úrovně zpětného odběru vybraných výrobků v ČR [%], 2009–2013	64
Graf 9: Vzniklé obalové odpady, materiálová struktura složení obalových odpadů a jejich využití v ČR [tis. t], 2009–2013.....	66
Graf 10: Vývoj spotřeby minerálních hnojiv v ČR [kg čistých živin.ha ⁻¹], 2000–2014.....	71
Graf 11: Vývoj spotřeby vápenatých hmot v ČR [tis. t], 2000–2014	72
Graf 12: Vývoj spotřeby přípravků na ochranu rostlin v ČR [t účinné látky], 2000–2014	72
Graf 13: Lokality starých ekologických zátěží s ukončenou sanací evidované v SEKM v ČR [počet], kumulativně za období 2010–2014	74
Graf 14: Vynaložené finanční prostředky z OPŽP a MF [mil. Kč], 2007–2014	74
Graf 15: Vývoj rozlohy jednotlivých typů rekultivací v ČR [tis. ha], 2010–2014.....	76
Graf 16: Emise skleníkových plynů v ČR v sektorovém členění [Mt CO ₂ ekv.], 2000–2013	78
Graf 17: Vývoj znečišťujících látek v ČR [index, 2000 = 100], 2000–2014	80
Graf 18: Vývoj emisí těžkých kovů [index, 2000 = 100], 2000–2013.....	84
Graf 19: Vývoj persistentních organických látek [index, 2000 = 100], 2000–2013	84
Graf 20: Výroba elektřiny a tepla z OZE, podíl energie z OZE na spotřebě energie v ČR [TJ, %], 2003–2014	86
Graf 21: Spotřeba energie z OZE v dopravě v ČR [PJ, %], 2005–2014.....	88
Graf 22: Spotřeba FAME v dopravě v ČR [tis. t], 2005–2014	88
Graf 23: Spotřeba bioetanolu v dopravě v ČR [tis. t], 2007–2014	88
Graf 24: Využití území v ČR [%], 2014	91
Graf 25: Vývoj vybraných kategorií využití území v ČR [index, 2000 = 100], 2000–2014.....	91
Graf 26: Krajinový pokryv ČR dle Konsolidované vrstvy ekosystémů [%], 2013	91
Graf 27: Vyplacené finanční prostředky v rámci jednotlivých podopatření AEO v ČR [mld. Kč], 2008–2014	96
Graf 28: Výměra půdy v rámci jednotlivých titulů AEO v ČR [tis. ha], 2008–2014.....	96
Graf 29: Vývoj podílu plochy lesů certifikovaných podle zásad PEFC a FSC na celkové ploše lesů v ČR [%], 2002–2014.....	97
Graf 30: Porovnání míry ohrožení cévnatých rostlin dle jejich zařazení do kategorií Červených seznamů v ČR [počet], 1979, 1995, 2000, 2012	101
Graf 31: Míra ohrožení skupin organismů dle jejich Červených seznamů v rámci ČR [%, počet]	102
Graf 32 Vývoj zastoupení ohrožených druhů u vybraných skupin organismů v ČR [%, počet], 1998, 2001, 2005, resp. 1981 a 2003	102
Graf 33: Vyhodnocení stavu evropsky významných druhů živočichů a rostlin v ČR dle taxonomických skupin [%], 2000–2006, 2007–2012.....	105
Graf 34: Vývoj podílu jehličnatých a listnatých porostů na celkové ploše lesů ČR [%], 2000–2014	107
Graf 35: Druhová skladba lesů ČR [%], 2014	107
Graf 36: Vyhodnocení stavu evropsky významných typů přírodních stanovišť v ČR dle jednotlivých formačních skupin [%], 2000–2006, 2007–2012	113

Graf 37: Míra etablování nepůvodních rostlinných druhů [% z celkového počtu nepůvodních druhů, počet], 2012.....	115
Graf 38: Brownfieldy dle předchozího využití [%], 2014.....	116
Graf 39: Celkový počet obyvatel ČR žijících v oblastech s překročenými mezními hodnotami (MH) hlukových indikátorů pro celodenní (L_{dn}) a noční (L_n) hlukovou zátěž [tis. obyvatel], 2012	119
Graf 40: Pojistné události v živelním pojištění [mil. Kč, počet], 2006–2014	123